V Ulianov

V. ALECSANDRI

O P E R E

I

P O E Z I I

Text ales și stabilit de
G. C. NICOLESCU
și
GEORGETA RĂDULESCU-DULGHERU
Studiu introductiv, note și comentarii de
G. C. NICOLESCU

699

SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ
București, 1966

VASILE ALECSANDRI

„Alecsandri... este reprezentantul cel mai puternic, cel mai complet al gîndirii şi simţirii româneşti. El a cîntat toate dorinţele, el a plîns toate nevoile şi necazurile românimii. El a încurajat şi a îmbărbătat neamul lui în felul în care acest neam putea să înţeleagă, a fost vesel, trist, viteaz, cuminte, răbdător, plin de speranţă şi de credinţă, glumeţ şi înţelept ca poporul român însuşi. În mintea lui întreagă n-a fost loc pentru nimic ce n-ar fi fost specific românesc, şi în talentul lui, nici o pornire care să nu fi fost specific românească. Alecsandri este gloria nediscutabilă a literaturii româneşti în secolul acesta.' La o aşa înălţime nu mai văz alta." Sînt cuvintele cu care, în 1897, într-o convorbire cu Caragiale, care-l întrebase care este după părerea lui „cea mai mare figură a literaturii noastre", răspundea Hasdeu, „fără a sta un moment pe gînduri" — după cum consemna perspicacele său interlocutor. Şi în aceste cuvinte, cu toate excesele temperamentale de care uneori autorul lui *Răzvan şi Vidra* dădea dovadă, se afla una din cele mai sintetice caracterizări ale personalităţii lui Alecsandri şi ale însemnătăţii operei sale, aşa cum apăreau ele publicului la sfîrşitul secolului trecut. Chiar dacă nu trebuie să o considerăm în sensul absolut ce i-l dădea Hasdeu, părerea acestuia rămîne oricum semnificativă, ca o expresie nu lipsită de prestigiu a opiniei publice din acel moment.

De altfel, lucrul pe care-l exprima Hasdeu în esenţa lui îl formulase la fel de categoric şi Eminescu. „Fără îndoială — scria acesta în unul din articolele sale — există talente individuale, dar ele trebuie să intre cu rădăcinile în pămîntul, în modul de a fi al poporului lor pentru a produce ceva perma-

nent. Autorii generației trecute... sînt, cu tot talentul lor natural scriitori cosmopoliți. Alecsandri numai este, în generația veche, acela care și-a încuscrit din capul locului talentul său individual cu geniul poporului românesc, și de aceea el, împreună cu Negruzzi, Donici ș.a., e întemeietorul unei literaturi nu copiate sau imitate după Lord Byron și Lamartine, ci în adevăr naționale." Asemenea aprecieri din partea unor personalități atît de ieșite din comun cum sînt Eminescu și Hasdeu sînt, de bună seamă, edificatoare pentru ceea ce reprezintă Alecsandri în dezvoltarea sănătoasă a literaturii române moderne, cu pecetea originalității, a geniului ei național.

Cel ce avea să fie o figură dominantă în literatura noastră din secolul al XIX-lea s-a născut în iulie 1821. Tatăl său, om cu stare, aparținînd boierimii mijlocii la nașterea viitorului scriitor, dar urcînd apoi treptele boierești pînă la cele mai înalte, era un om întreprinzător, deschis la minte, înțelegător pentru cultură și formele noi de viață ce-și cereau apariția în societatea românească a vremii sale. Originea sa, el provenind dintr-o familie neboierească, deci formațiunea sa inițială într-un mediu relativ modest, îndeletnicirile sale cu afaceri din ce în ce mai mari l-au făcut, chiar dacă a căpătat mai apoi ranguri boierești ce consacrau de fapt poziția sa materială, nu foarte atașat vechilor privilegii boierești, cu care luptase atît de greu, receptiv mai degrabă pentru noi forme de viață socială, pentru tendințele progresiste ale epocii. De aici decurge în mod firesc în sînul familiei sale o atmosferă care a contribuit ca viitorul scriitor să se dezvolte și să se formeze într-un chip mai lipsit de îmbîcsitele prejudecăți sociale feudale, dominante în vremea aceea. La această situație, și decurgînd din ea, se adaugă educația unei mame, se pare, deosebit de afectuoasă, de proveniență socială modestă, cum și contactul copilului, sub o formă sau alta, cu viața poporului, de care niciodată apoi nu a rămas străin. Este semnificativ că, peste mulți ani, într-o scrisoare către Ispirescu, unde evocă plin de duioșie cele mai îndepărtate momente ale copilăriei sale, Alecsandri vorbește cu căldură de acele „drăgălașe povestiri, care îmi îngînau somnul cu visuri încîntătoare și care au avut o fericită înrîurire asupra închipuirii mele de cînd sînt pe lume", adăugînd fără ezitare: „ele au contribuit a mă face poet", indicînd în felul acesta el însuși rădăcina cea mai îndepărtată și mai profundă a întregii sale creații. Nu sînt, de ase-

menea, lipsite de interes — pentru a putea contura în linii cît de mari condiţiile concrete ale formaţiei viitorului scriitor — amănuntele pe care el însuşi le oferă, în unele tîrzii şi emoţionante pagini de amintiri, în legătură cu faptul că a învăţat greceşte cu vătaful Gheorghe şi că cel mai apreciat prieten al copilăriei sale a fost băiatul de ţigan rob Vasile Porojan, căruia îi păstrează o afecţiune vie pînă la moarte.

Bătrînul Alecsandri se preocupă serios de instruirea copiilor săi — a fetei, Catinca, şi mai ales a celor doi băieţi, Vasile, viitorul scriitor, şi Iancu, viitorul agent diplomatic al lui Cuza la Paris. Primele învăţături viitorul scriitor le primeşte în casa părintească de la un dascăl anume angajat, maramureşeanul Gherman Vida, om deosebit de instruit, impregnat de entuziasmul şi erudiţia Şcoalei Ardelene, care îi insuflă primele tresăriri de conştiinţă naţională şi de mîndrie patriotică. În 1828, la vîrsta şcolii, copilul este dat la pensionul ce-l deschisese nu demult la Iaşi francezul Cuénim. Aici are prilejul, timp de şase ani, să-şi însuşească învăţătura obişnuită pentru vîrsta lui, cîteva cunoştinţe de limbi străine, îndeosebi de franceză, şi pe deasupra, fără îndoială, ceva din spiritul nou de „libertate, egalitate şi fraternitate", ce străbătea Europa de la un capăt la altul, pe care fostul ostaş al lui Napoleon şi fiul Revoluţiei Franceze, chiar dacă acum era director de pension în Moldova, nu putea să nu-l reprezinte şi să nu-l exprime.

În vara anului 1834, din îndemnul înţeleptului său tată, dornic să dea fiului o pregătire solidă şi o profesie lucrativă care să fie temelie existenţei sale, Alecsandri pleacă la Paris pentru desăvîrşirea învăţăturii. Aici, după trecerea examenului de bacalaureat, începe studii de medicină, apoi de inginerie, în cele din urmă de drept, dar renunţă pe rînd la toate. Tînărul se simţea puternic atras spre literatură. De altfel, încă din această vreme scria versuri în limba franceză, şi unele dintre ele s-au păstrat într-un caiet, aflat acum la secţia de manuscrise de la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România. Anii petrecuţi la Paris, pînă în primăvara lui 1839, nu sînt însă pentru Alecsandri pierduţi. Dacă nu studiază organizat şi nu ajunge pînă la urmă să-şi ia vreo diplomă — aşa cum ar fi dorit tatăl său — anii aceştia folosesc imens formaţiei, maturizării sale spirituale. Într-adevăr, în această vreme citeşte mult, vede spectacole, vizitează muzeele din capitala Franţei, ascultă concerte,

cunoaşte frămîntările contemporane ale vieţii literare franceze şi europene, se cultivă, se rafinează şi, în contact cu amici vechi şi noi cu care se află aici (viitorul domnitor Cuza, N. Docan, C. Negri, Ion Ghica şi mulţi alţii), cu nenumăraţi amici francezi sau de alte naţionalităţi, respiră din atmosfera liberală, democratică ce domină Parisul, pe atunci un adevărat centru revoluţionar european.

În primăvara anului 1839 părăseşte capitala Franţei. Întoarcerea în ţară se face însă cu un lung şi instructiv ocol prin Italia plină de pitoresc şi de comori de artă. Abia la sfîrşitul lui decembrie 1839, după mai bine de cinci ani de absenţă, tînărul Alecsandri revine la Iaşi, înaintea familiei şi a amicilor acesteia prezentîndu-se, în locul copilului ce plecase, un tînăr foarte atrăgător ca înfăţişare, fermecător ca fel de a fi şi, mai cu seamă, de o surprinzătoare maturitate, vizibilă foarte curînd după aceea în acţiunile sale, în forţa sa de observaţie şi în creaţia sa literară.

Sosind la Iaşi, luînd contact cu lumea „bună", a cărei mentalitate contrasta violent cu spiritul democrat, uneori chiar uşor răzvrătit din cercurile progresiste pariziene pe care el le cunoscuse, Alecsandri este de îndată izbit de trista stare de lucruri ce o află în Moldova atît în ce priveşte civilizaţia, cît, mai ales, în ce priveşte relaţiile sociale. „...Eu m-am întors la Iaşi — scria el unui amic, referindu-se la momentul de la începutul anului 1840, cînd abia sosise aici — aducînd cu mine un mare bagagiu de iluzii şi de idei moderne. Adorator fervent a treimii sfinte şi mîntuitoare ce reprezintă *libertatea, egalitatea* şi *fraternitatea,* am reintrat în ţară ca un fanatic naiv şi convins că voi găsi pretutindene aceste sacre principiuri în aplicare... însă am găsit *libertatea* lănţuită cu însăşi mîna domnitorului... Am găsit *egalitatea* turtită — sărmana! — subt un nămol de prejudeţe absurde şi de privilegiuri monstruoase, un nămol atît de mare, atît de greu, cît ar trebui un cutremur social pentru ca să-l răstoarne şi să-l risipească. El este compus din mai multe pături ce apasă una pe alta ca stratificările unui munte. Dedesubt, la bază, stă întins pe brînci poporul!... Nimic mai trist decît aspectul poporului strivit; nimic mai viclean şi mai brutal decît tipul subalternilor puşi în contact cu el; nimic mai umilit decît fizionomia boierilor mici; nimic mai *grotesque* decît îngîmfarea boierilor mari!"

Scriitorul nostru observă, aşadar, cu luciditate starea de lucruri reală, fiind din prima clipă profund nemulţumit de ea, găsind-o nefirească, nedreaptă. Asemenea celei a lui Bălcescu, Kogălniceanu, Russo, Negri, Bolintineanu, această atitudine a lui provenea nu atît din nemulţumiri personale, şi cu atît mai puţin din ale clasei din care făcea parte, cît din conştiinţa cinstită a unui tînăr intelectual progresist, din sinceră compasiune pentru suferinţele maselor populare. Nimic mai firesc în consecinţă ca, în asemenea împrejurări, foarte curînd după revenirea sa în ţară, Alecsandri să se încadreze din toată inima în frontul de luptă al generaţiei sale, ce avea să pregătească şi să realizeze mişcarea revoluţionară de la 1848 şi Unirea, în frontul de luptă care-şi propunea să militeze pe toate căile pentru afirmarea individualităţii naţionale, pentru cucerirea libertăţii naţionale şi a celei sociale.

În acest spirit începe lupta cetăţenească, socială, culturală şi patriotică a lui Alecsandri, care se împleteşte cu activitatea scriitoricească de-a lungul întregii sale vieţi. Face parte din grupul de tineri scriitori strînşi în jurul prietenului său Mihail Kogălniceanu la *Dacia literară*, ea însăşi un adevărat steag al celor mai avansate idei sociale, literare, naţionale, patriotice din vremea aceea. Sub îndemnul stăruitor al conducătorului acestei reviste scrie el nuvela *Buchetiera de la Florenţa*, construită în jurul unei intrigi romantice şi uşor melodramatice, totuşi interesantă pentru data aceea prin claritatea arhitectonicii sale şi prin siguranţa limbii, mînuită cu real simţ al nuanţelor. Sînt de reţinut în această primă creaţie literară a lui Alecsandri fineţea unor observaţii, atenţia pentru amănunt, vibraţia în faţa fenomenului de artă evocat, îndemînarea reconstituirii unor figuri sau a unor episoade, siguranţa creerii unei anumite atmosfere de tensiune (cum e în scena de noapte la han din final), sau arta zugrăvirii unor delicate tablouri de natură. Sînt prezente, de asemenea, şi cîteva note care mărturiseau sentimentele patriotice ce însufleţeau conştiinţa scriitorului.

Cum s-a mai spus, una din cerinţele majore, primordiale ale poporului nostru în acest moment istoric era afirmarea individualităţii naţionale, între altele şi prin promovarea unei literaturi, a unei prese, a unui teatru în limba română, care să exprime tot mai mult realităţile specific româneşti, năzuinţele, concepţiile şi geniul poporului însuşi în ce avea el mai autentic.

În cadrul stăruințelor de a răspunde acestor nevoi obiective esențiale, punîndu-se încă de mult problema și a unui teatru național — adică românesc : în limba română și înfățișînd realități românești — după o serie de tentative în acest sens, în 1840 se încearcă din nou împlinirea acestei cerințe tot mai insistente a spiritului public. Împreună cu Kogălniceanu și C. Negruzzi, Vasile Alecsandri este numit în conducerea Teatrului Național din Iași. Ca și cei doi colegi ai săi, scriitorul nostru îndeplinește aici și o grea muncă de organizare administrativă, începînd cu amenajarea sălii de spectacol, confecționarea decorurilor, angajarea actorilor și alcătuirea repertoriului. În același timp, solicitat de sărăcia repertoriului românesc, Alecsandri își începe strălucita și răsunătoarea sa carieră de dramaturg prin reprezentarea comediei *Farmazonul din Hîrlău*, în noiembrie 1840 — scrisă anume pentru scena ieșeană cu puțin înainte — iar în februarie 1841, a comediei *Cinovnicul și modista*, lăsînd să se vadă astfel, de la primii pași, fecunditatea în domeniul dramaturgiei. Ambele comedii — deși, după toate aparențele, niște prelucrări după modele străine — dădeau publicului ieșean posibilitatea de a asista la un spectacol românesc în care era vorba de realități românești.

Un pas însemnat mai departe în propria sa creație și pentru întreaga literatură română pe linia promovării unui filon autentic românesc, național și popular face Alecsandri începînd din anul 1842. Călătorind în vara acestui an prin munții Moldovei, scriitorul „descoperă" poezia populară, ceea ce constituie pentru el o mare revelație. „Descoperirea" aceasta nu este absolut întîmplătoare. În anii de studii la Paris, Alecsandri desigur luase contact cu ceva din atmosfera generală europeană de interes pentru folclor din acea vreme, cu ceva chiar din interesul unor fruntași ai mișcării revoluționare din țările asuprite ale centrului și răsăritului Europei (Serbia, Cehia, Polonia etc.) pentru folclor, considerat ca expresie a caracterului propriu și al geniului popular. Chiar dacă îi fuseseră cunoscute mai puțin încercările relativ modeste de pînă atunci de a introduce în literatura română cultă unele filoane folclorice, el nu putuse rămîne cu totul străin față de interesul pentru folclor al unor apropiați ai săi, ca Negruzzi și Kogălniceanu, ale căror articole pe această temă apăruseră, de altfel, în *Dacia literară*, la care colabora și el. Ceea ce constituie meritul personal deosebit al lui Alecsandri

în ceea ce privește folclorul este că izbutește, mai mult și mai repede decît oricare din contemporanii săi, să vadă în folclor nu numai un document al naționalității și un tablou de moravuri, eventual chiar un element pentru reconstituirea unor momente din trecutul istoric, dar mai cu seamă o valoroasă creație artistică, o mărturie a geniului creator specific cu care e înzestrat poporul însuși. La aceasta se adaugă faptul că el, care pînă atunci scrisese numai poezii în limba franceză și chiar publicase cîteva în *Spicuitorul moldo-român,* revista bilingvă a lui Asachi, înțelege acum că în aceste poezii populare, în însăși comoara de gîndire, de simțire și de expresie a acestora se află izvorul și călăuza adevăratei poezii românești moderne, a unei poezii autentice, naționale și corespunzătoare aspirațiilor poporului din acel moment istoric. Așa s-au născut cele dintîi poezii românești ale lui Alecsandri, grupate de el mai tîrziu în ciclul *Doine.* Poetul înfățișează mulți ani după aceea, ca un moment hotărîtor pentru întreaga sa activitate literară și în primul rînd pentru poezia sa, această întîlnire binefăcătoare cu folclorul, de care apoi nu s-a mai despărțit niciodată. „Atunci scrisei — mărturisea el — cele mai bune poezii ale mele: *Baba Cloanța, Strunga, Doina,* și-mi făgăduii cu tot dinadinsul să las la o parte încercările mele de versificație franceză și să-mi urmez calea ce-mi croisem singur în domeniul adevăratei poezii românești". Numite în derîdere de către reprezentanții boierimii „poezii de colibă", pentru că, părăsind clișeele și artificialitățile poeziei de pînă atunci, se alimentau din gîndirea și simțirea poporului, *Doinele* lui Alecsandri au provocat de îndată un adevărat entuziasm în rîndul tineretului cu vederi patriotice înaintate și chiar în sînul maselor largi, în ciuda accesului atît de redus pe care acestea îl aveau la literatură pe atunci. Adresîndu-se în această vreme poetului în legătură cu publicarea unora din aceste poezii, Elena Negri îi spunea, exprimînd un adevărat sentiment general: „Continuă cum ai început; cel mai frumos titlu de glorie la care trebuie să aspire un poet e acela de poet național și popular". Iar aproape trei decenii mai tîrziu, consemnînd astfel înrîurirea uriașă pe care o exercită aproape de îndată aceste poezii asupra dezvoltării liricii românești, D. Bolintineanu scria, referindu-se la momentul apariției *Doinelor*: „De atunci poezia se români".

Doinele lui Alecsandri au reprezentat într-adevăr un act însemnat în viaţa literaturii noastre. Ele arătau calea legăturii poeziei cu poporul, cu viaţa socială şi naţională, calea creării unei literaturi proprii, autentic româneşti în conţinutul şi expresia ei, oglindind suferinţele, aspiraţiile şi trăsăturile caracteristice ale omului din popor în forme artistice noi, vii şi tocmai de aceea convingătoare, emoţionante.

Primele *Doine,* scrise în 1842, au fost publicate într-un „calendar" din 1843 al lui Kogălniceanu, care, printr-o notă, le-a şi prezentat publicului cu entuziasm, sensibil la remarcabila contribuţie ce o reprezentau ele pentru o literatură care trebuia să fie românească, naţională şi populară prin conţinutul şi forma ei. În anul următor, 1844, poetul continuă publicarea *Doinelor* în revista *Propăşirea,* ce se tipări cu titlul cenzurat, pentru că părea insidios. Conducătorii acestei noi reviste — care fu pînă la urmă suprimată de cenzură după nici un an de la apariţie, din cauza atitudinii ei progresiste, de viguroasă critică socială — erau Kogălniceanu, munteanul Ion Ghica, acum profesor de economie politică la Academia Mihăileană din Iaşi, şi scriitorul nostru însuşi. Rolul *Propăşirii* a fost deosebit de însemnat pentru promovarea unei literaturi cu adevărat naţionale, militante, critică la adresa orînduirii feudale, punînd în valoare deopotrivă sănătoasele tradiţii naţionale şi ideile cele mai avansate ale epocii. Însemnătatea ei este cu atît mai mare cu cît ea a circulat larg, iar ideile ei au avut răsunet nu numai în Moldova, dar de asemenea în Ţara Românească şi în Transilvania.

Din corespondenţa lui Alecsandri şi a contemporanilor săi rezultă limpede că el a avut un rol foarte activ în conducerea şi redactarea *Propăşirii,* în unele momente grele, cînd colegii lui erau plecaţi sau împiedicaţi de autorităţi să lucreze, rămînînd singurul din cei trei redactori care lupta împotriva dificultăţilor de tot felul ce se ridicau uşor pe vremea aceea, mai ales în faţa unei reviste săptămînale. Colaborarea sa la această revistă este variată şi impresionantă prin îndrăzneala ce o manifestă uneori, prin ingeniozitatea mijloacelor literare alteori, prin puternica legătură cu spiritul popular şi naţional totdeauna. În afară de *Doine,* de care am amintit şi în care poetul exprimă într-o formă atît de apropiată de cea a poeziei populare suferinţele, năzuinţele, dragostea şi ura ce clocotesc în inima ţăranului, simpatia pentru haiduci, ataşamentul pentru natură,

dispreţul pentru boieri, Alecsandri publică în această revistă multe alte lucrări. Între altele, amintim cîteva articole de critică literară pline de vervă şi de un ascuţiş critic foarte fin, cum ar fi cel despre traducerea lui Negruzzi şi Donici din Antioh Cantemir sau cel despre un ridicol poem epic de mari proporţii al lui Aristia. Deosebit de însemnată este în paginile *Propăşirii* şi contribuţia în proză a scriitorului nostru. Găsim aici, în primul rînd, evocarea plină de poezie a frumuseţilor patriei: *O primblare la munţi,* în care mai tîrziu va încorpora cu îndemînare arhitectonică şi simţ artistic micile schiţe uşor melodramatice *Călugărul şi pistolul, Teodor şi Mărinda,* apărute iniţial independent tot în această revistă. Aflăm apoi remarcabila şi ingenioasa nuvelă *Istoria unui galbîn,* atît de românească în întregul ei conţinut — chiar dacă prooedeul îi va fi fost sugerat, cum s-a spus, de un model străin — prin autenticitatea tabloului social, atît de preţioasă prin realismul ei, prin vigoarea criticii sociale, prin actualitatea ei în momentul în care apărea, prin îndemînarea şi naturaleţea cu care e desfăşurată povestirea şi sînt legate diversele episoade. În această vreme, Alecsandri mai creează în proză cîteva autentice tablouri de moravuri, în care se îmbină în mod armonios verva spumoasă şi plină de spirit cu satira usturătoare a observatorului atent, din ce în ce mai familiarizat cu mijloacele literare ale realismului, cum este *Borsec,* publicată în parte în *Propăşirea,* apoi, după suprimarea acesteia, în întregime într-un „calendar" al lui Kogălniceanu pe 1845, unde apare şi puternica „gravură" literară care e *Iaşii în 1844.*

Paralel cu această bogată activitate, în 1844, an de mare febrilitate creatoare pentru scriitorul nostru, el revine şi la dramaturgie. Deşi conducerea teatrului o părăsise mai demult, Alecsandri rămăsese totuşi, ca scriitor, cucerit de scenă şi de modalităţile ce le oferea aceasta, aşa că va deveni pentru întreaga sa viaţă intim legat de ea. Împrejurările, de altfel, îl împingeau tot mai mult în această direcţie. Reviste sau ziare nu erau uşor de publicat. Cînd se publicau, cenzura era foarte severă şi făcea aproape imposibil să se comunice publicului ceea ce acesta, de fapt, dorea şi-i era necesar, ceea ce însuşi scriitorul ar fi vrut: demascarea ticăloşiei, abuzurilor, nedreptăţii, neomeniei, un mesaj de înoredere în forţele pozitive ale omului, cîteodată chiar o chemare la luptă. Alecsandri, care,

cîțiva ani mai tîrziu, avea să spună într-o splendidă formulare, ce sintetizează crezul scriitoricesc patruzecioptist, că „talentul crează îndatoriri", simte că obligația lui de scriitor este să denunțe răul, chiar să cheme la luptă pentru înlăturarea acestuia. Cu această conștiință și în asemenea împrejurări grele pentru a spune adevărul direct, scriitorul recurge la teatru și îndeosebi la comedie. Într-o scrisoare de prin 1844 el mărturisea unui amic: „...Fiindcă încă la noi nu posedăm libertatea tribunei, nici arma zilnică a jurnalismului, am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea năravurilor rele și ridicolelor societății noastre". Părînd că, dintr-un fel de comoditate și dorință de succes ieftin, pune accentul pe mijloacele uneori ușoare ale comediei, Alecsandri crea însă tocmai teatrul care era necesar în acel moment, teatrul ce putea fi accesibil unui public încă insuficient format, compatibil cu o limbă încă insuficient fixată și mai cu seamă putînd fi slujit cu mijloacele unor actori încă neexperimentați. Pe de altă parte, prin comediile sale, Alecsandri putea strecura mult mai ușor față de rigorile cenzurii elemente de critică socială, de satiră, cîteodată ascuțită și vehementă, la adresa moravurilor claselor asupritoare din vremea aceea, dînd impresia unor glume nevinovate, a unor jocuri de cuvinte amuzante etc., dedesubtul cărora însă, spectatorii din sală sau eventualii cititori — buni cunoscători ai realităților în care trăiau — puteau afla perfect sensul real.

Aceste condiții speciale determină pe scriitorul nostru să revină la dramaturgie și mai ales la comedie în cursul anilor cu o reală eficiență, cu un mare ecou în publicul ce înțelegea intențiile lui adevărate și, ca atare, îl aplauda mai tare, îl aprecia mai mult. În această perioadă de bogată și multilaterală activitate, el dă scenei ieșene comediile *Spătarul Hațmațuchi, Creditorii, Rămășagul,* piese de mai mică întindere, cum și comediile de mai mari proporții *Iorgu de la Sadagura,* reprezentată în ianuarie 1844, și *Ieșii în carnaval,* în decembrie 1845. Cea dintîi aduce pe primul plan o critică la adresa cosmopolitismului, cultivat de clasa boierească și atît de dăunător în acel moment dezvoltării spiritului național, afirmării individualității poporului nostru și geniului său propriu. *Iorgu de la Sadagura* rămîne, fără îndoială, cea dintîi piesă cu adevărat și în întregime românească în schema, în subiectul, în personajele, atmosfera și în tabloul social pe care toate acestea se proiectează, în conflictul și semnificația ei

generală. Ea a cucerit publicul încă de la prima reprezentație prin replicile vii, prin ritmul susținut, prin desfășurarea antrenantă, prin comicul suculent, prin autenticitatea tipurilor, cum și prin marea actualitate a problemelor ce le aborda. Este o piesă a cărei importanță, cu toate stîngăciile ei, rămîne evidentă, iar prima ei reprezentare marchează o dată însemnată în dezvoltarea dramaturgiei românești. Cea de a doua din piesele amintite, *Iașii în carnaval*, chiar dacă exagerează uneori folcsirea unora din mijloacele facile ale comediei pe care le aflăm, de altfel, și în *Iorgu de la Sadagura* pe alocuri, se impune totuși ca o creație meritorie prin verva ei continuă și cuceritoare, prin arta cu care introduce elemente de teatru popular, acestea fiind totodată o ingenioasă disimulare pentru exprimarea unei ascuțite critici sociale îndreptată împotriva tiraniei, obscurantismului și abuzurilor orînduirii feudale. Remarcabilă este de asemenea și actualitatea ce o avea în acel moment piesa, promptitudinea cu care scriitorul consemna și înfiera racile contemporane.

În anii aceștia de rodnică muncă literară se așază și cunoscutul episod de iubire al poetului cu Elena Negri, episod ce se desfășoară, cu un sfîrșit tragic, din primăvara anului 1845 pînă în mai 1847. Pe sora prietenului său Costache Negri, Alecsandri o cunoscuse curînd după întoarcerea sa de la studii din străinătate. Idila începe însă — așa cum o serie de poezii și datele lor ne-o arată — cîțiva ani mai tîrziu, la Mînjina, proprietatea lui Costache Negri din partea de jos a Moldovei, unde se strîngeau adesea tinerii și entuziaștii patrioți din ambele părți ale Milcovului, acolo unde poetul cunoaște și pe Bălcescu, de care îl va lega apoi o strînsă și caldă prietenie. Suferindă și trebuind să-și îngrijească sănătatea, Elena Negri pleacă în mai 1846 în Apus. Alecsandri pleacă de asemenea curînd după aceea la Constantinopol, și se regăsesc la începutul lui octombrie la Veneția. După două luni, sănătatea Elenei înrăutățindu-se, sînt obligați să se îndrepte spre sudul Italiei. Se stabilesc mai întîi pentru scurtă vreme la Neapole, apoi, împreună cu prietenul lor N. Bălcescu, el însuși suferind, la Palermo, în Sicilia. Stadiul prea avansat la care ajunsese boala Elenei Negri face însă orice întîrziere pe aceste meleaguri zadarnică. Se îmbarcă pentru a se reîntoarce în patrie, dar înainte ca vaporul să fi ajuns la Constantinopol, tînăra femeie își dă ultima suflare.

Episodul acesta de iubire inspiră o seamă de poezii lui Alecsandri, mai tîrziu cuprinse în ciclul *Lăcrimioare*. Sînt în aceste poezii şi versuri insuficient realizate, respirînd pe alocuri un oarecare convenţionalism. Cu toate acestea, poeziile din ciclul dedicat Elenei Negri conţin elemente valoroase, marcînd mai cu seamă un incontestabil progres faţă de lirica de dragoste românească de pînă atunci, senzuală, artificială sau convenţional clasicizantă. Poezia de dragoste a lui Alecsandri din *Lăcrimioare* aduce în cele mai bune versuri ale ei o vibraţie caldă şi profundă. Este adevărat, el nu excelează în acele poezii care consemnează momentele grave sau disperarea. Şi totuşi, chiar în această direcţie, în ciclul *Lăcrimioare* aflăm realizări emoţionante, bine stăpînite pînă la capăt într-o discretă notă de încordare, de nelinişte sau de melancolie, cum ar fi *Despărţirea* sau mai cu seamă poeziile *Lăcrimioare* şi *Aşteptarea*. Mult mai autentic răsună însă în genere lira în acest ciclu cînd poetul se îndepărtează de tragic şi de disperare, al căror cîntăreţ Alecsandri n-a fost totuşi niciodată. Nu e vorba atît de cîntece pline de soare şi tinereţe, cum sînt *Cîntic de fericire*, *Barcarolă veneţiană*, *Canţonetă napolitană* etc., lipsite, poate, de adîncime, cît de poeziile în care Alecsandri, fără să abandoneze tonurile vii, potrivite imnului plin de încredere în viaţă şi iubire, aborda totuşi aspectele grave ale sentimentului de iubire, aducînd îndeosebi aici contribuţia cea mai însemnată la dezvoltarea şi înălţarea spirituală şi artistică a poeziei erotice româneşti. Se întîlnesc într-adevăr în ciclul *Lăcrimioarelor* poate cele dintîi reale biruinţe expresive din poezia românească de dragoste. Poetul are în unele din ele o fluiditate care nu e superficialitate, o anumită transparenţă, o anumită elevare în însuşi lexicul său, în împerecherea cuvintelor şi în cîteva neaşteptate imagini, noi şi superioare liricii erotice de pînă atunci, izvorînd din spiritul modern care domina modalităţile sale literare şi, totodată, din însăşi noutatea şi profunzimea sentimentului ce-l trăia. Căci Alecsandri este printre cei dintîi, dacă nu chiar cel dintîi în literatura noastră pentru care poezia închinată iubirii izbucneşte dintr-o reală şi puternică dramă personală, cel dintîi pentru care, pe de altă parte, în mod constant iubirea nu este nici sentimentul abstract ce poate fi proslăvit în sine, nici senzualitatea dominantă în genere în lirica noastră de pînă atunci. Pentru scriitorul nostru iubirea este un simţă-

mînt care înnobilează şi înalţă pe om, şi o spune cu o căldură şi o înfrigurare puţin obişnuită la el în poezia *8 mart*, bucata care marchează începutul iubirii, certitudinea reciprocităţii :

Sînt ore fericite, sînt tainice plăceri
Ce-n cumpăna vieţii plătesc ani de dureri !
Atunce falnic omul rîdică a sa frunte
Şi-n ceruri cu mîndrie aţintă ochiul său.
Fiinţa lui se-nalţă ca vulturul de munte,
Iubirea lui îl schimbă şi-l face Dumnezeu !
Atunci mai dulce steaua luceşte-n miez de noapte,
Şi-n ziori seninul pare mai vesel, mai curat ;
Ş-a zilei mii de glasuri, ş-a nopţii mii de şoapte
Îl proclamează-n fală a lumii împărat !

În concepţia poetului nostru, nu numai sentimentul iubirii împărtăşite sau prezenţa femeii iubite înnobilează şi înalţă, dar însăşi amintirea iubitei rămîne o adevărată călăuză pentru el printre amărăciunile şi vicisitudinile vieţii :

Tu, care eşti perdută în neagra vecinicie,
Stea dulce şi iubită a sufletului meu !
Şi care-odinioară luceai atît de vie
Pe cînd eram în lume tu singură şi eu !...

Un suvenir poetic, corona vieţii mele,
Ce mîngîie şi-nvie duioasă-inima mea...

idee care se regăseşte, de altfel, mai tîrziu şi în alte poezii, în *Intoarcerea în ţară* sau în *Floarea oceanului.*

Revenit în patrie în mai 1874, Alecsandri stă retras o bună bucată de vreme. Prin iulie vizitează băile de la Balta-Albă, care-i prilejuiesc paginile de proză cunoscute, savuros tablou de epocă ce mărturiseşte siguranţa şi maturitatea cu care el putea fi un remarcabil prozator.

Pe cînd era la Palermo, la începutul anului 1847, Alecsandri scrisese şi expediase în Moldova piesa într-un act *Piatra din casă*, uşoară comedie de moravuri, fără un mare relief artistic, dar nu lipsită de ascuţişuri critice. Ea se joacă pe scena ieşeană în mai 1847. Către sfîrşitul acestui an, scriitorul era tot mai preocupat de coordonarea bogatului material folcloric cules de-a lungul anilor, pe care încă din 1844, după cum se anunţase în *Propăşirea*, intenţionase să-l publice. Meditînd îndelung în

această vreme asupra doinelor, baladelor şi atîtor altor mărturii artistice ale curatelor simţăminte şi moravuri ţărăneşti, scriitorul se simte ispitit să dea contemporanilor săi, cu un ceas mai înainte de publicarea acestor comori literare, o mostră cît mai vie a lor. Din asemenea intenţii a luat naştere sceneta *O nuntă ţărănească,* care, deşi cu o intrigă destul de simplă şi cu un final care idiliza raporturile dintre boieri şi ţărani, rămîne deosebit de interesantă prin aceea că aducea pe scenă, în faţa spectatorilor, obiceiurile de la ţară cu prilejul nunţii. Piesa devenea astfel o complexă imagine a autenticităţii naţionale, a virtuţilor morale şi însuşirilor artistice de care dau dovadă oamenii din popor.

O nuntă ţărănească s-a reprezentat de cîteva ori, în februarie şi martie 1848. Din amintirile scriitorului rezultă că atît repetiţiile, cît şi spectacolele acestei piese au slujit ca un bun pretext pentru a acoperi numeroasele întîlniri ale intelectualităţii progresiste în vederea organizării mişcării revoluţionare din Moldova de la 1848. În momentul cînd declanşarea mişcării se hotărăşte, scriitorul, care se afla şi a rămas în centrul acestei îndrăzneţe acţiuni patriotice, scrie viguroasa chemare la luptă pentru libertate din poezia-manifest *Către români,* devenită mai apoi *Deşteptarea României,* neîndoielnic cel mai înflăcărat imn închinat revoluţiei de la 1848 :

Libertatea-n faţa lumei a aprins un mîndru soare,
Şi-acum neamurile toate către dînsul aţintesc...

Numai tu, popor române, să zaci vecinic în orbire ?
Numai tu să fii nevrednic de-acest timp reformator ?
Numai tu să nu iei parte la obştească înfrăţire,
La obştească fericire,
La obştescul viitor ?...

Hai, copii de-acelaşi sînge ! Hai cu toţi într-o unire
Libertate-acum sau moarte să cătăm, să dobîndim.
Pas, români ! lumea ne vede... Pentru-a Patriei iubire,
Pentru-a mamei desrobire
Viaţa noastră să jertfim !

Fericit acel ce calcă tirania sub picioare !
Care vede-n a lui ţară libertatea renviind,
Fericit, măreţ acela care sub un falnic soare
Pentru patria sa moare,
Nemurire moştenind.

Scriitor care îşi cîştigase îndeosebi prin poezia şi teatrul său o faimă ce se răspîndise în toate provinciile româneşti, artist-cetăţean, fruntaş al mişcării patriotice, Alecsandri se află, cum am spus, în centrul evenimentelor de la 1848. Împreună cu o comisie restrînsă, el redactează cele 35 puncte revendicative ce au fost prezentate domnitorului Mihail Sturdza, manifestînd în felul acesta în mod clar participarea activă, făţişe la mişcarea revoluţionară, indignarea faţă de samavolniciile şi nedreptăţile vechii orînduiri feudale.

Mihail Sturdza izbuteşte însă prin viclenie şi brutalitate să înăbuşe mişcarea şi să aresteze pe mulţi din fruntaşii ei. Scriitorul, ca şi alţi cîţiva dintre tovarăşii săi de luptă, izbuteşte să soape din cursa ce fusese întinsă. Fuge mai întîi în munţi, sperînd într-o răscoală a ţăranilor oe ar fi putut duce la răsturnarea lui Sturdza şi a regimului său, apoi, ameninţat să fie prins de domnitor, ca şi alţi revoluţionari, trece graniţa peste Carpaţi şi exilul său începe. Se stabileşte mai întîi la Braşov. Ne aflăm acum iarăşi în una din acele perioade de intensă activitate patriotică şi scriitoricească a lui Alecsandri. În acest oraş redactează fulminanta sa broşură *Protestaţie în numele Moldovei, a omenirii şi a lui Dumnezeu,* pe care o publică aici şi o răspîndeşte larg, pentru a legitima mişcarea revoluţionară de la 1848 din Moldova şi pentru a înfiera regimul feudal şi pe Mihail Sturdza personal. Colaborează în acelaşi spirit la *Gazeta de Transilvania,* salută cu entuziasm, în poeziile *15 mai 1848* şi *Hora Ardealului,* publicate în *Foaia pentru minte...,* marea adunare populară de la Blaj, colaborează la redactarea programului *Principiile noastre pentru reformarea patriei,* cel mai avansat al acestei epoci, oare prevedea, între altele, împroprietărirea ţăranilor fără să plătească vreo despăgubire moşierilor, cum şi Unirea Moldovei cu Ţara Românească. În această perioadă revoluţionară, în care în Transilvania, din păcate, existau grave neînţelegeri între revoluţionarii români şi maghiari, Alecsandri scrie şi poezia *Moţul şi secuiul,* imagine a acestor triste neînţelegeri, uneori cu consecinţe tragice pentru oameni şi revoluţie însăşi, în care îşi face loc spiritul înţelegător, lipsit de şovinism al poetului. Cel care în 1844, cu prilejul dezrobirii ţiganilor robi mănăstireşti şi ai statului (cei ai particularilor vor continua încă o bună bucată de vreme să rămînă în vechea stare), afirma în

fond nobila idee că numai cine nu robește pe altul merită să fie liber, acum spune același lucru prin gura moțului :

Puiule
Secuiule !
Nici eu să robesc la tine,
Nici tu să robești la mine.

De la Brașov, împreună cu ceilalți moldoveni, Alecsandri se îndreaptă spre Cernăuți, unde se încearcă organizarea unei noi mișcări revoluționare în Moldova — de astă dată pe baze mai largi, populare — pentru răsturnarea lui Sturdza și a regimului pe care-l reprezenta el. O gravă epidemie de holeră care paralizează orice încercare de acțiune, apoi intervenția trupelor turcești și țariste antirevoluționare, care a dus la înăbușirea revoluției din Țara Românească și la răsturnarea guvernului provizoriu de aici, fac ca în curînd toate speranțele să fie cel puțin pentru o bună bucată de vreme spulberate. Exilații români din Bucovina se îndreaptă așadar pe rînd spre Occident, pentru a pleda acolo, în fața guvernelor marilor puteri și îndeosebi celui al Franței, obținerea unui sprijin care să ducă la năruirea vechilor rînduieli sociale din patria lor, împotriva cărora ei se ridicaseră. Alături de amicul credincios al lui Bălcescu, Al. Golescu-Arăpilă, la Paris, unde se stabilește după plecarea din Bucovina, în toamna anului 1848, Alecsandri desfășoară cîteva luni de zile o prodigioasă activitate publicistică în favoarea cauzei revoluției democratice românești, fie prin cele mai răspîndite ziare pariziene, fie prin reviste unde calitatea lui de scriitor, despre care se scrisese chiar dincolo de hotarele țării, îi dădea acces, fie prin conferințe ce le ține în această vreme în unele cercuri din capitala Franței. Cînd însă, în primăvara anului 1849, își dă seama că situația internațională europeană nu e de natură să dea vreo speranță într-un sprijin eficace al Franței sau al altor puteri pentru cauza revoluției românești, nemulțumit și de polemicile ce se angajaseră în tabăra emigranților români, Alecsandri încetează lupta politică la care luase parte cu atîta însuflețire și se consacră din nou exclusiv literaturii.

Literatura, după cum s-a văzut, nu fusese de altfel total părăsită de Alecsandri nici în toiul luptelor celor mai aprige. Dimpotrivă, din ea făcuse mereu, încă de la începutul activității sale literare, dar mai cu seamă în ceasurile de grea

cumpănă pentru patrie, o armă pe care o mînuise cu îndemînare şi cele mai adeseori cu bune rezultate artistice. În mai 1849 face o călătorie la Constantinopol în legătură cu organizarea unui comitet unic al emigraţiei româneşti din cele două principate, în care el este singurul ales cu unanimitatea voturilor, semn al marii preţuiri de care se bucura scriitorul printre contemporanii săi. Aici întîlneşte, între alţii, pe vechii şi bunii săi prieteni C. Negri şi Ion Ghica, apoi pe tatăl său, venit anume din Moldova ca să-l revadă. Acesta îi aduse aici din patrie manuscrisele pe care nu avusese răgazul să le ia în grăbita lui plecare de la 1848. Întors din nou la Paris după această călătorie, Alecsandri se opreşte îndeosebi asupra poeziilor populare ce le strînsese şi, parcurgîndu-le în vederea definitivei întocmiri pentru publicare a volumului ce urma să le cuprindă, el se gîndeşte să dea cîteva dintre acestea revistei *Bucovina*, pe care o scotea amicul său Hurmuzache. Trimiţîndu-le însă, poetul consideră că poate nu vor fi suficient înţelese, publicul nefiind îndeajuns de pregătit pentru surprinderea tuturor sentimentelor subtile şi tuturor rafinamentelor artistice ale acestei poezii populare desconsiderate pînă atunci, aproape necunoscute. De aceea, publicarea lor o însoţeşte în *Bucovina* de o serie de explicaţii şi exegeze pline de entuziasm şi fineţe — constituind, fără îndoială, în literatura noastră cea dintîi analiză mai amplă care punea accentul pe valoarea artistică a poeziei populare. Aceste pagini devin mai apoi înflăcărata bucată *Românii şi poezia lor*, piatră de temelie în dezvoltarea nu numai a folcloristicii, ci chiar a literaturii române, prin crearea unei mai adînci comprehensiuni a frumuseţilor literaturii populare.

Întors din nou în ţară în decembrie 1849, după aproape doi ani de exil, Alecsandri, ispitit de unele contraste ridicole ce-şi făceau loc în cadrul noilor schimbări din societatea contemporană lui, la insistenţele amicului său Millo, consacră de îndată o bună parte din timpul său creaţiei dramatice. Scrie în această vreme primele „cînticele comice", *Şoldan Viteazul* şi *Mama Angheluşa*, apoi cîteva comedii uşoare, uneori însoţite de muzică, pentru a le face mai atractive pentru public, în care erau prezente diverse aspecte ale vieţii sociale şi cîte o notă critică la adresa lor, disimulată însă cele mai adeseori de un comic aproape burlesc. Se adaugă acestora

Scara mîței (1850), *Crai-nou* și *Doi morți vii* (1851), *Kir Zuliaridi* (1852), în care aflăm atitudinea de dispreț sau măcar de dezaprobare a scriitorului pentru comportările reprezentanților claselor exploatatoare și simpatia pentru oamenii din popor, pentru țărani, cum și certe căutări și progrese ale scriitorului în tehnica dramatică.

Fără îndoială, însă, că cele mai însemnate din creațiile dramatice ale acestei perioade sînt cele două comedii a căror eroină este coana Chiriță: *Coana Chiriță în Iași* (1850) și *Coana Chiriță în provincie* (1852), urmate mai tîrziu de scenetele lipsite de relief *Coana Chiriță în voiagiu* (1864), și *Coana Chiriță în balon* (1874) — acestea două din urmă simple „cînticele comice" sau „farse de carnaval", cum le intitulează de altfel însuși Alecsandri. În primele două din acestea scriitorul satirizează pe cei ce, fără să fi luat parte la mișcarea revoluționară de la 1848, căutau să obțină maximum de avantaje din schimbările intervenite, parvenitismul, incultura, imoralitatea și mărginirea din societatea vremii. Dacă în prima din cele două comedii în discuție critica se îndreaptă în special în direcția moravurilor de familie, cu destul de puternice implicații sociale, în cea de a doua, *Coana Chiriță în provincie,* critica socială propriu-zisă este mai vie și mai directă, dezvăluind ceva din suferințele țăranilor și din atitudinea neomenoasă a exploatatorilor față de ei, dezvăluind mai cu seamă abuzurile administrației, obiceiul îndătinat al celor numiți într-o funcție de a face stare de pe urma ei etc., etc. Personajele din prima comedie, în afară de Chiriță, nu sînt suficient de vii. În cea de a doua, însă, dacă Luluța mai rămîne cam convențională, iar Bîrzoi cam schematic, Guliță, Șarl, profesorul francez, Ion, țăranul-fecior, sînt remarcabil prinși, plini de viață și de autenticitate. Dezvoltînd cu multă vervă, construind cu mai multă siguranță, proiectînd pe un fundal social mult mai amplu decît în alte comedii de pînă atunci și adîncind trăsăturile Gahiței Rozmarinovici din *Iorgu de la Sadagura,* scriitorul a repurtat biruința cea mai de seamă din creația dramatică românească de pînă acum prin crearea figurii Chiriței. Oricîte apropieri se pot face de diverse piese ale lui Molière, Picard și Destouches, pe care le invocă cercetările laborioase și meritorii ale profesorului Ch. Drouhet, care s-a ocupat de izvoarele străine ale creației lui Alecsandri, cele

două comedii, *Chiriţa în Iaşi* şi *Chiriţa în provincie,* rămîn o incontestabilă biruinţă a teatrului original românesc prin realismul tabloului social al Moldovei de la mijlocul secolului trecut şi nu mai puţin prin autenticitatea profund românească a eroinei principale.

Nici vorbă, Alecsandri nu oglindea în aceste comedii, ca şi în cele ce vor urma, toate racilele din societatea vremii, şi nici nu le aborda pe cele mai însemnate din acestea. Formaţia sa, neîndoielnic, contribuia în mod hotărîtor ca el să nu vadă, şi ca atare să nu înfăţişeze în toată amploarea şi adîncimea păcatele societăţii româneşti din acel moment istoric. Dar nu e mai puţin adevărat, dacă ne străduim să înţelegem lucrurile în raport cu realitatea epocii respective, că lipsa în acea vreme a altor creaţii literare de un realism mult mai ascuţit decît al lui Alecsandri ne dă dreptul să conchidem că cenzura şi, în genere, rigorile autorităţilor nu îngăduiau înflorirea unor asemenea manifestări, ba chiar descurajau elaborarea lor — căci un scriitor adevărat, un scriitor militant, mai ales într-o asemenea perioadă, nu scrie pentru sine sau pentru posteritate, ci pentru contemporanii săi, acomodîndu-se formelor în care mesajul său le poate fi accesibil. Ceea ce se întîmplase, nu cu mult înainte, *Daciei literare, Propăşirii,* suprimate fără cruţare, lui Kogălniceanu, lui Negruzzi, lui Russo, surghiuniţi pentru scrierile lor ceva mai îndrăzneţe — celui din urmă piesa incriminată fiindu-i distrusă şi pentru totdeauna pierdută — nu era desigur fără consecinţe — chiar în mod indirect — pentru conturarea unei conştiinţe şi luarea unei atitudini din partea scriitorilor, mai ales acum, într-o perioadă postrevoluţionară ca aceea de după 1848, de descreştere a spiritului revoluţionar. Nu trebuie să uităm, apreciind activitatea literară plină de atîtea merite a lui Alecsandri, în care însă nu sînt absente şi unele limite, că cea mai mare parte a ei se desfăşoară în acea epocă istorică în care — cum arată Lenin în legătură cu Herzen — „spiritul revoluţionar al democraţiei burgheze era *deja* pe cale de a dispare (în Europa), în timp ce spiritul revoluţionar al proletariatului *încă nu* ajunsese la maturitate".

Cam în această vreme, prin 1852—1853, Vasile Alecsandri strînge în culegeri mai largi operele publicate pînă atunci în periodice, în broşuri, sau chiar unele inedite. Astfel, în 1852 dă la lumină prima culegere mai amplă a scrierilor sale dra-

matico de pînă atunci sub titlul *Repertoriu dramatic*. În acelaşi an, cînd încerca fără succes, din cauza cenzurii, să scoată şi revista *România literară*, apare de asemenea primul volumaş din îndelung pregătitele şi aşteptatele sale poezii populare, *Balade (cîntice bătrîneşti) adunate şi îndreptate de V. Alecsandri*, cuprinzînd şi interesantele note explicative ale scriitorului. În sfîrşit, după ce îşi împlineşte această veche dorinţă şi acest simţămînt de datorie faţă de poporul său, publicînd poeziile populare, scriitorul se gîndeşte şi la propria creaţie lirică, şi în 1853 publică prima sa culegere de poezii, intitulată *Doine şi lăcrimioare*, care cuprinde, pe lîngă cele două cicluri consemnate de titlu, şi ciclul *Suvenire*.

Plecînd iarăşi din ţară în toamna anului 1852, Alecsandri rămîne multă vreme la Paris, cufundat în lucru, îngrijind publicarea celei de a doua broşuri de poezii populare şi a volumului cu propriile sale versuri, de care am vorbit. Vara anului 1853 o petrece în sudul Franţei, de unde porneşte apoi într-o interesantă călătorie, străbătînd sudul Franţei, de-a lungul Pirineilor, de la Atlantic pînă la Mediterana, spre Marsilia, iar de aici cu vaporul la Gibraltar, apoi la Tanger, de unde face o scurtă incursiune în Africa. Revine curînd la Gibraltar, şi de aici începe călătoria sa în Spania, cu un mai îndelung popas la Madrid, călătorie atît de interesantă, despre care, din păcate, scriitorul nu ne-a lăsat însemnări mai cuprinzătoare. Se întoarce abia la sfîrşitul anului 1854 la Paris, avînd ca tovarăş în lunga călătorie cu diligenţa dintre cele două capitale pe cunoscutul scriitor francez Prosper Merimée, cu care devine de acum înainte prieten. Trezind interesul lui Merimée pentru folclorul românesc, scriitorul francez, la rîndul lui, îl hotărăşte pe scriitorul român să publice poeziile populare în limba franceză — ceea ce Alecsandri şi realizează în cursul anului următor, într-o traducere proprie. În cursul acestei lungi călătorii, el scrie relativ puţin : cîteva poezii legate mai cu seamă de scurtul şi enigmaticul episod de dragoste al Mărgăritei, consemnat apoi şi în nuvela cu acest titlu. Abia mai tîrziu consemnă el impresiile călătoriei ce o făcuse în paginile atît de vioaie şi de sigure ca stil şi forţă de observaţie ale *Călătoriei în Africa*.

În vara anului 1854 tatăl scriitorului moare. Întors în ţară curînd după aceea, Alecsandri merge la Mirceşti şi, o dată

ajuns aioi, primul său gest este să elibereze, fără ca vreo lege să-l oblige la aceasta şi fără nici o despăgubire, pe toţi ţiganii robi de pe proprietatea sa. „Frumoasă zi — îşi amintea Alecsandri mulţi ani mai tîrziu — a fost aceea cînd din balconul casei de la Mirceşti am declarat ţiganilor adunaţi că sînt liberi."

În perioada războiului Crimeii, vreme de mari frămîntări diplomatice, de mari speranţe, dar deopotrivă şi de mari temeri pentru poporul nostru, pentru libertatea şi viitorul acestuia, patrioţii români intensifică lupta lor pentru reforme democratice şi Unire. Alecsandri se află şi de astă dată în primele rînduri. Scoate la începutul anului 1855, în sfîrşit, multdorita revistă *România literară*, a cărei publicare fusese interzisă în 1852, revistă care grupează toate forţele de seamă ale literaturii şi publicisticii româneşti de pretutindeni, militînd pe linia luptei pentru Unire, pentru libertate naţională şi socială. De altfel, revista a fost suprimată înainte de a împlini un an de apariţie tocmai din cauza ideilor sociale îndrăzneţe pe care le răspîndea. În această revistă, pe care Alecsandri o deschide, ca un pios omagiu postum, cu o scriere a amicului său N. Bălcescu, colaborează M. Kogălniceanu, C. Negri, D. Bolintineanu, A. Russo, A. Hurmuzachi, A. Donici, G. Creţeanu, A. Odobescu şi mulţi alţii. Alecsandri însuşi are o contribuţie foarte variată şi bogată: numeroase poezii (*Păsărica mării, Iahtul, O noapte la Alhambra, Seguidilă, Cînticul Margaritei, Anul 1855, Vis de poet* etc.), proză (*Un salon din Iaşi*, cum şi prima parte a *Călătoriei în Africa*), o serie de articole, iar într-un amplu supliment periodic numeroase noi poezii populare, *Cîntece populare a românilor din Moldova, din Transilvania, din Banat şi din Valahia*, parte culese chiar de el în diverse călătorii, parte comunicate de alţii sau transcrise după alte culegeri, cum erau ale lui Anton Pann, pe care, de altfel, le indica, scriitorul urmărind mai presus de orice, în acest spirit al unităţii naţionale, să ilustreze toate provinciile româneşti prin culegerea sa de folclor.

În vara anului 1855 el pleacă din nou la Paris, întorcîndu-se abia în luna decembrie, prin marea Mediterană, pe la Constantinopol. De aici poetul face o îndrăzneaţă şi grea pentru acele vremuri călătorie în Crimeea, la Sevastopol şi în împrejurimile acestui oraş. Urmele războiului, încă în desfă-

şurare, erau îngrozitoare, şi scriitorul este cutremurat de priveliştea lor, consemnîndu-şi în poezia *La Sevastopol* oroarea faţă de acest nimicitor flagel, faţă de monarhii care îl provoacă. Sînt prezente însă deopotrivă în această poezie compasiunea pentru cei ce suferă şi speranţa că din aceste tragice întîmplări se vor naşte împrejurări favorabile pentru împlinirea năzuinţelor poporului său :

Un şir de mari corăbii stau înecate-n port.
Oraşul Sevastopol, ars, dărîmat şi mort,
Întinde pe o culme ruina sa măreaţă,
Fantasmă învălită c-un giulgi de albă ceaţă !...

Trecut-au pe aice cutremur sfărmător ?
Potop trimis din ceruri cu foc pedepsitor ?
Nici aprigul cutremur, nici flacăra cerească,
Dar au trecut urgia şi ura omenească !

Şi au lăsat în urmă grămadă la un loc
O lungă risipire cenuşărită-n foc,
Şi multe, fără număr, de tainice mormînturi...

Cînd va sosi, o ! Doamne, un timp mai mîngăios
În care să pătrundă cuvîntul lui Cristos ?
Să peară duşmănia din trista omenire,
Să nu mai fie omul unealtă de peire ?

Cînd răsări-va-n ceruri frumoasa, blînda zi
Ce din orbire cruntă pe regi îi va trezi ?
Ş-a răspîndi în lume simţiri mîntuitoare,
Dreptatea, libertatea, frăţia-ntre popoare ?...

. . . . . .

O, Doamne ! fie, fie ca sîngele vărsat
Pe sub aceste ziduri într-un război turbat
Să deie-o roadă bună, un drept de renviere
Pentru-a mea ţară scumpă ce zace în durere !

Întors în ţară la sfîrşitul lunii decembrie 1855, Alecsandri se angajează în primele rînduri ale luptei pentru Unire, în sprijinul căreia lucrase de altfel şi în cursul călătoriei ce o făcuse în străinătate. Scrie în aceste împrejurări pagini literare de pledoarie pentru Unire, cum sînt piesele *Păcală şi Tîndală* şi *Cinel-Cinel*. Chiar *Cetatea Neamţului*, dramă construită pe schema nuvelei lui Negruzzi, trebuie considerată tot ca o contribuţie la intensificarea acestei lupte pentru Unire. De un imens ecou agitatoric au fost însă poezii ca *Moldova în 1857*

şi mai cu seamă acea neuitată, răscolitoare şi mobilizatoare *Hora unirei*, care, pusă pe muzică, în cîteva zile după scrierea ei a fost, în ciuda interdicţiei ulterioare a caimacamului şi a guvernului antiunionist, pe toate buzele şi în toate inimile, rămînînd pînă în zilele noastre un adevărat imn al solidarităţii naţionale. Participă de asemenea în această perioadă şi la numeroase acţiuni strict politice, semnînd şi chiar redactînd numeroase memorii, făcînd parte din delegaţii ale partidei unioniste ce se prezentau diverşilor plenipotenţiari străini, acţionînd cu hotărîre în pregătirea alegerilor pentru divanurile ad-hoc. În preajma Unirii, în toamna anului 1858, este numit de noua căimăcămie — unionistă — ministru de externe al Moldovei, post în care are noi prilejuri să manifeste simţămintele sale democratice — desfiinţînd cenzura presei — şi de apărător al demnităţii naţionale, în raporturile cu diplomaţii ţărilor ostile Unirii. Rămîne ministru de externe şi după alegerea lui Cuza ca domnitor, împrejurare în care joacă un rol deosebit de însemnat. Curînd după aceea este trimis în Apus cu o grea misiune diplomatică, pentru a obţine din partea Franţei, Angliei şi a Piemontului recunoaşterea alegerii lui Al. I. Cuza ca domnitor al ambelor principate. În timpul misiunii sale, în care întîlneşte personalităţile politice europene cele mai proeminente ale vremii, pe Napoleon III, regele Italiei, Cavour etc., izbutind să-şi îndeplinească cu succes sarcina încredinţată, apoi în timpul războiului franco-italo-austriac, din nordul Italiei, Alecsandri nu uită că este şi scriitor. Acum sau ceva mai tîrziu consemnează el amintirile din călătoria diplomatică ce o întreprinsese, în pagini de proză, publicate mai tîrziu sub titlul *Extract din istoria misiilor mele politice*, dînd un mare relief literar faptelor şi personalităţilor înfăţişate. În aceeaşi vreme scrie poezii ca *Pilotul*, *La Palestro*, *La Magenta*, *Corona vieţei* etc., în care salută cu entuziasm eroismul italienilor în luptă pentru eliberarea patriei lor. Tot cam în această perioadă scrie şi poeziile *Cîntice şi sărutări* şi *La poeţii români*, adevărate mărturisiri de credinţă artistică, chemări înflăcărate adresate scriitorilor contemporani la o activitate literară mobilizatoare, patriotică, în mijlocul poporului, în slujba acestuia.

Întors în ţară după misiunea sa diplomatică în Apus în vara anului 1859, Alecsandri, care între timp devenise minis-

tru de externe şi în guvernul de la Bucureşti, continuă o rodnică luptă politică, alături de Cuza, în vederea recunoaşterii definitive a Unirii şi a pregătirii unor reforme democrate. Dezgustat de reacţionarismul şi demagogia în continuă creştere a politicienilor burgheziei şi moşierimii, din ce în ce mai ostili politicii de reforme democratice a lui Cuza, scriitorul, care fără îndoială n-avea formaţia unui încercat luptător politic, nu mai vede obligaţia ce i-ar fi revenit de a rămîne în mijlocul bătăliei, susţinînd în continuare direct, pe tărîm politic, acţiunea democratică a domnitorului. Ca atare, în mai 1860, el se retrage din viaţa politică activă şi se stabileşte definitiv la proprietatea sa de la Mirceşti, pe malul Siretului, a cărui luncă puţin după aceea avea să o facă atît de cunoscută prin *Pastelurile* sale.

Retragerea la Mirceşti n-a însemnat însă decît o manifestare a dispreţului său pentru lumea politicienilor epocii. Ea nu a fost în esenţa şi practica ei nici un moment o izolare de viaţă şi de interesele poporului său într-un fel de turn de fildeş. E semnificativ şi concludent din acest punct de vedere nu numai că scriitorul nostru acceptă a părăsi Mirceştii pentru a îndeplini, în 1861—1862 şi în 1863—1864, lungi şi grele misiuni diplomatice în Apus, misiuni încredinţate de domnitorul Cuza, în sprijinul politicii acestuia, dar şi faptul că el continuă să scrie şi că operele sale din această vreme urmăresc în linii mari frămîntările sociale, satirizînd multe din tendinţele dăunătoare ale epocii. Astfel, chiar din primele luni de şedere la Mirceşti, în 1860, scrie o serie de comedii în care biciuieşte deşănţarea demagogică şi retrogradă a politicienilor celor două partide ce se coalizau împotriva tendinţelor reformatoare democratice ale lui Cuza. Între acestea, în primul rînd, se cer amintite *Rusaliile* sau *Satul lui Cremine* şi *Zgîrcitul risipitor*. *Zgîrcitul risipitor* este o dramă în patru acte cu multe elemente şi mijloace de comedie, în care scriitorul satirizează demagogia politicienilor şi gazetarilor liberali din acea vreme, sezisînd nu numai caracterul retrograd, nefast pentru ţară, al opoziţiei lor faţă de politica domnitorului Cuza, dar şi tendinţa pe atunci abia dată la lumină de a se constitui „monstruoasa coaliţie". Este adevărat că satira la adresa retrogrăzilor este în această piesă mai îngăduitoare decît cea la adresa demagogilor. Trebuie să vedem în aceasta nu

numai un ecou al poziției clasei căreia scriitorul îi aparține, dar și o consecință a faptului că el considera mai primejdioase pentru țară acțiunile viguroase ale clasei recent parvenite la putere și dornice de îmbogățire decît opoziția fără eficacitate a clasei boierești într-un ireversibil declin. Făgăduielile și formulele politicienilor demagogi ce se dădeau în mod abuziv drept reprezentanți ai ideilor de la 1848 (în această privință au scris ceva mai tîrziu articole edificatoare atît Eminescu, cît și Caragiale, Alecsandri anticipînd prin atitudinea lui poziției acestora din *Scrisoarea III* și *O scrisoare pierdută*, ca și din alte pagini) sînt întîmpinate cu o justificată neîncredere de către scriitorul nostru, ca de atîți contemporani și urmași ai săi. Dar el în chip firesc nu poate afla o soluție satisfăcătoare și, în consecință, profund nemulțumit, dar fără o ieșire, ajunge uneori la rezolvări false ale conflictelor sociale ce le înfățișează, în conștiința sa se produc confuzii, limitări, rămîneri în urmă. Ele își fac loc, sub o formă sau alta, în creațiile literare ale lui Alecsandri din această vreme și din anii ce vor urma și în aceste împrejurări obiective, care nu înrîuresc numai pe scriitorul nostru, trebuie căutată originea lor.

Piesa *Rusaliile* satirizează aceeași demagogie sterilă și primejdioasă pentru țară, critica mergînd mai adînc aici decît în *Zgîrcitul risipitor* prin aceea că scriitorul pune în lumină nu numai practica ei la centru, dar și ravagiile pe care începe să le facă preluată fiind de către clientela politică din întreaga țară. Demascînd deci și aici pe adversarii politicii de reforme a lui Cuza, adăugînd o critică la adresa stricătorilor de limbă — foarte activi și ei pe planul lor la vremea respectivă — scriitorul, care împletește cu discreție numeroase elemente de folclor în țesătura piesei, după cum confirmă de altfel însuși titlul, opune bunul-simț popular atît tendințelor de exagerare etimologizantă, cît și demagogiei politicianiste, manifestată în discursuri și articole de ziar, ceea ce anticipează în mod evident momente și procedee satirice din *O noapte furtunoasă*. Este neîndoielnic că pentru Alecsandri țărănimea rămînea singurul element pozitiv și singura pavăză împotriva oricărei primejdii. Semnificativ este faptul că pentru perioada dinainte de 1848, în piesa *Boieri și ciocoi*, alături de țăranul Arbore, el vedea ca factor pozitiv și chiar activ pe tînărul intelectual

revoluționar Radu, dar pentru perioada de la 1860, nici în *Rusaliile,* nici în *Zgîrcitul risipitor,* Alecsandri nu mai aducea nici o figură pozitivă în afară de țăranii din cea dintîi și de slujitorul Martin — venit și el tot de la țară — din cea de a doua. Nu este mai puțin adevărat totuși că în înfățișarea țăranilor realismul scriitorului nostru continua să fie într-o măsură deficitar, el neizbutind să vadă în toată profunzimea și în concretul său întreg dramaticul adevăr al vieții țărănești, mizeria, boala, întunericul care o dominau.

În această perioadă de după 1860 Alecsandri compune și cea mai numeroasă parte din așa-numitele sale „cantonete" sau „cînticele comice", scurte scenete, monoloage dramatice menite să contureze diversele tipuri sociale mai caracteristice ale epocii respective. Într-o scrisoare, dramaturgul însuși explica astfel obiectivele pe care le-a urmărit: „Am socotit că nu ar fi, poate, o lucrare greșită de a compune pentru curiozitatea urmașilor noștri o galerie de tipuri contemporane, iar pentru a da acestor tipuri o expresie mai vie, am adoptat pentru ele forma dramatică și le-am prezentat publicului sub rubrica de *Cînticele comice*". Primele sale „cînticele comice" Alecsandri le prezentase publicului cu zece ani mai înainte: *Șoldan Viteazul* și *Mama Anghelușa.* Acum el revenea la această specie, dar era departe de a face din ea numai un mijloc de documentare a urmașilor asupra unor tipuri sociale caracteristice. „Cînticelul comic" devenea sub pana lui Alecsandri, în foarte multe cazuri, o formă eficace de satirizare în public a unor vicii și tipuri sociale negative contemporane, mai rar de evocare caldă a unor tipuri pline de pitoresc pe cale de a dispărea definitiv (cum erau *Barbu Lăutaru, Surugiul).* În toamna anului 1860, cînd scriitorul nostru revenise la creația dramatică, el scrise cînticele satirice *Clevetici, ultrademagogul* și *Sandu Napoilă, ultraretrogradul,* iar în anii 1864 și 1865, care vor constitui o nouă perioadă rodnică pentru creația sa dramatică, *Barbu Lăutaru, Surugiul, Ion Păpușarul, La București, Gură-Cască, om politic, Paraponisitul, Covrigarul, Kera Nastasia sau mania pensiilor.* Toate s-au bucurat de o bună primire din partea publicului, care afla în cele satirice ceva din nemulțumirea și batjocura lui proprie față de o serie de aspecte negative ale vieții publice. Dar cea mai mare popularitate au cunoscut-o cînticelele dedicate lui Clevetici și lui

Sandu Napoilă, tocmai pentru că erau cele mai ascuțit critice, cele mai actuale și consacrate unor figuri din cele mai tipice și mai vinovate de pe scena vieții sociale și politice românești din acel moment. Acestor cînticele comice, cam în aceeași vreme, scriitorul, în bună dispoziție creatoare, le adaugă comediile *Millo director, Concina, Harță Răzeșul, Ginerele lui Hagi Petcu, Agachi Flutur, Arvinte și Pepelea, Drumul-de-fier* — fiecare din acestea cuprinzînd săgeți critice la adresa relelor moravuri sociale contemporane, dar și o din ce în ce mai vădită sforțare a scriitorului spre înnoirea mijloacelor sale dramatice, spre adîncirea semnificațiilor și a caracterelor.

În 1863 Vasile Alecsandri publică o nouă ediție a volumului său de poezii *Doine și Lăcrimioare,* îmbogățit acum și cu ciclul *Mărgăritărele.* Încă din ciclul *Suvenire,* poetul cuprinsese poezii dintre 1844 și 1850, scrise cu prilejul unor evenimente deosebite sau consacrate unor personalități de seamă din epocă, poezii ca *Desrobirea țiganilor, Adio Moldovei, La mormîntul lui Gr. Romalo, Întoarcerea în țară, Strofe lui C. Negri,* în care tema patriotică și cetățenească era pe primul plan. În noul ciclu al *Mărgăritărelelor,* care cuprinde și poeziile inspirate de episodul erotic al Mărgăritei sau altele cu caracter intim, Alecsandri acordă un loc încă mai predominant acestei teme. Se află aici *Deșteptarea României, Sentinela romană, N. Bălcescu murind, Anul 1855, La Sevastopol,* poeziile legate de lupta pentru Unire, cele ca *Pilotul, La Palestro, La Magenta, Gondola trece, Corona vieței,* inspirate din lupta pentru eliberarea și unitatea națională a poporului italian, poezia *Cristos a înviat,* mai tîrziu urmată de *Pohod na Sybir,* salutînd cu înflăcărare și încredere lupta plină de grele jertfe a poporului polonez asuprit, și altele.

În poeziile lui Alecsandri care au fost grupate în ciclul *Suvenire* și mai ales în *Mărgăritărele* valorificarea filonului folcloric continuă de asemenea cu orescînd succes. Se observă în genere, în primul rînd, îndemînarea superioară cu care poetul izbutește să folosească modalitățile poeziei poporane în tot mai variate împrejurări. Astfel, îndemînarea, arta aceasta apar în poezia de iubire, în *Dorul, Doina iubirei, Stelele,* cum și în remarcabilele *Cîntice de lume.* Ea este vizibilă de asemenea în evocarea unor momente din trecutul istoric sau în prelucrarea unor legende și credințe populare, cele mai

adesea cu un obiectiv patriotic evident, cum sînt *Banul Mărăcină*, *Visul lui Petru Rareș*. Îndelungata și atenta aplecare a poetului din anii aceștia asupra manuscriselor sale cu poezii populare, în vederea editării lor din 1852—1853 și a reeditării lor amplificate în 1866, l-a dus la o mai deplină stăpînire a tainelor măiestriei folclorului, la posibilitatea unei prelucrări încă mai creatoare, mai firești, la o întrețesere mai plină de efecte a diverselor motive folclorice. *Biserica risipită* este un grăitor exemplu pentru arta evident superioară cu care scriitorul reușește acum să stăpînească și să manevreze cele mai delicate nuanțe, să transforme un motiv sumbru într-unul luminos, să sublinieze tragicul într-o grațioasă notă de umor, să construiască un ingenios final, cu atît mai plin de poezie cu cît abia se dezvăluie îndrăzneala lui din pneumbra de care intenționat e înconjurat.

Cu aceasta intrăm însă în domeniul legendelor, de altfel ca și cu *Banul Mărăcină*, *Dragoș*, *Visul lui Petru Rareș*, și cu amplele creații din 1852 și 1856 *Mărioara*, *Florioara* și *Înșiră-te, mărgărite*. Acestea două din urmă, cu toate unele lungimi și inegalități din cuprinsul lor, reprezintă, prin amploarea lor, prin maturizarea mijloacelor, prin expresiva lor simplitate, culmea poeziei lui Alecsandri inspirată de folclor din această perioadă, o treaptă nouă esențială de la *Doine*, pe drumul care duce — și prin *Miorița* — la *Luceafărul* lui Eminescu, adică la zenitul creației lirice românești.

În această vreme, în 1863, scriitorul nostru publică la Paris *Grammaire de la langue roumaine*, pentru înlesnirea străinilor care ar fi dorit să învețe limba noastră, manifestîndu-și în felul acesta încă o dată atenția pentru problemele limbii și bunul-simț cu care cele mai adesea rezolva aceste probleme. De altfel, încă din *România literară*, cu o serie de colaboratori ai săi, în fruntea cărora se așeza Alecu Russo, iar ceva mai tîrziu în *Rusaliile* și în alte piese ale sale, Alecsandri se ridică împotriva etimologismului, împotriva oricărei îndepărtări de realitatea limbii poporului, oricărei forme de pedantism care putea face cultura mai greu accesibilă maselor largi. Ales, în 1866, membru al Societății Academice, nou înființată, devenită apoi curînd Academia Română, scriitorul își susține cu hotărîre în acest for punctul de vedere cu privire la problemele scrierii limbii noastre, arătînd că ea nu poate avea

altă temelie şi alt izvor decît limba autentică a poporului. Iar atunci cînd acest punct de vedere nu este acceptat, adoptîndu-se scrierea etimologică, ce a culminat prin aberaţiile dicţionarului lui Laurian şi Massim, el, în semn de dezaprobare a acestei hotărîri, se retrage din Academie pînă cînd, după zece ani, această instituţie renunţă la exagerările absurde ale etimologismului ca principiu în scrierea limbii române.

De altfel, în anii aceştia, îndeosebi în seria de articole *Dicţionar grotesc,* apărute în *Convorbiri literare,* Alecsandri îşi continuă lupta împotriva etimologismului şi a clişeelor ridicole din limba vorbită sau scrisă în epocă. În 1866, în sfîrşit, apărea colecţia mult amplificată *Poeziile populare ale românilor,* prin aceasta poetul marcînd un nou moment însemnat în dezvoltarea cunoaşterii folclorului nostru de către cercurile mai largi de cititori.

Retras din viaţa politică în 1860 şi rezistînd tentaţiilor ce i se ofereau insistent de a reveni, prin 1868 Alecsandri simte nevoia să justifice retragerea sa, să exprime în imagini artistice oprobriul pentru lumea politicienilor şi a afaceriştilor aflaţi îndeosebi la oraşe şi omagiul său pentru lumea satului — în mijlocul căreia se retrăsese şi pe care într-o primă etapă o cîntase în *Doine* — ca singura temelie pozitivă a patriei. De aici izvorăsc de fapt *Pastelurile,* unul din ciclurile cele mai valoroase din poezia acestui scriitor, constituind o etapă nouă, superioară nu numai în creaţia lui Alecsandri, dar în însăşi evoluţia şi rafinarea poeziei româneşti în ansamblul ei. La o atentă exegeză, în *Pasteluri* se află, aşadar, mult mai mult decît o simplă cîntare a naturii, cum se consideră îndeobşte. Tablourile sînt străbătute de un sens profund, pe care poezia descriptivă în genere nu-l cunoştea — poate nu pretutindeni suficient de puternic pus în valoare — prin prezenţa fiorului vieţii simple, a omului din popor surprins în diferite auguste gesturi ale rodnicei munci ancestrale legate de ţarină. Nu se află în acest ciclu nici opoziţia rousseauistă între sălbăticie şi civilizaţie, nici pitorescul cam convenţional din sumbrele evocări preromantice sau dulcea lumină falsă din idilele gessneriene, nici natura agrestă a disperatei solitudini romantice, nici fuga de viaţa adevărată din recele tablou al parnasienilor. Unii cercetători (D. Caracostea, Paul Cornea) observau că în

aceste poezii, consacrate, după părerea lor, exclusiv naturii, nu apar marea şi muntele, considerînd că aceasta s-ar datora faptului că poetul n-ar fi fost sensibil la nemărginire, la sublim, uitînd însă că în alte cicluri ale poetului aceste două elemente ale naturii sînt totuşi prezente. Absenţa lor în *Pasteluri* este determinată de sensul real al întregului ciclu. Alecsandri evocă aici în mod deliberat natura, aş zice, domestică, cea care constituie cadrul cel mai obişnuit al vieţii ţăranului român: ogoarele, lanurile, lunca din marginea satului, anotimpurile cu muncile lor. De aceea, deşi poezii „descriptive", *Pastelurile,* luate în ansamblu, cuprind o semnificaţie ce depăşeşte pe a fiecăruia în parte şi, în consecinţă, dă fiecăruia o pondere pe care izolat, cu toată indiscutabila frumuseţe, n-ar avea-o. Valoarea deosebită o conferă acestor poezii faptul că incontestabilele împliniri artistice nu cuprind numai elogierea frumuseţilor pur şi simplu sau chiar a naturii patriei, ci se înalţă imnul plin de încredere adresat adevăratei „ţări" — ţăranului şi satului în cadrul naturii româneşti — unde domnesc munca, rodnicia, robusteţea şi sănătatea morală, tot ce este pozitiv, frumos şi cu adevărat nobil în această ţară şi în acest popor, în contrast cu lumea parazitară a politicienilor şi oamenilor de afaceri de la oraşe. Sensul acesta al *Pastelurilor* îl confirmă de altfel clar unele pagini din corespondenţa particulară a scriitorului [1]. Nu întîmplător în aceste poezii, tocmai pentru că au în fond această semnificaţie de afirmare a valorilor etice populare şi de indirectă blamare a ceea ce e parazitar, nerodnic, în societatea românească a vremii aceleia, nu apar nici un conac boieresc, nici un parc, nici o castelană, nici un visător în meditaţie, dar întîlnim în schimb, ca într-o apoteoză lipsită de emfază, ţărani simpli în desfăşurarea muncilor lor obişnuite. Era şi aici, sub toate aspectele, o încălcare pe care scriitorul şi-o îngăduia faţă de vechi şabloane din poezia descriptivă pe care le nesocotea, încăloare ce face biruinţa sa cu atît mai semnificativă şi mai valoroasă, iarăşi nu numai în cadrul creaţiei sale, dar pentru întreaga poezie românească. Parafrazînd ceea ce spusese cîndva poetul Bolintineanu despre însemnătatea apariţiei *Doi-*

[1] Lămuriri ceva mai largi în legătură cu această semnificaţie a *Pastelurilor* se pot afla în lucrarea noastră: *Viaţa lui Vasile Alecsandri*, Bucureşti, 1962, p. 408 şi urm.

nelor, de la care poezia noastră „se români", se poate spune cu acelaşi temei că de la apariţia *Pastelurilor* poezia românească deveni cu adevărat modernă. Parcurgînd toată poezia noastră pînă la acest ciclu, poezia lui Eminescu apare ca un miracol. Citind *Pastelurile,* înţelegi cum a devenit ea în mod firesc posibilă.

Anul 1872 aduce două preţioase contribuţii în proză : *Introducere la scrierile lui Costache Negruzzi,* vast, bogat informat, plin de pitoresc şi de ascuţit spirit critic tablou al unei întregi epoci sociale, în care încadrează activitatea literară a amicului său, apoi o altă elogioasă şi plină de înţelegere prezentare, cea a operei folcloristice lăsate de Anton Pann.

Dar anul 1872 este şi anul în care el începe elaborarea şi publicarea unei noi serii de poezii : *Legendele.* Chiar dacă puternicele sale credinţe patruzecioptiste se estompau şi-l făceau cu timpul să rămînă cam în urmă şi insuficient de sensibil la mereu noile nevoi ale epocii, constituie un merit al scriitorului faptul că nu a trădat niciodată aceste vechi credinţe şi a continuat să observe, prin prisma lor, în genere în mod critic, societatea contemporană lui. După detronarea lui Cuza şi aducerea unui principe străin, în anii de intensă dezvoltare capitalistă a României, Alecsandri vedea cu nemulţumire, alături de jugul otoman, ce nu fusese încă înlăturat, apăsînd asupra poporului nostru şi noul jug al înrobirii economice de către marele capital european apusean. Acest dublu jug pe el îl doare cu atît mai mult cu cît era aici o chestiune de demnitate naţională, dar şi umană, masele populare — acelea pentru care el se avîntase în mişcarea revoluţionară de la 1848 şi cărora le făcuse elogiul în *Pasteluri* — fiind cele asupra cărora continuau să apese tot mai mari poveri din cauza intereselor economice ale claselor conducătoare. Cu sensul de disimulată critică a acestui dublu jug scrisese Alecsandri *Boieri şi ciocoi,* în plină desfăşurare a afacerii Strussberg, faţă de care piesa era, de fapt, o reacţiune şi o manifestare a dezaprobării autorului. Amplă frescă a frămîntărilor sociale din anii ce au premers mişcarea revoluţionară de la 1848, drama aceasta, care ar fi putut fi una din cele mai de seamă biruinţe ale teatrului lui Alecsandri, are, din păcate, diminuată valoarea din cauza confuziilor scriitorului, a incapacităţii sale — a cărei sursă am explicat-o mai înainte — de

a vedea cauzele şi soluţiile reale, ajungînd astfel, în unele scene, la diversiuni naţionaliste, la idilizarea a ceea ce el numea „boieri buni şi patrioţi" şi chiar la o dezlegare poate insuficient de semnificativă a conflictului.

Cu acelaşi sens de critică la adresa scăderilor prezentului pe care o avea, pe una din laturile ei, piesa *Boieri şi ciocoi,* evocă scriitorul nostru în noul său ciclu de poezii, *Legende,* între altele, cîteva momente de nobil eroism din trecut, în creaţii ample, de mare patos, cu ceva din retorica romantismului, ca *Dumbrava-Roşie* şi *Dan, capitan de plai,* creaţii în care filonul istoric se împleteşte ingenios cu cel folcloric. Parcă întinerit, ca legendarul Anteu în atingere cu pămîntul, la peste cincizeci de ani scriitorul continua să prelucreze în mod creator şi cu mijloace înnoite folclorul în poeme epice de largă respiraţie şi de mare rafinament artistic, cum erau remarcabilele *Legenda ciocîrliei, Legenda rîndunicăi, Legenda lăcrimioarei,* sumbra *Grui-Sînger* sau *Ghioaga lui Briar,* aceasta din urmă cu un final învăluit într-o penumbră plină de mare poezie.

Acestora li se adaugă în această vreme (1875—1876) unele din cele mai delicate şi mai desăvîrşite creaţii ale scriitorului nostru, legendele *Toamna ţesătoare,* admirabilă odă închinată toamnei, apoi *Răzbunarea lui Statu-Palmă,* urmată de patru legende oarecum legate între ele : *Noaptea albă, Vîntul de la miazăzi, Prier şi fata iernei, Poiana farmecătoare,* în care artei de delicat mînuitor al nuanţelor prin cuvînt pe care o cucerise poetul i se adaugă umorul, o notă nu cu totul nouă la el, dar niciodată ca aici manevrată, cu atîta firesc popular şi cu atîtea subtile efecte artistice. În aceste legende, Alecsandri, de la care, fără îndoială, Eminescu prelua creator o bogată experienţă în *Călin* ca şi în *Scrisoarea III,* duce limbajul liric la o limpezime şi la o simplitate ce nu afectează întru nimic bogăţia lăuntrică şi care au făcut posibilă simplitatea şi limpezimea lui Eminescu din *Luceafărul* sau din poezia de dragoste din perioada finală. În legendele sale, străbătute de un puternic avînt patriotic, alături de figurile lui Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul sau bătrînul Dan, Alecsandri elogiază cu îndrăzneală figuri aproape contemporane, pe luptătorii pentru progres din revoluţia de la 1848 *(Strofe improvizate lui C. Rolla)* sau pe domnitorul Cuza.

Preamărind figuri luminoase din trecutul istoric ca pildă pentru prezent, înfierînd tirania și descompunerea morală feudală, îndeosebi din Imperiul otoman, în poeme epice largi ca *Murad Gazi-sultanul și Becri Mustafa, Hadja Murad-pașa,* Alecsandri stimula marile virtuți ale poporului, spiritul său de luptă pentru libertate, ura sa împotriva asupritorilor, contribuind astfel, între altele, la pregătirea atmosferei pentru războiul din 1877. De aceea, *Balcanul și Carpatul* nu e numai o uvertură a noului ciclu de poezii, *Ostașii noștri,* prilejuit de războiul pentru Independență, ci, s-ar putea spune, și un acord final simbolic al *Legendelor,* reprezentînd una din verigile ce leagă solid diferitele părți ale acestei vaste și variate creații poetice, atît de unitară și de armonios construită în ansamblul și în adîncul ei.

În lumina sensului profund pe care-l au *Pastelurile* și *Legendele,* se înțelege mai ușor entuziasmul cu care a cîntat poetul nostru războiul pentru Independența națională. Dar se înțelege de asemenea de ce el pune în lumină — în ciclul *Ostașii noștri* ce i l-a consacrat — îndeosebi eroismul oamenilor din popor, în care el își așeza întreaga încredere. *Peneș Curcanul, Sergentul, Păstorii și plugarii, Frații Jderi* și altele din poeziile acestui ciclu, culminînd cu avîntata *Oda ostașilor români,* în care scriitorul găsește note vibrante și puternice, sînt adevărate imnuri prin care scriitorul omagiază vitejia, omenia, simplitatea, patriotismul fără emfază, natural al oamenilor din popor, gata să-și jertfească viața pentru libertatea și propășirea țării lor. Și iarăși, opoziția dintre măreția gestului de dăruire spontană a sîngelui și vieții pe care o consimt aceste ființe generoase, asupra cărora apasă toate greutățile și toate primejdiile, și lipsa de recunoștință a conducătorilor de atunci ai țării impresionează puternic sensibilitatea și conștiința poetului. Poeziile lui din acest ciclu izvorau nu numai din bucuria de a vedea patria independentă, iar ignoratele virtuți ale poporului afirmate strălucit în fața lumii întregi, dar și din speranțele ce însuflețiseră masele largi în ideea că prin cucerirea acestei independențe se vor cuceri îmbunătățiri pentru propria lor viață. Tocmai de aceea, în fața realităților, a nerecunoștinței arătate eroicilor ostași, dezamăgirea și indignarea lui Alecsandri sînt cu atît mai mari, astfel că de data aceasta, după lungă vreme, critica la adresa con-

ducătorilor capătă forme directe şi vehemente atît în *Epistola generalului Florescu,* pe care o aşeza semnificativ, ca un trist epilog, în încheierea ciclului, cît şi în *Eroii de la Plevna.*

Poeziile din ciclul *Ostaşii noştri* impresionează prin spontaneitatea cu care poetul a răspuns şi a dat expresie sentimentelor populare, prin evocarea profundului patriotism cu care în acele împrejurări grele oamenii simpli s-au jertfit pentru ţara lor, prin avîntul, căldura, măiestria cu care, la o mare înălţime faţă de nenumăraţii săi contemporani ce au abordat aceeaşi temă, el a întrupat figurile şi momentele cele mai nobile ale acestui război de eliberare.

Curînd după cucerirea imensei popularităţi create de poeziile larg răspîndite ale ciclului *Ostaşii noştri,* în primăvara anului 1878, Alecsandri repurtează un nou mare succes : poezia sa *Cînticul gintei latine* este premiată de un juriu internaţional în cadrul concursului unei asociaţii culturale din sudul Franţei, în fruntea căreia se afla marele poet provensal Mistral. Fără îndoială, la acordarea acestui premiu contribuiseră şi o serie de consideraţii de ordin politic, dar rămîne incontestabil că ea a prilejuit o manifestare internaţională de simpatie pentru poporul nostru, o mai largă cunoaştere a lui, cel puţin în cercurile de romanişti europeni, şi o creştere a prestigiului lui Alecsandri.

În iarna 1878—1879, la Mircești, Alecsandri realizează o însemnată creaţie a deplinei sale maturităţi, drama *Despot-Vodă,* „legendă istorică în versuri", în cinci acte, jucată în octombrie 1879 pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti. Evocare de largi proporţii a unui episod din trecutul istoric al poporului nostru, piesa poate fi considerată, într-o măsură, romantică prin unele din procedeele folosite în construirea personajelor sau rezolvarea situaţiilor. Ea însă depăşeşte romantismul pe anumite laturi în primul rînd printr-o ancorare destul de temeinică în realitatea concret-istorică pe care o înfăţişează. *Despot-Vodă,* ca şi *Dumbrava-Roşie* sau *Dan, capitan de plai,* formulează în chip indirect o serie de aluzii critice la adresa momentului în care apărea. Piesa aduce în felul acesta, ocolit, critica boierimii, cu intrigile şi lipsa ei de grijă faţă de popor, chiar o critică la adresa domnitorului străin şi a practicilor domniei sale. Scriitorul înfierează lăcomia, tirania, trufia lui Despot, adăugînd chiar ca un adevărat memento că „e lesne a luneca pe povîrnişul ce duce de la

tron la tiranie". Deosebit de interesant e, de altfel, construită figura lui Despot: privită în ceea ce ea avea uman contradictoriu, reușind să surprindă cu finețe tragica sa luptă între înălțare și cădere. Scriitorul nu-l privește ca pe aventurierul de rînd, ci ca pe omul totuși înzestrat, pe care împrejurările ostile — ostile și pentru că el nu le înțelege suficient — pînă la urmă îl doboară. Poporul, pe care scriitorul îl privea necontenit ca singurul temei sănătos al țării, este și aici privit cu simpatie și cu înțelegere, evocînd suferințele lui. Este interesant de observat pentru evoluția ce se petrecea în conștiința scriitorului în legătură cu rolul poporului că, după *Boieri și ciocoi*, și în *Despot-Vodă* asistăm la o răzvrătire a maselor, care sfîrșesc prin a-și impune voința, autorul ținînd să sublinieze prin gura unui personaj al acestei piese:

Că cine-și cată reazăm afară din popor
Se reazămă pe-o umbră de nour trecător.

Este adevărat că apar și note ce pot fi interpretate ca alunecări spre atitudini șovine. În ansamblul ei, însă, piesa are un mesaj patriotic și umanist. Înțelegerea și umanismul cu care construiește pe principalul erou al piesei sale — semnificative ele singure — îl fac pe scriitor să pună pe acesta să rostească la un moment dat cuvinte de mare noblețe tocmai împotriva mentalității de intoleranță națională (actul II, scena VIII).

Despot-Vodă se așază pe linia ascendentă din dramaturgia majoră a lui Alecsandri, pe care o începea piesa *Boieri și ciocoi*. Ea e construită cu aceeași vădită intenție de a nu concentra acțiunea numai în jurul personajului principal, care să domine și să umbrească tot restul, ci se străduiește să dea o imagine a vieții sociale, cu moravurile, tradițiile și interesele ce o domină. Alecsandri se dovedește în stare a realiza această frescă, mai puțin densă ca în piesa anterioară, totuși vie, construind cu finețe personaje complexe și rezolvînd cu îndemînare din punct de vedere dramatic situații complicate. Scrisă în versuri largi, curgătoare, cu o ușoară grandilocvență pe alocuri, ea respiră siguranță arhitectonică și stilistică, într-o măsură poate și din cauza prezenței continue a acelui element folcloric pe care Alecsandri îl stăpînea și îl manevra cu atîta îndemînare. Îndeosebi prin chipul cum este

tratată figura lui Despot, în cadrul unei creații dramatice ample, logice și armonioase în ceea ce avea ea esențial, piesa lui Alecsandri marchează drumul ascendent nu numai al dramaturgiei sale, dar al dramaturgiei istorice românești însăși, spre *Vlaicu-Vodă* și *Apus de soare*.

Sînziana și Pepelea (1880) este dramatizarea plină de fantezie a unor episoade din poveștile noastre populare, tratate cu spirit creator și ingeniozitate, în genul în care o făcuse cu puțin mai înainte în cîteva splendide legende. Împerechind folclorul cu umorul, cu un umor sănătos, țărănesc, oglindind în felul acesta ceva din poziția maselor populare, din nemulțumirea lor, scriitorul își îmbogățește nuanțele subtilei sale note satirice. *Sînziana și Pepelea* este în același timp, fără întreaga adîncime ce ar fi putut-o avea, o satiră a vieții politice, cu săgeți la adresa miniștrilor și a capului statului, și o elogiere a biruitoarelor forțe pozitive ce rezidă în sînul poporului.

În aceeași perioadă el scrie și două remarcabile bucăți de proză: paginile de amintiri închinate prietenului său de demult, umilul dar istețul fecior de țigan rob Vasile Porojan, a cărui moarte, în 1880, stîrnește o privire plină de melancolie a scriitorului, învăluită într-o infinită poezie, spre îndepărtatele vremi ale copilăriei, cum și „scrisoarea" către Ion Ghica, denumită *Iată-ne cu iarna în țară...* (1881), care a slujit drept prefață la prima ediție a *Scrisorilor* lui Ion Ghica adresate lui Vasile Alecsandri.

Ultimele creații majore ale scriitorului nostru sînt două opere dramatice, a căror acțiune o așază de astă dată în lumea antică, nu însă cu totul fără aluzii la cea contemporană. Era în alegerea unor asemenea subiecte și o întoarcere spre clasicismul antic, dar era și cadrul în care — cu ușorul scepticism ce-i domină apusul vieții — el își află de fapt cei doi *alter ego:* poeții latini Horațiu și Ovidiu, pentru a exprima frămîntările aparent oalmei sale bătrînețe, pe care puțini scriitori români au avut-o și căreia încă mai puțini au izbutit să-i dea atîta echilibru și noblețe. *Fîntîna Blanduziei* (1884) este din anumite puncte de vedere o piesă unică în literatura noastră. Cu o discreție, cu un simț al nuanțelor admirabil stăpînite, ea pune în lumină drama bătrîneții poetului ce-și simte inima încă tînără, drama iubirii unui bărbat vîrstnic,

ce-şi închipuie o clipă că e iubire admiraţia ce i-o poartă o tînără, dar care curînd se trezeşte în faţa tristei realităţi. Piesa rămîne, fără îndoială, o mare biruinţă literară, mai cu seamă în momentul în care apărea, prin suflul de autenticitate ce dă personajelor, prin atmosfera de poezie ce învăluie totul, prin fineţea gîndirii şi a simţirii, prin seninătatea, care sînt ale lui Alecsandri însuşi — omul şi scriitorul ce domină întreaga piesă, cu atît mai puternic cu cît permanent sînt exprimate printr-o impresionantă graţie şi limpezime a versurilor.

Cea din urmă din creaţiile dramatice ale lui Alecsandri este *Ovidiu*, jucată pentru prima oară în martie 1885, refăcută la sfîrşitul lui 1886 şi publicată în volum postum, după ce scriitorul sfîrşise corecturile textului tipărit cu două zile înaintea morţii sale. Din punct de vedere literar inferioară *Fîntînei Blanduziei*, scrisă într-o perioadă de mari sfîşieri lăuntrice, *Ovidiu* este un adevărat testament literar al scriitorului. Construită, cu toate schimbările intervenite, cu mai puţină consistenţă, piesa rezistă totuşi prin ultimul ei act, pe care — semnificativ pentru profunda nevoie de eliberare ce o resimţise scriitorul — l-a scris la început. În întreaga piesă şi îndeosebi în ultimul act dominante sînt, alături de marea dragoste pentru patrie, gingăşia simţirii, împăcarea lăuntrică şi înălţarea spirituală, adică acele trăsături care erau stăpînitoare şi în conştiinţa lui Alecsandri însuşi, mai cu seamă acum.

În aceşti ani lira sa de poet răsună rar şi ocazional. Între cele mai însemnate creaţii lirice din această perioadă se aşază oda *Ţara* (1886), senină dar fierbinte cîntare a patriei în spirit popular, ţesînd cu îndemînare de bătrîn meşter motivele şi modalităţile folclorului, izbutind să dea cuvintelor şi imaginilor o fluidă transparenţă şi totodată o impresionantă vigoare lăuntrică, marcînd, prin comparaţie, drumul pe care-l parcursese el, şi cu el întreaga lirică românească de la *Doine* (1842) pînă în preziua secolului nostru. O alta este *Plugul blăstemat* (1888), ecou al răscoalelor ţărăneşti din 1888, prin care marele scriitor marca permanenta sa simpatie pentru nedreptăţitii muncitori ai ogoarelor. În sfîrşit, ultimele două pe care le amintim sînt nu mai puţin caracteristice pentru Alecsandri. Atacat de unii critici şi scriitori în ultimii ani ai vieţii, căutîndu-se micşorarea însemnătăţii sale adeseori prin

compararea cu Eminescu, bătrînul poet scrie poezia *Unor critici,* pe care o lasă între manuscrisele sale, ca o chemare către posteritate, mărturisind conştiinţa de sine, dar şi o mare seninătate, o obiectivitate faţă de propria operă, cuprinzînd în final un splendid elogiu pentru tînărul său confrate, nobil răspuns la versurile ce acesta i le adresase cu aproape două decenii înainte prin *Epigonii :*

E unul care cîntă mai dulce decît mine ?
Cu-atît mai bine ţării, şi lui cu-atît mai bine.
Apuce înainte ş-ajungă cît de sus,
La răsăritu-i falnic se-nchină-al meu apus.

În această stare de spirit, cînd cîţiva gălăgioşi — pe care Eminescu cel dintîi i-ar fi dezaprobat — încercau să conteste meritele poetului, în poezia *Fluierul,* lăsată de asemenea în mod intenţionat printre postume, cu un impresionant gest de decenţă şi demnitate, el îşi face cu reală modestie un adevărat examen de conştiinţă, în care domină sentimentul ireversibilei bătrîneţi, dar în finalul căreia biruia omagiul pe care acest adevărat descoperitor al poeziei populare ca temei al poeziei şi literaturii noastre culte îl aducea folclorului :

În poiana verde am găsit un fluier
Şi i-am zis în treacăt : „O ! fluier pierdut,
Ai avut odată mult maestru şuier,
Care uimea lumea, ş-acum eşti tăcut.

Astfel şi poetul viu în tinereţă,
Cîngaş, cu iubire, dulce a cîntat,
Dar i-a plecat fruntea trista batrîneţă
Şi i s-a stins glasul ş-a rămas uitat."

Fluierul răspunde : „Frate, frăţioare,
A sosit amurgul, jalea ne-a cuprins,
Dar a noastră soartă e mulţămitoare ;
Am cîntat o doină, şi e de ajuns".

*

„Pentru a judeca şi preţui meritul unui scriitor, trebuie a cunoaşte bine timpul în care el a scris, gradul de cultură al limbei în care a fost îndemnat a scrie şi dificultăţile de tot soiul prin care geniul său şi-a făcut drum pentru ca să iasă la lumină... A sosi pe lume într-o ţară liberă şi civilizată este o mare favoare a soartei ; a găsi în acea ţară o limbă cultă

și avută, pentru a-și exprima ideile și simțirile, este un avantagiu imens pentru acei chemați a culege lauri pe cîmpul înflorit al literaturii. Un geniu muzical are facilitatea de a produce efecte admirabile de armonie atunci cînd el posedă instrumente perfecționate; un cultivator harnic și priceput are posibilitatea de a produce mănoase recolte pe locuri deschise, ce au fost nu demult acoperite cu păduri spinoase; însă dacă meritele acelui muzician, ale acelui cultivator sînt demne de laudă, nu se cuvine oare cunună de lauri acelui care a inventat și perfecționat instrumentele armoniei, nu se cuvine un respect plin de recunoștință curagiosului pionier care a abătut pădurile sălbatice și a pregătit pămîntul pentru holdele viitorului?" Astfel își începea Alecsandri, în 1872, studiul său consacrat lui Costache Negruzzi și fără îndoială că foarte îndreptățitul său criteriu de judecată se cuvine să ne fie călăuză și nouă atunci cînd îi apreciem creația literară.

Neîndoielnic, scriitorul nostru a lăsat o operă vastă, multilaterală, desfășurată pe jumătate de secol din istoria și istoria literaturii poporului nostru, o operă poetică, o operă dramatică, o operă de prozator și de folclorist din care, oricît s-ar fi învechit pe unele laturi, nenumărate pagini au intrat definitiv în tezaurul literaturii noastre clasice, păstrîndu-și astăzi încă întregul lor farmec. Nu se pot aprecia realele proporții ale acestui scriitor decît dacă-l profilezi pe ansamblul mișcării literare din țara noastră din secolul al XIX-lea, dacă ții seama nu numai de ceea ce a dat el personal ca operă literară, dar în ce condiții, cu ce slabe tradiții și călăuze ale înaintașilor și ce anume a dat — în ciuda puținului ce-l prelua el — literaturii noastre întregi, deschizîndu-i drumuri noi în fiecare din domeniile pe care le-a cultivat. Alecsandri este chiar mai mult decît pionierul de care vorbea el cînd pregătea elogierea lui Negruzzi. Este un adevărat întemeietor al literaturii române moderne, dar și o parte constitutivă a ei, în sensul că nu s-a mulțumit să deschidă drumuri noi în poezie, în dramaturgie, în folcloristică, în proză, dar a continuat și după aceea să lucreze cu pasiune ani îndelungați, reprezentînd astfel o călăuză și un îndemn, aducînd o contribuție uriașă însuși procesului de dezvoltare a literaturii noastre.

Privit în felul acesta, lui Alecsandri îi sporesc meritele prin aceea că el constituie o adevărată punte de trecere de la lite-

ratura noastră veche sau de la modestele dibuiri ale începutului celei moderne spre însăşi literatura contemporană. Într-adevăr, el duce poezia noastră de la Văcăreşti, Conachi şi Asachi la Eminescu; dramaturgia noastră, de la aproape nimic la cea mai înaltă culme a ei, la Caragiale, sau, în alte direcţii, la *Vlaicu-Vodă* şi *Apus de soare*; folcloristica noastră, de la infinit de puţin la marea preţuire şi valorificare a folclorului, reprezentate, pe de o parte, de culegerile lui G. Dem. Teodorescu. Jarnik-Bîrseanu şi Tocilescu, iar pe de altă parte, de strălucite creaţii cum sînt *Călin*, *Luceafărul*, *Nunta Zamfirei* şi *Moartea lui Gelu*; proza noastră, de la *Însemnare a călătoriei mele* a lui Dinicu Golescu, dincolo de N. Gane şi Iacob Negruzzi, la Odobescu, Ion Ghica şi Duiliu Zamfirescu; limba literaturii însăşi el a îmbogăţit-o imens, contribuind cu un instinct sigur la fixarea şi nuanţarea ei pe toate tărîmurile, făcînd posibili continuatori, întruchipînd în chipul cel mai complet în epoca sa tot ce a fost mai profund şi mai caracteristic în sînul poporului său. Pe bună dreptate, încă din 1870, pe atunci foarte tînărul Eminescu, care în *Epigonii* îl numea „acel rege-al poeziei", scria: „Cine vrea să studieze caracteristica, fizionomia psihologică, originalitatea poporului românesc, pe acela îl consiliăm cu tot dinadinsul să studieze comediile d-lui Alecsandri". Cînd intervenea împotriva detractorilor scriitorului, în 1886, Maiorescu avea de asemenea deplină dreptate să insiste asupra marii valori pe care o reprezintă totalitatea creaţiei lui, atît de necesară şi de la timp venită, în procesul de dezvoltare al societăţii şi al literaturii noastre, dîndu-i una din cele mai complete, mai izbutite caracterizări. „În Alecsandri — spunea criticul de la *Convorbiri literare* cu acea artă a formulărilor lapidare şi nuanţate ce-i era proprie — vibrează toată inima, toată mişcarea compatrioţilor săi, cîtă s-a putut întrupa într-o formă poetică în starea relativă a poporului nostru de astăzi. Farmecul limbei române în poezia populară — *el* ni l-a deschis; iubirea omenească şi dorul de patrie în limitele celor mai mulţi dintre noi — *el* le-a întrupat; frumuseţea proprie a pămîntului nostru natal şi a aerului nostru — *el* a descris-o; ...cînd societatea mai cultă a putut avea un teatru în Iaşi şi Bucureşti — *el* a răspuns la această dorinţă, scriindu-i comedii şi drame; cînd a fost chemat poporul să-şi jertfească viaţa în războiul

din urmă — *el* singur a încălzit ostaşii noştri cu raza poeziei. A *lui* liră multicordă a răsunat la orice adiere ce s-a putut deştepta din mişcarea poporului nostru în mijlocia lui. În ce stă valoarea unică a lui Alecsandri? În această *totalitate* a acţiunii sale literare."

Mărturie a unui contemporan suficient de competent, de lipsit de entuziasm neprecugetat în manifestările sale şi de obiectiv, mărturia lui Maiorescu, ca şi acelea ale lui Eminescu şi Hasdeu, justifică întru totul caracterizarea ce o făcea personalităţii scriitorului nostru, mulţi ani mai tîrziu, un reprezentant al tinerei generaţii ce-i urma şi al epocii noastre chiar şi anume marele Mihail Sadoveanu, care, în 1928, spunea: „...Începînd din preajma anului 1840, vreme de jumătate de veac, Vasile Alecsandri a întrupat în sufletu-i generos şi a exteriorizat cu marele-i talent toate aspiraţiile neamului nostru. Alecsandri a fost primul din elita românismului luptător, interpret şi cîntăreţ. A fost unul din creatorii României moderne, şi prin prestigiul şi strălucirea talentului său a simbolizat întreaga epocă şi întreaga operă." La distanţe aşa de mari una de alta, aceste mărturii şi caracterizări, între nenumărate altele ce se mai pot invoca, confirmă locul deosebit de însemnat pe care Vasile Alecsandri îl ocupă în dezvoltarea literaturii noastre.

G. C. NICOLESCU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Primele trei volume din această ediție prezintă cititorilor o culegere aproape integrală a poeziilor lui Vasile Alecsandri, precum și a poeziilor populare culese și publicate de acesta, punînd pentru prima oară larg la dispoziția cercetătorilor, profesorilor, studenților și publicului iubitor de poezie, interesat de comorile trecutului nostru literar, această însemnată parte a creației celui ce a scris *Doinele*, *Pastelurile*, *Legendele* și a dat la lumină *Miorița*.

Gruparea poeziilor s-a făcut respectîndu-se cu stricteță voința scriitorului, el însuși foarte riguros în această privință, menținîndu-se deci orînduirea în „ciclurile" stabilite de el, precum și succesiunea hotărîtă acestora. Întrucît avem două cicluri *Varia*, unul apărînd pentru prima oară între *Pasteluri* și *Legende*, în volumul II al ediției 1875, altul la finele volumului *Fîntîna Blanduziei* (1884), păstrînd ordinea așezării lor în cadrul ciclurilor, le-am intitulat, pentru a putea fi deosebite cînd sînt denumite, pe primul *Varia (a)*, pe al doilea *Varia (b)*.

Pentru reproducerea textului poeziilor care au fost publicate de scriitor în volum, am considerat ca ediție de bază cele trei volume de opere complete din 1875—1880; pentru poeziile din *Varia (b)*, volumul *Fîntîna Blanduziei*, iar pentru cele populare, ediția *Poezii populare ale românilor* (București, 1866). Pentru poeziile care au fost publicate de Alecsandri numai în periodice, am considerat ca text de bază pe cel din periodicul în care a apărut. În sfîrșit, pentru poeziile aflate printre postumele sau „piesele de atelier" ale poetului, care n-au fost niciodată publicate de el, text de bază a fost considerat manuscrisul, iar atunci cînd în manuscrise apar mai

DOINE

1842-1852

Preaiubitului meu părinte
VORNIC V. ALECSANDRI
închin aceste doine cu iubire şi recunoştinţă

1 8 5 3

DOINA [a]

Doina, doiniță !
De-aș avea o puiculiță
Cu flori galbine-n cosiță,
Cu flori roșii pe guriță !

De-aș avea o mîndrulică
Cu-ochișori de porumbică
Și cu suflet de voinică !

De-aș avea o bălăioară
Naltă, veselă, ușoară,
Ca un pui de căprioară !

Face-m-aș privighitoare
De-aș cînta noaptea-n răcoare
Doina cea dismierdătoare !

*

a) Doina este cea mai vie espresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțirile sale de durere, de iubire și de dor. Melodia doinei, pentru cine o înțelege, este chiar plîngerea duioasă a patriei noastre după gloria sa trecută !

Doina, doiniță !
De-aș avea o pușculiță
Și trei glonți în pungulița
Ș-o sorioară de bărdiță !

De-aș avea, pe gîndul meu,
Un cal aprig ca un leu,
Negru ca păcatul greu !

De-aș avea vro șepte frați,
Toți ca mine de barbați
Și pe zmei încălecați !

Face-m-aș un vultur mare,
De-aș cînta ziua, la soare,
Doina cea de răzbunare !

*

Doina, doiniță !
Și i-aș zice : „Mîndruliță,
Mă jur p-astă cruciliță
Să te țin ca un bădiță !"

Și i-aș zice : „Voinicele,
Să te-ntreci cu rîndunele
Peste dealuri și vălcele !"

Și le-aș zice : „Șepte frați,
Faceți cruce și jurați
Vii în veci să nu vă dați !"

Hai, copii, cu voinicie,
Să scăpăm biata moșie
De păgîni și de robie !

1842

BABA CLOANȚA

Baba-i calul dracului
(Vorbă veche)

Șede baba pe călcaie
În tufarul cel uscat,
Și tot cată nencetat
Cînd la luna cea balaie,
Cînd la focul cel din sat.

Și tot toarce, cloanța toarce,
Din măsele clănțănind
Și din degite plesnind.
Fusu-i răpide se-ntoarce,
Iute-n aer sfîrîind.

„Fugi, Urîte! baba zice,
Peste codrul cel frunzos,
În pustiu întunecos!
Fugi, s-alerge-acum aice
Dragul mîndrei, Făt-Frumos.

De-a veni el după mine
Să-l iubesc eu, numai eu,
Dare-ar Domnul-Dumnezeu
Să-i se-ntoarcă tot în bine,
Cum se-ntoarce fusul meu!

Iar de n-a vrea ca să vie,
Dare-ar Duhul necurat
Să fie-n veci fărmecat
Şi de-a Iadului urgie
Vecinic să fie-alungat!

În cap ochii să-i se-ntoarcă
Şi să-i fie graiul prins,
Iar Satan, c-un fer aprins,
Din pept inima să-i stoarcă
Şi s-o ardă-n foc nestins!

Fiară-Verde să-l gonească
Cît va fi cîmp de gonit
Şi lumină de zărit.
Noaptea încă să-l muncească
Sînge-Roş şi Hraconit!"[a]

Toarce baba, mai turbată!
Fusu-i zboară nevăzut,
Căci o stea lungă-au căzut,
Pe lună s-au pus o pată
Şi-în sat focul au scăzut:

„Dragă puiule, băiete,
Trage-ţi mîna din cel joc
Ce se-ntoarce lîngă foc,
Şi-ochii de la cele fete,
Cu ochi mari, făr' de noroc.

Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ţi-oi cînta,

---

a) Fiară-Verde, Sînge-Roş şi Hraconit sînt stihii duşmane omului.

Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele,
Şi de şerpi te-oi descînta.

Vai ! din ziua cea de vară
Cînd, prin luncă rătăcit,
Cîntai Doina de iubit,
Cu-a mea inimă amară
Sufletu-mi s-au învrăjbit !

Adă-mi faţa ta voioasă
Ş-ai tăi ochi de dismierdat,
Că mă jur în ceas curat
Să-ţi torc haine de matasă,
Haine mîndre de-mpărat.

Vîrcolaciul se lăţeşte
Sus, pe lună, ca un nor [a],
Vin' ca paserea-ntr-un zbor
Păn' ce viaţa-mi se sfîrşeşte
Ca şi lîna din fuior."

Baba Cloanţa geme, plînge,
Căci fuiorul s-au sfîrşit,
Iar voinicul n-au venit !
Mînele cumplit îşi frînge,
Crunt strigînd spre răsărit :

„Sai din hău făr' de lumină
Tu, al cerului duşman !

---

a) Poporul român crede că vîrcolacii mănîncă soarele şi luna în timpul eclipselor. Această crezare superstiţioasă domneşte în ţările noastre tocmai din timpul dacilor, căci însuşi Ovidie pomeneşte despre dînsa în poeziile sale. Vîrcolaciul se numeşte în limba latină : *vermicolacius*.

Tu, ce-n veacuri schimbi un an
Pentru-un suflet ce suspină,
Duhul răului, Satan !

Tu, ce stingi cu-a ta aripă
Candela de pe mormînt,
Unde zac moaşte de sfînt,
Cînd încungiuri într-o clipă
De trei ori acest pămînt !

Vin' ca-n ceasul de urgie
Cînd zbori noaptea blăstemînd,
Ca să-mi faci tu pe-al meu gînd,
Că de-acum pe vecinicie
Ţie sufletul îmi vînd !"

Abie zice, şi deodată
Valea, muntele vuiesc,
În nori corbii croncăiesc,
Şi pe-o creangă ridicată
Doi ochi duşmani strălucesc !

„Eu pe mîndru-ţi l-oi aduce
(Zbeară-un glas ce dă fiori),
Pintre şerpi şi pintre flori,
La cea baltă de mă-i duce
Şi-mpregiuru-i de trei ori !"

Baba Cloanţa se porneşte
Fără grijă de păcat,
Cu Satan încălecat,
Ce din dinţi grozav scrîşneşte
Şi tot blastemă turbat.

Saltă baba, fuge, zboară
Cu sufletul după dor,
Ca o buhnă la izvor,
Şi-n urmă-i se desfăşoară
Toată lîna din fuior.

Fuge baba despletită,
Ca vîrtejul fioros,
Sus, pe malul lunecos,
Şi-n tăcerea adîncită
Satan urlă furios.

Mii de duhuri ies la lună,
Pintre papură zburînd,
Şi urmează şuierînd,
Baba Cloanţa cea nebună
Care-aleargă descîntînd.

Codrul sună, clocoteşte
De-un lung hohot păn' în fund.
Valea, dealul îi răspund
Prin alt hohot ce-ngrozeşte,
Dar pe dînsa n-o pătrund !

Ea n-aude, nici nu vede,
Ci tot fuge nencetat,
Ca un duh înspăimîntat,
Căci Satana o răpede
Către ţelul departat.

Zece pasuri încă grele...
Mîndrul că şi-a dismierda,
Ca pe-o floare l-a căta,
De diochi, de soarte rele
Şi de şerpi l-a descînta.

Doi paşi încă... Vai ! în luncă
Ţipă cucoşul trezit ;
Iar Satan afurisit
Cu-a sa jertfă se aruncă
În băltoiul mucezit !

Zbucnind apa-n nalte valuri,
Mult în urmă clocoti,
În mari cercuri se-nvîrti,
Şi de trestii, şi de maluri
Mult cu vuiet se izbi.

Iară-n urmă liniştită
Dulce unda-şi alina,
Şi în taină legăna
Faţa lunei înălbită
Ce cu ziua se-ngîna...

Cînd pe malu-i trece noaptea
Călătorul şuierînd,
Pintre papuri cînd şi cînd
El aude triste şoapte
Ş-un glas jalnic suspinînd :

„Vin' la mine, voinicele,
Că eu noaptea ţi-oi cînta,
Ca pe-o floare te-oi căta,
De diochi, de soarte rele,
Şi de şerpi te-oi descînta !"

1 8 4 2, Mircești

45
I
1

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

POESII

VOLUMUL I

DOINE ŞI LĂCRIMIOARE

BUCUREŞCI
Editura Librăriei SOCECŮ & Comp.
7, Calea Mogoşoiei, 7
1875

Pagina de titlu a primului volum de poezii din ediţia *Opere complete* din 1875

DOĬNE

ŞI

LĂKRIMĬOARE

DE

B. ALEKSANDRI

PARIS

DE SOYE ET BOUCHET, IMPRIMEURS

36, RUE DE SEINE

1853

Pagina de titlu a volumului *Doine şi lăcrimioare*

SORA ŞI HOŢUL

Sus, în deal, la monăstire,
Plînge sora-ntr-o grădină,
Plînge noaptea şi suspină
Dup-a lumei fericire :

„De cînd eu eram copilă
Sînt de toţi ai mei uitată
Şi de rude fără milă
În pustiuri lepădată !

Fără vină, din născare
Mă văzui eu pedepsită,
Şi de-a lumei dismierdare
Mă simţii în veci lipsită !

În amar trăind de mică,
Ochii-mi plîng, sufletu-mi geme,
Şi, ca pomul ce jos pică,
Viaţa-mi cade fără vreme !

Ah ! sfîrşească-se îndată
Astă viaţă de durere !
Vie moartea aşteptată
Ca o dulce mîngîiere !“

„Ce spui, dragă surioară ?
(Zise hoţul din pădure)
Cu-ai tăi ochi ca două mure,
Tu, frumoasă lăcrimioară,

Tu să mori, dulce minune !
Şi de Domnul nu-ţi e frică ?
Dragă soră tinerică,
Fă trei cruci ş-o rugăciune.

De vrei ochii să-ţi lucească
Într-un rai de veselie,
Şi ca floarea din cîmpie
În pept inima să-ţi crească,

Hai cu mine-n codrul verde
S-auzi Doina cea de jale,
Cînd plăieşii trec în vale
Pe cărarea ce se perde.

Să vezi şoimul de pe stîncă
Cum se-nalţă, se izbeşte
Peste corbul ce zăreşte
În prăpastia adîncă.

Iar ciocoiul cum se pleacă
De mă vede la potică !
Cum, smerit, în genunchi pică
Şi de fală se dezbracă !

Am doi zmei de bună cale,
Doi !... nici vîntul nu-i întrece !
Am tovarăşi doisprezece,
Şi la brîu patru pistoale.

Am la pept o cruciliţă
Cu lemn sfînt, cu moaşte sfinte,
Şi-n pept inimă ferbinte,
Ca ferbintea ta guriţă.

Am o peatră nestimată
Care noaptea viu luceşte,
Precum ochiu-ţi ce pîndeşte
Fericirea depărtată.

Lasă tot, neagră chilie,
Comanac, metanii, rasă ;
Şi de vrei a fi voioasă
Ca o zi de voinicie,

Vin' în lumea fericită
Cu voinicul ce te cheamă,
Căci cu dînsul nu e teamă
De-a mai fi călugărită !"

De-au mers sora, nu e ştire ;
Iar de-atunce pin grădină
Nici nu plînge, nici suspină
Nime-n deal la mănăstire.

1 8 4 2, Hangu

CRAI-NOU [a]

Pe cînd la cuibu-i paserea zboară
C-un ţipet jalnic ca un suspin
Şi, plecînd capul sub aripioară,
Pe creanga mică adoarme lin,

Zamfira tristă din cort ieşise
Şi cu ochi umezi lung se uita
La cornul lunii ce se ivise,
Vărsînd pe frunte-i lumina sa.

De cînd în lume gingaşa fată
Zîmbea ca floarea de pe cîmpii,
Numai de soare fu sărutată
Pe sînu-i fraged, pe-ai săi ochi vii.

Părul său negru ca nori de ploaie
De-a lung pe umeri neted cădea.
Ades copila mîndră, vioaie,
De soare-n păru-i se ascundea.

---

a) Cînd se arată Crai-nou pe cer, fetele şi flăcăii români ies în cîmp de-i adresează rugăminţi pentru îndeplinirea dorinţelor lor.

Iar cînd pe frunte-i ducea cofiţă
Cu apă rece de la izvor,
Cînd era umedă-a sa guriţă
Şi-i sălta floarea pe sînişor,

Toţi trecătorii simţeau deodată
O sete mare în peptul lor ;
Beau multă apă, cătînd la fată,
Şi urmau drumul oftînd de dor.

Ea cînta dulce ca ciocîrlia
Ce ciripeşte vesel în ziori,
Şi suna gingaş atunci cîmpia
Ca de un freamăt de Sburători.

Ades bătrînii, stînd împreună
Şi ascultînd-o pe lîngă foc,
Trăgeau cu sorţii, noaptea, la lună,
Şi vesteau fetei mare noroc.

Dar într-o seară, sus, pe movilă,
O Babă Cloanţă, din bobi trăgînd,
I-au zis cu spaimă : „Să fugi, copilă,
De străin mîndru, cu glasul blînd !"

De-atunci Zamfira în multe rînduri
Videa o umbră zburînd pin nori,
Şi toată noaptea sta ea pe gînduri
În doruri tainici, în dulci fiori.

Acum ea, tristă, din cort ieşise
Şi cu ochi umezi lung se uita
La cornul lunii ce se ivise,
Iar glasu-i jalnic aşa cînta :

„Crai-nou, strălucite !
Plînsă m-ai găsit,
Cu gînduri măhnite.
Cu chipul cernit.

Inima-mi jăleşte,
Dar nu ştiu ce vrea ;
Nu ştiu ce doreşte
Inimioara mea.

Căci aude noapte
Freamăte de zbor,
Ş-apoi blînde şoapte
Ce-i şoptesc din nor.

Iar a zilei rază
Cînd luceşte sus,
Mult apoi visează
Visul ce s-au dus.

Crai-nou ! vin' cu bine,
Cu bine te du,
Dar jalea din mine
Să nu mi-o laşi, nu !

Să mă laşi cu salbă
De galbini frumoşi,
Cu naframă albă
Şi iminii roşi.

Să mă laşi ferice,
Cu doru-mplinit,
Zburînd tu de-aice,
Crai-nou mult iubit !"

Iată că-n valea cea-ntunecată
Un străin mîndru atunci trecu,
Auzi glasul, veni îndată
Şi-n calea fetei pe loc stătu.

Blînzi erau ochii, blîndă-era faţa,
Blînd era glasul celui străin!
Căci trecu noaptea, şi dimineaţa
Găsi copila fără suspin.

Trei zile-n urmă ea avea salbă,
Salbă de galbini pe-al său grumaz,
Avea pe frunte naframă albă,
Iar flori nici una pe-al său obraz!

Trei zile-n urmă Crai-nou se duse,
Şi cu el, mîndrul străin peri,
Sărmana fată în drum se puse
Şi mult îl plînse, mult îl dori!

Trei zile-n urmă, colo, pe vale,
Rămase singur un biet mormînt!
Ş-ades de-atunce un glas de jale
Şoptind s-aude astfel prin vînt:

„Tu, ce spui vesel, sus, pe movilă,
La cornul lunii tainicu-ţi gînd,
Cînd vine noaptea, fugi, fugi, copilă,
De străin mîndru, cu glasul blînd!"

MAGHIARA [a]

Cu ce jale, ce amar
Plîng doi ochi peste hotar !
Cît se bate, cît suspină
O inimă de dor plină
Colo-n ţara cea vecină !

Mîndri-s ochii ca din rai,
Dulci ca soarele din mai.
Inima e mîndră iară,
Căci ea saltă ca o fiară
În sîn falnic de maghiară.

De-ai fi pasere sau vînt,
S-alergi lumea pe pămînt,
Ca maghiara scumpă floare
N-ai videa lucind la soare,
Nici în luncă, la răcoare !

Alb i-e sînul, dulce crin,
Dar hrăneşte-amar suspin !
Negri-s ochii, cu văpaie,
Dar pe faţa ei balaie
Se topesc ca nori de ploaie,

---

a) În munţii Slatinei curge un pîrău mic ce se numeşte Maghiarniţa. Legenda poporală spune că numele lui se trage de la întîmplarea descrisă în această baladă.

Căci un domn român vestit
Peste munţi au năvălit
Şi-au luat cu vitejie
Multe suflete-n robie
Şi maghiari nemeşi o mie !

Au plecat domnul român !
Robii după-al lor stăpîn
Au ieşit plîngînd din ţară,
Şi-au rămas trista maghiară
Cu ochi plînşi, cu jale-amară !

De trei zile plînge-acum !
De trei zile cată-n drum,
Dar nimică nu zăreşte,
Căci iubitul ce jăleşte
Pe drum nici că se iveşte !

Unde-i mîndrul tău iubit ?
În ce cale-i rătăcit ?
Unde-i, Doamne ! de nu vine
De trei zile lîngă tine ?
Cine-a spune unde-i, cine ?

Vai ! cu jale, cu amar
Plînge el peste hotar !
Ca şi tine el suspină
Cu inima de dor plină
Colo-n ţara cea vecină !

Iar de vrei tu să-l mai vezi,
Peste munţi să te răpezi
Într-a Zimbrului domnie,
Unde zac mulţi în robie
Şi maghiari nemeşi o mie.

Peste codri, peste munţi,
Peste ape fără punţi,
Unde-s florile frumoase,
Unde-s fetele voioase,
Unde-s doinele duioase.

Să te duci spre răsărit,
La cel loc nebiruit
Unde-s paloşele crunte,
Unde cresc stejari la munte,
Unde nasc voinici de frunte!...

Iată-n zori c-au şi plecat
Pe-un cal alb ne-ncălecat
Maghiarina, mîndra fată,
În barbat mîndru schimbată
Şi cu paloş înarmată.

De-ai fi pasere sau vînt
N-ai ajunge-o pe pămînt,
Căci ca vîntul ea nu zboară,
Nici ca paserea uşoară,
Dar ca dorul ce omoară!

Şesuri, văi, norii din cer
În urmă-i departe per.
Cine-o vede, o zăreşte
Ca o stea care luceşte
Şi-n văzduh se mistuieşte.

În codri merei pustii
Unde urlă fiare mii,
Au întrat fata voinică
Şi se duce fără frică
Pe-o strimtoare de potică.

Umbra nopţei s-au lăţit,
Groaza-n lume s-au pornit,
Vîntul suflă, vîjîieşte,
Codrul urlă, clocoteşte,
Tunetul în cer vuieşte.

Dar ea-ndeamnă tot mereu
Calul ce răsuflă greu
Şi mult drum în urmă-i lasă ;
Că cine doru-l apasă,
De furtuni cereşti nu-i pasă !

Iată-au sosit în ceas rău
Pe malul unui pîrău,
Pîrău mic şi fără nume
Ce curgea tainic în lume,
Pintre flori revărsînd spume.

„Hai, voinice, la cel mal,"
(Zis-au fata către cal.)
Dar pe loc calul s-opreşte,
În pămînt ochii ţinteşte
Şi cu groază sforăieşte.

„Haideţi, hai cu Dumnezeu
Să găsim pe dragul meu,
Că de mult amar de vreme
După el sufletu-mi geme !
Hai, voinice, nu te teme..."

Calul trist au rănchezat
Şi-n pîrău năvală-au dat.
Apa-i crudă ca o fiară !...
Iar pe mal din unde-afară
N-au ieşit biata maghiară !

Cînd luci lumina-n ziori,
Zăcea trupu-i pintre flori,
Lîngă malul alb de spume...
Şi de-atunci pîrău-n lume
Poartă-a Maghiarinei nume.

1 8 4 3, Slatina

ALTARUL MONASTIREI PUTNA [a]

Domnul Ştefan, viteaz mare, ce-au dat groaza prin
păgîni,
Locaş sfînt creştinătăţei astăzi vrea să facă dar,
Şi pe malurile Putnei, cu vitejii săi români,
Însuşi merge să aleagă locul sfîntului altar.

Mare obştie-l urmează şi pe culme se lăţeşte,
Precum aburii pe baltă cînd lumina asfinţeşte.

Căpitani, ostaşi cu zale şi cu platoşe de fer
Pe-ai lor cai sirepi stau mîndri ca la semnul de război.

A Moldovei steag de fală fîlfîie falnic în cer ;
Buciumul vuieşte-n munte, sună valea de cimpoi.
Iată că lîngă-o movilă domnul Ştefan s-au oprit !
Totul tace !... ochii ţintă, stă poporul neclintit.

Trei ostaşi cu arce-n mînă pe movilă-acum se urcă ;
Doi, ca zimbrul, ageri, mîndri, nalţi ca bradul de la
munte,
Pe-ai lor umeri poartă glugă, la brîu paloş, şi pe frunte
Cu-a lor lungi şi negre plete se coboară-o neagră ţurcă.

---

a) Subiectul acestei balade l-am culeş în Bucovina, şi chiar la monastirea Putnei, unde se află mormîntul eroului care a zidit-o.

Ei ades cu-a lor săgeată răpezită sus, în nor,
Pintre-a fulgerilor focuri au oprit vulturu-n zbor.

Multe fiare din cei codri, mulţi duşmani tineri, semeţi,
Drept în inimi, drept în frunte au simţit a lor săgeţi,
Căci ei sînt arcaşii vrednici a lui Ştefan domn cel mare,
Ce-şi găteşte-acum săgeata s-o izbească-n depărtare.

„Copii, trageţi... eu vreu astăzi să mă-ntrec în arc cu voi."
Astfel zice domnul Ştefan !... iar voinicii amîndoi
Se plec, arcele-şi încoardă, trag... săgeţile lor zboară,
Spintecă răpide vîntul ce dă foc şi vîjîieşte,
Se tot duc, se duc ca gîndul, şi de-abia ochiul zăreşte
Pe cîmp departe, departe locul unde se coboară.

„Ura !"-n ceruri se ridică ! Urlă dealul, clocoteşte !
„Să trăiţi, copii !" le zice Ştefan, ce-acum se găteşte.

Zbîrnîie coarda din arcu-i, fulgeră săgeata-n vînt,
Pere, trece mai departe, ş-într-un paltin vechi s-au frînt.
„Acolo fi-va altarul !" zice falnicul monarc,
Ce se-nchină şi se pleacă pe războinicul său arc.

„Să trăiască domnul Ştefan !" mii de glasuri îl urează,
Şi poporul jos, pe vale, umilit îngenunchează !

1 8 4 3, Bucovina

ANDRII-POPA [a]

Cine trece-n Valea-Seacă
Cu hamgerul fără teacă
Şi cu peptul dezvălit ?
Andrii-Popa cel vestit !

Şepte ani cu voinicie
Şi-au bătut joc de domnie
Şi tot pradă nencetat,
Andrii-Popa, hoţ barbat !

Zi şi noapte, de călare,
Trage bir din drumul mare,
Şi din ţară peste tot !
Fug neferii cît ce pot,

---

a) Acest hoţ a cutreierat ţara şepte ani întregi, fără a-l putea prinde vreo potiră. La anul 1818, Mihai Cozoni, unchiul automului, a fost însărcinat prin poroncă domnească ca să puie mîna pe acel hoţ vestit. Deci, întîlnindu-l la Valea-Seacă, l-a ucis din fuga calului, după o cruntă luptă de cîteva ore. La 1821, cînd a izbucnit revoluţia grecească, Mihai Cozoni, o cărui suflet măreţ se aprindea lesne la glasul libertăţei şi a vitejiei, s-a înrolat în armia lui Ipsilanti cu rang de sutaş (*ekatondas*), şi la crunta bătălie a grecilor cu turcii în Valahia, la Drăgăşani, a rămas pe cîmpul războiului, după ce făcuse mari şi minunate vitejii.

Căci el are-o puşcă plină
Cu trei glonţi la rădăcină,
Ş-are-un murg de patru ani,
Care muşcă din duşmani,

Ş-are fraţi de cruce şapte,
Care-au supt sînge cu lapte.
Şi nu-i pasă de nimic,
Andrii-Popa cel voinic !

Căpitane, frăţioare,
Ce se vede despre soare ?
Să zăresc vro patru cai !...
N-auzişi tu de-un Mihai ?

Căpitane, te găteşte,
Mihai mîndrul te goneşte.
Iată-l, vine ca un zmeu !
Fă trei cruci la Dumnezeu.

Cum îi vede-n depărtare,
Popa strigă-n gura mare :
„Hai la goană de neferi !
Hai la horă de muieri !“ *a)*

Au zis ! ţipă, se aruncă,
Trece şes, pîraie, luncă
Cu fugarul sprintinel
Şi cu hoţii după el.

---

a) Istoric. — Acesta era răcnitul lui Andrii-Popa cînd se izbea asupra potirelor ce întîlnea.

Mihai mîndrul vine iară,
Falnic ca un stîlp de pară,
Pe-un cal alb ce n-are loc
Şi din ochi aruncă foc.

Fug cum fuge-o rîndunică,
Fug ca fulgerul cînd pică,
Şi se duc voinicii, duc,
Cu urgie de haiduc !

Pept în pept !... oîmpul răsună,
Toţi de tot dau împreună.
Toţi la luptă-s încleştaţi,
Toţi în sînge încruntaţi.

„Ura, fraţi !“ caii nechează,
Sus văzduhul scînteiază.
„Ura !“ moartea s-au ivit !
Vulturu-n zbor s-au oprit !

Zi de vară păn-în seară
Dau voinicii să se peară,
Şi cu ferul ascuţit,
Şi cu pumnul amorţit.

Sîngele-n răni gîlgîieşte,
Glasu-n gură se sfîrşeşte.
Zece-s morţi ! doi încă vii,
Mihai mîndrul şi Andrii.

Andrii fuge făr' de-o mînă,
Prinde murgul la fîntînă,
Dă peptiş, sare pe şa
Şi din gură zice-aşa :

„Zbori, copile sprintinele,
Să mă scapi de chinuri grele,
Că mă jur, de mă-i scapa,
Ca pe-un frate te-oi cata."

Murgul sprinten se răpede.
În zadar ! Mihai mi-l vede !
„Stăi, hoţ-popă, dragul meu,
Să-ţi arăt cine sînt eu !"

Şi cum zice, mi-l chiteşte,
Drept în frunte mi-l loveşte !
„Ura !" Vulturul din nori
Răcni falnic de trei ori.

1 8 4 3, Ocna

GROZA

Galbîn ca făclia de galbînă ceară
Ce-aproape-i ardea,
Pe-o scîndură veche, aruncat afară,
De somnul cel vecinic Groz-acum zăcea;
Iar după el nime, nime nu plîngea !

Poporu-mpregiuru-i trist, cu-nfiorare,
La el se uita.
Unii făceau cruce ; alţii, de mirare,
Cu mîna la gură capul clătina
Ş-încet, lîngă dînsul îşi şopteau aşa :

„El să fie Groza cel vestit în ţară
Şi-n sînge-ncruntat !
El să fie Groza, cel ce ca o fiară,
Fără nici o grijă de negrul păcat,
Au stins zile multe şi lege-au călcat !"

Un moşneag atunce, cu o barbă lungă,
La Groza mergînd,
Scoase doi bani netezi din vechea sa pungă,
Lîngă mort îi puse, mîna-i sărutînd,
Mai făcu o cruce şi zise plîngînd :

„Oameni buni ! an iarnă bordeiu-mi arsese,
Şi pe-un ger cumplit
Nevasta-mi cu pruncii pe cîmp rămăsese.
N-aveam nici de hrană, nici ţol de-nvălit,
Şi nici o putere !... eram prăpădit !

Nu aşteptam altă din mila cerească
Decît a muri,
Cînd creştinul ista, Domnu-l odihnească !
Pe-un cal alb ca iarna în deal se ivi
Ş-aproape de mine calul îşi opri.

«Nu plînge, îmi zise, n-ai grijă, române,
Fă pept bărbătesc ;
Na, să-ţi cumperi haine, şi casă, şi pîne...»
Şi de-atunci copiii-mi ce-l tot pomenesc,
Oameni buni ! de-atunce în tihnă trăiesc."

Şi, sărutînd mortul, bătrînul moşneag
Oftă şi se duse cu-al său vechi toiag.
Iar poporu-n zgomot strigă, plin de jale :
„Dumnezeu să ierte păcatele sale !"

URSIŢII [a]

Ici în vale, la fîntînă,
Două fete spală lînă...
(Cînticul lui Bujor)

Colo-n vale, la fîntînă,
Două fete spălau lînă,
Spălau lînă şi rîdeau,
Iar din gură-aşa grăiau :

„Cînd a bate vînt de seară
Prin ogorul de săcară,
De trei ori să discîntăm
Ş-în fîntînă să cătăm.

Dacă-a fi să ni se prindă,
Om vedea ca-ntr-o oglindă
De-om avea sorţi cu noroc
Şi ursiţi cu ochi de foc."

Cum bătu vîntul de seară
Prin ogorul de săcară,
De trei ori au discîntat,
În fîntînă au cătat,

---

a) Fetele romînce întrebuinţează deosebite, mijloace de a cunoaşte ursiţii ce vor avea. Unele discîntă izvoarele, crezînd că vor videa în faţa apei chipurile bărbaţilor de care au să aibă parte ; altele îşi leagă ochii în noaptea ajunului Bobotezei şi merg de pun mîna pe un par din gardul casei. Dacă se întîmplă ca acel par să fie drept şi curat, ursitul are să fie nalt şi binefăcut ; iar dacă, din contra, parul e strîmb şi nodoros, ursitul are să fie bătrîn şi urît. Etc., etc.

Şi pe-a sa limpede faţă,
Ca prin vis de dimineaţă,
Au văzut ele, zîmbind,
Două chipuri strălucind.

Cele umbre bălăioare,
Cu guriţe zîmbitoare,
Pluteau lin, se legănau
Şi pe fete le-ngînau...

*

Iată că pe apă-n faţă,
Ca prin vis de dimineaţă,
Alte două s-au ivit,
Chipuri mîndre la privit.

Iar aceste umbre nouă
Nu erau ca cele două,
Albe ca floarea de crin,
Blînde ca cerul senin,

Ci erau de vînt pişcate,
Cu păr negru, sprinceni late
Şi cu ochii şoimuleţi,
La ochire mult semeţi.

„Ian vezi, soro, ce minune !
(Zis-au fetele nebune)
Dorul nostru-i împlinit...
Mult e mîndru la privit !

Vezi tu cele umbre mute ?
Parcă vrea să ne sărute.
Vezi cum braţele-şi întind ?
Parcă vreu să ne cuprind !“

N-au sfîrşit bietele fete,
Şi pe frunte şi pe plete
Nu ştiu cine le-au furat
Cîte-un dulce sărutat !

*

Cele fete, la fîntînă,
De-atunci nu mai spală lînă ;
Căci în codri şi la drum
Îşi petrec zilele-acum.

Acum ştiu ce fel s-aruncă
În duşmani glonţii din luncă,
Ş-ades ele au văzut
Ce-i fuga de arnăut,

Că de cînd pe frunţi, pe plete,
Au simţit mîndrele fete
Cîte-un dulce sărutat,
Ele-n codri au urmat

Doi voinici cu sprinceni late,
Cu feţe de vînt pişcate
Şi cu ochii şoimuleţi,
La ochire mult semeţi.

STRIGOIUL [a]

În prăpastia cea mare,
Unde vîntul cu turbare
Suflă trist, înfricoşat,
Vezi o cruce dărîmată
Ce de vînt e clătinată,
Clătinată nencetat ?

Împregiur iarba nu creşte
Şi pe dînsa nu-şi opreşte
Nici o pasere-al ei zbor ;
Că sub dînsa-n orice vreme
Cu durere jalnic geme,
Geme-un glas îngrozitor.

Cînd e noapte fără stele,
Mii de flacări albăstrele
Se văd tainic fluturînd,
Şi prin ele crunt deodată
O fantasmă se arată,
Se arată blăstămînd.

---

a) Această baladă am compus-o în tovărăşie cu Costachi Negri, împărţindu-ne subiectul în două părţi ; eu am lucrat partea I, şi Negri, partea II. Acea compunere a prietinului meu, plină de frumuseţi poetice, este una din cele mai nimerite scrieri ale sale.

Călător nenorocite,
Fugi de-acele căi pocite
De ţi-e calul de bun soi,
Că-n mormîntul fără pace
Şi sub cruce-acolo zace,
Zace singur un strigoi !

*

Într-o noapte-ntunecată,
Dulce şoaptă-namorată
Prin văzduh încet zbura.
Două umbre sta în vale,
Ce, cuprinse-n dulce jale,
Amor vecinic îşi jura.

Iar pe-o culme-n depărtare
Se videa mişcînd la zare
Un cal alb, copil de vînt ;
Coamele-i erau zburlite,
Ş-a lui sprintene copite
Săpau urme pe pămînt.

„Nu te duce, nu, bădiţă
(Zicea blînda copiliţă
Cu ochi plînşi, cu glas pătruns).
Ah ! te jur pe sfînta cruce !
Stăi cu mine, nu te duce..."
Dar voinicul n-au răspuns ;

Ci, strîngînd-o cu-nfocare,
După-o dulce sărutare,
Răpide s-au depărtat
Şi, sărind cu veselie
Pe-al său cal de voinicie,
În văzduh s-au afundat.

*

Cine-aleargă pe cîmpie
Ca un duh de vijelie
Într-al nopţii negru sîn ?
Cine fuge, cine trece
Pe la ceasul doisprezece ?...
Un cal alb, cu-al său stăpîn !

Vîntul bate, vîjîieşte,
Falnic calul se izbeşte,
De se-ntrec ca doi voinici.
Dar prin neguri iată, iată
Că lucesc pe cîmp deodată
Mii de focurele mici.

Ele zbor, se depărtează.
Zboară calul, le urmează,
Păşind iute către mal.
Stăi, opreşte !... de pe stîncă,
În prăpastia adîncă
Au picat stăpîn şi cal !

Şi de-atunci în fund s-aude
Gemete, blăstemuri crude
Care trec pe-al nopţii vînt.
Şi de-atunci ades s-arată
O fantasmă-nfricoşată
Care iese din mormînt !

1 8 4 5, Mînjina

CEASUL RĂU

Pe cel deal, pe coaste,
Trece-o mîndră oaste,
Oaste de români!
Toţi voinici de frunte
Care merg să-nfrunte
Oarde de păgini.

Iar pe-o culme verde
Ce-ntre munţi se perde
Stau de mi-i privesc
Două sorioare,
Albe lăcrimioare,
Care mi-i jălesc:

„Vezi tu, sorioară,
Oastea se coboară
Colo pe costiş.
Vezi-o cum pătrunde
Pe rînd şi s-ascunde
Colo-n stejăriş.

Vai! nu se mai vede!
Cine, cine-a crede
Grija ce duc eu,

Oastea că-i purtată
De bătrînul tată
Şi de dragul meu ?

Ei se duc în vale
Unde ţara-n jale
Geme cu amar,
Căci au întrat iară
Sabie în ţară,
Paloş de tatar.

De pe munţi în poale,
Cu armele goale,
Ei mi se cobor,
Şi pin cea urdie,
Dragă, a să fie
Mare, mult omor !

Căci tata bătrînul
Nu cruţă păgînul
Cînd s-aruncă-n foc.
El e român tare,
Ca Ştefan cel Mare,
Şi om cu noroc.

Pentru el n-am teamă...
Dar îmi fac de seamă
Cînd stau de gîndesc
La dragul Lisandru,
Că-i un copilandru,
Şi mult îl iubesc !

El n-au vînat încă
Decît şoimi de stîncă,
Cerbi cu coarne mari ;

Ş-acu-ntîia oară
Face, sorioară,
Goană de tatari.

Ş-aşa mult mi-e frică
Ş-inima-mi se strică
Cînd gîndesc la el,
Că mult, mult îi place
Vitejii a face,
Scumpul tinerel!"

„Taci, biată copilă!
Nu-i plînge de milă
Iubitului tău,
Căci ferească sfîntul
Să-ţi fie cuvîntul
Zis într-un ceas rău!

Hai la mănăstire
Ca să dăm de ştire
Pustnicului sfînt
Să ardă tămîie
Ca să nu rămîie
Tatar pe pămînt."

Oastea-nvingătoare
Au stins de la soare
Aprigul duşman;
Ea se-ntoarce-n munte
Avînd chiar în frunte
Vechiu-i căpitan.

Iar sărmana fată
În zădar, vai! cată
Pe iubitul său!

El în foc căzuse,
După ce făcuse
Vitejii de zmeu !...

Din bătrîni se spune
Că sînt ceasuri bune
Şi că rele sînt.
Vai de-acei ş-acele
Care-n ceasuri rele
Zic vre un cuvînt !

STRUNGA [a]

În pădurea de la Strungă
Sînt de cei cu puşca lungă
Care dau chiorîş la pungă !

Sînt de cei ce-mpuşcă-n lună,
Care noaptea-n frunze sună,
Feciori de lele nebună !

Fă-te-n laturi, măi creştine,
Dacă vrei să mergi cu bine,
Să rămîi cu viaţă-n tine !

În potica fără soare
Ei te-aşteaptă la strimtoare
Să te prade, să te-omoare !...

În dumbrava cea vecină,
Unde buhna greu suspină,
Vezi cea zare de lumină ?

---

a) Pădurea Strungăi a fost mult timp locaşul cetelor de hoţi, încît acest nume a rămas vestit în Moldova, precum Pădurea Neagră în Germania şi pădurea Bondi în Francia.

Opt voinici cu spete late
Şi cu mînici suflecate,
Stau cu puştele-ncărcate.

Trei sărută crucea sfîntă,
Trei se luptă greu la trîntă,
Unul drege, unul cîntă :

„Oliolio, ciocoi bogate !
Ici de-ai trece, din păcate,
Să-ţi arunc doi glonţi în spate.

Oliolio, mîndră fetică !
De-ai veni cole-n potică,
Să te fac mai frumuşică.

Că mi-i puşca hultuită,
Şi mi-i ghioaga ţintuită,
Şi mi-i inima-ncolţită.

Oliolio, măi Taie-Babă ! [a]
Căci nu şuieri mai degrabă,
Să sărim, voinici, la treabă !

Puşculiţa-mi rugineşte,
Ţinta-n ghioagă se toceşte,
Murgul sare, nechezeşte !...

În pădurea de la Strungă
Ce slujeşte puşca lungă
Fără luptă, fără pungă ?“

---

a) Taie-Babă — poreclă haiducească.

De la stînga la dreapta : Elena, Catinca, Vasile Alecsandri-tatăl, Iancu Alecsandri, pictură de Levaditi, din anii în care viitorul poet se afla la studii în Franța

Bătrînul V. Alecsandri între fiii săi, Vasile şi Iancu. Pictură din 1845 de Levaditi

CÎNTIC HAIDUCESC

Iarna vine, vara trece
Şi pădurea s-au rărit !
Ziua-i viscol, noaptea-i rece,
Greul vieţii au sosit !

Cît mi-a fi iarna de mare,
Ce-o să facem, vai de noi !
Fără codru, fără soare,
Făr' de bani, făr' de ciocoi ?

Sai pe creanga cea uscată,
Dragă corbi, corbişor.
Vezi, în calea depărtată
Nu-i zări vrun călător ?

Călător cu punga plină
Şi cu şal la cap legat,
Să-mi mai cerc astă rugină
Şi să-mi fac bani de iernat.

Daleu ! codre, frăţioare,
Ce-ţi făcuşi frunzişul des,
Unde-n pîndă, la răcoare,
Stam sunînd din frunzi ades ?

Vara trece, iarna vine,
Şi tu, codre, te-ai uscat !
Trece vara, şi ca tine
Florile mi-am scuturat !

Ne-au ajuns vremea de muncă.
De scos arma de la brîu,
De lăsat potica-n luncă
Şi de dat capul sub frîu !

Daleu ! dragă primăvară,
De-ai veni cînd aş vrea eu,
Să mai ies voinic prin ţară,
Să fiu iar la largul meu !

Să-mi pun cuşma pe-o ureche
Şi să-mi las pletele-n vînt,
Şi-n potica mea cea veche
Să mă-ntind iar la pămînt.

Să simt iar durda pe spate
Şi să-mi văd ici că lucesc
Cinci pistoale ferecate,
Cu hamgerul haiducesc.

Şi pe coarda-i cea pletoasă
Să-mi dismierd murgul voinic,
Şi pe zarea luminoasă
El să zboare, eu să-i zic :

„Fugi ca vîntul, fugi ca gîndul,
Măi, voinice năzdrăvan !
Căci acum ne-au venit rîndul,
Au sosit vremea de an,

Să ţinem codrii şi valea
Noi, vitejii amîndoi.
La neferi să-nchidem calea,
Să dăm groaza prin ciocoi."

FĂT-LOGOFĂT [a]

„O ! Făt-Logofete,
Cu netede plete,
Cu părul de aur !
Stăi, te odihneşte,
Că-n deal te pîndeşte
Un negru balaur."

„Frumoasă fetiţă,
Cu lungă cosiţă,
Cu mîndru colan !
De dînsul n-am teamă,
Căci am pe-a lui seamă
Al meu buzdugan."

„O ! tînăr semeţe,
Cu blînde mîndreţe,
Cu ochii de foc !
Balauru-i mare
Şi milă nu are...
Stăi, ah ! stăi pe loc."

---

a) Făt-Logofăt este eroul poveştilor poporale : el se luptă cu zmeii şi-i frumos ca soarele, avînd, ca şi el, plete de aur.

„Luceafăr din stele,
Cu dulci porumbele
Pe faţă de crin !
Toţi zmeii din lume
Se-nchin l-al meu nume,
Tremur şi se-nchin."

„Viteze vestite,
Cu arme-aurite,
Cu dulce cuvînt !
El peste munţi calcă
Şi-n cer are-o falcă,
Ş-una pe pămînt."

„Păsărea de munte
Cu salbă pe frunte,
Cu salbă de flori !
Murgul meu, cînd sare,
Trece peste mare
Şi zboară prin nori."

„O ! Făt-Logofete,
Cu netede plete,
Cu glasul ceresc !
Nu te du de-aice,
Nu te du, voinice,
Că eu te iubesc !"

„Frumoasă fetiţă,
Cu lungă cosiţă,
Cu sîn fecioresc !
Pentru-a ta iubire
Fală sau peire
Vreu să dobîndesc !"

HORA [a]

Iată ! hora se porneşte
Sub stejar, la rădăcină.
Iată ! hora se-nvîrteşte...
Vină, puico, vină.

Lîngă mine vin', drăguţă,
Să te pot strînge de mînă
Ca ieri seara, la fîntînă ;
Mario, Măriuţă !

Duh-de-Spaimă ! Pei-Nălucă ![b]
Sună bine-n cobză, sună,
Să nu-ţi fac spetele strună
Şi chica măciucă.

Tu, Fes-Roş cu giubea lungă !
Din arcuş trage mai tare,
Căci în gard am un par mare
Şi mulţi bani în pungă !

---

a) Hora este chiar giocul cel vechi a romanilor şi care era cunoscut sub numele de *chorus*. În timpul horei este obicei ca unul din dănţuitori să cînte din gură şi să deie astfel tonul danţului.

b) Porecle date ţiganilor lăutari.

Tot aşa păn-în deseară !
Mult frumoasă-mi e puicuţa,
Ca o zi de primăvară,
Maria, Măriuţa !

Tot aşa, tot voiniceşte !
Nu mă daţi, măi, de ruşine,
Căci guriţa ce-mi zîmbeşte
Vîră dracu-n mine.

Mi-am pus flori la pălărie,
Mi-am pus flori, mi-am pus mărgele,
Să se uite cu mîndrie
Puicuţa la ele.

Am cămeşă cu altiţă,
Tot de fir şi de mătasă,
Am pe spate-o durduliţă...
De nime nu-mi pasă !

Nici de vornic, nici de dracul,
Nici de vrajă ciocoiască,
Nici de turc, nici de cazacul...
Ţara să trăiască !

Bateţi toţi într-o lovire
Să vuiască-n fund pămîntul ;
Lumea-ntreagă să se mire,
Şi Dumnezeu sfîntul !

Sînt sătul de biruri grele
Şi de plug, şi de lopată,
De ciocoi, de zapciele
Şi de sapă lată.

Astăzi horele sînt pline !
Crape-mi sura opincuţă,
Şi să mor în joc cu tine,
Mario, Măriuţă !

SBURĂTORUL[a)]

„Dragă, dragă sorioară,
Nu ştii cînticul ce spune
Că prin frunzi cînd se strecoară
Raza zilei ce apune,
Sburătorul se aruncă
La copila care vine
Să culeagă fragi în luncă
Purtînd flori la sîn ca tine ?

Fragii el din poală-i fură
Cu-a sa mînă nevăzută,
Şi pe frunte şi pe gură
El o muşcă şi-o sărută.
Soro, buza-ţi e muşcată !
Fragii, poţi să le duci dorul.
Spune,-n lunca-ntunecată
Nu-ntîlneşti pe Sburătorul ?“

„Dragă sorioară, dragă,
Cînticul mai spune încă
De-acel duh c-ades se leagă,
Cînd e umbra mai adîncă,

a) Sburătorul este un geniu nevăzut, care pîndeşte fetele în lunci şi le sărută pe furiş.

De copila mîndră, albă,
Ce culege viorele,
Purtînd pe ea scumpă salbă,
Scumpă salbă de mărgele.

Salba el rîzînd i-o strică
Cu-o plăcută dismierdare
Şi de fieşce mărgică
Lasă-o dulce sărutare.
Pe sîn, dragă, eşti muşcată !
Salba, poţi ca să-i duci dorul.
Spune,-n lunca-ntunecată
Nu-ntîlnişi pe Sburătorul ?"

Astfel vesel pe-o cărare
Glumeau gingaşele fete.
Iar în luncă sta la zare
Doi voinici cu negre plete,
Şi, cîntînd în poieniţă,
Aninau cu veselie
Unu-o salbă-n chinguliţă,
Altul flori la pălărie.

1 8 4 5, Bucureşti

TATARUL

Cîntic vechi

Măi tatare, ţine-ţi calul,
Măi tatare, strînge-i frîul,
Măi tatare, lasă malul,
Nu cerca a trece rîul,
Că, pe crucea sfintei lege !
De voi doi, peste hotare,
Nimic, zău, nu s-a alege,
Măi tatare, măi tatare !

Măi tatare, dă-ne pace,
Măi tatare, stăi, nu trece,
Măi tatare, nu mă face
Să-ţi fărîm capul în zece !
Că de sus, de pe movilă,
De-oi zvîrli ghioaga cea mare,
Zău, ţi-oi plînge chiar de milă,
Măi tatare, măi tatare !

Măi tatare,-unde-ţi e pala ?
Măi tatare,-unde-ţi e calul ?
Măi tatare,-unde-ţi e fala ?...
Nu spusei să nu treci malul ?
Nu ştiai tu, măi vecine,
Ce-i românul în turbare ?
Corbii muşcă-acum din tine,
Măi tatare, măi tatare !

CINEL-CINEL [a]

Păstorul zise : „Cinel-cinel,
Copilei june de lîngă el.
Două steluţe cu raze line
Lasat-au ceriul plin de lumine
Şi pe-a ta frunte ele-au căzut.
Gîci, drăguliţă, că le sărut."

Nu gîci-ndată
Gingaşa fată,
Şi pe ochi dulce fu sărutată.

Păstorul zise încă : „Cinel,
Copilei blînde de lîngă el.
O vezi închisă, rumenă floare,
Cum se deschide, vezi lăcrimioare,
Şi pe-a ta faţă ea s-au născut.
Gîci, drăguliţă, că o sărut."

Nu gîci-ndată
Vesela fată,
Şi pe guriţă fu sărutată.

---

a) Flăcăii şi fetele de la ţară petrec serile iernii la şezătoare, propuindu-şi cimilituri, dintre care unele sînt foarte poetice.

Păstorul zise iară : „Cinel,
Copilei mîndre de lîngă el.
Albe, rotunde, două-aripioare
Nencetat saltă, la cer să zboare,
Şi tu-n robie le-ai tot ţinut.
Gîci, drăguliţă, că le sărut."

Nu gîci-ndată
Rumena fată,
Şi pe sîn fraged fu sărutată.

MÎNDRULIŢA DE LA MUNTE

Mîndruliţă de la munte,
Ce nu treci cole, pe punte,
Să te strîng la peptul meu ?
Că te-aş face, zău, puicuţă,
Să ureşti a ta căsuţă
Şi să uiţi pe Dumnezeu.

De-a tot toarce nu-ţi e lene ?
Lasă-ţi furca-n buruiene
Şi-mi sai iute cel pîrău.
Să culegem împreună,
Tu, fragi roşi de prin păşună,
Eu, crini albi pe sînul tău.

Ici, în lunca înverzită,
Este-o iarbă înflorită
Ce se-ngînă c-un izvor.
Vină-n iarbă, mîndruliţă,
Eu, să-ţi cînt doina, doiniţă,
Tu, să plîngi de dulce dor !

DORUL ROMÂNCEI

De-ar vrea bunul Dumnezeu
Să-mi asculte dorul meu !
De-aş avea un copilaş,
Dragul mamei îngeraş !

Cît e ziuă, cît e noapte,
I-aş şopti cu blînde şoapte.
Cît e noapte, cît e zi,
Tot la sînu-mi l-aş păzi !

L-aş păzi, l-aş dismierda,
Mii de sărutări i-aş da,
Şi i-aş zice-ncetişor :
Nani, nani, puişor ! [a]

De-ar fi cerul cu priinţă
Să-mplinească-a mea dorinţă !
De mi-ar da un băieţel,
Dragul mamei voinicel !

---

a) Femeile române au obicei a legăna şi adormi copiii lor cu cîntice dulci şi melodioase, în care cuvîntul *nani, nani* răsună ades ca o duioasă dismierdare.

N-ar fi prunc mai fericit
Şi pe lume mai iubit !
Alt copil n-ar fi ca el,
Mititel şi frumuşel !

Obrăjelu-i ca de spume
N-ar avea seamăn pe lume !
N-ar fi ochii nimărui
Dulci ca ochişorii lui !

Iar eu, mîndră măiculiţă,
Pe-ai săi ochi, pe-a sa guriţă
Nencetat l-aş săruta,
Săruta şi i-aş cînta.

Şi i-aş face-o descîntare
Să ajungă-un viteaz mare,
Un viteaz ce-ar străluci,
Cum n-au fost, nici n-ar mai fi !

Şi l-aş pune să se culce
Pe-al meu sîn, legănat dulce,
Şi i-aş zice-ncetişor :
Nani, nani, puişor !

CÎNTIC OSTĂŞESC

Român verde ca stejarul,
Rîd de duşmani şi de moarte !
Să-mi trăiască armăsarul
Şi prin glonţi să mă tot poarte !

Sai, voinice, şi nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Şi credinţă-n Dumnezeu !

Cît mi-a sta mîna voinică
Pe-a mea pală ostăşească,
N-aibă grijă de nimică
Ţara mea cea românească !

Sai, voinice, şi nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Şi credinţă-n Dumnezeu !

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu şoim albit de spume,
În duşmani vom da năvală,
De s-a duce vestea-n lume !

Sai, voinice, şi nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Şi credinţă-n Dumnezeu !

DORUL

Cîntic de lume

Ah ! mi-e dor, mi-e dor de tine,
Îngeraş cu dulci lumine !
Ah ! mi-e dor şi plîng de jale
Tot privind în a ta cale.

Zi şi noapte cu durere
Duios sufletu-mi te cere
Şi cu dulci, cu blînde şoapte,
Te chem vecinic zi şi noapte !

Scump odor, dulce iubită,
Unde-i faţa ta slăvită ?
Unde-i glasu-ţi ce pătrunde ?
Unde eşti, draga mea, unde ?

De-ar fi cerul cu iubire,
Mi-ar aduce-a ta zîmbire.
De-ar fi cerul cu-ndurare,
Mi-ar aduce-o sărutare.

Dar, vai mie ! vremea zboară,
Zile, veacuri se strecoară,
Ş-ai mei ochi nu văd lumină
Şi durerea-mi nu s-alină !

Dorul arde ca un soare
A juniei dulce floare !
Dorul stinge, vestejeşte
Inima care iubeşte !

DOINA IUBIREI

Trece vara cea-nflorită
Trece vara cea iubită,

Şi cu dînsa-n altă lume
Se duc florile din lume,

Se duc toate-n pribegie...
Rămîne ţara pustie !

Numai două nu se duc,
Nici se duc, nici se usuc.

Una-i floare de zăpadă,
Una-i floare de livadă,

Una-i floarea crinilor,
Un-a trandafirilor ;

Ş-amîndouă-s răsădite,
Ş-amîndouă-s înflorite,

Una-n cîmpul raiului,
Alta-n cuibul graiului !

Mîndruliţo, draga mea,
Au căzut din cer o stea

Şi mi-au zis într-un ceas rău
C-am să mor de dorul tău !

Şi mi-au zis într-un ceas blînd
Că de-i face pe-al meu gînd,

Să mă laşi a săruta
Două flori pe faţa ta,

Una-n cîmpul raiului,
Alta-n cuibul graiului,

De murit, eu n-oi muri,
Ci cu tine m-oi iubi

Cît o creşte flori în lume
Şi s-or duce-n ceea lume !

MĂRIOARA, FLORIOARA

Legendă
dedicată princesei M. Cantacuzin

I

La Moldova cea frumoasă
Viaţa-i dulce şi voioasă !
L-a Moldovei dulce soare
Creşte floare lîngă floare !
Multe păsărele-n zbor
Fură minţi cu glasul lor !
Multe fete şi neveste
Fură inimi făr' de veste !
Dar umblare-ai, frăţioare,
Nouă ani întregi cu soare,
Sus în munte, la munteni,
Jos în vale, la văleni,
Şi de-ai călca nouă ţări
Şi de-ai trece nouă mări,
Floricică n-ai găsi,
Păsărică n-ai zări,
Nici nevastă mîndruliţă,
Nici copilă drăguliţă,
Ca Mărioara,
Florioara,
Zînişoara munţilor,
Sorioara florilor !

Albă ca o lăcrimioară,
Dulce ca o primăvară,
Era sprintenă, uşoară
Ca un pui de căprioară.

Trupuşoru-i gingăşel
Părea tras printr-un inel !
Nici micuţă, nici năltuţă,
Numai bună de drăguţă,
S-o tot strîngi le pept cu foc
Şi să-ţi fie de noroc !
Ochişorii săi căprii
Trezea lumea-n veselii.
Perişoru-i aurel,
Ca mătasa subţirel,
Trăgea ochii tot la el,
Şi pe frunte-i strălucea,
Şi-n mici valuri se-ncreţea,
Ca valuri de-a grîului
La suflarea vîntului !
Ş-apoi, frate, mai avea
Pe guriţă-o floricea,
Şi-n guriţă mărgărele,
Şi pe faţă-i drăgănele,
Şi la sîn doi crinişori,
Şi pe crini doi frăguşori...
Să-i dismierzi ş-apoi să mori !

Ea pe cîmp de se ivea,
Florile se-nveselea,
Inimile-şi deschidea,
Sufletele-şi răspîndea
Şi voios i le-nchina,
Şi voios se legăna,
Şi din cale-o întorcea,
Şi cu toate-aşa-i zicea :
„Bună ziua, sorioară,
Mărioară, Florioară !
Spune nouă, ce voieşti ?
De la noi ce mai doreşti ?
Vrei tu miros de sulcină
Care patimele-alină ?
Vrei miros de busuioc
Ce opreşte mîndru-n loc ?
Vrei miros de lăcrimioare

Ce dă visuri iubitoare ?
Vină, dragă,-n veselie
Să ne-aduni de pe cîmpie
Şi ne-ascunde-n sînul tău,
Să-l ferim de diochi rău.
Sînul tău să-l răcorim,
Şi de este să murim,
Lîngă tine să perim !"
Mărioara le-asculta,
Şi pe rînd le săruta,
Şi cu ele se-ngîna,
Şi în plete le-anina,
Şi pe sîn le legăna,
Încît oricine-o videa
De dor mare s-aprindea
Şi din cale-i se-ntorcea
Şi cu glas uimit zicea :
„Iată zîna florilor,
Florilor, surorilor !"
Iar la munţi cînd răsărea,
Munţii vechi întinerea
Şi cu muşchi s-acoperea
Şi copacii-şi înverzea,
Şi apele-şi limpezea,
Şi păsările-şi trezea,
Ş-apoi astfel îi grăia :
„Buna ziua, zînişoară,
Mărioară, Florioară !
Spune nouă, ce voieşti ?
De la noi ce mai doreşti ?
Vrei tu apă nencepută
Pentru faţa ta plăcută ?
Vrei tu pui de căprioare,
Păsărele cîntătoare,
Fag de miere-ndulcitoare
Şi vro doină jălitoare ?"
Mărioara-i asculta,
La izvoare se culca,
Faţa albă îşi spăla,
Fag de miere ea gusta,
Căprioare dismierda

Şi cu drag ea asculta
Cîntecul păsărilor
De pe vîrful crengilor,
Şi sunetul doinelor
De pin fundul codrilor ;
Încît oricine-o videa
De dor mare s-aprindea,
Şi din cale-i se-ntorcea
Şi cu glas uimit zicea :
„Iată zîna munţilor,
Munţilor, cărunţilor !"

Orişiunde s-arăta,
Vorbe dulci întîmpina,
Şi trăia în veselie
Ca albina pe cîmpie.
Numai însă cîteodată
Sta pe gînduri, tulburată,
Că-i părea că auzea
O şoaptă care-i zicea :
„Alei ! dragă zînişoară,
Mărioară, Florioară !
Mult eşti dalbă şi frumoasă
Şi la inimă voioasă !
Multe minţi ai fărmăcat,
Inimi multe-ai tulburat !
Dar gîndit-ai, n-ai gîndit,
Că ţi-e vremea de iubit ?
Că ţi-au dat Dumnezeu sfîntul
Ochi să luminezi pămîntul,
Sîn rotund de dismierdat,
Buze dulci de sărutat ?
Şi ştii, dragă, ori nu ştii,
C-ai să mori, ş-ai să învii,
Ş-o să ai în cer a da
Seamă de inima ta ?...
Cîte flori pe-acest pămînt,

Se duc toate la mormînt !
Numai floarea laculuí
Stă la poarta raiului
De judecă florile
Ce-au făcut miroasele !"

II

Iată, frate, frăţioare,
Că-ntr-o zi cu dulce soare,
Mărioara se-ntîlnea
C-un străin care venea
Pe-un fugar sirep de munte,
Cu steluţă albă-n frunte,
Şi pe loc, cît îl zărea,
Făr' de voie se oprea,
Ochii la pămînt ţintea,
Inimioara-i se bătea.
Cel străin în cale-i sta
Şi din gură cuvînta :
„Cale bună, mîndruliţă !"
„Mulţămim ţie, bădiţă !"
„Mîndruliţă, drăguliţă,
Spune mie-adevărat,
Eşti tu fată de-mpărat,
Sau vrun vis ce am visat ?
Că de cînd mă simt bărbat,
Multe ţări eu am călcat,
Fete multe-am dismierdat,
Dar ca tine, chip şi stat,
Alta-n lume n-am aflat !"
„Străinel, bădiţul meu,
De vrei să ştii ce sînt eu,
Întreabă tu florile,
Florile, surorile."
„Eşti tu fată de muntean,
Sau copilă de vălean ?
Viţă de om pămîntean,
Sau de vrun zmeu năzdravan ?"
„Străinel, bădiţul meu,

De vrei să ştii ce sînt eu,
Întreabă cei munţi cărunţi,
Izvoarele fără punţi,
Pasările cîntătoare
Şi puii de căprioare."
„Alei ! mîndra mîndrilor !
Tu eşti zîna munţilor,
Surioara florilor,
Vestitoarea ziorilor !
Şi tu eşti ursita mea,
Care, spusu-mi-au o stea,
C-am să mă iubesc cu ea !"
Mărioara se uimea,
Feţile-i se rumenea !
Iar străinul, ca şi ea,
Sta pe gînduri şi tăcea.
Numai calul nechezea,
Glasul văilor trezea.

Cînd deodată se ivea
Şi la ei uşor venea
Un bujor de copiliţă
Cu rîs vesel pe guriţă,
În cămeşă cu altiţă
Şi cu fluturi în cosiţă.
Ea venea dintr-o livadă
Şi la sînu-i de zăpadă
Purta snopi de floricele
Şi crenguţi cu vişinele.
Şi pe iarbă cum sălta,
Ea din gură-aşa cînta :
„Frunză verde de sulcină !
Am la sînu-mi o grădină
Cu flori albe, drăgăstoase,
Cine-a vrea să le miroase,
Să-l pătrundă doru-n oase !
Am fragi dulci şi vişinele.
Cine va gusta din ele,
Să-i fie zilele-a mele.

Măi bădiţă, nu doreşti
Vişinele rădăşeşti,
Sufletul să-ţi răcoreşti ?
Ian priveşte, frăţioare,
Mai văzut-ai tu la soare
Aşa poame-ndulcitoare ?“
Şi cum sta, şi cum cînta,
Cămeşuica-şi depărta,
Sînişoru-i arăta,
Sînu-i plin de floricele
Şi de roşii vişinele.
Cît străinul le videa,
Iute mîna-şi întindea ;
Dar Mărioara mi-l oprea
Şi cu glas uimit grăia :
„Nu culege de la ea,
Că-ţi dau grădinuţa mea,
Grădinuţa sînului,
Cu floarea sufletului !“

Mult străinul s-aprindea
Şi în braţe-o cuprindea,
Şi cu drag îi tot zicea :
„Zîna mea, ursita mea !
De azi calea-mi părăsesc,
Murguşoru-mi priponesc,
Şi la tine mă opresc,
Cu tine să mă iubesc !“
Mărioara-l asculta,
Sînul gingaş îi sălta,
Faţa i se lumina,
Ochii-n lacrimi îşi scălda !
Iar fugariu-n loc zburda,
Falnic coama-şi încorda
Şi stăpînei lui o da
Gingaş de o dismierda.

III

Umbra nopţii se-ntindea,
Peste munţi se răspîndea
Şi prin văi se adîncea,
Cînd deodată se ivea
Sus, pe munte, strălucea
Ţintă mică de lumină
Ce creştea mereu şi lină
Păn' se făcea lună plină,
Lună plină şi voioasă
Ca o frunte de mireasă !
Ea pe deal mi se oprea
Şi cu drag, de sus, privea
Jos, în valea tăinuită,
Pe o prispă-acoperită,
Două umbre adunate
Şi cu drag îmbrăţoşate,
Care lung se sărutau
Şi cu gura se-mbătau
Şi lumea-ntreagă-o uitau !
Iar cît luna le videa,
De foc dulce s-aprindea
Şi la stele sămn făcea.
Stelele viu străluceau,
Pe rînd toate se iveau
Şi de sus voios priveau
Cele umbre adunate
Cum sta dulce-mbrăţoşate,
Şi cu drag se sărutau,
Şi cu gura se-mbătau,
Şi lumea-ntreagă-o uitau !...
Dar tîrziu în mez de noapte,
Umbrele, cu blînde şoapte,
Nevăzute se făcea.
Atunci luna se ducea,
Peste munţii nalţi trecea,
Ş-apoi lin, încet scădea,
După munţi se ascundea !
Iar steluţele sclipeau
Şi-ntre ele-aşa grăiau :

„Surioare călătoare,
Floricele arzătoare !
Cu văzutul ați văzut
Pe pămîntul cel tăcut
Zînișoara munților,
Surioara florilor,
Cît de gingaș suspina,
Cît de drag se săruta
Cu ursitul ei iubit,
Încît nici că ne-au zărit ?
Ș-acum ei s-au tăinuit
Și din față ne-au perit !
Surioare călătoare,
Unde s-au ascuns ei oare ?
Floricele lucitoare,
De vreți să fim aflătoare,
Hai să trecem mai în sus,
Drept fereasta din apus,
Și pintr-însa să privim,
Taina s-o descoperim."

Stelele curînd plecau,
Spre apus ele-apucau
Și drept ferestuică stau
Și-nlăuntru se uitau.
Și cum stau și cum cătau,
De foc dulce s-aprindeau
Și pe cer se răspîndeau
Cu-a lor suflete curate,
Cu-a lor raze-mpreunate.

Iar la urmă, despre ziori,
La glas viu de cîntători,
Mărioara se trezea,
Ca din vis se dismeța.
Și trezindu-se videa
Pe ursitu-i lîngă ea,
Care-n brațe-i o strîngea
Și cu drag o dismierda,
Mii de sărutări îi da
Cînd pe fețe rumioare,

Cînd pe buze-ndulcitoare,
Cînd pe unda părului,
Cînd pe valul peptului,
Ş-apoi sta de mi-o privea
Şi din inimă-i zicea :
„Alei ! dragă zînişoară,
Mărioară, Florioară !
Mult eşti mîndră, mult eşti dalbă,
Ca o porumbiţă albă !
Mult eşti dulce şi frumoasă
În beţia drăgăstoasă !
Ochişorii-ţi strălucesc,
Obrăjeii-ţi ruminesc,
Crinişorii-ţi înfloresc,
De mă-mbăt şi mă uimesc !
Stăi, ah ! stăi să te privesc,
Părul tău să-l netezesc,
Şi pe sînu-ţi fecioresc
De zile să mă sfîrşesc !"

Mărioara-l asculta,
Sta puţin şi iar nu sta,
Şi cu lacrimi ea rîdea,
Şi-n cosiţe-i s-ascundea.
Ş-apoi iar le depărta,
Chipu-i vesel arăta
Şi zicea vorbe din rai
Cu voiosu-i dulce grai.
Mărioara-apoi tăcea,
În văzduh un sămn făcea,
Şi le s-arăta deodată
O măsuţă mult bogată,
Tot cu poame-mpodobită,
Cu năframă-acoperită.
Amîndoi cît o zăreau,
Lîngă ea voios săreau,
Şi mîncau şi veseleau,
Cu paharele-nchinînd
Şi cu dragoste zicînd :
„Să trăim, să ne iubim,

C-amîndoi ne potrivim
Şi la dalbe tinereţe,
Şi la suflete măreţe,
Şi la gînduri trecătoare,
Şi la inimi iubitoare !"

IV

A doua zi se scula,
Faţa palidă-şi spăla,
Păr de aur peptăna,
Şi frumos se oglindea,
Şi la soare-apoi ieşea,
Spre răsărit se-ntorcea,
Un sămn tainic de făcea,
Şi de-ndată s-arăta
Şi spre ei înainta
O teleagă sprintioară,
Aurită, dălbioară,
Ca un cuib de zînişoară.
Iar cît zîna o zărea,
În cuib răpide sărea,
Cu străinu-alăturea,
Ş-apoi murgului zicea :
„Murguleţ cu părul creţ,
De-a Mărioarei drăguleţ !
Lasă-ţi coama vîntului
Şi umbra pămîntului,
Şi pe faţa cîmpului
Să zbori zborul gîndului !"

Murguşorul nechezea,
La fugă se răpezea
Şi fugea, mări, fugea...
Nici umbra nu-l ajungea !
Şi trecea, mări, trecea
De-a lungişul munţilor,
Curmezişul cîmpilor,
Prin mijlocul florilor.

Iar cît munţii o zărea
Cu străinu-alăturea,
De verziş se despoiau,
Cu nori negri se-nvăleau,
Frunzele-şi îngălbineau,
Şi apele-şi tulburau,
Şi de frunzi se scuturau !
Florile încă-o videa
Cu străinu-alăturea,
Şi capetele-şi plecau
Şi de jale se uscau !

Iar cea mîndră zînişoară,
Mărioară, Florioară,
Nici la munţi se mai uita,
Nici la flori nu mai căta !
Căci de-avea ochi de privit,
De-avea suflet de iubit,
Sufletu-i şi ochii săi
Erau pentru dragul ei !
Fugea murgul sprintior,
Cu aripi de dulce dor,
Şi-i ducea numa-ntr-un zbor
Pe malul unui izvor.
Mărioara mi-l oprea,
Şi pe mal uşor sărea,
Şi-n izvor se cufunda
Şi voios mi se scălda.
Apa lin o dismierda,
Ca pe-o floare-o legăna,
Şi pe plete-i se juca,
Şi cu drag îi anina
De tot firul cîte-o rouă,
Şi pe sînu-i cîte două.
Iar din apă cînd sălta
Şi la soare s-arăta,
Soarele în cale-i sta,
Trupuşoru-i săruta,
Şi cea rouă de pe ea
Cu-a lui raze o sorbea,

Nouraş o prefăcea
Şi la ceruri o trăgea.
Apoi el o-ncununa,
Ş-astfel dulce-i cuvînta :
„Alei ! dragă zînişoară,
Mărioară, Florioară !
Mult eşti mîndră, iubitoare,
Şi de lume uitătoare !
Dar gîndit-ai, n-ai gîndit
Că norocu-i mărginit
Şi că visul fericit
Are-ades amar sfîrşit ?
Şi ştii, dragă, ori nu ştii
Că la munţi şi la cîmpii
Florile s-au veştezit
De cînd tu le-ai părăsit ?
Ştii că toate, într-un gînd,
S-au întors în cer pe rînd,
Şi la Domn s-au jăluit
Că tu viaţa le-ai răpit ?
Mărioară, draga mea,
Facă Domnul orice-a vrea !
Deie-ţi bine, deie-ţi rău...
Tu ascultă dorul tău,
Căci în viaţa trecătoare
Şi în lumea peritoare
O zi dulce de iubire
E un veac de fericire !“

V

Cînd norocu-şi schimbă pasul,
N-aduc ani ce-aduce ceasul !... [a]
A treia zi Mărioara
Îşi tulbura inimioara
Şi pe gînduri se punea
Şi-n tăcere lin plîngea,
Ce plîngea şi ce jălea

a) Proverb naţional.

Cu iubitu-alăturea ?
Plîngea cum plîng florile,
Plîngea cum plîng ziorile !...
Era ziua mult senină,
Munţii pluteau în lumină,
Văile-n tăcere lină.
Paserile-n umbră sta,
Nici zbura, nici nu cînta,
Numai umbra se mişca,
Cu lumina se lupta
Şi-n păduri se cufunda.
Iar Mărioara-ncet ofta
Ş-astfel blînd ea cuvînta :
„Cîntă-ţi, frate, cînticul,
Să-mi mai dreagă sufletul".
El de sînu-i o lipea
Ş-apoi astfel începea :
„Frunză verde viorele !
Scumpe-mi sînt zilele mele
De cînd mîndra, ca o stea,
S-au ivit în calea mea !
Dalb luceafăr aurit,
Crin ceresc şi mult iubit !
Uită cerul pentru mine,
Să uit lumea pentru tine !..."

Iată, mări, cum cînta,
Mîndra cum îl asculta,
Că din sat se rîdica
Glas de mumă plîngător,
Bocet lung pătrunzător
Ce prin văi amar suna
Şi-n văzduh se-mpreuna
Cu alt glas răsunător,
Glas de clopot jălitor...

Lumea se înfiora !
Mărioara tremura,
Împrejuru-i se uita

Şi spre munţi în vîrf căta.
Cînd, deodată, vai de ea !
Sus la munte ce videa ?
Un nor negru ca un zmeu
Ce venea, venea mereu,
Aripi negre întinzînd
Şi tot cerul cuprinzînd.
Mărioara-ngălbinea,
De ursitu-i se lipea,
Braţele-şi încolăcea
Şi cu groază-ncet zicea :
„Dragul meu, ursitul meu !
Iată, vine, vine-un zmeu
De la sfîntul Dumnezeu.
Frăţioare, iată-l vine
De la munte drept la mine
Să mă ia de lîngă tine,
Căci de cînd noi ne-am iubit,
Florile s-au vestezit
Şi la Domn s-au jăluit
Că de tot le-am părăsit !"

Şi cum sta, şi cum vorbea,
Lacrimile-o-mpodobea,
Însă norul sus vuia
Şi pe cer se tot suia.
Tunetul grozav tuna,
Munţi şi văi se răsuna.
Fulgerile s-aprindeau,
Ploile potop cădeau,
Iar Mărioara, vai de ea !
Ochişorii-şi ascundea,
Căci deodată negrul zmeu
O cuprinse-n braţul său
Şi cu ea zburînd s-au dus
În cei munţi despre apus.
Şi curînd în urma lor
Se topea grozavul nor,
Aerul se-nsenina
Şi cerul se lumina.

VI

Unde-i, unde-i zînişoara,
Mărioara, Florioara,
Vestitoarea ziorilor,
Surioara florilor ?
În ce ţară-au pribejit,
Pe ce ţărm ea s-au oprit ?
Mers-au peste nouă ţări,
Nouă ţări şi nouă mări ?
Ori s-au dus în nalte plaiuri,
Colo, sus, pe cîmpi de raiuri,
În grădina zînelor,
În locaşul stelelor ?...
Nu se ştie, nu se spune
Unde-i gingaşa minune.
Dar pe cînd e luna plină,
Cînd e noaptea mult sănină,
Se aude-n miez de noapte
Despre munţi duioase şoapte
Ş-un glas blînd ca un suspin
Care cîntă-ncet şi lin :

„Frunză verde lăcrimioară,
Vai de biata-mi inimioară !

Orice vînt răcoritor
Îi aprinde foc de dor !

Bate vîntul pintre flori ?
Îi dă dor de la surori.

Bate vîntu-n stejărel ?
Îi dă dor de voinicel.

O ! străine, dragul meu,
Mult amar te jălesc eu !

Vin', aleargă lîngă mine,
Să mă mai iubesc cu tine !

Neagră e străinătatea !
Crudă e singurătatea !

Voinicele, ursiţele,
Fă pe gîndurile mele,

Că mă bate vînt de vară
Şi-mi însuflă dor de ţară,

Şi-mi aduce nencetat
Dor de visul ce-am visat ;

Dar nu-i foc de dor mai rău
Ca focul de dorul tău !"
. . . . . .

1 8 5 2, Paris

LĂCRIMIOARE

STELUŢA

Dedicaţie E. N.

Tu, care eşti perdută în neagra vecinicie,
Stea dulce şi iubită a sufletului meu !
Şi care-odinioară luceai atît de vie
Pe cînd eram în lume tu singură şi eu !

O ! blîndă, mult duioasă şi tainică lumină !
În veci pintre steluţe te cată al meu dor,
Ş-adeseori la tine, cînd noaptea e senină,
Pe plaiul nemurirei se-nalţă c-un lung zbor.

Trecut-au ani de lacrimi, şi mulţi vor trece încă
Din ora de urgie în care te-am perdut !
Şi doru-mi nu s-alină, şi jalea mea adîncă
Ca trista vecinicie e fără de trecut !

Plăceri ale iubirei, plăceri încîntătoare !
Simţiri ! măreţe visuri de falnic viitor !
V-aţi stins într-o clipală ca stele trecătoare
Ce las-un întuneric adînc în urma lor.

V-aţi stins ! şi de atunce în cruda-mi rătăcire
N-am altă mîngîiere mai vie pe pămînt
Decît să-nalţ la tine duioasa mea gîndire,
Steluţă zîmbitoare dincolo de mormînt !

Căci mult, ah ! mult în viaţă eu te-am iubit pe tine,
O, dulce dismierdare a sufletului meu !
Şi multă fericire ai răvărsat în mine
Pe cînd eram în lume tu singură şi eu !

Frumoasă îngerelă cu albe aripioare !
Precum un vis de aur în viaţă-mi ai lucit,
Şi-n ceruri cu grăbire, ca un parfum de floare,
Te-ai dus, lăsîndu-mi numai un suvenir iubit.

Un suvenir, comoară de visuri fericite,
De scumpe, şi ferbinte, şi dulce sărutări,
De zile luminoase şi îndumnezeite,
De nopţi veneţiane şi pline de-ncîntări.

Un suvenir poetic, corona vieţii mele,
Ce mîngîie şi-nvie duioasă-inima mea,
Şi care se uneşte cu harpele din stele
Cînd mă închin la tine, o ! dragă, lină stea !

Tu dar ce prin iubire, la a iubirei soare,
Ai deşteptat în mine poetice simţiri,
Primeşte-n altă lume aceste lăcrimioare
Ca un răsunet dulce de-a noastre dulci iubiri !

LĂCRIMIOARE

Multe flori lucesc în lume,
Multe flori mirositoare !
Dar ca voi, mici lăcrimioare,
N-are-n lume nici o floare
Miros dulce, dulce nume !

Voi sînteţi lacrimi de îngeri
Pe pămînt din cer picate,
Cînd, prin stele legănate,
A lor suflete curate
Zbor vărsînd duioase plîngeri.

Sînteţi fragede şi albe
Ca iubita vieţii mele !
Cu voi, scumpe strugurele,
Albe mărgăritărele,
Primăvara-şi face salbe.

Dar deodată vîntul rece
Fără vreme vă coseşte !
Astfel soarta crunt răpeşte
Tot ce-n lume ne zîmbeşte...
Floarea pere, viaţa trece !

8 MART

Întinde cu mîndrie aripele-ţi uşoare,
O ! sufletul meu vesel, o ! suflet fericit !
Înalţă-te în ceruri şi zbori cîntînd la soare,
Căci soarele iubirei în cer au răsărit
Şi-n cale-mi s-au oprit !

Veniţi, năluciri scumpe, dorinţi, visuri măreţe,
Ca paseri călătoare la cuibul înflorit.
Veniţi de-ngînaţi vesel a mele tinereţe,
Căci steaua fericirei în ochii-mi au lucit...
Iubesc şi sînt iubit !

*

Sînt ore fericite, sînt tainice plăceri
Ce-n cumpăna vieţii plătesc ani de dureri !
Atunce falnic omul rîdică a sa frunte
Şi-n ceruri cu mîndrie aţintă ochiul său.
Fiinţa lui se-nalţă ca vulturul de munte,
Iubirea lui îl schimbă şi-l face Dumnezeu !
Atunci mai dulce steaua luceşte-n mez de noapte,
Şi-n ziori seninul pare mai vesel, mai curat ;
Ş-a zilei mii de glasuri, ş-a nopţii mii de şoapte
Îl proclamează-n fală a lumii împărat !

Sînt urme preţioase, sînt scumpe suvenire,
Ce-n suflet tipărite, ca el au nemurire !
Zădarnic timpul trece c-un zbor neobosit,
În sînul omenirei vărsînd a iernii gheaţă ;
Lumina lor iubită luceşte lin în viaţă
Precum un soare dulce în veci neasfinţit !
Aşa nu te vei stinge din minte-mi niciodată,
O ! suvenir puternic de dragoste-nfocată !
O ! timp ferice-n care minunea ce iubesc
M-au deşteptat în raiuri cu glasu-i îngeresc !

*

Era blînda oră a blîndelor şoapte,
Cînd nu mai e ziuă şi nu-i încă noapte.

Pămîntul şi cerul, ca doi fraţiori,
Îşi dau sărutare prin stele şi flori,

Şi-n aer parfumul a florilor dalbe
Plutea cu lucirea steluţelor albe,

Şi-n toată natura cuprinsă de dor
Plutea o şoptire de dulce amor !

Din marginea lumii a nopţii regină
Vărsa-n calea noastră duioasa-i lumină,

Şi-n lunca pătrunsă de razele ei
Zbura caii noştri cu aripi de zmei.

Mergeam noi în cale ca umbre tăcute,
Pe-un covor de frunze, pe cărări perdute,

Şi-n tăcerea nopţii ce ne-ncungiura,
Sufletele noastre ca şi noi zbura,

Zbura ca doi îngeri din stele în stele,
Dîndu-şi sărutare tainic între ele...

Deodată fugarii cu ochii de foc
La capătul luncii s-opriră pe loc.

Iar dulcele înger, pătruns de simţire,
Îmi zise atunce, cu-o dulce zîmbire :

„Acum este ora cînd geniul sfînt
Aude şi vede minuni pe pămînt.

E ora ferice de sfîntă uimire
Ce-n suflet răvarsă fiori de iubire.

Spune-mi dar acuma, tu, ce eşti poet,
Ce poezii cîntă inima-ţi încet ?“

„Dacă vrei să afli taina ce mă-ncîntă,
Iată poezia ce inima-mi cîntă :

De este vreo fiinţă, de este vreun nume
La care să se-nchine un suflet omenesc,
Cu tot ce e mai nobil, mai iubitor pe lume,
Cu tot ce-n omenire e mai dumnezeiesc,

Tu eşti acea fiinţă, tu, gingaşă lumină,
Aprinsă-n a mea cale de însuşi Dumnezeu !

Şi sufletul meu vesel la tine se închină,
O ! scumpa mea Elenă ! o ! drag îngerul meu !

Cînd soarta vru să întru în rai de fericire,
Cînd ochii mei pe tine zîmbind te-au întîlnit,
Un fulger, o scînteie de vecinică iubire,
Din ochii tăi pornită, în sînu-mi au lucit.

Ş-atunci în altă lume am renviat deodată,
Ş-un soare mai ferbinte în ceru-mi s-au aprins,
Ş-o lume fără margini, frumoasă, desfătată,
Ca o cîmpie verde sub mine s-au întins.

Atunci natura-ntreagă, zîmbindu-mi cu plăcere,
Îşi puse pentru mine corona sa de flori ;
Şi glasul maicei mele, curmînd a mea durere,
Veni să mă dismierde din cerul fără nori.

Căci faţa ta iubită mi s-arăta oriunde,
În vis, în flori, în stele, în dulcele senin ;
Şi inima-mi, cuprinsă de dorul ce pătrunde,
Şoptea cu tine astfel prin tainicu-i suspin :

«Ferice de acela a căruia privire,
Trezind în al tău suflet un fraged, dulce dor,
Ar face ca să nască pe gură-ţi o zîmbire
Ca ziori misterioase de vesel viitor !

Ferice care, vrednic de-o soartă neaşteptată,
Ar face pentru dînsul, în ceas dumnezeiesc,
A ta inimă scumpă de dragoste să bată
Şi glasu-ţi cu-nfocare să-i zică : te iubesc !»“

1 8 4 5, Blînzi

DE CREZI ÎN POEZIE...

De crezi în poezie,
În sfînta armonie
Din boltele cereşti,
Cînd noaptea-nseninată
Luceşte-ncoronată
De stele ce iubeşti ;

De crezi în tinereţă,
În gingaşa frumseţă
Ce-aprinde dulce dor,
Şi-n tainica uimire
Ce-nsuflă-a ta privire,
O ! scumpul meu odor !

De crezi în al tău frate,
În suflete curate,
În cer, în Dumnezeu...
Precum eu cred în tine
Ca în cerescul bine,
Crede-n amorul meu.

1 8 4 5, Blînzi

O NOAPTE LA ŢARĂ

Am o inimă în lume
Care ştiu că mă iubeşte...
(Conachi)

Frumoasă e cîmpia cu dulcea-i liniştire
Pentru acel ce fuge de-a lumei amăgire,
Pentru acel ce caută un trai neînsemnat !
Plăcut, plăcut e ceasul de griji nentunecat,
Şi dulce este viaţa ce curge lin, departe
De-al omenirei zgomot, de-a ei fumuri deşarte !

Cînd inima hrăneşte o tainică dorinţă,
Cînd omul simte-n sînu-i o crudă suferinţă,
O jale fără margini, un dor fără hotar ;
Cînd zîmbetu-i ascunde ades suspin amar
Şi mintea-i se deşteaptă din vis de fericire,
Perzînd orice credinţă, oricare nălucire,

Ferice de acela ce-n tulburare-i poate
Pe-un cal să se arunce şi prin văzduh să-noate,
Păşind peste-orizonuri, zburînd peste cîmpii.
Ferice care poate, departe de cei vii,
Să uite-a sa fiinţă, să peardă-orice simţire,
Să nu mai facă parte din trista omenire !

*

Era o noapte lină, o mult frumoasă noapte,
Ce răvărsa în lume armonioase şoapte
Şi multe glasuri blînde în inimi deştepta ;
O noapte de acele ce nu le poţi uita,
Care aprind în suflet scînteie de iubire
Şi pun pe frunte raze de îndumnezeire.

Eram... parcă sînt încă !... la oarele acele
Cînd ochiul rătăceşte primblîndu-se prin stele,
Şi-n toată steaua vede un chip gingaş, slăvit.
Atunci cînd visul zboară pe ţărm nemărginit,
Cînd dorul trist uneşte a lui duioase plîngeri
Cu sfînta armonie a cetelor de îngeri.

Ca lampă aninată la poarta de vecie,
Domnea în dulcea taină a umbrelor făclie,
Vărsînd văpaie lină, ce lumea coperea.
Lumină mîngîioasă ! în ceruri ea părea
Menită ca să ducă pe căi necunoscute
Dorinţile-omenirei în lung deşert perdute !

*

Deodat-un glas de înger, o sfîntă armonie,
Plutind uşor în aer, ca vîntul ce adie,
Se coborî prin stele din leagănul ceresc.
Duios era şi gingaş acordul îngeresc,
Căci inimele noastre săltară mai ferbinte
La dulcele său cîntic, l-aceste-a lui cuvinte :

„Ferice de acela ce cu-o simţire vie
Slăveşte armonia şi-nalta poezie,
Ca dismierdări plăcute de glas prietenesc.
El poartă pe-a sa frunte un semn dumnezeiesc,
Şi geniul său gustă plăceri încîntătoare
Zburînd la nemurire ca vulturul în soare ;

Dar mai ferice încă fiinţa de iubire
Ce simte cu-nfocare a dragostei pornire
Şi nencetat e gata cu drag a să jertfi!
Căci dulce-i pentru altul şi-n altul a trăi,
Şi dulce-i de a zice, cînd inima jăleşte,
Am o fiinţă-n lume ce ştiu că mă iubeşte!"

Mînjina, mart 1 8 4 5

VEZI TU VULTURUL...

Vezi tu vulturul falnic, o ! scumpa mea iubită,
Cum saltă, se ridică şi zboară către nori ?
Aşa sufletu-mi vesel în faţa ta slăvită
Se-nalţă către ceruri, plutind în dulci fiori.

Vezi pintr-a nopţii stele ce rază luminoasă
Răvarsă-n a sa cale luceafărul ceresc ?
Aşa cînd vii, iubito, cu inima voioasă,
De gingaşă simţire aşa ochii-mi lucesc !

Auzi tu glasul tainic ce cîntă-n miez de noapte
Şi prin văzduh pluteşte cu-a florilor miros ?
Aşa răsună-n mine melodioase şoapte
Cînd sufletu-mi te simte, îngerul meu frumos !

Căci vulturului cerul au dat aripi să zboare,
Şi stelelor lumină, şi nopţilor suspin,
Iar ţie ţi-au dat farmec, plăceri încîntătoare,
Şi mie mi-au dat suflet ca ţie să-l închin !

1845, Blînzi

DESPĂRŢIREA

Te duci, iubită scumpă, în ţărmuri depărtate,
Lăsînd frumoasa ţară, surori, prietini, frate,
Lăsînd în al meu suflet un mult amar suspin !
În ora de pornire, cu toţii împreună
Doresc l-a tale pasuri călătorie bună,
Pe-o cale înflorită şi sub un cer senin.

Mergi dar fără mălmire, te du şi fii voioasă,
Căci îngerul iubirei şi inima-mi duioasă
Te vor urma oriunde cu tainicul lor zbor ;
Şi cît vei fi departe, ca mine te gîndeşte
Că tu eşti a mea viaţă, că soarta ne iubeşte,
Că cerul ne păstrează ferice viitor.

Gîndeşte că în lume nimic nu e mai mare,
Mai gingaş, mai puternic, mai sfînt, mai cu-nfocare
Decît simţirea vie ce tu mi-ai însuflat.
Că orice fericire, că orice dulce bine
Din ochii tăi derază, îmi vine de la tine,
Precum lumina vine din cerul înălţat.

Oriunde tu vei merge, iubită,-ţi adă-aminte
De-a noastre ore pline de dragoste ferbinte,
Comori nepreţuite de scumpe dismierdări ;
De-acele vremi în care a noastră fericire

Schimba întreaga lume în leagăn de iubire
Şi vremea trecătoare în lanţ de sărutări !

Mergi, dragă, cîntînd vesel ca paserea uşoară
Ce-n faptul dimineţii din cuib la ceruri zboară,
Lovind a sa aripă de rouă şi de flori,
Căci sufletu-mi în taină şoptind inimei tale
Va depărta de tine orice gînduri de jale,
Va alunga din ochii-ţi oricare negri nori.

Şi cînd va fi lumină, şi cînd în miez de noapte
Vei asculta cu lacrimi a îngerilor şoapte,
Zi, draga mea, atunce, precum oi zice eu :
„Nu e fiinţă-n lume ca mine de iubită !
Amorul mă-ncununã cu-o rază strălucită,
Veneţia m-aşteaptă, zîmbind la visul meu !"

Iaşi, mai 1 8 4 6

DULCE ÎNGER...

Dulce înger de blîndeţe,
Tu, ce-n cale-mi vesel zbori,
Pe-ale mele tinereţe
Aruncînd frumoase flori !
Mergi, sub alba-ţi aripioară
Să fereşti de soartă rea
Pe-a ta dulce sorioară,
Pe Niniţa, draga mea !

Mergi să furi de pintre stele
Un luceafăr luminos,
Şi pe fruntea scumpei mele
Să-l anini, cîntînd voios.
Mergi de-ntinde verzi covoare
Sub piciorul ei de crin.
Schimbă dorul meu în floare
Şi-l depune pe-al ei sîn !

Mergi, pe-aripe-ţi să se culce
Adormind încetişor,
Şi îngînă-a ei somn dulce
Cu dulci visuri de amor !
Iar cu dînsa cînd pin lume
Vei zbura, înger iubit,
Ah, şopteşte-i al meu nume,
Spune-i dorul meu cumplit !

Iulie 1 8 4 6, Brusa

CÎNTIC DE FERICIRE

Gîndul meu la tine zboară
Ca o pasere uşoară
Către cuibul înverzit,
Şi la sînul tău pătrunde
Ca un flutur ce s-ascunde
Într-un leagăn înflorit.

Dorul meu în a ta cale
Urmînd pasurilor tale
Te dismiardă nencetat,
Şi pe dulcea ta guriţă,
Dragă, draga mea Niniţă,
Fură-un dulce sărutat.

Ochii mei ce-n veci la tine
Aţintesc a lor lumine,
Înotînd în tainic foc,
Văd lucind pe-a ta zîmbire
Îngerească ta simţire,
Îngerescul meu noroc.

Tot ce-n lume-i drag şi place,
Tot ce-nalţă şi preface
Pe un om în Dumnezeu,

Mi le-ai dat cu-a ta iubire,
O ! frumoasă nălucire,
Scumpa mea ! îngerul meu !

De-acum vie cruda moarte !
Sufle vîntul relei soarte
Pe pămîntul îngrozit !
Eu aştept cu nepăsare
A furtunelor suflare,
Căci iubesc şi sînt iubit !

Sufletu-mi e o grădină
Unde-n gingaşă lumină
Cîntă-o pasere din rai.
Viaţa mea de veselie
Trece lin în vecinicie
Ca o dulce zi din mai !

Căci amorul e un soare,
Ş-a mea inimă o floare,
Ş-a mea viaţă-un dulce vis.
Căci iubita mea Niniţă,
Cu-o zîmbire, cu-o guriţă,
Mie ceriul mi-au deschis !

Constantinopoli,
august 1 8 4 6

PĂSCARUL BOSFORULUI

De-ar vrea înaltul prooroc,
Mohamed strălucit,
Să-mi fie ziua cu noroc
Şi dorul împlinit !
De-aş prinde-acum în mreja mea
Pe-a mărei împărat,
Ce poartă-n frunte-o mare stea,
Un talisman bogat. [a]

Eu, care sînt un biet păscar,
Purtat din val în val,
Eu, care dorm la Iuschiudar [b],
În iarba de pe mal,
Eu, Abdulah, cel mai voinic
Vîslaş de pe Bosfor,
Ce n-am decît un biet caic
Şi-un suflet plin de dor !

Allah ! atunci orice-am dorit,
Allah ! orice-aş vrea eu,
De la apus la răsărit
Ar fi îndată-al meu :

---

a) Popoarele Orientului au o oarbă încredere în puterea talismanurilor.

b) Iuschiudar sau *Scutari,* oraş mare pe malul Bosforului în Asia, în faţă cu Galata.

Caftane, şaluri de Caşmir
Cu late, scumpe flori,
Iuţi armasari de la Misir,
Ca vîntul de uşori.

Ş-un lung caic de abanos
În aur prelucrat,
Cu imnuri din Coran frumos
Pe margine sapat,
Şi treizeci de vîslaşi osmani
Ce vesel ar zbura,
Mai răpizi decît elcovani [a]
Pe-ntinsa Marmara.

Dar n-aş vrea nici stofe cu fir
Şi cu mărgăritar,
Nici largi caftane de vizir,
Nici falnic armasar.
N-aş vrea nici sabii de Taban
Deprinse la omor,
Nici lung covor de Ispahan
Ce saltă sub picior.

Allah ! mă jur că de-aş avea
A mărei talisman,
N-aş vrea să fiu vizir, n-aş vrea
Nici padişah-sultan.
N-aş vrea comori, n-aş vrea să am
Nici chioscuri, nici sarai,
Nici să dismierd în Bairam
Huriile din rai.

---

a) Elcovani : paseri ce zboară răpide pe luciul Bosforului. Turcii cred că ele sînt sufletele celor ce nu au putut întra în raiul lui Mohamed, şi au mare respect pentru dînsele.

Ci-n mrejă dulce prefăcînd
Duioasă-inima mea,
M-aş duce-ncet şi tremurînd
Să prind norocu-n ea,
Să prind copila lui Topal,
Frumoasa Biulbiuli,
Ce cîntă noaptea lin pe mal,
Pe mal, la Kandili ! [a)]

Constantinopoli, iunie 1 8 4 5

---

a) Kandili : sat frumos pe malul Asiei, la mijlocul Bosforului.

AŞTEPTAREA

Pe malul mării de spume-albită
Ce-nalţă gemet îngrozitor,
Ca pe un înger te-aştept, iubită,
Cuprins de jale, muncit de dor.

Fugînd de lume, gîndind la tine,
În lume singur trec pe pămînt,
Ş-a mele lacrimi, dorinţi, suspine,
Cu glasul mării se perd în vînt.

Vecinic s-afundă a mea privire
În orizonul întunecit,
Dar nici o rază de fericire
În ochii-mi încă nu au lucit !

Vecinic în noapte tristă, adîncă,
Ascult a vremei pas necurmat,
Dar de plăcere nici un ceas încă
Pentru-al meu suflet nu au sunat !

Nimic în lume nu mă încîntă,
Nu varsă-n peptu-mi dulce fior.
Frunza şopteşte, paserea cîntă,
Inima-mi plînge la glasul lor.

Stau ca o peatră în nemişcare,
Perdut pe gînduri adeseori.
Privesc la ceruri, privesc la mare...
Pe mare valuri ! în ceruri nori !

Ah ! vină, dragă steluţă lină,
De străluceşte pe sînul meu ;
Alungă noaptea cu-a ta lumină.
Stinge c-un zîmbet amarul greu.

Destule zile de despărţire !
Destule lacrimi, destul amar !
Vină de pune cu-a ta iubire
Durerei crude vecinic hotar.

Te-aştept, iubito, în a ta cale,
Precum aşteaptă robul măhnit
Să bată ora scăpării sale,
Să-şi simtă trupul din lanţ ieşit.

Te-aştept, iubito, precum aşteaptă
Pe-a dimineţii zîmbet voios
Sărmanul bolnav ce se deşteaptă
În sînul nopţii întunecos.

Ah ! l-a mea jale, l-a mea chemare
Dacă-al tău suflet e simţitor,
Vin' să-ţi dau numai o sărutare,
Ş-apoi din lume vesel să zbor !

Triest, sept. 1 8 4 6

Doïna, doïnița!

De-aș avea o năsdrăvie
Ca plopii Zalhiței la uscat,
Ca plopii pe Uzuiș.

De-aș avea o mândrulină
Cu-o vârstă de nouăsprezece ani,
Și un voinic de bărbat

De-aș avea o slobozeală,
Alaiu, bucate, și toate
Ca să le văd de ușurate!

Ganu-aș răbda ispitele
Și-aș urma voinicește pravila
Doïna mea de cântătoare.

Din manuscrisele lui

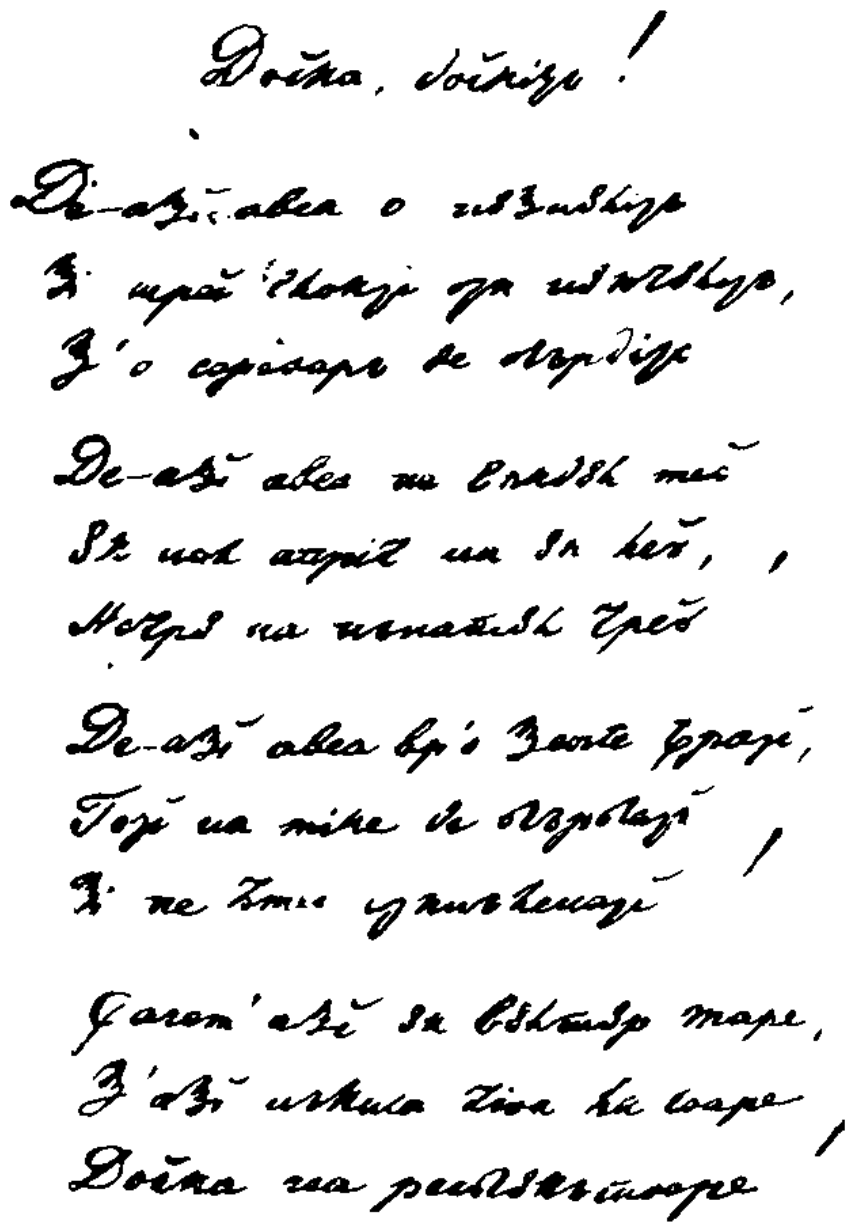

Alecsandri : poezia *Doina*

ПОЕЗІЇ РОМ'ЪНЕЩІ.

—

Вопі поецій ші поецій пострі да вечіріле лор іпітеазъ, ѕікл не Петрарка, алтъл пе Гаco, ал трілеле пре Лемартін, ачеста пре Віктор Хаго, челалалт пре Шілер, ші де ачеса шаі пічі ѕікл пі. потпіпе поезіі ромъпещі, чі пе дъ пашаі пінце недпсемнате копіі а двор маістрі карії, дакъ сънт пъпіці поецій вари. аъ перітат ачест пъне, тотпа центрă къ п'аъ іпітат пре пімепе, ші аъ врпат пашаі іпаінтеа генііалій лор. Бо тъпър пост Молдовап D. Васіліе Алексапдрі, вроіпd а сші din върареа ощепеаскъ, ші аскалтънd пашаі тъпгал есă ші традіціїле паціопале, аъ алпътăіт о колеціе de пересрі, че дп адевър ші ка дрепт кънънт се пот паші Поезіі ромъпещі. Ачеастъ колеціе еаѕ тітлаі de DOINE, па сші дп вършd ла Кантора Фоікі Сътещі. Ка о прпх а франчесчії ші а тінталаі паціопал че се гъсеще дп ачесте пересрі, пъкліпъа ачесте шаі жос трії кънъці. фіеще каре оріціпалъ дп фелал сеă. Літепе пе ва дапіповъці пре автор кь аъ кьтат а копіа т клобе ші скрієрі стръіне.

ХОРА.

Ека хора се порпеще,
Сънт стежар, да ръдъчіпъ,
Ека хора се'пвъртеще;
Віпъ, пъіко, віпъ . .
Лъпгъ тіпе віп' дрътъцъ
Съ те пот стріпце de тъпъ.
Ка ерї сара ла фъптъпъ.
Маріо, Мърішъ.

Pagină din *Calendar pentru poporul românesc* (1843) unde s-au publicat primele *Doine* ale lui Alecsandri, precedate de entuziasta prezentare a lui Kogălniceanu

VENEȚIA

11 septembrie 1846

I

Cînd ochii mei înoată în gingaşa lumină
Ce tainic izvoreşte din ochii tăi frumoşi,
Atunci orice durere în sînul meu s-alină
Ca marea tulburată ce-adoarme şi suspină
Sub ale nopţii blînde luceferi mîngîioşi ;

Căci ziditorul lumii în dulcea lor privire
Vărsînd văpaie lină şi farmec de slăvit,
Le-au dat a sa putere şi-a sa dumnezeire,
Ca să-mi arate-n lume un drum de fericire,
O cale luminoasă sub cerul înnegrit !

II

Cînd fruntea mea în pace cu drag e legănată
Pe sînul tău ce saltă aprins de dulce dor,
Fiinţa mea ferice, de visuri dismierdată,
În lumi necunoscute se simte înălţată
Şi-urmează-a ta fiinţă în tainicul ei zbor ;

Căci sînul tău în care domneşte-a ta iubire,
Precum o lampă sfîntă ce arde-ntr-un altar,
Frumos ca şi altarul uimeşte-a mea simţire,
Trezind în al meu suflet oricare năzlucire,
Ştergînd din a mea minte oricare gînd amar !

III

Cînd veselă, ferbinte, guriţa-ţi zîmbitoare
Mă-ncîntă, mă îmbată cu-a sale sărutări,
În inimă-mi atunce s-aprinde-un dulce soare,
Şi viaţa-mi, ca albina lipită de o floare,
Se leagănă în raiuri pe-a tale dismierdări ;

Căci îngerul iubirei, al cărui glas pătrunde
Şi care lîngă tine din ceruri au zburat,
Au strîns pe-a ta guriţă aripele-i rotunde
Ş-acum, ca într-un leagăn, în ele se ascunde
Cu lira sa duioasă ce cîntă nencetat.

IV

Cînd noaptea în tăcere, la ora ce s-adună
A dogilor vechi umbre pe maluri şovăind,
Gondola, leagăn dulce, ne primblă împreună
Pe luciul lin al mărei în care alba lună
Cu stelele voioase se scaldă strălucind,

Atunci, din umbra deasă ce doarme-ntre canaluri,
Din lampele aprinse în boltele cereşti,
Din turnuri, din palaturi ce triste zac pe maluri,
O tainică-armonie pluteşte peste valuri,
Şoptind inimei noastre cuvinte îngereşti :

V

„Iubiţi, iubiţi ! ne zice Veneţia cernită,
Iubiţi ! amorul vostru puternic e şi sfînt !
Iubiţi ! şi calea voastră va fi tot înflorită,
Şi-n sînul nălucirei, păreche fericită,
Cu-o lungă sărutare veţi trece pe pămînt ;

Căci vremea, ce răstoarnă cu coasa-i nempăcată
A falei omenirei vechi marturi şi măreţi,
Nu poate-avea putere de-a stinge niciodată
Acea soînteie vie de dragoste-nfocată
Ce luminează calea frumoasei tinereţi !"

Palatul Benzonus, Veneţia

BARCAROLĂ VENEȚIANĂ

Pe marea lină
Care suspină
Stelele toate plutesc uşor.
De ce, drăguţă,
A mea steluţă,
Lipseşti tu numai din horul lor ?

Dintre canaluri
Şi de pe maluri
Se-nalţă-un cîntic melodios.
De ce, Niniţă,
A ta guriţă
Nu se aude cîntînd voios ?

Tainica noapte
Cu blînde şoapte
Te cheamă, dragă, s-o încununi.
Gondola geme,
Căci multă vreme
N-au fost cu tine pintre laguni.

Ah ! te coboară,
Vesel, uşoară,
Dintr-al tău negru palat regesc.

Vin' de zîmbeşte,
De străluceşte
Ca un luceafăr dumnezeiesc.

Cu blînda-i faţă
Plutind pin ceaţă
Luna din valuri se-nalţă-n cer.
Ah ! vină, vină,
Scumpă lumină,
Să mîngăi dulce pe gondolier.

Eu în gondolă
Cu-o barcarolă
Visul tău gingaş voi îngîna,
Şi noaptea-ntreagă,
Niniţă dragă,
Încet pe marea te-oi legăna !

Sept. 1 8 4 6 Veneţia

BIONDINETA

Într-o seară pe Piaţetă
Mocenigo cel frumos :
„Biondinetă, Biondinetă !
Zise-n calea mea voios,
Ştii tu, dragă veneţiană,
Că Madona ta ţi-au dat
Mîne mici de patriciană[a)]
Şi ochi mari de sărutat ?

Ştii tu iar că mie-mi pare,
Cospeto ! mare păcat
Să porţi apă de vînzare[b)]
Pe-al tău umăr delicat ?
Vin' cu mine, dragă, vină.
Eu voiesc să te deprinzi
A domni ca o regină
În palaturi de oglinzi."

Într-o zi, lîngă fîntînă,
Tiţiano-mi zise-ncet[c)] :
„Nu e-n stare nici o mînă
Ca să cerce-al tău portret.

---

a) Nobilii Veneţiei se numeau patriciani.
b) La Veneţia sînt fete ce poartă apă de vînzare în ciubere de bronz.
c) Tiţiano : pictorul cel mai vestit a Veneţiei.

Dar mă jur pe mîndrul soare!
Dacă-ai vrea pe loc a sta,
Să te fac nemuritoare
Cercînd numai umbra ta."

Azi prin neguri, dimineaţă,
Noul doge mă zări
Şi pe-a lui San-Marco piaţă
Din palat se coborî:
„Veneţiană tinerică,
Biondineto! zise el,
Mîni în Mare-Adriatică
Am s-arunc acest inel.

Mîni în purpură şi-n aur
Am să fiu încoronat,
Şi pe vechiul «Bucentaur»[a]
Prin Veneţia purtat.
Zi că vrei a-mi fi soţie,
Şi eu jur pe sfîntul Marc
Să-ţi închin, Biondină, ţie
Toata fala de monarc."

Dar Biondina cea cuminte,
Drumul răpide urmînd,
La tustrei, cu dulci cuvinte,
Le răspunse-aşa, rîzînd:
„Nu-i oglindă mai curată,
Nu-i portret mai îngeresc
Decît cel ce mi s-arată
În fîntînă cînd privesc.

---

a) Bucentaurul era în timpul mărirei Veneţiei un vas mare, aurit, pe care dogii, la încoronarea lor, se duceau ca să arunce un inel în valuri, drept semn de logodnă cu Marea Adriatică.

Nu sînt semne de mărire,
Nici inele de rubin
Cu mai dulce strălucire
Decît ochii lui Tonin.
Ca gondola-i din Piaţetă
Nu e tron mai de dorit,
Cînd pe draga-i Biondinetă
El o primblă fericit!"

Veneţia, oct. 1 8 4 6

O SEARĂ LA LIDO

Ridică vălul negru ce-acopere-a ta faţă,
Veneţio cernită, Veneţio măreaţă !
Şi cu-o zîmbire dulce fii martur fericit
L-a noastră veselie ş-amor nemărginit !

În vremile trecute a libertăţii tale,
În timpurile-acele de glorii triumfale,
Cînd, nobil răzămată pe falnicul tău leu,
Videai Adriatica săltînd la glasul său,

Gondole negre multe se departau de maluri
Şi lunecau în taină pe negrele-ţi canaluri,
Purtînd comori ascunse de gingaşe simţiri,
Împărechete inimi perdute-n fericiri.

Dar spune-mi tu, văzut-ai în gondolă vrodată
Fiinţă mai frumoasă, mai dulce dismierdată,
Un înger de iubire cu suflet mai ceresc
Decît minunea scumpă pe care eu slăvesc ?

O ! gondolă iubită ! noi lumei dăm uitare !
Zbori vesel, zbori în pace purtîndu-ne pe mare,
Şi leagănă-n tăcere, sub cerul aurit,
Amorul nostru mare ca cerul nesfîrşit.

Şi tu, o ! vis ferice a tinereţii mele !
De-ar fi-n a mea putinţă să fac precum doresc,
Aş pune pe-a ta frunte un diadem de stele,
Aş pune sub picioare-ţi un tron dumnezeiesc !

Căci te iubesc, Elenă, cu-o tainică uimire,
Cu focul tinereţii, cu dor nemărginit,
Cu lacrimi şi credinţă, cu dulce fericire,
Cu tot ce este-n mine putere de iubit !

În dragostea cerească visînd cerescul bine,
La tine al meu suflet înalţă zborul său.
Tot ce-i mai sfînt pe lume eu îl slăvesc în tine,
Tu eşti lumina, viaţa şi Dumnezeul meu !

În tine cred, Elenă, precum credeam odată
În glasul maicei mele, în sfîntul ei amor ;
Precum în soare crede natura-ntunecată,
Precum geniul falnic în falnic viitor.

Tu porţi un nume dulce şi scump inimei mele,
Un nume ce-mi inspiră un cult dumnezeiesc,
Şi care mă încîntă ca harpele din stele
Şi care îmi şopteşte de maica ce jălesc.

Iubirea ta-mi insuflă un dor de nemurire !
Iubirea mea mă-nalţă la tronul îngeresc !
Şi-n leagăn de gondolă, în vecinică iubire,
Cît lumea, lîngă tine aş vrea ca să trăiesc !

Veneţia, oct. 1846

GONDOLETA

Cu Niniţa-n gondoletă
Cînd mă primblu-ncetişor,
Trecătorul din Piaţetă
Ne priveşte-oftînd de dor.
Atunci cerul se-nsenină,
Lucind vesel l-amîndoi,
Ş-Adriatica s-alină,
Se alină pentru noi.

În lagună de ne place[a]
A pluti pe-a mărei val,
Pentru noi Siroco tace[b]
Pe-a lui Lido verde mal[c],
Şi sub lunga sa lopată
Gondoleta saltă lin,
Cu Niniţa legănată,
Legănată pe-al meu sîn.

Mînă vesel, lopătare,
De la Lido la San-Marc.
Ia de-a lung Canalul Mare
Ce se-ndoaie ca un arc.

---

a) Lagunele Veneţiei sînt insule ce se arată în faţa apei cînd se retrage marea.

b) Siroco este un vînt ferbinte care suflă despre Africa şi care tulbură ades Marea Adriatică.

c) Lido : insulă alături cu Veneţia, în faţa Palatului Dogilor.

Mergi cît draga mea Niniță,
Stînd la peptu-mi înfocat,
Mi-a da dulcea sa guriță,
Mi-a da dulce sărutat.

Cît va fi în ceruri lună,
Cît va fi senin pe cer,
La Giudeca, spre lagună,
Zbori, voinice gondolier.
Du-ne, Toni,-n liniștire
Păn' ce, stînd gondola ta,
Viața noastră de iubire
Cu iubire va-nceta!

Veneția, oct. 1846

CANŢONETĂ NAPOLITANĂ

Cînd vîntul se scoală
Turbat şi răscoală
A mărilor val,
Păscarul s-opreşte,
La valuri priveşte
Şi cîntă pe mal.

Ca dînsul, de rele,
De viscole grele,
Departe să fim.
L-a mărei talazuri,
L-a vieţii necazuri,
Ca el să privim.

Junia ne-nvaţă
Să trecem în viaţă
Ca paserea-n zbor,
Cu fruntea-n lumină,
Cu inima plină
De dulce amor.

Deci fie pe mare
Furtună, turbare,
Şi-n viaţă amar,
Noi, veseli pe maluri,
Să rîdem de valuri
Ca bietul păscar!

Ianuarie 1847, Napoli

VISURILE

Scumpă, albă lăcrimioară !
Vezi tu roua de pe flori
Cum luceşte ş-apoi zboară
De se schimbă-n negri nori ?

Astfel gingaşa lucire
Din ochi dulci, veselitori,
Trist în lacrimi de mâhnire
Se preface-adeseori !

Cîte inimi înflorite
La lumină vesel zbor,
Şi deodată vestejite
Fără vreme cad şi mor !

Cîte visuri de iubire,
Dulci a inimei comori,
Trec, se sting ca nălucire
Şi ca fulgeri trecători !

Asta-i legea crudei soarte,
Lege făr' de mîngăieri !
Azi e viaţă, mîni e moarte,
Azi plăcere, mîni dureri !...

Fericit care-mplineşte
Visul său pe-acest pământ!
Fericit care iubeşte
Pân-a nu cădea-n mormînt!

Căci iubirea din junie
Schimbă lumea-n vesel rai,
Şi cu sufletul renvie
În cerescul dulce plai!

Fevruar, 1 8 4 7,
Vila Delfina — Palerma

ADIO

De-aş trăi cît lumea-ntreagă,
Gîndul meu la tine, dragă,
Vecinic, vecinic va zbura,
Ş-orice e mai sfînt în mine,
Dulce înger! pentru tine,
Pentru tine-l voi păstra.

Cea mai blîndă-a a mea gîndire,
Cea mai gingaşă simţire,
Cel mai falnic dor al meu
Ţie numai, numai ţie
Le închin pentru vecie
Ca la însuşi Dumnezeu!

Tu, fiinţă de slăvire!
C-un cuvînt, cu o zîmbire,
Cu un dulce sărutat!
Mi-ai dat suflet, mi-ai dat viaţă,
Şi a raiului dulceaţă
Tu în sînu-mi ai vărsat!

Tu mi-ai dat cu-a ta iubire
Acea naltă fericire,
Acel simţ dumnezeiesc
Ce puternic ne supune
Şi ne-nalţă de ne pune
Sus, pe tronul îngeresc!

Tu, Eleno !... dar, vai mie !
Într-o noapte de urgie
Cerul crud ne-au despărţit !
Tu te-ai dus, te-ai dus, iubită...
Fericirea-mi nesfîrşită
Într-o clipă s-au sfîrşit !

Aşa-i soarta ! aşa-n lume
Tot ce poartă-un dulce nume,
Tot ce-i falnic şi frumos
Curînd trece, curînd moare,
Ca un cîntic, ca o floare,
Ca un fulger luminos !

Steaua vine, steaua pere !
Astfel dulcea-mi mîngîiere
Au perit de pe pămînt ;
Au perit, s-au dus cu tine
În locaşul de lumine...
Şi eu plîng pe-al tău mormînt !

Singur, singur cu-a mea jale,
Rătăcit pe-a vieţii cale,
Ca un orb nenorocit,
Viaţa-mi scade, jalea-mi creşte,
Ş-al meu dor în veci s-opreşte
Pe mormîntul tău iubit !

Adio ! pe-aceste maluri
De-ale Bosforului valuri
Îngînate lin, uşor,
Te las, înger de iubire !
Cu a vieţii-mi fericire,
Cu-al meu suflet plin de dor !

Constantinopoli, mai 1849

PE MAREA

Ah ! viaţa pentru mine,
Scump înger ! fără tine
Nu are nici un bine,
Nu are nici un dar.
În cer fie lumină,
Sau nori, sau noapte lină,
Sufletul meu suspină,
Suspină cu amar !

Oricare nălucire
L-a omului simţire
Aduce-nsufleţire
Cu glasu-i încîntat,
Se perde-n neagra ceaţă
Ce-ntunecă-a mea viaţă
Şi glasu-i se îngheaţă
De mine departat.

Acum cerul zîmbeşte,
Natura-ntinereşte
Şi tot care trăieşte
Se simte fericit ;
Dar mie ceru-mi pare
Cuprins de-ntunecare ;
Văd lumea-n întristare
Ca sufletu-mi cernit !

Zadarnic cat plăcere,
Zadarnic mîngăiere,
S-alin a mea durere,
Să curm al meu suspin.
Trecuta fericire
Izvor e de jălire,
Şi dulcea-i suvenire
Hrăneşte jalea-n sîn !

O, valuri mari de spume !
Purtaţi-mă prin lume
Ca frunza fără nume
Ce o plutiţi uşor,
Şi m-aruncaţi din mare
Perdut, fără suflare,
Pe malul cu uitare
Adîncului Bosfor !

Pe Marea Neagră, mai 1 8 4 7

URSITA MEA

Într-un castel, departe,
Din ceruri avui parte
Să văd un îngerel.

Mult trist era castelul!
Mult vesel îngerelul,
Mult gingaş, tinerel!

Avea cereşti blîndeţe,
Pe frunte-i dulci albeţe,
În ochii-i dulce foc,

Ş-o tainică zîmbire,
Ş-un suflet cu iubire,
Ş-o soartă cu noroc.

Eram eu încă june...
Acea scumpă minune
Era ursita mea!

Aşa avui eu parte
Într-un castel, departe,
A mă-ntîlni cu ea.

*

Într-un palat, pe mare,
Într-un oraș ce pare
Din valuri răsărit,

Departe de-a mea țară,
În urmă văzui iară
Ursita ce-am iubit.

Ș-acolo, fără frică,
Pe Mare-Adriatică
Gondola ne-au primblat,

Și-n leagăn de iubire,
Perdut în fericire,
Tot sufletul i-am dat!

Pe soare și pe lună,
Cu mine împreună
Au fost ursita mea...

Așa avui eu parte,
Într-un palat, departe,
A mă iubi cu ea!

*

Iubitu-ne-am în lume,
Plutind pe-a mărei spume,
Călcînd pe verde plai,

Și lumei dînd uitare,
Cu-o lungă sărutare
Trecut-am lin prin rai.

Dar într-o noapte lină
O palidă lumină
Se stinse în eter,

Şi îngeru-mi cu jale,
Zburînd pe-a stelei cale,
Se-ntoarse iar în cer.

Eram atunci pe mare...
În dulcea-i legănare
Muri ursita mea!

Aşa avui eu parte
A sta în veci departe
Ş-a plînge după ea!

1 8 5 9, Malta

LA VENEŢIA MULT DUIOASĂ

La Veneţia mult duioasă
Duios zboară gîndul meu,
Cînd, în noaptea-ntunecoasă,
Pe simţirea-mi dureroasă
Se abate dorul greu.

Astfel paserea rănită
De un şerpe otrăvit
Zboară, zboară obosită
Şi s-abate amorţită
Lîngă cuibu-i înflorit.

O ! Veneţio mult măreaţă !
Cine au putut gusta
A iubirilor dulceaţă
În poetica ta viaţă
Vecinic nu te va uita !

Te iubesc în a ta jale,
În veşmîntul tău cernit,
Şi în gondolele tale
Ce se perd pintre canale
Ca un vis neisprăvit.

Te iubesc cu dor ferbinte
În frumosul tău trecut
Şi-n aducerea-aminte
Ale dragostelor sfinte
Ş-a fiinţei ce-am perdut !

SUVENIRE [a]

---

a) N. B. Limba românească, deşi este pretutindene vorbită în Moldova, Valahia, Bucovina, Transilvania şi Banat, însă unele cuvinte a ei se pronunţă deosebit în aceste provinţii a României, de esemplu: în Valahia cuvintele: *miros, duşman, bolnav* se pronunţă cu accentul pe cea de pe urmă silabă, cînd, din contra, aceleaşi cuvinte în Moldova primesc accentul pe cea dentîi silabă.

Cuvîntul *aripă* în Valahia primeşte accentul pe litera începătoare *a,* iar în Moldova pe silaba următoare *ri.*

Cuvintele: *gondolă, Bosfor, Adriatică* primesc accentul cînd pe silabele *gon, Bos, A;* cînd pe silabele *do, for, ti* etc.

Poezia, ca o fiică bună a României, adoptează cu drag toate aceste pronunţii deosebite şi le întrebuinţează după cuviinţa ritmului şi după îndemnul armoniei.

VISUL

Era o cîmpie lungă şi tăcută,
Lungă ca pustiul, ca moartea de mută !

Sus, în taină dulce, pe-a nopţei senin,
Ca un vas de aur luna plutea lin.

Eram pe-un cal aprig care-ntrecea vîntul ;
Negrele lui coame atingeau pămîntul.

În cîmpia lungă calul meu fugea,
Iar a lui picioare iarba n-atingea.

Ne duceam în cale precum visul duce,
Ca genii de spaimă, ca două năluce.

Zburam noi pe lună precum gîndul zboară
Cînd iubirea dulce inima-mpresoară.

Deodată fugaru-mi, sforăind, s-opri.
El în departare trei umbre zări,

Trei fecioare albe, nalte şi frumoase,
Decît steaua lunii stele mai voioase,

În veselă horă uşoare sălta,
Şi glasul lor vesel pe rînd îmi cînta :

*

„Tu, ce-alergi făr' de plăcere
În cîmpia-ntunecată,
Vin' să afli mîngîiere,
Vin' la curtea mea bogată.
În palaturi aurite
Şi-n comori nemistuite
Ţi-oi da zile fericite,
Ş-oi fi roaba ta plecată.

*

Tu, ce-alergi făr' de dorinţă
În cîmpia părăsită,
Vin' s-ating a ta fiinţă
Cu-a mea rază strălucită.
A ta mîndră pomenire
Va zbura la nemurire
Şi de-o falnică mărire
Va fi-n veci însufleţită !

*

Tu, ce-alergi făr' de iubire
În cîmpia cea pustie,
Vin' s-aprinzi a ta simţire
La a dragostei făclie.
Al tău suflet, a ta minte
Vor gusta veselii sfinte
Lîngă-o inimă ferbinte
Ce te-aşteaptă ca să-nvie !"

Uimit de-a lor cîntic şi de-a lor zîmbire,
Îmi răpezii calul... crudă amăgire !

Un pas numai încă, eram fericit !
Un pas... ele-n aer răpide-au sărit,

Şi-nvîrtindu-şi hora pe-o rază de lună,
S-au nalţat în ceruri, cîntînd împreună.

Le-auzii deasupră-mi glasul dulce, lin,
Ca o şoaptă blîndă, ca un blînd suspin.

Le văzui ca vulturi, ca trei rîndunele,
Şi ca trei steluţe se perdură-n stele !...

Mă trezii din visul ce mă îngîna.
În tăcerea nopţei grierul cînta !

1 8 4 3, Iaşi

PE MALUL MĂREI

În ceasul trist de noapte, cînd apriga furtună
Pe marea tulburată, săltînd din val în val,
Se nalţă, se lăţeşte şi vîjie şi tună,
Zdrobindu-se de mal,

Atunci cînd spaima crudă fiori suflă pin lume,
Cînd tunetul se poartă vuind din loc în loc,
Cînd marea frămîntată s-acopere de spume
Şi norii ca talazuri arunc spume de foc,

Îmi place a sta singur pe-o stîncă dărîmată,
S-aud pe maluri vîntul cu groază şuierînd,
Să văd pe-ntinsul negru furtuna întărtată
Şi cerul fulgerînd.

Căci inima mea astfel de jale e muncită
Şi plînge cu durere la tine cînd gîndesc,
O ! maică, înger dulce ! o ! maica mea iubită !
Tu, ce-ai zburat din braţe-mi în leagănul ceresc !

Perdut în întuneric sub cerul fără stele,
Lipsit de-a ta fiinţă ce zace în mormînt,
Eu văd în nori, în valuri, icoana vieţii mele
Şi gem cu-a nopţei vînt !

№ 1.

ПРОПЪШИРЕА.

ФОАІЕ

ПЕНТРЪ ІНТЕРЕСЪРІЛЕ МАТЕРІАЛЕ ШІ ІНТЕЛЕКТЪАЛЕ.

АНЪЛ І. Дъмінікъ ла 2 Іанъаріе 1844.

Фоиле политіче ші літтераре, сът деосебіте нъмірі ші къ деосебіте тендінце, с'аъ ліпъіпцат ла тъс-трече провінціі а весіі Дачіі. Фіеще каре дін еле аші ліпъліпеще скопъл маі мълт сът маі пъцін: ліпсъ тоате аъ гремала къпіталъ къ пріа се ліделетніческъ къ челе дін афаръ, ші пріа пъ-

Prima pagină din numărul 1 al revistei *Propăşirea* (1844), exemplarul găsit cu titlul necenzurat

PĂSĂRICA

— Albă păsărică,
Ce stai singurică
Lîngă cuibul tău ?
Nu-i ziua senină,
Sau nu curge lină
Apa la pîrău ?

De ce plîngi cu jale ?
Vezi sorile tale
Cum se veselesc.
Prin luncile-umbroase
Vezi cît de voioase
Zbor şi ciripesc !

Cu durere, spune,
Ce dor greu supune
Inimioara ta,
De stai singurică,
Dragă păsărică,
Şi nu poţi cînta ?

— Frate,-n depărtare
O pajură mare
Se-nalţă mereu.

Gheara-i se lungeşte,
Ochiu-i se ţinteşte
Tot spre cuibul meu.

Apa-i lină, frate,
Frunza lin se bate
În codru-nflorit.
Dar cuibu-mi jos cade
Că de mult îl roade
Un şerpe cumplit !

1843, Iaşi

MAIORULUI IANCU BRAN

Mergi să-ţi iei dreapta răsplată de la dreptul ziditor.
Tu, ce laşi în urmă jale, vrednicule muritor!
Om de bine, de credinţă, ce Moldova ţi-ai iubit
Şi-ntr-acest veac plin de rele fapta bună ai slăvit.

Ai tăi vechi şi dragi tovarăşi capul, armele plecînd,
La lăcaşul tău de moarte te duc jalnic suspinînd.
Glasul clopotelor sună ceasul tău de vecinicie,
Şi văzduhul le răspunde prin o tristă armonie.

Trupul tău ce-au fost ţărînă în ţărînă s-a preface,
Iară sufletul tău vesel sus în veci va gusta pace,
Căci, în viaţă cînd, ca tine, omul binele slăveşte,
Domnul sfînt cu-a sa-ndurare după moarte-l miluieşte!

1 8 4 3, Iaşi

DESROBIREA ŢIGANILOR

Te slăvesc, o ! zi ferice ! sfîntă zi de libertate,
Tu, a cărei mîndră rază sufletul român străbate !
Te slăvesc, o ! zi măreaţă pentru patria-mi iubită,
Tu, ce-arăţi ochilor noştri Omenirea desrobită !

Veacuri multe de durere au trecut cu vijelie,
Sub asprime plecînd capul unui neam în osîndire !
Dar românul cu-a sa mînă rumpe lanţul de robie,
Şi ţiganul, liber astăzi, se deşteaptă-n fericire !

Azi e soarele mai falnic ! lumea azi e mai voioasă !
Azi în pept inima-mi creşte ! azi e viaţa mea frumoasă,
Căci la glasul libertăţei văd Moldova deşteptată,
Şi la glasul Omenirei o simţesc înduioşată.

Fală-n lume şi mărire pentru tine-n veci să fie,
O ! Moldovo, ţară mîndră ! tu, ce dai sfînta dreptate !
Braţul tău ce sfarmă astăzi un jug aspru de robie
Ţie însaşi pregăteşte viitor de libertate !

Iaşi, 31 ianuarie 1 8 4 4

ODĂ CĂTRĂ BAHLUI

Adeseori departe de-a lumei triste valuri,
Cu pasuri regulate eu măsur al tău pod,
Bahlui ! locaş de broaşte ! rîu tainic, fără maluri,
Ce dormi, chiar ca un paşă, pe patul tău de glod.

„Trecut-au, zic atunce, a tale negre unde
Ca gloria, ca viaţa, ca visul de noroc !"
„Ba n-au trecut, stăpîne ! trist nasul îmi răspunde,
Eu le simţesc prea bine, căci mă cîrnesc din loc."

Cînd luna se iveşte pe-a munţilor gol umăr,
Cînd paşii mei, ca gîndul, prin aburi rătăcesc,
Îmi plac acele imnuri de broaşte fără număr,
Ce, chiar ca *oarecare,* în hor orăcăiesc.

Atunce în credinţă a mea inimă saltă
Ca la un glas prietin iubit şi aşteptat,
Căci gingaşele broaşte sînt dulci poeţi de baltă,
Precum mulţi poeţi gingaşi sînt broaşte de uscat.

1 8 4 4, Iaşi

ZIMBRUL ŞI VULPEA

Fabulă

Pe-o pajişte întinsă, cu flori îmbelşugată,
Păştea Zimbrul voios,
Cînd pe furiş, prin iarbă, o vulpe tupilată
I s-arătă şi-i zise cu glas foarte duios:
„O! Zimbrule puternic! o mult slăvite Doamne!
Se poate-a ta mărire să pască pe cîmpii,
Supusă, ca noi proştii, la ploile de toamne,
La vînt, la ger, la muşte, l-a iernii vijelii?
Au nu gîndeşte oare că-n vremile trecute
S-au prefăcut în Zimbru un falnic Dumnezeu [a]?
Că soarele s-ar perde pe căi necunoscute
De n-ar domni un Zimbru în zodiacul său?
Ah! scumpul meu prietin! dă-mi voie a te duce
Într-un palat de *cinste* în care nencetat
Chiar eu cu-a mele labe de hrană-ţi voi aduce,
Şi te-oi feri de duşmani cu-al meu protectorat."
„Ei! te cunosc, şirată!
Răspunse Zimbrul meu.
Ai rîs şi tu în viaţă o cioară îngîmfată [b]
Şi de atunci, sărmano, tot caş visezi mereu!"

1 8 4 4, Iaşi

---

a) Zeul Joe cînd au răpit pe Evropa.
b) Vezi fabula lui La Fontaine: *Vulpea şi corbul.*

CURCILE

Fabulă

Nişte curci îmbătrînite,
Gîrbovite şi zburlite,
Sta sub şură tremurînd,
Şi, privind cu pizmuire
A porumbilor iubire,
Ziceau toate-aşa, pe rînd :
„Elei, soro ! Elei, frate !
Aşa paseri desfrînate
Mai văzut-aţi încă voi ?
Ian priviţi, o ! sorioare !
Cum se drăgostesc la soare,
Făr-a le păsa de noi !
Nu le-i frică
De nimică,
N-au ruşine nicidecum !
Au nu ştiu c-a nostru nume
Onorat de toţi e-n lume,
Că drept pilde noi acum..."
„Voi acum sînteţi bătrîne,
Le răspunse-atunci un cîne.
Voi acum sînteţi zbîrcite,
Gîrbovite şi zburlite,
Voi, de ciudă, voi, de ură,
Staţi cobind acum sub şură,
Clevetind cu pizmuire
A porumbilor iubire,

Căci de mult v-aţi trăit traiul,
V-aţi mîncat de mult malaiul,
Ş-acum toate la un loc
Nu plătiţi nici de-un potroc!“

FRUMOASĂ COPILIȚĂ

D-rei Z. Filipescu

Frumoasă copiliță !
Spune-mi, de unde vii
Cu zîmbet pe guriță,
Cu mîndri ochi și vii ?

Ce înger mult ferice
Din ceruri te-au adus
Și pe pămînt aice
Străină te-au depus ?

Tu ești o nălucire,
Un farmec aurit,
Un vis de fericire,
Un înger de slăvit !

Din cer ești o minune,
Și dulce-i glasul tău
Ca sfînta rugăciune
Cînd bate ceasul rău !

1 8 4 4, Borsec

ADEVĂRUL ŞI MINCIUNA

D-nei Z... N...

Ţi-aş zice că eşti frumoasă,
Că eşti pasere voioasă,
Că ai glas melodios,
Şi că oricine te vede
E ferice şi te crede
Dulce înger luminos.

Ţi-aş zice că eşti o floare
Ce luceşti mai viu la soare
Decît celelalte flori,
Că-a ta gingaşă zîmbire,
Ca un vis de fericire,
Naşte-n inimi dulci fiori.

Dar mă tem că mi-ai răspunde
Cu-al tău glas care pătrunde
Şi c-un aer rîzător :
„O ! poete ! văd prea bine
Că minciuna pentru tine
E nepreţuit odor.

Lasă îngerii în pace,
Şi de vrei plăcere-a-mi face
Ca poet adevărat,

Fă în viaţă o minune
Hotărîndu-te a-mi spune
Adevăr neprelucrat."

Îţi spun dar că eşti frumoasă,
Că eşti pasere voioasă,
Că ai glas încîntător,
Şi că-n vecinică frăţie
Sufletu-mi se-nchină ţie
Ca un frate iubitor.

1 8 4 6

PE UN ALBUM

În zădar vuieşte Cerna şi se bate
De-a ei stînci măreţe, vechi, nestrămutate,
Şi-n cascade albe saltă pe-a lor sîn...
Apa-i trecătoare, petrele rămîn!

În zădar şi anii s-adun cu grăbire,
Trecînd peste inimi ce-au gustat iubire!
Suvenirul dulce de-un minut slăvit
Pintre-a vieţii valuri stă-n veci neclintit!

1 8 4..., Mehadia

ROMANȚĂ

De-aș fi, iubito, gingașa floare
Ce crește-n vale, lîngă pîrău,
Aș da și roua și mîndrul soare
Pe-o rază dulce din ochiul tău.

De-aș fi, iubito, paserea mică
Ce pintre frunze saltă ușor,
Pe-a tale brațe stînd fără frică,
N-aș vrea în lume ca să mai zbor.

De-aș fi, iubito, vîntul de seară,
Eu nici o floare n-aș îngîna,
Ci cît e noaptea de primăvară
Pe sînu-ți fraged m-aș legăna.

De-aș fi, iubito, îngerul care
Te-adoarme noaptea cu glasul său,
Ți-aș fura tainic o sărutare
Și-n cer te-aș duce pe sînul meu.

ADIO MOLDOVEI

Scumpă ţară şi frumoasă,
O ! Moldovă, ţara mea !
Cine pleacă şi te lasă
E pătruns de jale grea,
Căci, plutind în visuri line
Pe-al tău sîn ca într-un rai,
Dulce-i viaţa de la tine
Ca o dulce zi din mai !

Eu te las, ţară iubită,
De-al tău cer mă depărtez,
Dar cu inima cernită
Plîng amar, amar oftez !
Trist acum la despărţire,
De fiori mă simt cuprins,
Ş-orice dragă nălucire
Pentru mine-acum s-au stins !

Cine ştie, cine ştie
Dacă-mpins de-al soartei vînt,
M-oi întoarce-n veselie
Să sărut al tău pămînt !
De-oi videa încă vrodată
Munţii tăi răsunători,
Ce cu-o frunte înălţată
Se perd falnic pintre nori ;

Şi-ai tăi codri de verdeaţă,
Unde curg, şoptesc uşor
Reci izvoare ce dau viaţă,
Doine care zic de dor,
Ş-al tău cer care zîmbeşte
Sufletului românesc
Şi oricare mă iubeşte
Ş-ori pe care eu iubesc!

Iată ceasul de pornire!
Iată ceasul mult amar!
Veselie, fericire,
Eu le las pe-al tău hotar,
Ş-a mea inimă îţi zice:
O! Moldovo ce jălesc,
Adio! rămîi ferice,
Ferice să te găsesc!

1848

LA MORMÎNTUL LUI GR. ROMALO

Încă o rază care se stinge
Din cerul nostru întunecat!
Inima noastră amar te plînge,
O! dulce frate înstrăinat!

Martir iubite a libertăţei,
Tu mori departe de-al tău pămînt!
Mori trist pe ţărmul străinătăţei,
Şi noi te ducem l-al tău mormînt!

O! dormi în pace pe-aceste maluri,
Îngînat dulce, ca-n vis uşor,
De glasul mărei purtat de valuri,
De glasul nostru uimit de dor.

O! zbori din lume, zbori fără jale,
Suflete blînde! suflet senin!
Căci noi vom spune patriei tale
Cît ai dorit-o pe ţărm străin!

Cît vom fi încă purtaţi prin lume
De valul vieţii, de-al soartei vînt,
Vom şopti jalnic dragul tău nume
Ca un Adio l-al tău mormînt!

Constantinopoli, 31 mai 1 8 4 9

ÎNTOARCEREA ÎN ŢARĂ

Pe muchi de prăpastii lunecînd uşor,
Cu corbii de iarnă mă-ntreceam în zbor.

Sania-mi cea mică, murgul meu cel dalb
Lăsau urme albe pe omătul alb.

Zburam noi ca gîndul ce mă-mpresura ;
Gîndul meu, ca mine, în ceruri zbura.

Eu răzbăteam iute troieni de ninsori,
El lăsa în urmă-i troieni lungi de nori,

Căci mergeam departe... el către o stea,
Eu, înstrăinatul, către ţara mea !

*

În zădar copacii crengile-şi plecau
Şi zăpadă-n cale-mi pe rînd scuturau.

În zădar şi cerul viscole stîrnea
Şi cu fulgi prin neguri cîmpii aşternea.

În zădar şi lupii, codrii răzbătînd,
Cu crivăţul iernii m-alungau urlînd.

Şi lupii ce urlă, şi arborii muţi
În negura deasă rămîneau perduţi,

Căci mergeam în grabă... el către o stea,
Eu, înstrăinatul, către ţara mea !

*

În ţara mea dulce sînt drumuri de flori ;
În dulcea mea ţară zbori, murgule, zbori,

În blîndul luceafăr am un înger blînd ;
Înalţă-te-n sînu-i, o ! tristul meu gînd !

Ţara nu-i departe ; o simt, o văd eu !
Raiul înfloreşte în sufletul meu.

Steaua se arată pe cerul senin.
Îngerul iubirei îmi zîmbeşte lin.

Periţi, neguri dese ! iată dulcea stea !
Pei, străinătate ! iată ţara mea !

1 8 4 9

LA MOARTEA LUI P. CAZIMIR

Din ramura plăpîndă a tinerimei tale,
O, ţara mea duioasă !
Au mai căzut o floare, te-au părăsit în jale,
În jale dureroasă.

Sărmană, tristă mumă ! copiii-ţi de iubire
Te lasă fără vreme !
Ei cad, seceraţi grabnic de-a morţei grea lovire,
Pe sînul tău ce geme.

Ce vînt amar de moarte, vai ! suflă peste tine,
De sufere şi moare
Orice de-abia-nverzeşte sub dulcele-ţi lumine,
Orice-i de-abia în floare ?

Fatală, crudă soartă ! Tot ce e drag în lume
Curînd din lume pere !
Ferice care lasă macar un dulce nume
L-a patriei durere !

1 8 5 0, Iaşi

DRIDRI

Cine n-au văzut
Şi n-au cunoscut
Pe Dridri voioasă ca o păsărică,
Jur pe Dumnezeu !
Pe sufletul meu !
El în astă lume n-au văzut nimică.
(Cîntic francez)

Era graţioasă,
Tînără, frumoasă,
Vie pariziană cu mii de-ncîntări.
Mica ei guriţă,
Ca o garofiţă,
Purta o comoară de dulci sărutări.

Dulcea veselie
Ce inima-nvie
Ca un soare vecinic lucea-n ochii săi.
Ea-nsufla iubire,
Plăcere, uimire,
Căci era artistă în sufletul ei.

Prin orice mişcare,
Prin a sa cîntare,
Prin a sa fiinţă, vesela Dridri
Semăna o floare
Cu mici aripioare
Ce zbura pin aer ca un colibri.

Cine n-au zărit-o
Şi n-au urmărit-o
Trecînd în primblare Cîmpii Elizei ?
Cine-au urmărit-o
Şi iar au zărit-o
Fără să dorească a fi dragul ei ?

Parisul e mare !
Şi-n sînul lui are
Multe frumuşele, dalbe cît ai vrea ;
Dar aşa dălbică,
Aşa frumuşică
N-au avut Parisul, nici n-a mai avea !

Multe ştiu să cînte
Şi voios să-ncînte
Noaptea în bancheturi pe iubiţii lor,
Dar ca dînsa cine
Ştia să închine
Cupa veseliei dulcelui amor ?

Ca un dalb de lună,
Ca o veste bună
Ea veni pe lume într-un carnaval,
Şi rîzînd de moarte,
De relele soarte,
Ea oînta tot astfel pe al lumei val :

„Viaţa-i trecătoare,
Dragostea-i un soare
Care luminează calea scurtei vieţi.
Mergeţi dar ca mine,
Cu fruntea-n lumine,
Voi ce treceţi plaiul dulcei tinereţi.

Cerul mult ferice
Ne-au trimis aice
Ca-mpreună vesel să călătorim,
Şi ne-au dat simţire,
Dor de fericire,
Inimă ferbinte ca să ne iubim.

Inima-mi e plină
D-amor, de lumină,
Şi vrea să iubească pînă ce-oi muri.
Sufletul meu rîde ;
Raiul se deschide,
Se deschide-n glasul veselei Dridri."

Astfel de cîntare
Cînta-n nepăsare
Draga copiliţă cu glas aurit.
Ea credea-n iubire
Şi în nălucire
Ca în cereşti daruri fără de sfîrşit.

Nu ştia că-n lume
Cel mai dulce nume,
Cea mai scumpă floare, cel mai gingaş dor
Moartea le atinge
Şi curînd le stinge
Cum se stinge-un fulger viu şi trecător !...

Sub o cruce tristă,
Vesela artistă
Odihneşte-acuma singură-n mormînt.
Singură, tăcută,
Acum e perdută
Într-un colţ de lume, sub negrul pămînt !

Dalbe tinereţe,
Gingaşe frumseţe,
Cine putea crede că voi veţi peri !...
Deşi n-o mai vede,
Nimine nu crede
C-au putut să moară vesela Dridri !

1 8 5 1. Paris

UMBREI LUI NICU GHICA

Tu ce-ai fost în lume atît de iubit!
Inimă de înger! suflet amărît!

Mare au fost taina durerilor tale,
De-ai lăsat în lacrimi, de-ai lăsat în jale

Patrie, soţie, rude şi copii,
Ce te plîng pe malul tristei vecinicii!

Dar cît de grozavă, cît de nepătrunsă
Au fost acea taină în sînu-ţi ascunsă!

Astfel tu în suflet erai simţitor
Şi l-a altor patimi dulce-ndurător,

Astfel ştiai face jertfi necontenite,
Că din pragul morţei te-ai fi-ntors, iubite,

De gîndeai ce lacrimi laşi în urma ta,
De puteai copiii a ţi-i săruta!...

O ! fiinţă blîndă ! umbră mult jălită !
Auzi tu din ţărmul unde eşti sosită

Cum te plînge lumea care te-au perdut ?
Cum te plînge ţara care te-au avut ?

Vezi tu vălul negru, noaptea-ntunecată
Care peste inimi s-au întins deodată ?

Simţi tu de departe ce deşert cumplit
Laşi între prietini care te-au iubit ?

Omenirea tristă au perdut în tine
O comoară scumpă, un izvor de bine,

Patria un razem, noi un frăţior,
Copilaşii tineri fericirea lor !...

O ! voi, lanţuri tainici ! voi, legături sfinte
De copil al ţării, de om, de părinte !

Visuri de iubire şi de viitor,
Ce-ngînaţi în cale-i omul trecător !

Voi, simţiri înalte ale Omenirei,
Glasuri mîngîioase a dumnezeirei,

Toate, într-o clipă, cum de-aţi părăsit
Sufletu-i nemernic, gîndu-i rătăcit ?...

Astfel au vrut soarta ! şi cînd ea voieşte,
Omul cade !... iarba pe-a lui urmă creşte !

Omul e o taină, viaţa lui un vis,
Sufletelor blînde cerul e deschis.

Cel ce-au fost odată ştersu-s-au din lume
Ca un fulger iute, ca un val de spume.

Cel ce răspîndit-au bunuri pe pămînt,
Singur, în tăcere, zace sub mormînt,

Singur, într-un codru, doarme el departe
De al lumei zgomot, visuri mult deşarte,

Ş-umbra-i e-ngînată jalnic, lin, uşor
De-al codrului freamăt şi de-al nostru dor !

1 8 5 1, Iaşi

DOR DE CĂLĂTORIE

Primăvara cea verzie
Cu cosiţa-i aurie
Mi-au sosit voios în ţară,
Drăguliţa primăvară !

Ş-au adus un dulce soare,
Ş-un sîn plin de lăcrimioare.
Ş-au adus o lună plină
Ca s-o scalde în lumină.

Lunca rîde şi-nverzeşte,
Doru-n suflet se trezeşte.
Izvoraşul curge-n vale
Şi-mi aduce dor de cale.

Daţi-mi, daţi-mi aripioare,
C-aud glasuri de cucoare.
Daţi-mi aripi sprintinele,
C-aud glas de rîndunele.

Să mă duc în depărtare,
Peste munţi şi peste mare.
Să mă duc în lumea-ntreagă
Ca o pasere pribeagă,

Duce-m-aş în cale lungă,
Dor să nu mă mai ajungă!
Duce-m-aş şi m-aş tot duce,
Dor să nu mă mai apuce!

1 8 5 2, Iaşi

BOSFORUL

Dormea în liniştire Bosforul fără valuri,
Într-a Europei mîndre şi-a Asiei verzi maluri
Ca un balaur verde în lupte ostenit.
Din ziori şi pîn-în noapte pe umeri el purtase
Corăbii cu trei poduri, nenumărate vase
Spre-apus şi răsărit.

Acum dismierdat însă de-a ginilor suflare,
Se legăna molatic cu-o leneşă mişcare
Şi, ca oglindă vie, sub cer se întindea.
Iar luna zîmbitoare, şi tainică, şi lină,
Vărsînd pe-a sale unde dulci spume de lumină,
Cu faţa sa balaie în el se oglindea.

Precum acele paseri, străine călătoare,
Ce se abat în şesuri la asfinţit de soare,
Strîngînd ale lor aripi căzute de lung zbor,
Mulţime de corăbii cu pînzele-nvălite
Sta, umbre urieşe, fantasme neclintite
Pe luciul Bosfor.

Era la ceasul tainic cînd genii de noapte
De la un mal la altul aduc duioase şoapte,
Cînd marea-ncet adoarme cu-o suspinare grea.

Atunci cînd lumea-şi pune fantastica sa haină,
Cînd orice zefir trece purtînd o dulce taină,
Cînd orice undă poartă în frunte-i cîte-o stea.

Era la ora tristă cînd palida cadînă,
Cu lacrimi pe-a ei gene, cu fruntea pe-a sa mînă,
Privind în depărtare un zbor de elcovani,
Ar vrea pe luciul apei, ca paserile-acele,
Să fugă-n sînul nopţei, zburînd spre Dardanele.
Departe de tirani.

Nu se zărea atunce pe umeda cîmpie
Decît scîntei şi fulgeri de flacară-argintie
Ce, şerpoind pin apă, pluteau şi s-alungau,
Sau delfini fără număr, care, sărind din mare
Şi-n spume luminoase mişcînd a lor spinare,
În valuri după stele pe rînd se cufundau.

Acum de mult imamul din minare cîntase,
De mult glasu-i puternic la rugăciuni chemase
Copiii lui Mohamed în naltele geamii ;
Nu s-auzea în lume decît suspinuri mute
Ş-acele blînde glasuri de umbre nevăzute
Ce vin de prin pustii.

Deodată-n întuneric o barcă nezărită
Trecu ca visul negru pe-o frunte adormită,
Lăsînd o urmă lungă pe-adîncul umed plai.
Pe mal un cîntic dulce se auzi deodată ;
Iar barca cu grăbire spre cîntic îndreptată
Se afundă în umbra măreţului sarai.

Constantinopoli

STROFE LUI C. NEGRI

I

Prietinul meu Negri, iubit şi dulce frate,
Îţi scriu aceste strofe din locuri depărtate
În care-odinioară, ca mine călător,
Lăsînd a ta gîndire în tainicul ei zbor,
Adeseori ca mine ai stat culcat pe maluri,
Cu sufletu-ţi în ceruri, cu ochii tăi pe valuri.

II

În orice parte-a lumei străin eu mă găsesc,
Îmi place, sînt ferice la tine să gîndesc,
Şi-n orice întîmplare a vieţii mele-mi place
La gîndurile mele părtaş de a te face,
Căci, din copilărie, cu tine m-am deprins
Să-mpart orice simţire de care sînt cuprins.

III

De mă munceşte dorul cînd îmi aduc aminte
De vremile trecute a dragostei ferbinte ;
De simt a mele lacrimi curgînd încetişor
Cînd se deşteaptă-n mine al ţării gingaş dor,
Dureri sau veselie, orice vie simţire
M-apropie de tine cu-o dulce înfrăţire.

IV

Acum, pe malul mării, la umbră stînd culcat,
În liniște adîncă și-n visuri cufundat,
Privesc trecînd mulțime de vase călătoare
Ce lunecă pe valuri ca lebede ușoare,
Și gîndu-mi le urmează sub cerul fără nori,
Ca paserea pribeagă ce cată-un cuib de flori.

V

El merge să revază acele mîndre plaiuri,
A tinereței noastre armonioase raiuri,
În care, ca și tine, o ! scumpe frățior,
Simțit-am al meu suflet ferice, iubitor,
Crescînd în înflorire sub al iubirei soare
Și culegînd a lumei plăceri încîntătoare.

VI

Se duce el în grabă ș-oprește zborul său
Pe unde-odinioară trecut-am tu și eu,
Dar mai ales îi place uimit să se închine
Acelor două ținuturi de suvenire pline,
Neapoli, Veneția, poetice surori
Ce-n inimile noastre deșteaptă dulci fiori.

VII

O ! Negri, scumpe frate ! cît vom trăi în lume
Cu multă-nduioșire șopti-vom aste nume,
Și cîte ori în viață cu drag le vom șopti,
Cu drag unul la altul frățește vom gîndi,
Căci între două inimi mai strînsă e unirea
Cînd ele deopotrivă au cunoscut iubirea.

VIII

Trec anii cu grăbire pe calea scurtei vieţi !
Se vestejeşte floarea frumoasei tinereţi,
Dar sufletul nu-şi perde a sale daruri sfinte.
El vecinic are viaţă şi îşi aduce-aminte
De oricare simţire, de oricare cuvînt
Ce l-au făcut să afle chiar cerul pe pămînt.

IX

Aşa pe vecinicie va sta întipărită
În sufletele noastre icoana mult slăvită
Acelei ce în lume au fost îngerul meu !
Şi ora tristă-n care, zburînd la Dumnezeu,
Ne-au dat cea de pe urmă a sa dulce privire,
Unind mînile noastre în vecinică-nfrăţire !

MĂRGĂRITĂRELE [a]

1852—1862

a) Românii de peste Milcov numesc mărgăritărele albele fiici ale primăverii, care în Moldova poartă numele de lăcrimioare.

Lacrimile izvorîte dintr-un suflet simțitor,
Precum roua dimineții, se înalță tainic nor

Și se duc de se revarsă pe al Domnului altar
În odoare prețioase, în ceresc mărgăritar.

DEŞTEPTAREA ROMÂNIEI [a]
1848

Voi ce staţi în adormire, voi ce staţi în nemişcare,
N-auziţi prin somnul vostru acel glas triumfător,
Ce se-nalţă pîn' la ceruri din a lumei deşteptare,
Ca o lungă salutare
Către-un falnic viitor ?

Nu simţiţi inima voastră că tresare şi se bate ?
Nu simţiţi în peptul vostru un dor sfînt şi românesc
La cel glas de înviere, la cel glas de libertate
Ce pătrunde şi răzbate
Orice suflet omenesc ?

Iată ! lumea se deşteaptă din adînca-i letargie !
Ea păşeşte cu pas mare către-un ţel de mult dorit.
Ah ! treziţi-vă ca dînsa, fraţii mei de Românie !
Sculaţi toţi cu bărbăţie,
Ziua vieţei a sosit !

---

a) Această poezie nu a fost publicată în ediţia I-a a *Doinelor*, fiindcă volumul, tipărit în Paris, avea a trece prin Austria pentru ca să intre în România.

Libertatea-n fața lumei a aprins un mîndru soare,
Ș-acum neamurile toate cătră dînsul aţintesc
Ca un cîrd de vulturi ageri ce cu-aripi
mîntuitoare
Se cerc vesel ca să zboare
Cătră soarele ceresc !

Numai tu, popor române, să zaci vecinic în
orbire ?
Numai tu să fii nevrednic de-acest timp
reformator ?
Numai tu să nu iei parte la obştească înfrăţire,
La obştească fericire,
La obştescul viitor ?

Pînă cînd să creadă lumea, o ! copii de Românie !
C-orice dor de libertate a perit, s-a stins din voi ?
Pînă cînd să ne tot plece cruda, oarba tiranie
Şi la caru-i de trufie
Să ne-njuge ea pe noi ?

Pînă cînd în ţara noastră tot străinul să
domnească ?
Nu sînteţi sătui de rele, n-aţi avut destui
stăpîni ?
La arme, viteji, la arme ! faceţi lumea să privească
Pe cîmpia românească
Cete mîndre de români !

Sculaţi, fraţi de-acelaşi nume, iată timpul de
frăţie !
Peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste
Carpaţi
Aruncaţi braţele voastre cu-o puternică mîndrie
Şi de-acum pe vecinicie
Cu toţi mînile vă daţi !

Hai, copii de-acelaşi sînge ! hai cu toţi într-o unire
Libertate-acum sau moarte să cătăm, să
dobîndim.
Pas, români ! lumea ne vede... Pentru-a Patriei
iubire,
Pentru-a mamei desrobire
Viaţa noastră să jertfim !

Fericit acel ce calcă tirania sub picioare !
Care vede-n a lui ţară libertatea renviind,
Fericit, măreţ acela care sub un falnic soare
Pentru patria sa moare,
Nemurire moştenind.

SENTINELA ROMANĂ

Poem istoric

Românul nu pere.

I

Din vîrful Carpaţilor,
Din desimea brazilor,
Răpezit-am ochii mei
Ca doi vulturi sprintinei,
Pe cea vale adîncită
Şi cu flori acoperită,
Ce se-ntinde ca o ceaţă
Păn' în Dunărea măreaţă
Şi de-acolo-n depărtare
Păn' în Nistru, păn' în Mare.
Iar pe cel amar pustiiu
Cu văzutul ce-ntîlnii ?
Întîlnii viteaz oştean,
Purtînd semne de roman,
Falnic, tare ca un leu
Şi cu chip frumos de zeu.
Braţu-i stîng era-ncordat
Sub un scut de fer săpat
Ce ca soarele sorea,
Şi pe care se zărea
O lupoaică argintie
Ce părea a fi chiar vie,
Şi sub fiară doi copii
Ce păreau a fi chiar vii.
Mîna-i dreaptă ţinea pală ;

Iar pe cap purta cu fală
Coif de aur lucitor,
Ca un zeu nemuritor.

Cel viteaz era calare
Pe-un cal alb în nemişcare,
Şi, ca dînsul, neclintit
Sta, privind spre răsărit.
Numai ochii săi mişca,
Vultureşte-i alerga
Pe cea zare cenuşie,
Lungă, tainică, pustie,
Unde, ca prin vis trecînd,
S-auzea din cînd în cînd
Vuiet surd, grozave şoapte
Ce veneau din meazănoapte,
Zgomot lung, înăduşit
Ce venea din răsărit.

Iarba nu se clătina,
Frunza nu se legăna.
Paserea la munţi zbura,
Fiara-n codri tremura,
Căci prin lumea spaimîntată,
În uimire cufundată,
Treceau reci fiori de moarte,
Presimţiri de rele soarte!
Iar pe cer un vultur mare,
Făcînd cercuri de zburare,
Se vedea plutind cu fală,
Şi-n rotirea-i triumfală,
Ţintea ochiul său măreţ
Pe viteazul călăreţ.

— Cine eşti? de unde eşti?
Pe la noi ce rătăceşti? —
— Sînt roman şi sînt oştean
De-a-mpăratului Traian!

Maica Roma cea bătrînă
Mi-a pus arma asta-n mînă
Şi mi-a zis cu glasul său :
Fiiul meu, alesul meu !
Tu, din toţi ai mei copii
Cel mai tare-n vitejii !
Mergi în Dacia, grăbeşte
Pe barbari de-i risipeşte,
Ş-apoi vecinic priveghează,
Sentinelă mult vitează,
Şi te-aţine la hotare
Că s-aud în depărtare
Răsunînd duşmane pasuri,
Meninţînd barbare glasuri...

Venit-am şi am învins !
Pe barbari pe toţi i-am stins,
Şi pe ţărmurile lor
Acum, domn stăpînitor,
Aştept oardele avane,
Aştept limbile duşmane
Care vin din răsărit
Ca potop nemărginit
Să cuprindă, să înece
Tot pămîntul unde-or trece ! —
— O ! viteze neferice,
Ai să peri în cîmpi aice !

— Eu să per, eu ?... niciodată !
Vie-o lume încruntată,
Vie valuri mari de foc...
Nici că m-or clinti din loc.
Tot ce-i verde s-a usca,
Rîurile vor seca,
Şi pustiul tot mereu
S-a lăţi-mpregiurul meu,
Dar eu vecinic în picioare
Pintre valuri arzătoare

Voi lupta, lupta-voi foarte
Făr-a fi atins de moarte,
Căci român sînt în putere,
Şi românu-n veci nu pere !

II

Apa trece, petrele rămîn.

Abie zice, şi deodată
Fulgeră-n cer o săgeată,
Vîjîie, vine, loveşte
Scutul care zingheneşte
Ş-o respinge,-o zvîrle jos
Ca pe-un şerpe veninos.
După dînsa-n departare,
Colo-n fund, în fund la zare,
Se iveşte-un negru nor
Plin de zgomot sunător
Ce tot vine, ce tot creşte
Şi pe cîmpuri se lăţeşte
Cît e zare de zărit
Între nord şi răsărit !

— Sentinelă, privighează,
Norul crunt înaintează.
Sentinelă ! te arată,
Norul crunt se sparge !... Iată,
Iată oardele avane,
Iată limbile duşmane
De gepizi şi de bulgari,
De lombarzi şi de avari !
Vin şi hunii, vin şi goţii,
Vin potop, potop cu toţii
Pe cai iuţi ca rîndunele,
Fără frîie, fără şele,
Cai sirepi ce fug ca vîntul
De cutremură pămîntul !

Mulţi sînt ca nisipul mărei,
Mulţi ca ghearele mustrărei
Într-un suflet păcătos,
Într-un cuget sîngeros !...
Sai, române, pe omor,
Fă-te fulger răzbitor,
Fă-te Dunăre turbată,
Fă-te soartă ne-mpăcată
Căci potopul iată-l vine
Şi-i amar, amar de tine !

— Vie !...
Ca o stîncă naltă
Ce din vîrf de munte saltă,
Tună, se rostogoleşte,
Cade, rumpe şi zdrobeşte
Codrii vechi din a sa cale
Pîn' în fund, în fund devale ;
Astfel crunt ostaşul meu
Îşi izbeşte calul său
Peste codrii mişcători
De barbari năvălitori.
El îi sparge, şi-i răzbeşte,
Snopuri, snopuri îi coseşte,
Şi-i înfrînge, şi-i respinge,
Şi-i alungă, şi-i învinge !
Calu-i turbă, muşcă, sare,
Nechezînd cu înfocare,
Calcă trupuri sub picioare,
Sfarmă arme sunătoare
Şi cu greu în sînge-noată,
Şi mereu se-ndeasă-n gloată.

Crunt război ! privire cruntă !
Fiiul Romei se încruntă...
Fulgeri ies din ochii săi !
Fulgeră mii de scîntei
Dintr-a armelor ciocniri
Şi lucioase zingheniri.

Zbor topoarele-aruncate,
Zbîrnie-arcele-ncordate
Şi săgeţile uşoare
Nourează mîndrul soare.
Caii saltă şi nechează,
Lupta urlă, se-ncleştează
Şi barbarii toţi grămadă
Morţei crude se dau pradă !
Zece cad, o sută mor,
Sute vin în locul lor !
Mii întregi se risipesc,
Alte mii în loc sosesc !
Dar viteazul cu-a sa pală
Face drum pintre năvală,
Şi pătrunde prin săgeţi,
Că-i român cu şepte vieţi !
În zadar hidra turbează,
Trupu-i groaznic încordează,
Geme, urlă şi crîşneşte
Şi-mpregiur se-ncolăceşte.
Fiiul Romei se aprinde,
Hidra-n mîne-i o cuprinde
Ş-o sugrumă, şi o sfarmă,
Ş-o învinge, şi o darmă !...
Fug gepizii, fug bulgarii,
Şi lombarzii şi avarii ;
Fug şi hunii, fug şi goţii,
Fug potop, potop cu toţii,
Şi se duc, se duc ca vîntul
Asurzind întreg pămîntul
De-a lor urlete barbare,
De-a lor vaiete amare !

III

Roma, Roma nu mai este.

Unde-s oardele avane ?
Unde-s limbile duşmane ?
Au perit, s-au stins din faţă,
Precum toamna-n dimineaţă

Se topesc, se sting la soare
Negurile-otrăvitoare !
Cu ce vifor de urgie
Năvăliră-n Românie !
Cum veniră de turbaţi,
Ca balauri încruntaţi,
Cu o falcă-n cerul sfînt
Şi cu alta pre pămînt !
Dar s-au dus cum n-au venit
În pustiiul lor cumplit,
Părăsind în urma lor
Cîmpul luptei de omor !
Lat e cîmpul celei lupte,
Lat şi plin de arme rupte,
Plin de trupuri fărămate
Care zac grămăzi culcate,
Plin de sînge ce-l pătează
Şi văzduhul aburează !

Unde sînt atîtea vieţi,
Unde-s ochii îndrăzneţi ?
Moartea rece le-a cuprins,
Într-o clipă ea le-a stins,
Şi pe cîmpul cel de moarte,
Crunt locaş de rele soarte,
S-a lăsat acum deodată
O tăcere-nfricoşată !
Numai cînd, din vreme-n vreme,
Se aude-un glas ce geme,
O jălire-ntristătoare,
Un suspin de om ce moare,
Sau nechezul dureros
Unui cal răsturnat jos,
Care cheamă ne-ncetat
Pe stăpînu-i jos culcat.

Soarele îşi schimbă locul
Şi apune roş ca focul,

Întinzînd pe cea cîmpie
O văpseală purpurie
Ca un sîngeros veşmînt
Peste-un lung şi trist mormînt!
Iar în naltul cerului,
Deasupra mormîntului,
Ţipă vulturul cu fală
Şi-n rotirea-i triumfală
Încununã cu-al său zbor
Pe viteazu-nvingător.

Să trăieşti, ostaş romane,
Stîlp a lumei apusane!
Tu cu peptu-ţi ai oprit
Valul crunt din răsărit,
Şi cu braţul tău armat
Pasul soartei l-ai schimbat!
Dar ce zic!... un fior rece
Pintre-a lumei vîne trece,
Căci deodat-un glas prin lume,
Fără seamăn, fără nume,
Sună, duce-o neagră veste:
Roma, Roma nu mai este!...

Zis-a glasul, un răsunet
Lung răspunde ca un tunet,
Şi a Romei vultur falnic
Cade, dînd un ţipet jalnic!
Zis-a glasul, şi cu jale
Plîngînd soarta mumei sale,
Fiiul Romei cei bătrîne
Scapă armele din mîne,
Pleacă fruntea şi-n durere
Moartea cheamă, moarte cere!

Iară calu-i frăţior,
Nechezînd încetişor,
Cîmpul luptei părăseşte
Şi spre munţi încet porneşte,

Ducînd lin şi nesimţit
Pe stăpînul lui iubit...
Ei se duc în tristă cale
Şi pe urma lor devale
Cade-o noapte-ntunecoasă,
Noapte oarbă, fioroasă
Ca fundul pămîntului,
Ca taina mormîntului!
Şi sub neagra sa aripă
Se şterg toate într-o clipă
Cum se şterge de uşor
Visul cel amăgitor,
Şi ca suvenirul sfînt
Celor care nu mai sînt!...

Munţii Carpaţi, 1 8 4 8

VIS DE POET

Ea era frumoasă, dulce,-ncîntătoare,
Ca o floare vie, căzută din soare ;

Lumea-namorată şi de doruri plină
O slăvea în taină ca pe o regină,

Şi pe cînd nici visul nu-ndrăznea, nici dorul
Pînă lîngă dînsa să-şi înalţe zborul,

Gingaş, cu iubire, un poet ferice
Prin a lui cîntare îndrăznea a-i zice :

„Cînd privesc la tine, scumpa mea iubită,
Ca o liră dulce inima-mi trezită

Cîntă şi serbează bunurile vieţii,
Farmecul iubirei şi a tinereţii.

Cînd privesc la tine, draga mea frumoasă,
Raiul îmi deschide poarta-i radioasă,

Şi zăresc pintr-însa plaiul nemurirei,
Unde ne aşteaptă îngerul iubirei.

Atunci omenirea, viaţa de amaruri
Se îmbracă-n ochii-mi cu plăcute daruri ;

Patria-mi ascunde chinurile-i grele,
De zîmbeşte vesel fericirei mele,

Şi tot ce încîntă, tot ce dă uimire,
Tot ce-nalţă omul la dumnezeire,

Dragostea, virtutea, dulcea poezie,
Îmi şoptesc de tine şi mă-nchină ţie !

Iar cînd, mult ferice, îmi aduc aminte
Că-ntre-a noastre inimi sînt legături sfinte,

Că tu, înger dulce, tu, minune vie,
Ai venit din ceruri ca să te dai mie !

C-al tău sîn ferbinte bate pentru mine,
C-a ta frumuseţă este al meu bine...

O ! atunci, iubită, sufletu-mi s-aprinde,
Nobilă mîndrie vine de-l cuprinde,

Şi simt că el numai e menit pe lume
De a fi altarul scumpului tău nume !"

Astfel la picioare-i poetul cînta,
Iar ea, vărsînd lacrimi, blînd îl asculta,

Şi-n a sa uimire gingaşă, adîncă,
Îl ruga, zîmbindu-i, să mai cînte încă :

„Spune-mi ce minune, care scump odor
Ar putea în lume să-ţi insufle dor ?

Care vis de aur s-a oprit din cale
Ca să fie visul tinereţei tale ?

Vrei pe-aripa dalbă unui sprinten nor
Cerul şi pămîntul să-i alergi uşor ?

Vrei s-anin pe frunte-ţi mărgăritărele,
Salbe înşirate pe raze de stele ?

Vrei tu la picioare-ţi lumea s-o închin ?
Vrei să fii regina cerului senin ?

Spune-mi, ce minune doreşti ca să nască
Pentru-a ta plăcere dragostea-mi cerească ?“

„Dragul meu poete ! nu doresc odoare,
Din a ta cunună vreu numai o floare.

Acea floare scumpă dacă aş avea,
Altă-mpodobire pe frunte n-aş vrea.

Şi numai amorul care mă învie
Ar întrece-n mine falnica-mi mîndrie !

Tu eşti visul gingaş ce din zborul său
Varsă încîntare sufletului meu.

Tu-mi îndulceşti viaţa, tu-mi şopteşti din stele,
Tu luminezi calea rugăciunei mele,

Şi în veci pe tine cu drag te găsesc
În orice îmi place, în orice iubesc,

Ş-o credinţă sfîntă de la cer îmi vine
Că în altă lume m-am iubit cu tine.

O ! mult îmi e scumpă închinarea ta,
Căci, iubind, amorul tu ştii a-l cînta,

Şi prin armonia dulcei tale lire
Vom zbura-mpreună către nemurire.

O ! pleacă-a ta frunte pe inima mea,
De ascultă dorul ce şopteşte-n ea,

Ş-apoi cîntă lumei ţara mea slăvită,
Cîntă România şi pe-a ta iubită !..."

Cine-ar putea crede că acest amor
A fost o părere, un vis trecător ?

Poetul visase, cum visez poeţii,
Flori de altă lume pe cărarea vieţii.

Iar cînd la lumină ochii a deschis,
În ceruri zburase cerescul său vis !

„O ! vis a iubirei ! zis-a el cu jale,
Simțind două lacrimi pe genele sale.

Scumpă nălucire ! te întoarce-n rai,
Mergi de înfloreşte pe cerescul plai,

Căci un vis, ca tine, aşa de ferice,
A-nflori nu poate pre pământ, aice !“

BISERICA RISIPITĂ
Legendă

I

Sus, pe muntele Ceahlău,
Stă la pîndă Duhul rău
Şi aruncă peste munţi
Ochii săi şerpii şi crunţi,
Cu ochirea-i să zărească
Vre o pradă sufletească.
Dar deodată el tresare,
Căci aude-n depărtare
Glas de clopot chemător
Pintre munţi răsunător,
Şi cu groază el zăreşte
Pe cîmpia ce-nverzeşte
O biserică măreaţă
Strălucind albiu prin ceaţă
Lîng-a Bistriţei verzi maluri,
Ca un vas frumos pe valuri.

II

Satan urlă, Satan zbiară,
Căci mai vede, vede iară
Şiruri albe de români,
De femei cu flori în mîni,
Şi copii, şi mîndre fete,
Şi flăcăi cu negre plete
Coborînd ca lungă oaste
Pe-ale dealurilor coaste,
Răzbătînd codrii pustii,

Trecînd peste ape vii,
Şerpuind prin văi adînci,
Sărind peste-nalte stînci
Şi-ndreptîndu-se în cale
La biserica din vale,
Unde clopotul suna
Şi-n văzduh se legăna.

III

Satan urlă, Satan zice :
„Răpezi-mă-voi de-aice,
Şi în gheară de-o voi strînge,
Limba-n clopot o voi frînge,
Vecinic ea să nu mai sune
Ceasul crunt de rugăciune !..."
Şi cum zice, în turbare,
De pe munte falnic sare,
Aripi negre întinzînd
Şi cu ele-ntunecînd
Şepte codri mari, cărunţi,
Şepte sate, şepte munţi !
El se-nalţă şi se lasă
Pe clopotniţa frumoasă,
Ca un vultur răpitor
Pe o lebădă în zbor.

IV

Turnul geme-n temelie
Ca de aspră vijelie.
Clopotul dogit răsună,
Clătinat ca de furtună,
Şi pe iarba vestejită
Cade crucea aurită.
Iar Satan grozav scrîşneşte,
Clopotul din turn smunceşte
Şi-l aruncă-n depărtare
Peste Bistriţa cea mare.

„Unde eşti, Dumnezeu sfinte ?
Unde eşti, Doamne părinte,
De laşi tu pe Duhul rău
Să calce locaşul tău ?“
Astfel munţii stau privind,
Cătră ceruri glăsuind !

V

Iară Bistriţa vitează
Apele-şi înfuriază,
Vrînd cu zgomot să înece
Pe Satan în sînu-i rece.
Ea adună mări de apă
Şi-ntr-o clipă malul sapă,
Încît turnul de pe mal
Cade-n aprigul ei val,
Cu Satan ce se afundă
Ca un fulger într-o undă !
Apa saltă, clocoteşte,
Nici că se mai limpezeşte !
Şi de-atunci în acel loc
Ea tot ferbe ca de foc,
Şi adeseori s-aude
Răsuflînd gemete crude.

VI

Spun păstorii din Ceahlău
Că în timpul acel greu
Cerurile s-au deschis
Ş-un glas tainic ar fi zis :
„Tu, ce-ai fost de iad călcată,
Monăstire blăstămată,
Tu să aibi atunci iertare,
De blăstem să ai scăpare
Cînd doi îngeri iubitori
Într-o noapte fără nori
S-or opri din a lor cale

Pe risipurile tale,
Şi prin dulcea lor iubire
Ţi-or aduce-a mea sfinţire !..."
. . . . . .

Fost-a, nu, aşa minune ?
Bistriţa o poate spune !

CÎNTICUL MARGARITEI

Auzit-ai, frate, de un plai frumos
Care-n veci răsună de cîntări iubite ?
Unde se-mpreună cerul luminos
Cu albastrul mării cei nemărginite ?
Acolo-mi e dorul, acolo mă vreu ;
Pe-ale tale braţe du-mă, dragul meu !

Unde vîntul serii, blînd ca un suspin,
Leagănă-n tăcere dalbe flori de aur ?
Unde pe-ale rodii salbe de rubin
Flutură verdeaţa frunzelor de laur ?
Acolo-mi e dorul, acolo mă vreu ;
Pe-ale tale braţe du-mă, dragul meu !

Auzit-ai, frate, de acel Bosfor,
Ce din valuri iese şi s-aruncă-n valuri ?
Care oglindează ca prin vis uşor
Tainice saraiuri şi-nverzite maluri ?
Acolo-mi e dorul, acolo mă vreu ;
Pe-ale tale braţe du-mă, dragul meu !

Unde călătorul, vesel îngînat,
Doarme-n legănarea lungelor caice,
Şi în altă lume tainic deşteptat,
Vede împlinirea viselor ferice ?
Acolo-mi e dorul, acolo mă vreu ;
Pe-ale tale braţe du-mă, dragul meu !

Auzit-ai, frate, de-un plai îngeresc,
Unde înfloreşte scumpa nălucire ?
Unde a iubirei dar dumnezeiesc
Ca cerescul suflet are nemurire ?
Acolo-mi e dorul, acolo mă vreu ;
Pe-ale tale braţe du-mă, dragul meu !

Dar ce zic ? Ah ! unde, unde este plai
Mai frumos, mai vesel, mai bun de iubire
Decît ţara noastră, acest dulce rai
Plin de încîntare, plin de fericire ?
Acolo-mi e dorul, acolo mă vreu ;
Lasă-mă aice să mor, dragul meu !

PĂSĂRICA MĂREI

De trei zile-acum pe mare,
Navigînd fără-ncetare,
Noi pămîntul n-am zărit!
Vîntul suflă şi ne-mpinge;
Orizonul ne încinge
Ca un cerc nemărginit.

În ce parte se răpede,
Ochiul omului nu vede
Decît umede cîmpii.
Marea-i lată şi adîncă!
Cine ştie mîine încă
De-om mai fi pintre cei vii?

Ziua trece, ziua scade
Şi pe gînduri omul cade,
Suspinînd încetişor.
Noaptea-aduce mii de stele;
Omul trist, privind la ele,
Varsă-o lacrimă de dor.

Iar o păsărică vine
Prevestind ţărmuri vecine,
Liman vesel şi deschis.
Pe catarg ea saltă, cîntă,
Ne uimeşte, ne încîntă
Ş-apoi zboară ca un vis.

Într-un suflet cu simţire
Astfel glasul de iubire
Sună dulce-ncîntător,
Şi din noaptea-ntunecată
Îl trezeşte de-i arată
Mult ferice viitor.

Astfel glasul libertăţei
Va suna-n ziua dreptăţei
Pentru biata ţara mea,
Şi din umbrele durerei
Steaua mîndră-a învierei
Răsări-va pentru ea!

FLOAREA OCEANULUI

Pe vîrful aprig acestor maluri
O floare mică a răsărit,
Şi între ceruri, şi între valuri
E clătinată de vînt cumplit.

Naltă e stînca, marea-i adîncă!
Spumegă valul jos clocotind;
Dar floricica sus, de pe stîncă,
Zîmbeşte vesel, la cer privind.

În zadar vîntul vrea să o zboare
Ca s-o arunce cruntului val;
Ea îşi deschide inima-n soare
Şi-nveseleşte aprigul mal.

Astfel, iubită, în a mea viaţă,
Scump suveniru-ţi e neclintit;
Şi-n veci revarsă al lui dulceaţă
În al meu suflet mult fericit!

Fie talazuri în astă lume!
El pe deasupra zboară voios
Şi se îngînă cu al tău nume
Ca floarea mică cu-al ei miros.

Biarit, 1 8 5 3

Costache Negri — aproximativ în perioada călătoriei cu Vasile Alecsandri în Italia

Elena Negri, portret de C. Rosenthal

MUNTELE DE FOC [a]

Legendă din Munţii Apenini

Pe cei munţi pustii, sălbatici,
Din Lombardo-Veneţie,
Unde noaptea în orgie
S-adun demonii lunatici,

Hoţi de moarte doisprezece
Stau în rond sub vîntul rece
Care şuieră şi trece !

Focul cerului s-aprinde,
Urmărit de groaznic tunet,
Şi al munţilor răsunet
Pintre văi adînci se-ntinde.

Hoţii rîd cu voie bună.
Şeful lor, purtînd cunună,
Cîntă astfel în furtună :

---

a) În Munţii Apenini, între Giogo şi Filigare, aproape de satul Petra Mala, există un fenomen volcanic foarte curios de observat. Pe surfaţa vîrfului unui deal, numit *Munte de foc,* ies din pămînt nenumărate limbi de foc care ard necontenit, răspîndind noaptea lumini fantastice pe stîncele şi pădurile de pe împregiur (vezi în *Salba literară* articolul întitulat : *Monte di fo).*

„Varsă-n cupa mea de aur
Acest vin ce desfătează
Şi mă-mbată, mă turbează,
Ca sîngele roş pe taur.

Toarnă, drege tot aice,
Şi cînd eu *destul* voi zice,
Pe-al meu cap trăsnetul pice!

Beţi, voinici, pînă la moarte!
În ceas vesel de plăcere
Să uităm orice durere,
Orice chin a relei soarte.

Beţi, copii, toţi după mine
Şi-nchinaţi cupele pline
L-a fulgerilor lumine!

Vîntul bate, cerul tună,
Munţii urlă, Satan rîde,
Iadul vesel se deschide
Şi cu noi cîntă-mpreună.

Pe cînd lumea se-ngrozeşte,
Omul brav benchetuieşte
Ş-al lui suflet se-ntăreşte!

Tremure-se tot în lume
Cît va ferbe sînge-n mine!
Facă-şi cruce şi se-nchine
Cel ce-aude de-al meu nume.

Eu sînt braţul care frînge !
Eu sînt ochiul ce nu plînge !
Eu sînt gura ce bea sînge !“

Abie zice, şi deodată
Cade hoţul de pe munte,
Fulgerat, lovit în frunte
De a cerului săgeată !...

.

De-atunci mii de focurele,
Limbi de pară albăstrele,
Ard pe locurile-acele !

HOŢUL ŞI DOMNIŢA

Frunză verde de alună !
Trece voinicul pe lună
Şi codrul voios răsună.

Trece hoţul haulind,
Pe cărare coborînd,
Din frunziş mereu pocnind.

Măi voinice, voinicele,
Ie-ţi tăiuşul de plăsele,
Pune mîna pe oţele,

Că se primblă pe potici
Trei desagi de irmilici
Şi de galbini venetici,

Iar în urmă-le, calare,
Vine-o mîndră fată mare,
Gătită pe măritare.

Ea-i mireasa unui crai
Şi se duce cu alai
Peste munte, peste plai,

Dar copila-i amărîtă
C-a să fie despărţită
De Moldova mult iubită.

Şi în gîndurile sale
Ea se roagă-amar cu jale
Ca să-i iasă-un zmeu în cale...

Frunzuliţă de brad mică !
Iese hoţul din potică,
Singur, vesel, fără frică,

Ş-apoi zice : „Cale bună !
Unde mergeţi împreună,
Dragii mei, noaptea pe lună ?

Decît la curtea crăiască,
Mai bine-n lunca hoţească,
Lîngă-o inimă frăţească."

Frunză verde stejărel !
Hoţul pleacă sprintenel
Cu domniţa lîngă el.

Iarba creşte-n calea lor
Şi domniţa, scump odor,
Vesel calcă pe covor.

Dealul-Doamnei

CE GÎNDEŞTI, O ! MARGARITĂ

Ce gîndeşti, o ! Margarită,
Cînd de visuri eşti răpită
Într-al nopţei mez senin,
Cînd din luna zîmbitoare
Vine-o rază călătoare
De se joacă pe-al tău sîn ?

Nu crezi tu, o ! Margarită,
C-acea rază fericită
Este gingaşul meu dor,
Ce-i trimis din depărtare
Să-ţi aducă-o sărutare
De la bietul călător ?

Ş-atunci dulce Margarită,
Nu te simţi duios uimită
L-ale razei dismierdări ?
Şi cu-o şoaptă de iubire
Nu trimiţi a ta gîndire
Să mă caute pe mări ?

Mult frumoasă Margarită !
Barca mea e rătăcită
Pe al mării val turbat.
Glas de moarte-n aer trece,
Şi de-al morţei fior rece
Sufletu-mi e tulburat !

O ! duioasă Margarită,
Dă-mi o lacrimă iubită
Într-acest minut amar,
Dorul meu în cer s-o suie
Şi, ferice, s-o depuie
Pe al Domnului altar !

Canalul de Gibraltar, 1 8 5 3

IAHTUL [a]

Fericit e călătorul
Ce, purtat voios pin lume,
Îşi îngînă viaţa, dorul,
Cu-al iubitei dulce nume !
Zbori pe luciul viu al mării,
Barcă mică, sprinteoară ;
Mergi în voia întîmplării,
Ca o lebădă uşoară !

De l-a Patriei verzi maluri
Am plecat în ţări străine,
Şi pe plaiuri, şi pe valuri
Eu duc dorul ei cu mine.
Zbori pe luciul viu al mării...

Doru-mi plînge ! dar îndată
Între cer şi marea lină
O minune se arată
Ce durerea mi-o alină.
Zbori pe luciul viu al mării...

Cea minune strălucită
Poartă nume de o floare.

---

a) Un soi de vase plutitoare, mici, sprintene, elegante şi care serv pentru primblări pe mare.

Ea-i frumoasa mea iubită,
A mea dulce iubitoare.
Zbori pe luciul viu al mărei...
Ea-i comoara de plăcere,
Ea-i voioasa nălucire,
Ea-i cereasca mîngăiere,
Ce încîntă-a mea simţire.
Zbori pe luciul viu al mărei...

Orişiunde eu voi merge,
Vecinic ea mă însoţeşte.
Lacrima din ochi mi-o şterge,
Sufletul mi-l răcoreşte!
Zbori pe luciul viu al mărei,
Barcă mică, sprinteoară;
Mergi în voia întîmplărei,
Ca o lebădă uşoară.

Cadixa, 1 8 5 3

O NOAPTE LA ALHAMBRA [a]

În Alhambra strălucită,
Mult vestită,
Unde sufletul uimit
Drăgălaş se desfătează
Şi visează
La trecutul fericit;

Pe o noapte-nseninată
Şi-nstelată
Eram singur admirînd,
Peste marmurile dalbe,
Raze albe
Din luceferi lunecînd.

Dulce-a nopţilor făclie
Argintie
În Alhambra deştepta
Mii de umbre nevăzute
Şi tăcute
Ce pe rînd se arăta,

---

a) Alhambra: palat de marmură zidit în stilul maur cel mai minunat. El era saraiul sultanilor mauri carii au domnit la Grenada.

Şi trecînd pintre coloane,
Prin saloane,
Venea toate-a să-nchina
La frumoasa lor regină
Ce-n lumină
Tainic, lin se legăna.

Astă fantasmă gingaşă,
Drăgălaşă,
Ca un zîmbet de copil,
Era falnica sultană
Africană,
Fiică a lui Boabdil [a],

Linda-Raia pentru care
Mic şi mare
Sufletul său ar fi dat,
Pe cînd dalba-i tinereţă
Şi frumseţă
Încîntau acest palat.

Acum Linda în tăcere,
Cu durere,
Se uita l-a ei surori,
Şi-n a Leilor fîntînă [b]
A sa mînă
Arunca plăpînde flori,

Iară umbrele uşoare,
Zîmbitoare,
Privind floarea ce cădea,
Pe-a fîntînei apă lină,
Cristalină,
Se pleca, se oglindea.

---

a) Cel de pe urmă sultan maur din Grenada.

a) Basin de marmură albă aşezat pe 12 lei sculptaţi şi care se află în mijlocul unui salon mare descoperit şi încungiurat de galerii cu coloane.

Dulce era acea noapte
Fără şoapte
Pe-al Andaluziei plai!
Cînd deodată-o armonie
Serafie
Răsună viu în sarai.

O duioasă biulbiulină [a]
Din grădină
Începuse a cînta,
Şi-al ei cîntic de iubire
Cu uimire
Linda-Raia-l asculta.

Toate umbrele-ncîntate,
Adunate
Sub al lunei dulce foc,
De mîni gingaş se luară,
Se-nşirară
Iute, vesel pentru joc,

Şi-n Alhambra nesonoră
Ele-n horă
Începură-a să-nvîrti
Cu-o mişcare graţioasă,
Luminoasă.
Care minţile-mi răpi.

Fiecare dintre ele
Blînd la stele
Se uita, jucînd uşor,
Şi steluţele uimite,
Neclintite,
Vărsau raze-n ochii lor.

---

a) Arabii numesc privighitoarea *biulbiul.*

Toate-n horă veseli prinse
Şi cuprinse
De-ale danţului beţii,
Răspîndeau luciri uşoare,
Zburătoare,
Ce săltau prin galerii ;

Şi din horă, din zburare,
Fiecare
Cu-o zîmbire saluta
Pe-a saraiului regină,
Ce-n lumină
Danţul răpide-l purta.

Dar o rază aurită,
Răzleţită
Din a zorilor cununi,
Străluci ca o săgeată
De odată
Pintre-a nopţei dulci minuni,

Şi ghirlanda de fecioare
Zîmbitoare,
Învîrtindu-se voios,
Se-nălţă pănă la stele,
Şi cu ele
Peri ca un vis frumos !

Grenada, 1 8 5 3

SEGUIDILĂ [a]

Cîntio poporal spaniol

De la Siera Nevada [b]
Păn' la Munţii Pirenei,
Nu-i minune ca Grenada,
Nu-i cer dulce ca al ei !

În Grenada strălucită
Nu-i grădină, nu-i sarai
Ca Alhambra înflorită,
Ce se pare-un vis din rai !

În Alhambra mult frumoasă
Nu-i nimic mai răpitor
Ca al Lindei amoroasă
Suvenir încîntător !...

Ah ! mireasa mea iubită,
Viaţă, rai, ce n-aş da eu
Pentru-o noapte fericită
Să te-adorm pe sînul meu,

---

a) Unele cîntice poporale din Spania se numesc *seguidile*.
b) Lanţul de munţi ce se ridică aproape de Grenada.

Între Siera Nevada
Şi-ntre Munţii Pirenei,
În Alhambra, la Grenada,
Sub seninul dulce-al ei.

Grenada, 1 8 5 3

EL R'BAA [a]

Cîntic arăpesc

Sultanul de Maroc
Are-n împărăţie
O sută şi o mie
De armasari cu foc,
Dar jur pe Dumnezeu!
Că el cu veselie
Mi-ar da averea-i mie
În schimb pe calul meu.
— *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah! [b]

Sultanul de Maroc
Are cămili uşoare
Ce duc a lui odoare
La Meca, sfîntul loc,
Dar jur pe Dumnezeu!
Că el orice comoare
Şi partea lui de soare
Mi-ar da pe calul meu.
— *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah!

---

a) El R'baa însemnează în limba arabă cal cincar, în toată frumuseţea şi puterea sa.

b) Adică: Nu este alt dumnezeu decît Allah, şi Mahomed este profetul său.

Sultanul de Maroc
Mai are-o favorită
Frumoasă, înflorită,
Ca visul de noroc,
Dar jur pe Dumnezeu!
Că inima-i răpită
Chiar pe a sa iubită
Mi-ar da pe calul meu.
— *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah!

Din Tunis la Maroc
Nu-s iute rîndunele
Aşa de uşurele
Ca murgul meu de foc.
I-a dat chiar Dumnezeu
Picioare de gazele
Şi ochi frumoşi de stele
Să fie-odorul meu!
— *La Allah, illa Allah,*
U Mhamed rasul Allah!

Munţii Uadras — Maroc, 1 8 5 3

STELELE

Doină

De la mine păn' la tine
Numai stele şi lumine !

Dar ce sînt acele stele ?
Sînt chiar lacrimile mele

Ce din ochii-mi au zburat
Şi pe cer s-au aninat

Cum se-anină despre ziori
Roua limpede pe flori !...

Vărsat-am multe din ele
Pentru soarta ţării mele !

Multe pentru cei ce sînt
Pribegiţi de pe pămînt !

Multe lacrimi de jălire...
Iar de dulce fericire

Ah ! vărsat-am numai două,
Şi-s luceferi amîndouă !

Sevilia, 1 8 5 3

N. BĂLCESCU MURIND [a]

De pe plaiu-nstrăinărei,
Unde zac şi simt că mor
De amarul desperărei
Şi de-al ţării mele dor,
Văd o pasere voioasă
Apucînd spre răsărit,
Şi o rază luminoasă,
Şi un nour aurit.

„Păsărică zburătoare,
Unde mergi cu dorul meu ?"
„Am solie-ncîntătoare
De la sfîntul Dumnezeu
Să duc glas de armonie
Ţărmurilor româneşti
Şi să scald în veselie
Inimile ce jăleşti !"

„Rază vie, călătoare,
Unde mergi cu dorul meu ?"
„Am solie-nvietoare

a) Mult jălitul N. Balcescu, autorul a mai multor scrieri istorice de mare însemnătate, frate iubit a tuturor celor ce l-au cunoscut, s-a săvîrşit din viaţă la Palerma în 28 noemvrie 1852.

De la sfîntul Dumnezeu
Să depun o sărutare
Pe al ţării tale sîn
Şi s-aduc o alinare
Jalnicului tău suspin."

„Nouraş pătruns de soare,
Unde mergi cu dorul meu ?"
„Am solie roditoare
De la sfîntul Dumnezeu
Să mă las în Românie,
Ca să crească mii de flori
Pe frumoasa ei cîmpie
Ce o plîngi adeseori !"

„Du-te, rază strălucită,
Du-te, mică p[illegible]ărea,
Şi pe ţara mea iubită
Mîngăieţi-o-n lipsa mea !
Iar tu, nour de rodire,
Fă să crească-n sînul său,
Cu verzi lauri de mărire,
Floarea sufletului meu !"

Palerma

ANUL 1855

Dup-atîţi răi secoli negri de dureri, de vijelie,
Ce-au trecut fără-ncetare peste biata Românie,
Tu, an nou, ce ne vesteşti ?
Vii s-aduci patriei mele, ca o dreaptă răsplătire,
Pace, glorie, putere, libertate, fericire,
Îndurările cereşti ?

Din noianul veciniciei eşti tu sol de mîngăiere ?
Trebuie ca semn de moarte sau ca semn de înviere
Să te blastem, să te-admir ?
Eşti amic, sau tu faci parte din cumpliţii ani de rele
Ce-au depus în al lor treacăt peste fruntea ţării mele
O coroană de martir ?

Orice-a fi a ta menire, vei găsi poporul tare,
Înfruntînd lovirea soartei cu-o puternică răbdare
Şi cu suflet de român.
Căci românul e întocmai precum stîncele măreţe
Care-n valurile mării furtunate şi semeţe
Neclintite-n veci rămîn.

Pe aceste mîndre ţărmuri sentinelă-naintată
Neamul nostru, fără sprijin, în veghere necurmată
Stă pe loc la postul său.
El de douăzeci de secoli a trecut prin mii de lupte,
Dar acum i-a căzut braţul, i-au căzut armele rupte...
O ! puternic Dumnezeu !

Sînt destule-atîte chinuri! Adă ziua mult dorită,
Zi de pace, de tărie şi de glorie iubită
Pentru-acest sărman popor,
Pentru-o naţie creştină care poart-un mare nume
Şi în sufletu-i presimte că-i chemat în astă lume
La un falnic viitor.

Fă ca anul care vine să aducă-un mîndru soare,
Să deschidă-o cale nouă de mari fapte roditoare
Pentru neamul românesc,
Căci el are din vechime o menire strălucită!
El a fost şi vrea să fie sentinelă neclintită
Pe pămîntul strămoşesc!

CÎNTICE ŞI SĂRUTĂRI

POETUL

Ah ! cîte glasuri de armonie
În al meu suflet cîntă duios,
Toate, uimite, se-nchină ţie
Cînd te-arăţi mie,
Înger frumos !

Albă romîncă ! tu pentru mine
Eşti adierea lunii lui mai.
Darul iubirei, cerescul bine,
Naşte şi-mi vine
Din al tău grai.

Priveşte-n lume măreţul soare
Cum răspîndeşte veseli fiori.
El dă o rază învietoare
De orice floare
Ivită-n ziori.

Priveşte-a nopţei mîndră coroană
Cum las-a ninge stele din ea.
De ori[ce] suflet care-n cer zboară
Lin se coboară
Cîte o stea.

O, dulce înger de dismierdare!
De-ai vrea, unită cu dorul meu,
Să-mi dai, ferice, o sărutare,
De-orice cîntare
Aş cînta eu,

N-ar fi în ceruri dalbe lumine,
Nici flori pe lume s-ar legăna,
Pre cîte versuri de amor pline
Eu pentru tine
Aş suspina!

ROMÂNCA

Cînd primavara cu lăcrimioare
În locul iernii vine zîmbind,
Inima, dulce privighitoare
Scăldată-n soare,
Cîntă iubind.

Dar cînd se luptă ţara-n durere,
Tot omul tînăr şi simţitor
Trebuie să-i deie cu-a sa putere
O mîngăiere
Ş-un ajutor.

Cînd ţara geme sub apăsare,
Mai bine-mi place s-aud sunînd
Un răcnet aspru de răzbunare
Decît oftare
De amor blînd.

June poete! ascunde-ţi dorul,
Căci nu e timpul de dulci plăceri.

Versul iubirei duios străbate,
Focul poetic e răpitor,
Dar nu-s cuvinte mai înfocate
Ca *libertate*
Şi *viitor*.

Decît pe liră să cînţi amorul,
Apără-onorul
Sărmanei ţări !

Cîntă-un vers falnic de renviere
Care s-aprindă sufletul meu.
Ridică neamul de la cădere,
Ş-orice-mi vei cere
Va fi al tău !

Iaşi. 1 8 5 5

BANUL MĂRĂCINĂ [a]

I

Sus la munte ninge, plouă,
La Craiova pică rouă
Din ai nopţei ochi cereşti
Şi din ochii omeneşti.
Dar ce plîng românii oare ?
Sufletul de ce îi doare ?
Plîng un mîndru frăţior
Deslipit din sînul lor.

Banul tînăr Mărăcină,
Cărui Oltul se închină,
De pe malu-i a plecat
Pe-un fugar nencălecat.
A plecat în lungă cale
Cu ceata slugilor sale
Şi cu cincizeci de voinici,
Adunaţi toţi de pe-aici.

Ei păşesc peste hotare,
Trec prin satele maghiare,

---

a) În timpul regelui Franciei *Philippe de Valois*, strămoşul poetului francez Ronsar s-a dus din România la Paris ca s-agiute regelui în lupta sa cu englezii. Rămînd apoi în Francia şi rudindu-se cu cele mai nobile familii, el şi-a schimbat numele de Mărăcină în *Ronsar*, de la cuvîntul francez *ronce*, care însemnează mărăcină.

Prin oraşele nemţeşti,
Prin ţări lungi împărăteşti,
Şi, în dragostea moşiei,
Duc Vulturul României
Care-n aur lucitor
E cusut pe steagul lor.

Tot pe-a Dunării verzi maluri,
Unde umbra-i joacă-n valuri,
Merge mîndrul craiovan
Cîte zile-s într-un an,
Şi feciorii mi-l urmează,
Şi fugarii lor nechează,
Şi străinii ce-ntîlnesc
Stau în cale de-i privesc.

Pasă ceata călătoare
Cînd pe noapte, cînd pe soare.
Lung e drumul, lung şi greu!
Unde merg aşa mereu?
Ei se duc la vitejie,
Căci au tainica solie
De-a sădi în viitor
Libertatea ţării lor!

II

Colo-n ţărmuri depărtate,
În a Franţiei cetate,
Vechiul Luvru e deschis
Poporimei din Paris,
Care-aleargă să privească
Armia cavalerească
Ce din ziori s-a adunat
Lîng-al regelui palat.

Sala tronului e plină
De o magică lumină
Ce se varsă din senin
Pe frumoase flori de crin,
Şi pe dame strălucite,
Tot în aur învălite,
Şi pe nobili mult vestiţi,
Tot cu fer acoperiţi.

Filip regele s-arată
Cu-a sa frunte-ncoronată
Şi le zice : „Nobili fraţi !
Scoateţi spada şi juraţi,
Din a noastră dulce ţară
Duşmanul străin să peară !"
Mii de glasuri strig : „Jurăm
Franţia s-o liberăm !"

Iată că în sala mare
Un străin deodată pare,
Tînăr, mîndru, nalt, frumos,
La ochire luminos.
El spre tron măreţ păşeşte,
Lîngă rege se opreşte
Şi din gură zice-aşa :
„Să trăieşti, măria-ta !"

Toţi s-apropie în grabă.
„Ce voieşti ?" regele-ntreabă.
„Sînt român de la Carpaţi
Ş-aduc cincizeci de barbaţi
Ce sînt gata ca şi mine
De-a muri toţi pentru tine,
Apărînd cu braţul lor
Franţia ş-al ei onor !

Ţara mea cu blînde şoapte
Mi-a zis tainic într-o noapte :
«Mergi, copile, înarmat,
La Apusul depărtat.
Mergi de varsă al tău sînge
Pentru Franţia ce plînge,
Căci şi ea pe viitor
Mi-a veni în ajutor.»"

Uimit regele-atunci zice :
„Bun sosit la noi, voinice !
Spune nouă, cine eşti ?
În Carpaţi cum te numeşti ?"

„Eu sînt banul Mărăcină,
Cărui Oltul se închină."
„Ţine spada mea în dar,
Brav marcheze de Ronsar !"

Paris, 1 8 5 5

LA SEVASTOPOL

În zgomotul de tunuri ce tună nencetat
La Crîm, pe triste ţărmuri, mă primblu întristat,
Şi-n cale-mi, pretutindeni, calc ţărnă de morminte
Sub care zac perdute grămăzi de oseminte.

Pe cerul alb de toamnă zbor bombele vuind
Şi cad pintre risipuri ca fulgerul trăsnind.
Pămîntul împregiuru-mi, săpat în lungi tranşele,
E plin de arme rupte, de glonţi şi de ghiulele.

Un şir de mari corăbii stau înecate-n port.
Oraşul Sevastopol, ars, dărîmat şi mort,
Întinde pe o culme ruina sa măreaţă,
Fantasmă învălită c-un giulgi de albă ceaţă !

O ! ce spectacol mare de mari deşertăciuni
Cu fală-acoperite de-a gloriei cununi !
Cît sînge, cîte chinuri şi cîtă grozăvie
Pentr-un monarc despotic şi oarba sa trufie !

Trecut-au pe aice cutremur sfărmător ?
Potop trimis din ceruri cu foc pedepsitor ?
Nici aprigul cutremur, nici flacăra cerească,
Dar au trecut urgia şi ura omenească !

Şi au lăsat în urmă grămadă la un loc
O lungă risipire cenuşărită-n foc,
Şi multe, fără număr, de tainice mormînturi,
Pe care sfînta cruce se clatină de vînturi !...

Cînd va sosi, o ! Doamne, un timp mai mîngăios
În care să pătrundă cuvîntul lui Cristos ?
Să peară duşmănia din trista omenire,
Să nu mai fie omul unealtă de peire ?

Cînd răsări-va-n ceruri frumoasa, blînda zi
Ce din orbire cruntă pe regi îi va trezi ?
Ş-a răspîndi în lume simţiri mîntuitoare,
Dreptatea, libertatea, frăţia-ntre popoare ?...

Perdut în gînduri astfel pe cîmp mă rătăcesc
Şi-ntr-o adîncă rîpă cu jale mă opresc
Lîng-un mormînt, la umbră, sfărmat de-o bombă groasă,
Ce din văzduh căzuse pe marmura lucioasă.

Se sparse bomba-n două ! ş-acuma negru-i sîn,
Ca trista cupă-a morţei, de rouă era plin ;
Iar din mormîntul rece, prin marmura zdrobită,
Crescuse şi-nflorise o mică margărită.

O ! Taină-a Providenţei !... Unealta de omor
Se schimbă pentru paseri în vas răcoritor !
Din moarte naşte viaţă, din întuneric, soare,
Din ţărna mormîntală răsare dulce floare !

O ! Doamne ! fie, fie ca sîngele vărsat
Pe sub aceste ziduri într-un război turbat
Să deie-o roadă bună, un drept de renviere
Pentru-a mea ţară scumpă ce zace în durere !

Sevastopol, 1 8 5 5

КЪТРЪ

РОМЪНЇ

Воїѣ че стацї їи адорміре! Воїѣ че стацї їи немішкаре!
Н' аццїцї прїи сомнул вострў ачел глас трїумфаторїў
Че се'нцалцъ пъи' ла Черїурї дїи а лумеї депертаре,
Ка о лунъ Салутаре
Кътр' ти фалнїк Вїторїў?

Ну сїмцїцї їнїма воастръ къ тресаре шї се бате?
Ну сїмцїцї їи сїнул вострў ти дор сфънт шї Ромънеск?
Л' ачел глас де їнвїере, л' ачел глас де Лївертате
Че вътрунде шї ръзбате
Орї че суфлет Омїнеск?

Іатъ вонкта съ депеапте дїи адънка Летарџїе!
Ел пъшере ку пас маре кътр' ти дъл деплт дорїт,
Ах! трезїцїи ла дълсул, фрацїї меї де Ромъніе
Съріцї тоцї ку кълъџїе
Акум времеа л'ат сосїт!

Лївертатеа 'и фаца Лумїї ау апрїне ти фалнїк Соаре,
Ш' акум Нацїїле мъндре кътръ дълсул ацънтеск,
Ка ти кърїї де вътътрї ацерї че пї аріпї мънтуїтоаре
Се черў веселї ка се зборе
Кътръ Соареле череск.

Нумаї тт Попор Ромъне! съ таї вечнїк(її орїре?
Нумаї тт съ фїї невредник д' ачест тїнї реформатор?
Нумаї тт съ ну аї парте ла обцеаска їнфръцїре
Ла обцеаска ферїчїре
Ла обцеска вїторїї?

Facsimil al unei foi volante cu poezia *Deşteptarea României*, iniţial intitulată *Către români*

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

ДЕШТЕПТАРЕА РОМЪНІЕІ

Воі че стаці ін адормірe! Воі че стаці ін немишкаре!
Н' аудіці прін сомнул вострu ачeа глас прімeжтор
Че се'нмалцъ пън' ла Черіпрі дін а лумеі депъртаре,
Ка о лунъ Салутаре
Кътр' ун фалнік пітор?

Ну сінціці ліпіа нoастръ къ трeсаре ші се бате?
Ну сінціці ін сінул вострu ун дор сфънт ші Ромънеск
Л' ачeа глас де інвіерe, л' ачeа глас де Лібертате
Че пътрунде ші ресбате
Орі че суфлет Омeнеск?

Кать! неаквя се дeщeаптъ дін адънкаі летаргіе!
Ка пъшeре ку пас маре кътр' ун цъл демult доріт.
Ах! трeкіціаь ку дъмeта, фрaцій меі де Ромъніе!
Съріці тоці ку къркъціе!
Кать чeастя в'ат сосіт!

Лібертатea 'ш фаца Лумеі аў апріне ун фалнік Соаре,
Ш' акум Націіле тоате кътрь дъмeта аџътeск,
Ка ун кърдў де вултурі ацері че кў-аріпі мънтуітоаре
Се черк нeсса ка еь своаре
Кътрь Соареле черeск

Нумаі тт Попор Ромъне! еь таче вечнік ін орбіре?
Нумаі тт еь фіі невредніk д' ачeст тімп реформатор?
Нумаі тт еь ун ієі парте ла обцeаска ізбъвіре,
Ла обцeаска ферічіре,
Ла обцeскя вітор?

Facsimil al unei foi volante cu poezia *Deșteptarea României*

DRAGOŞ [a]

I

Dragoş, mîndru ca un soare,
A plecat la vînătoare.
Ghioaga şi săgeata lui
Fac pustiiul codrului!
Cerbul moare, urşii per
Şi vulturii cad din cer...
Iată că-ntr-o dumbrăvioară
El zăreşte-o căprioară,
Fiară blîndă de la munte,
Cu steluţă albă-n frunte
Şi corniţe subţirele
Şi copite sprintinele.
Căprioara cum îl simte
Lasă locurile strimte,
Fuge, saltă, zboară, pere,
Ca un vis, ca o părere;
Iară Dragoş înfocat
O goneşte nencetat.
Zi de vară cît de lungă,
Vînătorul o alungă,
Ş-amîndoi se perd de vii
În codri merei pustii!

---

a) După tradiţia poporală, Dragoş a venit din Ardeal şi a poposit într-o vale numită *Cîmpul-lui-Dragoş*, ce se găseşte între Bacău şi Peatra.

Asemenea se pretinde că bourul Moldovei reprezentă capul unui zimbru ucis de Dragoş la descălecarea lui în ţară, în secolul XIII. Bour însemnează *Boul Urus*.

II

Iată, mări, că deodată
O poiană se arată,
Înverzită, înflorită
Şi de lume tăinuită.
Iar pe iarbă-n poieniţă
Cîntă-o albă copiliţă,
Cu ochi dulci, dismierdători
Şi cu sînul plin de flori.
Căprioara, cît o vede,
Zboară vesel, se răpede
Şi îi cade la picioare
Pe-un covor de lăcrimioare.
Cît viteazul o zăreşte,
Pe loc stă şi se uimeşte !
Uită blînda căprioară
Şi săgeata ce omoară !
Uită draga vînătoare,
Uită lumea de sub soare !

III

„Copiliţă ! zice el
Rezemat de-un stejărel.
Eşti tu zîna ăstui plai,
Sau o floare de la rai ?"
„Dragoş, Dragoş frăţioare,
Nu sînt zînă, nu sînt floare,
Dar am suflet fecioresc
Şi Moldova mă numesc.
Mult e mult de cînd te-aştept
Să-mi alin dorul din pept,
Că de Domnul sînt menită
Ca să fiu a ta ursită !"
„O, Moldovo-ncîntătoare,
Gingaşă fărmecătoare !
Iată, arcu-mi viteiesc
Lîngă tine-l răsădesc,

Ca să deie pîn-în ziori
Crengi cu frunze şi cu flori,
Şi cu-acele crengi frumoase
Să-mpletim cununi voioase,
Una ţie, una mie,
Pentru-a noastră cununie!"

IV

A doua zi ei plecară
Şi prin codri apucară,
Amîndoi îmbrăţişaţi,
Cu flori mîndre-ncununaţi.
Dealuri multe ei suiră,
Multe dealuri coborîră,
Păn-în valea ce-nverzită,
De-un rîu luciu răcorită.
Copiliţa-nveselea
Şi din gură-aşa grăia:
„Dragoş, Dragoş frăţioare,
Lasă ochii tăi să zboare
Peste dealuri şi cîmpii
Păscute de erghelii,
Peste văi, peste grădini
Unde zbor mii de albini,
Peste ape curgătoare
Şi dumbrăvi răsunătoare.
Cît pămînt tu vei videa,
E cuprins de zestrea mea!
Ş-acea dalbă de moşie
Toată-n veci a ta să fie,
Ca să fie-n veci scăpată
De o fiară-nfricoşată,
De un zimbru fioros
Care-o calcă-n sus şi-n jos."

V

Bine vorba nu sfîrşea,
Din rîu iată că ieşea
Zimbrul aprig ca un zmeu,
Cu lungi coame ca de leu,
Şi cu coarne oţelite,
Şi cu aripi la copite.
Fiara cruntă şi turbată
Pleca fruntea lui cea lată
Şi sărind, mugind, da zor
Peste mîndrul vînător.
Iară Dragoş s-aţinea,
Şi, cel zimbru cum venea,
Ghioaga-n frunte-i arunca,
Fruntea-n două-i despica !
Apoi capul îi tăia,
Într-o lance îl punea
Şi pleca în veselie
Pe frumoasa lui moşie,
De păgîni să o ferească
Şi ca domn să o domnească !

1 MAI

Acea zi mult frumoasă, cea zi de neuitare,
Cînd pentru-ntîia oară amorul înfocat
Ne-a strîns la sînu-i dulce cu-o dulce-mbrăţişare
Şi a depus pe frunte-ţi întîiul sărutat !

Acea zi mult iubită, cînd tu, prin o minune,
Mi-ai dat reînviere l-al dragostei altar,
Din suvenirul nostru în veci nu va apune,
Căci ea a fost hotarul trecutului amar !

Ea se împodobise cu-al primăverii soare
Şi se-ngîna voioasă cu frumuseţa ta,
Dar tu-mi păreai mai dulce şi mai încîntătoare
Decît chiar primăvara care ne încînta.

O ! cît erai atunce de albă şi frumoasă,
Cînd dorul tău, în ceruri zburînd cu-al meu suspin.
A izvorît în ochii-ţi o rouă luminoasă
Şi te-a plecat pe sînu-mi ca floarea unui crin !

O singură minută a mea ş-a ta fiinţă
S-au întrunit în raiul ferbintei sărutări,
Dar din acea minută cerească Provedinţă
Ar face-o vecinicie de scumpe desfătări !

Atît era de mare a noastră fericire,
Că dacă moartea crudă, văzînd cît ne iubim,
Voia atunci să curme a noastră vieţuire,
Am fi murit ferice, făr-a şti că murim!

ADIO

Adio ! ah, niciodată
N-am crezut că pe pămînt
A mea inimă-ntristată
Va rosti acest cuvînt ;
Dar tu însaţi, tu, pe care
Te-aveam tainic Dumnezeu,
Ai voit fără-ndurare
Să jertfesc amorul meu !

Martur am în vecinicie
Dumnezeul tău slăvit,
Cu ce sfîntă poezie,
Cît de mult eu te-am iubit !
Cîte lacrimi de durere
Pentru tine am vărsat !
Şi, lipsit de mîngîiere,
Cîte lacrimi ţi-am iertat !

Ani întregi am fost departe
De a ţării dulce sîn,
Numai ca să ai tu parte
De un trai plăcut şi lin.
Ani întregi, ascuns în mine,
Plîns-a gingaşul meu dor,
Făr-a cere de la tine
Nici o jertfă de amor.

N-am dorit eu alta-n lume
Decît, pănă ce-oi muri,
Să mă-nchin la al tău nume,
Să mă laşi a te iubi.
Ah ! din raiul nălucirei
Pentru ce m-ai deşteptat ?
Din locaşul fericirei
Pentru ce m-ai depărtat ?

Adio ! rămîi ferice !
Şterge din inima ta
Pe cel ce adio-ţi zice,
Deşi-n veci nu te-a uita !
Te-am iubit cu dor ferbinte,
Ş-astfel te iubesc, că vreu
Să văd stins din a ta minte
Întreg suvenirul meu !

CÎNTICE DE LUME

I

Inima-mi e amărîtă,
Zarea vieţii înnegrită !
De-oi trăi, n-am ce dori,
N-am ce jăli de-oi muri !

Inimă, fii răbdătoare
Ca pămîntul sub picioare,
Păn' ce-i zace cu-al tău dor
În mormînt nesimţitor.

Ce-ţi slujeşte de a plînge,
De-a vărsa lacrimi de sînge
Într-a lumei val cernit ?...
Valul trece neoprit !

Taci, cumplita mea durere,
Şi tot creşte în tăcere,
Păn' ce tu la Dumnezeu
Duce-vei sufletul meu !

II

Avut-am odată-n lume
Dor de fală şi de nume,
Dar acum videa-l-aş mort
Chiar şi numele ce port!

Avut-am odinioară
Mamă dulce, dulce ţară;
Dar acum sînt rătăcit
În pustiu nemărginit!

Avut-am în fericire
Un vis dulce de iubire...
Unde-i, Doamne, visul meu?
Unde-i raiul, unde-s eu?

Amar mie! amar mie!
Din cereasca-mpărăţie
Ce lung fulger m-a pătruns!
Ce-am fost eu şi ce-am agiuns!

III

Ah! durere, în ce parte
De tine să fug departe?
Urmă-n lume să nu las,
Nici s-aud a lumei glas!

Cum să scap de rău, de bine?
Încotro să fug de mine,
Pre pămînt să nu mai ştiu
De sînt mort sau de sînt viu?

Daţi-mi, daţi-mi aripioare,
Să zbor iute pe sub soare.
Daţi-mi aripi de pe dor,
Pe sub noapte iar să zbor.

Duce-m-aş şi m-aş tot duce,
Dor să nu mă mai apuce!
Cine-n cale m-a videa
Să plîngă de jalea mea!

VISUL LUI PETRU RAREŞ [a]

Legendă

I

Jos în vale, pe Bîrlad,
Lîng-a Docolinei vad,
Nimerit-au, poposit-au
Şi de noapte tăbărît-au
Zece care mocăneşti,
Cu boi albi fălcieneşti.

De tot carul şese boi,
Înjugaţi doi cîte doi;
Boi cu coarne ascuţite
Şi copite potcovite,
Boi de frunte şi mînaţi
De flăcăi toţi înarmaţi.

Iar în care ce avut,
Ce merinde-s de vîndut?
Peşti de apă curgătoare
Şi de apă stătătoare,
Cu năvodul pescuiţi
Şi cu undiţa undiţi.

---

a) Acest domn a fost fiu bastard a lui Ştefan cel Mare. Mama lui era văduva unui păscar; şi însuşi Petru era cunoscut sub numele de Majă, pănă a nu să sui pe tron.

Dar merindele-s a cui ?
A lui Petrea Majălui,
Care-i om de omenie
Şi-ar fi bun chiar de domnie,
Dac-ar pune Dumnezeu
Tot omul la locul său !

Iată-l colo jos lungit,
Într-o burcă învălit,
Lîngă focul de nuiele,
Unde ard, jupiţi de pele,
Patru miei de la Ispas
Pentru prînzul de popas.

Focul pîlpîie mereu,
Roş ca limba unui zmeu ;
Şi pe culmea luminată
Şi pin tabăra-aşezată
Se văd boii la un loc,
Ţintind ochii lor spre foc.

Ard nuielele trăsnind,
Creşte para scînteind.
Împregiuru-i, ca o roată,
Şede argăţimea toată.
Numai Petrea nu-i în rînd ;
El deoparte stă pe gînd.

Unul zice : „Măi voinici !
Auzit-aţi voi pe-aici
De biet domnul Ştefăniţă,
Ce-a fost om de mare viţă,
C-a murit cu zile-n sîn
În cetate, la Hotin ?“

Toţi fac cruce-ncremenind !
Un bătrîn zice, zîmbind :
„A murit ? Domnul să-l ierte !

De-acum să vedeţi voi certe,
Lupte, vrajbe-ntre boieri
Pentru scaun şi averi !"

Atunci Petre ia cuvînt :
„Aşa-i rîndul pre pămînt !
Cine-i slab vrea a fi tare,
Cine-i mic vrea a fi mare,
Căci domnia-i dulce pom,
Care farmecă pe om !"

„Fie bine, fie rău,
Da-ne-ar sfîntul Dumnezeu
Un alt Ştefan la domnie,
Să ieşim la vitejie !"
Astfel toţi răspund cu dor,
Şi adorm în somn uşor.

II

Focul tabării s-a stins,
Neagra umbră s-a întins.
Totul zace-n neclintire,
În adîncă amorţire ;
Numai stelele sclipesc
Şi pe cer călătoresc.

Miezul nopţii s-a ivit
Şi prin lume-a răspîndit
Ceata visurilor dalbe,
Visuri negre, visuri albe,
Ce îngînă pînă-n ziori
Pe sărmanii muritori.

Iar un vis prevestitor,
Abătîndu-se din zbor,
Se opreşte lîngă Majă,

De-l încîntă cu-a lui vrajă,
Arătîndu-i viu pin somn
Străluciri, măriri de domn.

Cînd năluca mamei lui
Pe malul Ialpăului
Se arată lin şi-i zice :
„O ! de sînul meu ferice,
C-a purtat şi a născut
Domn viteaz şi priceput !"

Cînd un vultur aurit
Sus, pe cerul înnegrit,
Lucind falnic ca un soare,
Zicea : „Petre, frăţioare,
Cît de nalt e zborul meu,
Mult mai nalt va fi al tău !"

Cînd un lanţ întins de munţi
Cu-ai lor codri deşi, cărunţi,
Se-nchinau voios în cale ;
Şi din munte şi din vale
Zvon de glasuri cuvînta :
„Să trăieşti, măria-ta !"

Petre Majă,-adimenit,
Din somn dulce s-a trezit.
O ! minune ! ce să vază
În a zilei albă rază ?
Vede-acum cu ochi deschişi
Ce-a văzut cu ochi închişi.

Pe cel cîmp lung, înverzit,
Vine visul împlinit !
Pe colnice, pe-a lor coaste

Se coboară-o mîndră oaste,
Cu trei steaguri de oşteni
Şi trei cete de curteni.

Mîndri-s bravii călăreţi
Pe-armăsarii şoimuleţi!
Strălucind la foc de soare,
Ca-ntr-o zi de sărbătoare,
Ei în tabără s-opresc
Şi lui Petru-aşa grăiesc:

„Petre Majă,-ntru mulţi ani!
Noi, curteni şi capitani,
Fost-am fost trimişi cu bine
Din Suceava către tine
Ca să-ţi zicem ţie-aşa:
Să trăieşti, măria-ta!

De cînd vodă la Hotin
A murit cu zile-n sîn,
Ţara este-n văduvie.
Ea se-nchină, se dă ţie,
Ca să-i fii tu mire blînd,
Domn viteaz, dup-a ei gînd.

Iată deci că ne-nchinăm
Şi-n glas mare îţi urăm:
Să trăiască-a ta mărire
Ani mulţi, plini de strălucire
Pentru-a ţării bun noroc,
Pentru-a duşmanilor foc!"

Petre zice: „Buni sosiţi!
Pace vouă, soli iubiţi!
Iară voi ce-aţi slujit mie,
Feţii mei din argăţie,

Luați tot ce este-al meu...
Așa-i dreptul, așa vreu !"

Apoi mîndru-nveșmîntat,
Pe-un cal șarg încălecat,
Pleacă vesel la domnie...
Fericită calea-i fie,
Căci pe dînsul Dumnezeu
L-a pus drept la locul său !

EMMI

Cînd glasul Providenţii te-a rechemat în ceruri
Ca să măreşti podoaba cereştilor misteruri,

O ! fiică a Moldovei ! o ! suflet îngeresc !
O ! floare trecătoare pe plaiul pămîntesc !

În ora de pe urmă a vieţuirei tale,
În mijlocul acelor ce te plîngeau cu jale,

Tu, blîndă, radioasă, cu zîmbetul senin,
Primblînd asupra lumei un ochi frumos şi lin,

Ai zis : „Eu plec, adio, pe calea veciniciei,
Dar vreu a fi cîntată în limba armoniei".

Ş-atunci, pe pragul morţii, la mine ai gîndit,
La mine, ce duc jale acelor ce-au murit !...

O ! dar, voi spune lumei cît fost-ai de frumoasă,
Iubită, iubitoare, şi dulce, şi duioasă !

Ce inimă-ngerească bătea în sînul tău!
Cum alinai c-un zîmbet amarul cel mai greu!

Cum dulcea ta privire era încîntătoare,
Ca-n viforile iernii o zi de dulce soare,

Şi lumea va-nţelege că tu spre cerul sfînt
De mult erai menită să zbori de pe pămînt!

O! soartă, lege crudă! o! taină-ngrozitoare!
De ce lumina pere? de ce copilul moare?

De ce în omenire aşa multe jăliri,
Şi-aşa de trecătoare, de scurte fericiri?

De ce să cadă crinul în zarea dimineţii?
De ce să moară Emmi în floarea tinereţii?

Lipsea Dumnezeu oare de îngeri lucitori?
Lipsea cerul de raze, de stele şi de flori?

Nu! însă tu, alb înger, aveai nalta menire
S-arăţi că trista moarte e pas la nemurire,

Că-n ora de pe urmă un suflet înzeit
Priveşte fără spaimă l-al vieţii asfinţit

Şi că o frunte albă păstrează, ca în viaţă,
Frumseţa-i răpitoare chiar sub a morţii gheaţă...

O ! fiică a Moldovei ! trecut-ai ca un vis,
Şi raiul nemurirei în sînu-i te-a închis ;

Dar cîte flori frumoase răsar pe-a noastră cale
Ne amintesc de tine şi ne cuprind de jale !

Şi cîte păsărele cu dulce glasul lor
Şoptesc de blînda Emmi şi ne pătrund de dor !

Iaşi

MOLDOVA ÎN 1857

Scumpă Moldovă ! ţară de jale !
Ah ! în ce stare tu ai ajuns !
Lasă-mă-a plînge ranele tale,
Căci păn-în suflet mă simt pătruns !

Tu, ce eşti bună, dulce, iubită,
Tu, ce eşti fiica lui Dumnezeu,
Cum te loveşte soarta cumplită
Cum te îneacă amarul greu !

Lupii, şi corbii, şi vulpi străine
Fac a lor hrană din corpul tău,
Şi tu, Moldovă, plăteşti cu bine
La toţi aceia care-ţi fac rău !

O ! cît de crunte ş-otrăvitoare
Sînt pentru tine a lor muşcări,
Cînd ei cu buze sfăşiitoare
Răspund l-a tale dulci sărutări !

Dar mult mai aprig trebuie să fie
Chinul ce suferi, amarul chin,
Cînd vezi chiar fiii-ţi cu duşmănie
Rupîndu-ţi sînul de amor plin !

Mamă duioasă, tristă,-n cădere,
Cu agonie mînele-ţi frîngi,
Şi nu-ţi rămîne nici o putere,
Nici glas, la lume ca să te plîngi!

Cînd ridici fruntea, jos în ţărînă
O-mpinge,-o calcă duşman picior!
Cînd ridici glasul, o cruntă mînă
Îi curmă-ndată gemetu-n zbor!

Dar cît va bate inima-n mine,
Eu în veghere la luptă-oi sta,
Şi, cu tărie, eu pentru tine
În faţa lumei voi protesta!

Pentru corona-ţi de suverană,
Pentru-al tău nume şi al tău drept
Eu înfrunta-voi hidra duşmană
Ş-un scut ţi-oi face din al meu pept.

Voi zice ţie: „Mamă-ntristată!
Prinde la suflet învietor,
Căci tu scăpa-vei de munci odată
Şi-i avea parte de viitor!

Las' să te prade hoţii în taină,
Să urle lupii în urma ta.
Lasă-i să rupă mîndra ta haină...
Haină mai mîndră tu vei purta!

În zadar răii vreu în orbire
Cerească lege a-mprotivi.
Cerul voieşte a ta mărire,
Şi tu, Moldovă, mare vei fi!

În zadar cearcă ei să ridice
Un zid pe Milcov, despărţitor.
Cădea-va zidul, şi tu, ferice,
Vei fi unită cu a ta sor'.

Căci tot se află în România
Inimi aprinse de-un sacru dor,
Ce vreu românul ca să renvie
Mare, puternic, ca dorul lor!

E scrisă-n ceruri sfînta *Unire*!
E scrisă-n inimi cu foc ceresc!
O! România! l-a ta mărire
Lucrează braţul dumnezeiesc!"

Voi zice, zice pînă la moarte
Celor ce-s duşmani neîmpăcaţi:
„O! voi, unelte de rele soarte
Pentru românii ce vă sînt fraţi!

Voi, care însuţi cu-a voastre mîne
Mormîntul ţării l-aţi pregătit,
Ş-aţi muşcat mîna ce vă dă pîne,
Şi-aţi rănit sînul ce v-a iubit!

Voi, care ţării plătiţi cu ură
Cînd ea vă cheamă dragii săi fii,
Uitînd Dreptate, Lege, Natură,
Uitînd că însuţi aveţi copii,

Blăstemul ţării tunînd să cadă
Pe capul vostru nelegiuit!
Blăstem şi ură!... Lumea să vadă
Cît rău în lume aţi făptuit!

Fie-vă viaţa neagră, amară !
Copii să n-aveţi de sărutat !
Să n-aveţi nume, să n-aveţi ţară,
Aici să n-aveţi loc de-ngropat !

Şi cînd pe calea de vecinicie
Veţi pleca sarbezi, tremurători,
Pe fruntea voastră moartea să scrie :
Duşmani ai ţării ! Cruzi vînzători !"

Iaşi, 1 8 5 7

NOAPTEA SFÎNTULUI ANDRII

Zgomot trist în cîmp răsună !
Vin strigoii, se adună,
Părăsind a lor secrii.
Voi, creştinelor popoare,
Faceţi cruci mîntuitoare,
Căci e noaptea-ngrozitoare,
Noaptea Sfîntului Andrii !

Vîntul suflă cu turbare !
A picat stejarul mare,
Cerul s-a întunecat !
Luna saltă-ngălbinită,
Pintre nouri rătăcită,
Ca o luntre părăsită
Pe un ocean turbat.

Bufnele posomorîte,
În a lor cuiburi trezite,
Ţipă cu glas amorţit.
Lupii urlă împreună,
Cu ochi roşi ţintiţi la lună,
Cîmpul geme, codrul sună,
Satan pe deal s-a ivit !

Iată-l ! iată, Satan vine,
Răzbătînd prin verzi lumine,

Pe-un fulger scînteitor.
Umbre, stafii despletite,
Cucuveici, iele zburlite
Şi Rusaliile pocite
Îl urmează ca un nor!

Sus, pe turnul fără cruce,
Duhul-rău zbierînd se duce,
Şi tot turnul s-a clintit!
Miezul nopţii-n aer trece
Şi, lovind arama rece,
Ore negre douăsprezece
Bate-n clopotul dogit.

Strigoimea se-ndeseşte,
Horă mare învîrteşte
Lîngă turnul creştinesc.
Iar pe lîngă alba lună
Nouri vineţi se adună,
Se-mpletesc într-o cunună
Şi-mpregiuru-i se-nvîrtesc.

Voi, cu suflete curate,
Cu credinţi nestrămutate,
Oameni buni, femei, copii!
Voi, creştinelor popoare,
Faceţi cruci mîntuitoare,
Căci e noaptea-ngrozitoare,
Noaptea Sfîntului Andrii!

Acum iată, pe mormînturi,
Clătinaţi, bătuţi de vînturi,
Toţi strigoii s-au lăsat.
Aşezaţi într-un rond mare,
Adînciţi în întristare,
Pe secriu-şi fiecare
Oasele-şi a rezemat.

Unul zice : „Eu în viaţă
Cu o mînă îndrăzneaţă
Multe drepturi am răpit !
Răpit-am pînea de hrană
Unei gingaşe orfană
Ce, perdută şi sărmană,
În mizerie-a perit !“

Altul zice : „Eu în lume
Am avut putere, nume,
Căci am fost stăpînitor !
Dar în oarba-mi lăcomie,
Pentru-o seacă avuţie,
Am împins în grea urgie
Pe sărmanul meu popor !“

Altul zice : „Eu în ţară
Fost-am o cumplită fiară,
Plină de amar venin !
Împrotiva ţării mele
Făptuit-am multe rele,
Ş-am legat-o-n lanţuri grele
Ş-am vîndut-o la străin !“

„Foc şi ură-n vecinicie
Pe voi cadă, pe voi fie !“
Strigă-atunci un glas ceresc.
Şi pe loc cad în morminte
Păcătoasele-oseminte.
Iar pe zidurile sfinte
Trece-un foc dumnezeiesc !

Iaşi, 1 8 5 7

DORUL DE MARE

Pe senin călătorește
Un nor tainic, plutitor,
Al meu suflet ce jălește
După el se-nalță-n zbor!

Norul trece și dispare
În afundul cerului.
Ah! de merge el spre mare,
Duce-m-aș pe-aripa lui!

Duce-m-aș la cele maluri
Ce oglindă fruntea lor
În poeticele valuri
A frumosului Bosfor.

Și de-acolo-n depărtare,
Pe un vînt primăvărel,
Să ating cu-o sărutare
Mările din Arhipel.

Duce-m-aș încă-nainte
Pe cel plai încîntător,
Unde soarele-i ferbinte
Ca ferbintele amor.

La Veneţia mult iubită
Rai ferice, neuitat,
Unde gondola cernită
Te adoarme legănat.

La Palerma-ncoronată
Sub cer dulce, fără nori,
Cu ghirlanda parfumată
De-a naramzei albe flori.

La Neapoli ce scaldă,
Răspîndind învăpăieri,
Sînul ei în marea caldă
Ş-a ei suflet în plăceri.

Duce-m-aş fără-ncetare,
Ca vulturul să pătrund
Peste-a ochilor hotare
Orizonul fără fund.

Să văd stingerea de soare
În adîncul ocean
Ş-a lui coamă arzătoare
Răsărind ca un volcan.

Să văd stelele voioase
Înflorind cerul senin
Şi cu raze argintoase
Dismierdînd a mărei sîn.

Să văd luna răsărită
În a nopţii aer cald,
Ca o floare aurită
Într-o cupă de smarald,

Şi s-aud blîndele şoapte
Ce zbor tainic în eter,
Izvorîte-n miez de noapte
De pe valuri şi din cer.

SURORII MELE

În ce loc, unde se duc
Florile ce se usuc ?

Unde zbor, în care rai,
Flutureii de pe plai ?

În ce lume, unde merg
Lacrimile ce se şterg,

Visurile îngereşti,
Dorurile sufleteşti ?

În acel loc fericit,
Plin de tot ce-i mai iubit,

Dusu-te-ai, o ! blîndă stea,
Dulce sorioara mea !

Ş-ai luat în zborul tău
Dorul sufletului meu !

Paris, 1 8 5 7

STEAUA ȚĂRII

Cunoșteam odată
Un om rătăcit,
Cu mintea furată
De-un gînd strălucit.
El se-namorase de-o stea zîmbitoare
Și-i închina astfel vorbe rugătoare:

„Dalbă stelișoară
A lui Dumnezeu!
Dulce sorioară
Sufletului meu!
Crezi că vecinicia fără de simțire
Plătește-un ferbinte minut de iubire?

Crezi tu că departe
De acest pămînt
Ai avea tu parte
De-un amor mai sfînt,
Mai mare, mai gingaș, mai vrednic de tine
Decît adorarea ce-ai născut în mine?

O! floare cerească!
Dacă s-ar putea
Ochii-ți să privească
În inima mea,

Ar afla atîte simţiri iubitoare
Ce cresc l-al tău nume ca florile-n soare,

Cît vreo lume altă
Nici ai mai dori,
Ci din bolta naltă
Mi te-ai coborî,
Ca s-auzi concertul de armonii line
Ce-mi răsună-n suflet şi şoptesc de tine!"

Apoi sta-n uimire
La ceruri privind;
Plîngea cu măhnire,
Suspina zîmbind,
Şi cînd, despre ziuă, fugea blînda noapte,
Îi părea c-aude în cer aste şoapte:

„Eu a ţării mele
Sînt lucinda stea!
De poţi, între ele,
Vină de mă ia.
Fă-te geniu falnic, fă-te şoim de munte
Ca s-ajungi la mine şi l-a ţării frunte!"

Iaşi, 1856

HORA UNIREI
1857

Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inimă română,
Să-nvîrtim hora frăţie
Pe pămîntul Român!

Iarba rea din holde peară!
Peară duşmănia-n ţară!
Între noi să nu mai fie
Decît flori şi omenie!

Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine
Şi la viaţă cu unire,
Şi la moarte cu-nfrăţire!

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte!

Amîndoi sîntem de-o mamă,
De-o făptură şi de-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amîndoi avem un nume,
Amîndoi o soartă-n lume.
Eu ţi-s frate, tu mi-eşti frate,
În noi doi un suflet bate!

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare,

Şi să vadă sfîntul soare
Într-o zi de sărbătoare
Hora noastră cea frăţească
Pe cîmpia românească!

PRESIMȚIRE

— Spune-mi, inimă ferice,
Pentru ce tresari cu fală ?
Pentru ce răsuni aice
De-o cîntare triumfală ?

Trista lume-acum îți pare
Luminoasă și-nflorită.
Presimți tu vreo soartă mare
Pentru țara mea iubită ? —

— Dar ! o scumpă prevestire
Vine-n taină de-mi șoptește
C-a românilor mărire
Azi în lume se urzește.

A Italiei libertate
Va-nsufla o nouă viață
Legioanelor uitate
De la Dunărea măreață,

Și-n curînd ginta latină
Răsări-va ca un soare,
Coperind cu-a sa lumină
Celelalte mari popoare !

Nisa, 1 8 5 9

PE ALBUMUL D-REI IDA VEGEZZI RUSCALLA

Ades în codri noaptea, la stele,
Mici păsărele duios suspină.
Dumnezeu ştie ce cîntă ele,
Căci, în unire, lui se închină.

Una pe alta nu se zăreşte,
Dar al lor cîntic în cer răsună.
Noaptea adîncă le despărţeşte,
Dar a lor doruri le împreună.

Astfel sînt inimi ce, fără ştire,
Sînt între ele tainic legate
Şi prin a ţării sfîntă iubire,
Şi prin iubirea de libertate!

Turin, 1 8 5 9

PILOTUL

Contelui Cavur

Pe o noapte-ntunecoasă,
Pe o mare furtunoasă,
Trece-un vas necunoscut.
Care geniu îl conduce
Pintr-a mărilor năluce
Cătră malul nevăzut ?

Valul vine cu urgie
Din întinderea pustie
Ca un duşman tăinuit.
El s-aruncă să înece
Vasul gingaş care trece
C-un lung gemet obosit !

Nu e stea, nu e nici lună !
Vîntul suflă, cerul tună,
Apa saltă clocotind,
Şi în neagra depărtare
De lumină nici o zare
Nu se vede strălucind !

Călătorii, visînd moarte,
Sub asprimea relei soarte
Au plecat frunţile lor.

Înlăuntru toţi grămadă
Ei s-aşteaptă a fi pradă
Unui val omorîtor,

Căci sub crîncena rafală
Munţi de spumă dau năvală
Peste podul răsturnat,
Şi-n a mărei crunte larguri
Arunc pînze şi catarguri,
Tot ce vîntul a dărmat !

Un om singur se zăreşte
Şi la moarte nu gîndeşte
În acel minut cumplit.
Lupta vasului e mare,
Iar pilotu-n nepăsare
Stă la cîrmă neclintit,

Şi-n furtuna-ngrozitoare,
Mîna lui mîntuitoare
Poartă cîrma pînă-n zori,
Cînd limanul vesel pare,
Îmbătînd de fermecare
Pe sărmanii călători.

Iată vasul în ferire !
Călătorii cu grăbire
Sar pe malul înverzit.
Viaţa lor este scăpată ;
Ei se duc !... dar cine cată
La pilotul ostenit ?

Turin, 1 8 5 9

LA PALESTRO [a]

Pe deal, la Palestro, vitejii zuavi,
Bersalierii sprinteni, vînătorii bravi,

În oastea germană s-aruncă-mpreună,
Şi cu al lor sînge sting focul ce tună.

Dar cine-i mai aprig, mai brav luptător ?
E regele însuşi, eroul Victor !

Cu calul său falnic, cu lunga sa pală
De trei ori în duşmani dă singur năvală !

Calu-i ud de sînge pînă la genunchi,
Pala-i roş văpsită pînă la mănunchi !

*

a) La crunta lovire de la Palestro, regele Victor Emanoil a făcut atîte minuni de vitejie, că regimentul de zuavi francezi i-a decretat rangul de *caporal.* Se zice că regele e mai mîndru de acest titlu cîştigat pe cîmpul gloriei decît de acel de rege, dobîndit prin moştenire. Italienii numesc pe Victor Emanoil: *Il Ré galantuomo !*

*

Devale-n capela Madonei slăvite,
O mamă duioasă, cu haine cernite,

Se-nchină şi-nvaţă copilul eî blînd
În zgomotul luptei să zică rugînd :

„O ! *Santa Madona !* tu l-al cărei nume
Dulcea mîngăiere se coboară-n lume !

Aduc la picioare-ţi cu-adîncă uimire
Inima-mi curată, plină de iubire,

Ca o floare vie, ca o floare nouă,
Care îţi închină şi parfum, şi rouă.

Ascultă-o ! Madonă, ruga mea duioasă
Pentru a mea ţară atît de frumoasă !

Pentru omenirea ce plînge-n durere
Şi pentru-a Veneţii liberă-nviere.

Dă patriei mele glorie, mărire,
Pe duşmanii noştri scoate-i din orbire,

Şi mie-mi dă braţe ca să pot combate
Cu cei mari d-a valma pentru libertate !"

*

Pe cîmpul de moarte, pe cîmp de onor
Regele înalţă steag învingător.

Zuavii-mpregiuru-i cu glas triumfal
Pe rege-l proclamă a lor *Caporal* !

Şi copilul strigă cu suflet de om :
„Să trăieşti, o ! Victor, *Rege-galantom* !“

Novara, 1 8 5 9

LA MAGENTA

E noapte ! Magenta în umbră dispare
Cu ranele sale, cu zgomotu-i mare

De tunuri, de oaste, de cai zburdători
Ce-n tropot pe strade trec nechezitori.

Pe-o piaţă întinsă, sub vălul de noapte,
Mii gemete surde, mii jalnice şoapte

Se-nalţă din pepturi de oameni răniţi,
Ce zac pe-ntuneric, perduţi, grămădiţi.

Unii tineri încă, mor cu jale-amară,
Chemîndu-şi părinţii, plîngînd după ţară.

Alţii, în tăcere, cuprinşi de fiori,
Aşteaptă căldura luminei din zori.

Şi însă !... deasupra durerilor grele
Străluce-o frumoasă ninsoare de stele,

Ş-o pasere dulce se-ngînă duios
Cu al agoniei suspin dureros !

Viaţă pentru viaţă ! cînd eşti în junie,
Demn e la războaie s-arăţi vitejie !

Moarte pentru moarte ! plăcut e să mori
În dalba oîntare de privighitori

Şi pe cîmpul luptei să ai de făclie
O lampă cerească, o stea argintie !

Magenta, 1 8 5 9

GONDOLA TRECE

Gondola trece, şi-n urmă-i lasă
Un vers de jale ce mă apasă :

„Cine-n gondolă pe-o noapte lină,
Atunci cînd luna, ieşind din valuri,
Revarsă tainic a sa lumină
Peste palaturi, pintre canaluri ;

Cine-n gondolă culcat se duce,
Atunci cînd suflă vîntul de noapte
Şi de la Lido pe-aripi aduce
Suspinuri blînde, duioase şoapte ;

Cine-n gondolă plutind în pace
Pe-ale lagunei lucioase spume
N-a simţit viaţa-i că se preface
Şi că renvie în altă lume ?

Dar, o ! durere ! cea gondolină
Pe val de lacrimi astăzi pluteşte !
Lacrimi vărsate de o regină
Care sub lanţuri se chinuieşte !"

Glasul se stinge, gondola trece
Şi lasă-n peptu-mi un fior rece !

Gena, 1 8 5 9

CORONA VIEŢEI

dedicată damelor italiene

I

SERENADA

La poetica Florenţa viaţa curge-n înflorire,
Şi-n plăcere, şi-n amoruri, şi-n cîntări de fericire.

Nopţile-s fărmecătoare, căci în rediuri şi grădini.
Pintre razele de stele zboară roiuri de lumini.

Mii de şoapte amoroase, de-armonii şi de misteruri
Cu-ale florilor parfume se înalţă către ceruri,

Cît pe maluri, lîngă Arno, rătăcitul călător
Se socoate sub prestigiul unui vis amăgitor.

Într-o noapte de acele care sînt cumpănitoare
Cu a zilei albăstrime, cu a soarelui splendoare,

Sub balconul din grădina unui vechi şi nalt palat
Şoptea astfel un glas tînăr de-o ghitară-mpreunat:

„Barca se-ncrede în sînul mărei,
Luna-ntr-al nopţei car zburător,
Inima-n glasul blînd a sperărei,
Geniul falnic în viitor.

Pe calea vieţii de rătăcire
Omul se-ncrede în Dumnezeu,
Iar al meu suflet cu fericire
Se-ncrede-n tine, îngerul meu!

Toată fiinţa cea simţitoare
Cată un reazem mîngăitor:
Floarea, un zîmbet de dulce soare,
Sufletul gingaş, un frăţior.

Ah! mult frumoasă, albă fiinţă,
Vesel luceafăr dumnezeiesc!
Pune-ţi în mine a ta credinţă,
Că tu ştii numai cît te iubesc!

Vin' să culegem sub alba lună
Floarea iubirei născută-n rai,
Precum albina voios adună
Mierea plăcută pe flori din mai!

Zilele noastre zbor cu grăbire,
Urmînd a soartei tainice legi,
Iar o zi scumpă, zi de iubire,
Este corona vieţii întregi!"

Precum seara-ntr-o pădure două june păsărele
Cîntă una după alta şi se-ngînă între ele,

În curînd o umbră lină pe balcon se arăta,
Şi un glas de armonie, răspunzînd, astfel cînta :

„Toată fiinţa cea simţitoare
Cată un reazem mîngăitor :
Italia tristă şi plîngătoare
Cată un geniu liberator.

O ! tu, ce-n umbră priveşti la mine
Ca la luceafăr dumnezeiesc !
De vrei, ferice, să cred în tine,
De vrei cu fală să te iubesc,

Mergi de te-narmă, mergi de combate,
Lîngă francezul învingător,
Pentru mărire şi libertate
Sub steagul falnic al lui Victor.

Zilele noastre zbor cu grăbire,
Urmînd a soartei tainice legi ;
Gloria ţării ş-a sa mărire,
Iată corona vieţii întregi !"

II

SOLFERINO

Măreţ e bradul munţilor
Ce-n codri înverzeşte,
Şi pe noianul mărilor
Ca urieş pluteşte !

Mult falnic este vulturul
Cu aripi izbitoare,
Ce vîntul, norii spintecă
Şi zboară către soare !

L-a lor mişcare răpide
Tot omul, în uimire,
Simţeşte-n a lui inimă
O tainică pornire.

Dar ca s-aprindă sufletul
Nimic nu e pe lume
Ca numele de *Patrie*
Ş-a *Libertăţei* nume !

Nimic nu-nsuflă omului
O mai sublimă fală
Ca mersul mîndru-a cetelor
La lupta triumfală !

Nimic sub bolta cerului
Mai nobil la privire
Ca floarea tinerimilor
Pornită la oştire !

Pe fruntea sa energică
Un tainic foc străluce,
Ş-a ei păşire-i sprintenă
Ca gîndul care-o duce.

Astfel la glasul gloriei,
Un bersalier de munte
Mergea pentru Italia
Să moară chiar în frunte,

Şi-n mijlocul războaielor
Striga, luptînd ca fiară :
„*Corona vieţii, fraţilor,*
E moartea pentru ţară !“

Ce vuiet bubuieşte ?... Ascultă ! tunul tună
În munţi la Solferino, şi văile răsună !

Armatele duşmane s-au întîlnit în zori,
Precum într-o furtună doi mari şi negri nori.

Lovire fulgerîndă, grea, lungă şi cumplită !
Pe mii de ţevii iese uciderea-nmiită.

Şi-n rangurile rupte zbor glonţii vîjîind,
Şi-n ele baioneta străpunge zinghenind.

Cad trupuri peste trupuri grămadă, sîngerate,
Şi tot rămîn în urmă, ca spicuri săcerate,

Dar alte şiruri nouă ieu rang în locul lor
Şi, tot scăzînd, se-ncruntă în aprigul omor !

Precum un lanţ de valuri pe marea albăstrie,
Cavalerimea-n linii se-ntinde pe cîmpie

Şi-n pedestrimea deasă, ce-mproaşcă foc fioros,
S-aruncă-n zbor de moarte, cu tropot zgomotos,

Iată francezii sprinteni şi veseli în războaie !
Victoria de dînşii în veci nu se îndoaie.

Iată colo, pe munte, voinicii bersalieri
Ce merg tot înainte, ca vechii cavaleri !

Ei se-ncleştează-n luptă cu-a nemţilor armată,
Strigînd în foc : „Trăiască Italia liberată !"

Mulţi varsă a lor sînge pe-al patriei altar,
Dar jertfa lor sublimă nu este în zădar !

Duşmanul se retrage, învins !... şi-nvingătoare
Lucesc în Solferino stindarde tricoloare !

III

BERSALIERUL MURIND

Pe patul durerei un tînăr rănit
Îşi perde-al lui sînge.
Aproape de dînsul un înger mâhnit
Veghează şi plînge.

Oşteanul e palid ! El pare murind
L-a lampei lumină,
Dar ochiu-i s-aprinde la înger privind
Şi peptu-i suspină.

El mîna-i întinde c-un zîmbet duios,
Cu-o slabă mişcare,
Şi glasu-i de moarte, adînc, mîngăios,
Îi zice-n oftare :

„O ! fiinţă drăgălaşă ! ai avut cuvînt a-mi zice
Că pe lume nu-i nimică mai sublim şi mai ferice

Decît sfînta legătură, decît sfînta înfrăţire
Ce uneşte-amorul gingaş cu a patriei iubire !

Lasă lacrimile tale ca un limpide izvor
Să renvie-a mea putere în momentul cînd eu mor,

Ca să pot a-ţi spune încă în accente omeneşti
Cît de mult tu eşti iubită, cît de mult ştii să iubeşti !

O simţire-atît de-naltă precum e a ta simţire
Între îngeri şi-ntre oameni şterge orice osebire.

Ea-mi insuflă-n ora morţei dor aprins de nouă viaţă,
Să te văd încoronată de Italia măreaţă !

O ! Lucie, o ! Madonă coborîtă pre pămînt !
Nobile fiinţi ca tine rare-au fost şi rare sînt,

Dar un suflet patriotic ca să ştie-a să jertfi,
Precum ştie al tău suflet, nici nu este, nici va fi !

Îţi aduci aminte, spune, de Florenţa, de o noapte,
De o dulce serenadă, de-ale noastre blînde şoapte ?

Ah ! îmi pare c-aud încă preţioasele-ţi cuvinte
Jălind patria-n sclăvie ! Spune-mi, îţi aduci aminte ?

Nu, nu plînge. O ! nu zice că-n mormînt tu m-ai împins,
Căci în inima mea junǎ focul sfînt tu l-ai aprins.

Tu m-ai pus pe mîndra cale de-a mă face cu onor
Demn de patria-mi iubită, demn de scumpul tău amor !

Stăi, ascultă ! ţara-ntreagă cîntă-un vers de libertate !
Ah ! o vie fericire mă cuprinde, mă străbate.

Vin' să-ngenunchem, să zicem într-o vecinică unire
De credinţă, de sperare, de amor şi de gîndire :

«O ! cerească Provedinţă ! sfarmă cruda tiranie
Ce Veneţiei regine pune lanţuri de robie,

Şi din Alpi cu frunte naltă pînă-n mare-Adriatică
Dă putere ţării mele care astăzi se ridică ! »"

Pe patul durerei oşteanul căzînd,
Muri cu-o zîmbire.
Trista lui iubită rămase gemînd,
Fără de simţire.

A doua zi o cruce plecată de vînt
Albea în cîmpie.
Sub ea două trupuri zăceau în mormînt
Pentru vecinicie !...

Italia-i mamă ! de ai săi copii
Îşi aduce-aminte ;
Ea a-ntins covoare ţesute-n flori vii
Pe-a lor oseminte !

Milano, 1 8 5 9

LA POEȚII ROMÂNI

Pe albumul princesii A. Ghica

Precum în vară dulci păsărele
Sosesc voios
Și pe un arbor cuprins de ele
Cîntă frumos ;

Veniți aice cu-a voastre lire
Voi ce aveți
Pe frunte raze de nemurire,
O ! juni poeți !

Voi, care-n focul ce vă străbate
Visați cu dor
Glorii, plăcere și libertate
Și dulce-amor !

Veniți s-aduceți o închinare
De nobili fii
Celor ce țării au dat salvare
În vijelii.

Cîntați trecutul ce se mîndrește
De-ai săi eroi,
Ș-a cărui rază se răspîndește
Lin peste noi.

Cîntaţi Unirea, fala strămbună
Cu glas sonor,
Căci poezia adînc răsună
Între popor !

Cîntaţi, căci lumea trece, dispare,
Visele pier,
Însă-a juniei dalbă cîntare
Zboară la cer.

Ş-acolo merge de se uneşte
Cu sfîntul cor
Ce în lumină cîntă, slăveşte
Pe Creator...

Cînd mîna morţii rece s-apasă
Pe-al vieţii fir,
Dulce-i cîntarea ce-n inimi lasă
Un suvenir !

Bucureşti, 1 8 6 0

LACUL DE COMO

Sonet

Pe albumul princesii C. Conachi-Vogoridi

În lacul de Como e unda senină
Ca cerul albastru ivit pintre nori.
În giuru-i se-ntinde un rai de grădină
Ce varsă pe maluri bucheturi de flori.

Frumoasele *villa,* zîmbind în lumină,
Se-nşiră sub dealuri ca scumpe comori,
Şi-n umbra de arbori ce-n apă se-nclină
Trec barce uşoare cu juni călători.

Pe mal o copilă se primblă-n răcoare.
Un flutur de aur s-alintă la soare
Şi cată-a să pune pe albul ei sîn.

O ! lac ! o ! minune ! Ferice, ferice
De cine-şi închide aripele-aice.
Ca fluturul vesel pe floarea de crin !

ROMANŢĂ

Pe albumul d-nei M.D.

Draga mea, a noastră viaţă
E ca pomul cu verdeaţă
Ce dă umbră, ce dă flori
Tinerilor călători.

Draga mea, amoru-n viaţă
E ca dulcea cîntăreaţă
Ce se-ngînă cu-al ei dor
Sus, în pomul roditor.

Draga mea, amor şi viaţă
Simt a iernei rece gheaţă.
Omul merge la mormînt,
Pomul cade pe pămînt.

Dar cît le rămîne viaţă,
Tot suspină cu dulceaţă
Suvenirul scump în om,
Păsărica dulce-n pom.

CRINUL

Pe albumul d-rei A. Cîmpineanu

Pe cînd steaua se oglindă
În izvorul tăinuit,
Crinul merge de colindă
Cîmpul verde şi-nflorit,

Şi în cupa lui adună
Lacrimi albe de pe flori,
Ce cu razele din lună
Se sărută, dulci surori.

Iar cînd soarele s-aprinde
Pe al cerului altar,
Crinul vesel îi întinde
Cupa-i de mărgăritar.

Astfel tu, copilă dalbă,
Cînd în lume te iveşti,
Culegi roua dulce, albă,
De pe crinii sufleteşti ;

Şi cînd cerul în lumină
Te deşteaptă despre zori,
A ta inimă-i închină
Virginalele-i comori !

Bucureşti, 1 8 6 0

CRISTOS A ÎNVIAT

Cristos mîntuitorul din morţi a înviat,
Şi fruntea-i ca un soare,
Lucind peste popoare,
Fiori de nemurire în lume-a-mprăştiat.

Cristos, zeul credinţei, ieşit-a din mormînt !
Ş-a sa reînviere
Ne-arată că nu pere
Dreptatea, şi credinţa, şi adevărul sfînt !

Cristos e viu ! Ca dînsul, o ! voi ce suferiţi
În lanţuri de robie,
Curînd la viaţă vie
Din umbra tristă-a morţii veţi fi cu toţi ieşiţi !

Polonie strivită sub aprigul picior
A tiraniei crude,
Curagiu ! în cer s-aude
Un imn de renviere, un glas prevestitor.

Curagiu ! Deschizînd astăzi a veciniciei porţi,
Mîntuitorul vine,
Polonie, spre tine,
Să te ridice falnic cu dînsul dintre morţi !

ÎNŞIRĂ-TE, MĂRGĂRITE

Legendă
dedicată d-nei Zoe Cantacuzin

Trei copile de-mpărat
Stau într-un măreţ palat,
Înşirînd la scumpe salbe
De mărgăritare albe.
Iar o pasere măiastră
Vine vesel pe fereastră
Şi, bătînd din aripioare,
Zice, blînd cuvîntătoare :
„Bine, bine v-am găsit,
Dalbe flori din răsărit !"
„Bine-ai venit de la rai,
Păsărea cu dulce grai !"
„Eu sosesc cu primăvara
Ca să mă întorn cu vara ;
Ş-acum vin pe-al vostru plai,
Aducînd luna lui mai,
Luna cea de lăcrimioare
Şi de doruri iubitoare,
Şi o dalbă de poveste
Cum n-a fost şi nu mai este !"
„Păsăricǎ, spune, spune
Cea poveste de minune,
Că ţi-om face noi trei salbe
De mărgăritare albe."

I

„Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Ca o horă luminoasă,
Ca povestea mea duioasă :

Fost-a fost în lume-odată
Mîndruliţă, dulce fată,
Şi la chip fărmecătoare
De puteai căta la soare,
Iar la ochişorii săi
Şi la faţă-i nu putei !
Florile îi ziceau floare,
Stelele, stea lucitoare,
Încît vecinic flori şi stele
Se certau noaptea-ntre ele !

Iată-n fapt de dimineaţă
Că pe cîmpul de verdeaţă
Copiliţa, cu-alte două,
Se primbla, torcînd, prin rouă.
Una zice : «Am visat
De-un fecior de împărat !
Dac-ar fi acum să vie
Să m-aleagă de soţie,
I-aş aduce eu în dar
Un şoiman de armasar
Care zboară, care sare
Peste munţi şi peste mare
Şi încungiură pămîntul
Mai uşor chiar decît vîntul !»
Alta zice : «Sorioare !
Eu i-aş ţese-n foc de soare
O cămeşă-n zece iţe,
Cu descîntici prin altiţe,
Ca să-i fie de noroc
Şi să-l apere de foc,
Şi de patimi sufleteşti,

Şi de boalele trupeşti !»
Iar frumoasa copiliţă
Zice astfel din guriţă :
«Eu i-aş face doi feciori,
Doi de gemen frăţiori,
Cu cosiţele-aurite
Şi cu feţele-nflorite,
De n-ar fi alţii ca ei
Drăgălaşi şi frumuşei,
Căci ar fi strălucitori
Ca doi ochi veselitori !»

«De mi-i face-aşa copii,
Tu, mireasa mea să fii !
(Zice-atunce mîndrul crai
Ce vîna pe verde plai.)
Tu să fii a mea mireasă,
A mea dulce-mpărateasă !
Tu, minune-nçîntatoare
Care eşti ruptă din soare !»
Copiliţa-n fericire
Stă pătrunsă de uimire.
Ochii galiş i se-nchid,
Degitele-i se deschid,
Fusu-i pică, firu-şi perde,
Şi ea cade-n iarba verde.
Iară craiul tinerel
O ie-n braţe uşurel,
Şi cu gingaşul odor
Saltă pe-al său cal uşor.
Calul falnic se-ncordează,
Sare, zboară şi nechează ;
El nechezul n-a sfîrşit,
La palat c-a şi sosit !

Şepte zile-abie trecea,
Mare nuntă se făcea,
Cu nuntaşi nenumăraţi,
Cum se cade la-mpăraţi,

De-au mers vestea-n depărtări,
Peste nouă ţări şi mări !
Fost-au faţă crai vestiţi,
Cu corone-mpodobiţi,
Şi vestite-mpăratese,
Tot frumoase şi alese.
Fost-au încă la serbare
Oaspeţi mari de spaimîntare, [a],
Urieşi cu negre semne,
Sfarmă-Peatră, Strîmbă-Lemne,
Zmei cu ochii sîngeroşi
Şi vitejii feţi-frumoşi !
Dar din toţi nuntaşii cine
Răspîndea mai vii lumine ?
Dulce-a craiului mireasă,
Tînăra împărateasă,
Care ochii fărmeca
De zîmbea sau de juca.
Blîndul zîmbet a copilei
Lumina ca faptul zilei,
Ş-al ei joc părea un zbor
Chiar de flutur sprinteior.
Fost-am încă şi eu faţă
La cea nuntă mult măreaţă,
Şi de-atunci tot mă gîndesc
C-am visat un vis ceresc !

II

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Precum şirul din poveste,
Că-nainte mult mai este :

---

a) Poveştile poporale sînt pline de fiinţi fantastice, precum : urieşi, feţi-frumoşi, carii se luptă cu zmeii pentru fete de împăraţi, Sfarmă-Peatră, ce macină stîncele ca să turbure pîraiele, Strîmbă-Lemne, care îndoaie copacii codrilor... etc.

Trecu luna, trecu două,
Trecu cinci, trecură nouă ;
Doamna născu doi feciori,
Doi de gemen frăţiori,
Cu cosiţe poleite
Şi cu feţe înflorite,
De păreau strălucitori
Ca doi ochi veselitori !...

Alei, mîndre sorioare !
Puteaţi voi a-mi spune oare
Ce-i mai bun în astă viaţă
Ca iubirea cu dulceaţă ?
Ce-i mai sfînt şi mai alin
Ca mama cu prunc la sîn ?
Ce-i mai drag şi mai plăcut
Ca pruncuţul nou-născut ?...
Mama doamnă, fericită,
Cu doi prunci împodobită,
Îi ţinea duios la sîn,
Ca doi fluturi pe un crin,
Şi din pletele-i gingaşe
Le făcea lor dulce faşe,
Şi pe braţe-i, ca să-i culce,
Le făcea un leagăn dulce.
Ea-i privea şi zi şi noapte,
Le vorbea cu blînde şoapte
Şi, privindu-i, se uimea !...
Ea-i trezea şi-i adormea,
I-adormea tot în cîntări
Şi-i trezea în sărutări.

Cînd era pe adormire,
Le cînta cu-nduioşire :
«Nani, nani, copilaşi,
Dragii mamei fecioraşi !
Că mama v-a legăna,
Cu vers dulce v-a-ngîna

Maria Cantacuzino, desen de Théodore Chasseriau, din 1855

N. Bălcescu

Ş-a ruga pe Dumnezeu
Să vă primble-n raiul său,
Să videţi, unicii mei,
Ceruri plini de curcubei,
Ploi de raze şi de stele
Pe cîmpii de viorele.
Ş-oi ruga Domnul ceresc
Să ajungeţi cum doresc,
Viteji mari şi feţi-frumoşi,
Doi luceferi mîngăioşi.
Lumea să vă îndrăgească,
Duşmanii să se-ngrozească,
S-aveţi parte şi renume,
Să vă meargă vestea-n lume !»

Cînd era iar pe trezie,
Le cînta în veselie :
«Sculaţi, sculaţi, feţii mei,
Floricele dalbe !
C-au venit doi îngerei
În veşminte albe,
Îngerei colindători,
Floricele dalbe,
Noaptea pe la cîntători,
Cînd zorile-s albe,
Şi v-aduc pe aripioare
Floricele dalbe,
Rouă sfîntă-nvietoare,
Şi cunune albe !»

Alei ! mîndre sorioare !
Nici că se afla sub soare
Fericire mai deplină,
Viaţă dulce mai senină !
Dar în lume ades trece
Vînt de moarte, fior rece,
Şi pe loc se vestejeşte
Tot ce-n lume ne zîmbeşte !

Seninul se schimbă-n nori,
Viaţa-n noapte fără ziori,
Veselia-n aspre chinuri
Şi cîntările-n suspinuri !
Iată că-ntr-o zi din mai
Mers-au vestea chiar la rai
De-acei mîndri frăţiori,
A pămîntului comori,
Şi toţi îngerii în zbor
Au venit, ascunşi de-un nor,
Ca să vadă dacă sînt
Fraţi de-ai lor pe-acest pămînt ?
«Dulce-s, Doamne, la privire !
Ca un vis de fericire !»
Abie zis-au, şi pe loc,
Ca un fulger viu de foc,
Crunt diochiul au ajuns
Pe copii şi i-au străpuns !
Copilaşii plîng, suspin,
Scot guriţa de la sîn,
Cată-n ochii mamei lor,
Pleacă fruntea, cad şi mor !
Vai de codrul care-şi perde
Freamătul şi frunza verde !
Vai de inima pustie
Ce-au rămas făr' de soţie !
Dar amar, amar pe lume,
De copiii fără mume,
Şi de mamele cu dor
Care-şi perd copiii lor !

III

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Precum şirul din poveste,
Că-nainte mult mai este :

Pe copiii-mbrăţişaţi,
Într-un leagăn alb culcaţi,
Trista mamă i-a-ngropat
Lîngă ea, lîngă palat,
La fereastra din grădină,
Sub o tufă de sulcină.
Iar din leagănul de flori
Răsărit-au pînă-n ziori
Doi brazi gingaşi de o samă,
Ca doi gemeni dintr-o mamă,
Ş-au crescut, crescut-au iară
De la ziori şi pînă-n seară,
Pîn-au dat să se lovească
De ferastra-mpăratească...

«Frăţioare, frăţioare,
Înlăuntru ce vezi oare ?»
«Văd pe mama !... Auzi, frate,
Gemetele-i necurmate ?»
«Maiculiţa mea iubită,
Cît de-amar e rătăcită !»
«Ochii-i sînt două izvoare
Tot de lacrimi arzătoare !»
«Ah ! priveşte cum ne cată
Prin cea casă întristată !»
«Cum ne cheamă, cum ne plînge !
Mînele cum şi le frînge !»
«Mamă, mamă, draga noastră,
Iată-ne ici la fereastră.
Vin' cu dulce sărutat
Şi cu dulce dismierdat,
Că de mult, amar de noi,
Ne lipseşti la amîndoi !»
Astfel brazii suspinau
Ş-a lor crengi le clătinau
Pe fereastră-n sala mare...
Mama doamnă viu tresare,
Vine,-aleargă, stă, nu crede,

Vede brazii şi nu-i vede,
Şterge iute ochii săi :
«Dragii mei, drăguţii mei !
Voi sînteţi ! inima-mi zice
C-aţi venit voi iar aice
Lîng-a mamei dulce sîn,
Ce hrăneşte-amar suspin !
Scumpii mamei frumuşei,
Copilaşi, iubiţii mei !
Frig v-au fost în cel pămînt,
Pedepsi-l-ar Domnul sfînt !
Ş-acum nu mai cată nime
De a voastră frăgezime,
Nici vă leagănă-n cîntări,
Nici v-adoarme-n sărutări !»
«Taoi, maicuţă cu durere,
Că-ţi aducem mîngăiere.
Nu jăli a noastră soartă,
Că de grijă cerul poartă
Şi la morţi, şi la cei vii,
Şi la flori, şi la copii.
Seara primăverii caldă
Cu dulci lacrime ne scaldă,
Vîntul ne adoarme-uşor
Cu suspin răcoritor,
Şi steluţa serii, mută,
Cu dulci raze ne sărută.»
«Ce vorbiţi de primăvară,
Şi de stele, şi de seară ?
Nu videţi cumpliţii nori
Cum sosesc fulgerători ?
N-auziţi cerul cum tună
Şi pămîntul cum răsună ?
Vîntul suflă şi vă-ndoaie,
Pe voi cade rece ploaie...
Dragii mei, gingaşii mei !
Cum să-i apăr eu pe ei ?...»

Biata mamă n-a sfîrşit,
Cerul brazii au trăsnit
Şi sub ochii săi pe loc
I-au aprins în mare foc !
La pămînt brazii cădeau,
Cu lung gemet ei ardeau
Şi spre doamna ce-i videa
Crengile şi le-ntindea.
Biata mamă, despletită,
Spaimîntată, rătăcită,
Pe fereastră se pleca,
Vrînd în foc a s-arunca ;
Dar deodată ochii săi
Au zărit două scîntei
Pintre flacări strălucind,
În văzduh voios sărind,
Către stele tot suind,
Ş-amîndouă pintre ele
Prefăcîndu-se în stele.
Faţa ei, l-acea privire,
Străluci de fericire,
Cum s-aprinde alba lună
Dup-o aprigă furtună ;
Şi cu grabă-n veselie
Ieşind noaptea pe cîmpie,
Ea se duse aiurind,
Cu ochii la cer privind,
Cum se duce neoprit
Dorul cel nemărginit !

IV

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Ca duioasa mea poveste,
Că-nainte mult nu este :

Pe cea vale de mohor,
Lîng-un limpede izvor,

Mama doamnă stă culcată
Şi cu dragoste tot cată
Cînd la cerul înstelat,
Unde doru-i au zburat,
Cînd pe faţa apei line,
Unde-a cerului lumine
Se prevăd, se oglindează
Şi în taină scînteiază.
Biata mamă-ncet suspină
Şi cu-o floare de sulcină
Ea dismiardă-ncetişor
Faţa micului izvor,
Ş-apoi stă, şi tot priveşte,
Apa cînd se limpezeşte,
Care stele mai întăi
Au să iasă-n faţa ei ?

Umbra nopţii de pe vale
Se pătrunde de-a ei jale
Şi ascultă în tăcere
Şoapta-i plină de durere.
Căci ea stelele descîntă
Şi, plîngînd, astfel ea cîntă :

«Cîte stele sînt pe cer,
Pînă-n ziuă toate per,
Numai două-s stătătoare
Pîn' la răsărit de soare,
Şi îngînă dorul meu...
Coborî-le-ar Dumnezeu !

Stelişoare, blînde stele,
Ochişori inimei mele !
Pre pămînt voi v-aţi închis
Şi în ceruri v-aţi deschis
Să priviţi la dorul meu...
Coborî-v-ar Dumnezeu !

Bine v-a fi vouă, bine,
În cel rai cu vii lumine,
Dar nici raiul nu e lin
Ca al mamei dulce sîn !
Ah ! copii, la sînul meu
Coborî-v-ar Dumnezeu !»

O ! minune ! sus, în cer,
Două stele iată per !
Şi cu zborul de săgeată
Prin văzduh iată-le, iată
Că vin iute şi voioase,
Lăsînd urme argintoase,
Pîn' ce cad lîngă izvor
Într-un lung, întins ogor,
Şi se fac din două stele
Două mărgăritărele...

Cine-n lume, cine poate
Mările să le înoate,
Codrii vechi să mi-i pătrunză
Ca să numere-a lor frunză ?
Cine poate-avea aflare
Cîte valuri sînt pe mare,
Cîte raze sînt în soare,
Cît parfum e într-o floare ?
Numai dorul mamei poate
Să pătrundă-n lume toate,
Ca să afle mîngăiere
La cumplita sa durere !

Astfel doamna, ca-ntr-un rîu,
Intră-n lanul cel de grîu,
Şi tot cată nencetat
Stelele care-au picat.
Spic de spic ea îl culege,
Grîu-n palme îl alege

Şi-l sărută, şi-l dismiardă,
Copilaşii să nu-şi peardă !
Zi de vară pînă-n seară
Ea din lan nu iese-afară,
Spicuieşte, spicuieşte,
De odihnă nici gîndeşte !
Iar cînd lanul s-au sfîrşit,
Iată, Doamne ! c-au găsit
Într-un spic frumos şi mare
Două mici mărgăritare !
Şi de-atunci mama duioasă,
În răpirea-i drăgăstoasă,
Tot înşiră, visătoare,
Preţioasele-i odoare
Şi la sînu-i tot le strînge,
Apoi rîde, apoi plînge,
Le deşiră cînd şi cînd
Şi le-nşiră iar, cîntînd :

«Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Precum lacrimile mele
Se-nşiră curgînd la stele !

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Ca şi anii mei de jale
Pe-a durerei tristă cale !

Înşiră-te, mărgărite,
Pe lungi fire aurite,
Pîn' ce dorul bietei mume
Va-nceta de-a plînge-n lume !»"

Mirceşti

PASTELURI

1862—187...

SERILE LA MIRCEȘTI

Perdelele-s lăsate și lampele aprinse ;
În sobă arde focul, tovarăș mîngăios,
Și cadrele-aurite, ce de păreți sînt prinse
Sub palidă lumină, apar misterios.

Afară plouă, ninge ! afară-i vijelie,
Și crivățul aleargă pe cîmpul înnegrit ;
Iar eu, retras în pace, aștept din cer să vie
O zînă drăgălașă, cu glasul aurit.

Pe jilțu-mi, lîngă masă, avînd condeiu-n mînă,
Cînd scriu o strofă dulce pe care-o prind din zbor,
Cînd ochiu-mi întîlnește ș-admiră o cadînă
Ce-n cadrul ei se-ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, junǎ, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sînul, dulce val,
Ea pare zea Venus cînd a ieșit din unde
Ca să arate lumei frumosul ideal.

Alături apare un cîmp de aspră luptă,
Pătat cu sînge negru acoperit cu morți.
Un june-n floarea vieții strîngînd o spadă ruptă
Țintește ochii vestezi pe-a veciniciei porți.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se opreşte pe un oraş tăcut,
Veneţia, regină, ce-n marea se oglindă
Făr-a videa pe frunte-i splendoarea din trecut.

O lacrimă... dar iată plutind pe-a mărei spume
O sprintenă corvetă, un răpide-alcyon ;
Şi iată colo-n ceruri pribejile din lume,
Cucoarele în şiruri zburînd spre orizon.

O ! farmec, dulce farmec a vieţii călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer !
Dor gingaş de lumină, amor de dulce soare,
Voi mă răpiţi cînd vine în ţară asprul ger !...

Afară ninge, ninge, şi apriga furtună
Prin neagra-ntunecime răspînde reci fiori,
Iar eu visez de plaiuri pe care alba lună
Revarsă-un val de aur ce curge pintre flori.

Văd insule frumoase şi mări necunoscute,
Şi splendide oraşe, şi lacuri de smarald,
Şi cete de sălbatici prin codri deşi perdute,
Şi zîne ce se scaldă în faptul zilei, cald.

Prin fumul ţigaretei ce zboară în spirale
Văd eroi prinşi la luptă pe cîmpul de onor,
Şi-n tainice saraiuri minuni orientale
Ce-n suflete deşteaptă dulci visuri de amor.

Apoi închipuirea îşi strînge-a sa aripă ;
Tablourile toate se şterg, dispar încet,
Şi mii de suvenire mă-ncungiură-ntr-o clipă
În faţa unui tainic şi drăgălaş portret.

Atunci inima-mi zboară la raiul vieţii mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Ş-atunci păduri şi lacuri, şi mări, şi flori, şi stele
Intoană pentru mine un imn nemărginit.

Aşa-n singurătate, pe cînd afară ninge,
Gîndirea mea se primblă pe mîndri curcubei,
Pîn'ce se stinge focul şi lampa-n glob se stinge,
Şi saltă căţeluşu-mi de pe genunchii mei.

Mirceşti, 1 8 6 7

SFÎRŞIT DE TOAMNĂ

Oaspeţii caselor noastre, cocostîrci şi rîndunele,
Părăsit-au a lor cuiburi şi-au fugit de zile rele ;
Cîrdurile de cucoare, înşirîndu-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde cîmpie acu-i tristă, vestezită,
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită ;
Frunzele-i cad, zbor în aer, şi de crengi se deslipesc,
Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc.

Din tuspatru părţi a lumei se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri, plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cîrd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.

Ziua scade ; iarna vine, vine pe crivăţ călare !
Vîntul şuieră prin hornuri, răspîndind înfiorare.
Boii rag, caii rănchează, cînii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gînduri şi s-apropie de foc.

Mircești, 1 8 6 7

IARNA

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă ;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi.
Răspîndind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară !
Cu o zale argintie se îmbracă mîndra ţară ;
Soarele rotund şi palid se prevede pintre nori
Ca un vis de tinereţe pintre anii trecători.

Tot e alb pe cîmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopii înşiraţi se perd în zare,
Şi pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele perdute sub clăbuci albii de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Străluceşte şi dismiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie uşoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

GERUL

Gerul aspru şi sălbatic strînge-n braţe-i cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace-n amorţire ;
El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre ziori
C-un văl alb de promoroacă şi cu ţurţuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se opreşte,
Şi, privind la focul vesel care-n sobe străluceşte,
El depune flori de iarnă pe cristalul îngheţat,
Crini şi roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheaţă între maluri,
Pune streşinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Iar pe feţe de copile înfloreşte trandafiri,
Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.

Gerul dă aripi de vultur cailor în spumegare
Ce se-ntrec pe cîmpul luciu, scoţînd aburi lungi pe nare.
O ! tu, gerule năprasnic, vin', îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el ştie, şi eu !

VISCOLUL

Crivățul din meazănoapte vîjie prin vijelie,
Spulberînd zăpada-n ceruri de pe deal, de pe cîmpie.
Valuri albe trec în zare, se așază-n lung troian,
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frămîntă lumea !... Lupii suri ies după pradă,
Alergînd, urlînd în urmă-i prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură ; corbii zbor vîrtej, răpiți de vînt,
Și răchițile se-ndoaie lovindu-se de pămînt.

Zberăt, raget, țipet, vaiet, mii de glasuri spăimîntate,
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,
Și-n departe se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal și călător !

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude-n cîmp latrare și zărește cu uimire
O căsuță drăgălașă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeție îl întîmpină zîmbind !

SANIA

Zi cu soare, ger cu stele !... Hai, iubită, la primblare.
Caii muşcă-a lor zăbale, surugiul e călare ;
Săniuţa, cuib de iarnă, e cam strimtă pentru doi...
Tu zîmbeşti ?... Zîmbirea-ţi zice că e bună pentru noi.

Caii scutură prin aer sunătoarele lor salbe,
Răpind sania uşoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuieşte ; caii zboară ca doi zmei
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scîntei.

Pe cîmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se văd insule de codri, s-aud cîni la vînătoare,
Iar în lunca pudruită cu mănunt mărgăritar
Saltă-o veveriţă mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poiene, acum trecem prin zăvoaie ;
Crengile-aninate-n cale ning steluţe şi se-ndoaie.
Iată-o gingaşă mlădiţă cu şirag de mărţişori... [a]
Tu o rupi ?... Ea te stropeşte cu fulgi albi răcoritori.

---

a) Numele de mărţişori este dat crengilor de lozie îmbobocită cu muguri argintii. Românii le culeg şi le anină în casele lor ca un semn iubit de primavară, în ziua de Florii.

MEZUL IERNEI

În păduri trăsnesc stejarii ! E un ger amar, cumplit !
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe cîmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scîrție sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scînteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestos,
Și pe ele se așează bolta cerului senină,
Unde luna își aprinde farul tainic de lumină.

O ! tablou măreț, fantastic !... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.
Munții sînt a lui altare, codrii — organe sonoare
Unde crivățul pătrunde, scoțînd note-ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără viață, fără glas ;
Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă — nici un pas ;
Dar ce văd ?... în raza lunei o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-i spăimîntată !

LA GURA SOBEI [a)]

Aşezat la gura sobei noaptea pe cînd viscoleşte
Privesc focul, scump tovarăş, care vesel pîlpîieşte,
Şi prin flacăra albastră vreascurilor de aluni
Văd trecînd în zbor fantastic a poveştilor minuni.

Iată-o pasere măiastră prinsă-n luptă c-un balaur;
Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec pe punţi de aur;
Iată cai ce fug ca gîndul; iată zmei înaripaţi
Care-ascund în mari palaturi mîndre fete de-mpăraţi.

---

a) Omer a compus *Iliada* şi *Odiseea* din tradiţii şi poate chiar din fragmente de poeme poporale. Ariosto a scris fantastica epopee *Orlando* de pe legendele cavalereşti răspîndite în Italia şi ilustrate prin imaginaţia poporului iubitor de minuni.

Poporul dar este izvorul celor mai poetice creaţii, celor mai neperitoare opere; şi poeţii mari, carii apar ca nişte rari meteori, nu sînt decît revelatorii măiestri a poeziei popoarelor, concentrată în sînul lor.

Poveştile noastre reprezintă o comoară atît de bogată în iscodiri ingenioase, în imagini feerice, în flori de graţioasă poezie, că, de s-ar naşte în România un nou Ariosto, el ar compune un poem de aceeaşi valoare nepreţuită ca poemul lui *Orlando*.

În ele găsim o limbă armonioasă şi perioade întregi versificate, încît lesne s-ar putea crede că poveştile ar fi poeme antice prozaite cu timpul. În ele aflăm producerile unui geniu fecund şi original, precum: feţi-frumoşi cu părul de aur, fete de împăraţi atît de frumoase, că par a fi rupte din soare, cai năzdrăvani ce zboară în naltul cerului, şerpi cu solzii de aur carii au cuiburi pline de petre scumpe, cerbi carii duc între coarne leagăn de zîne, paseri măiestre cu grai omenesc, pajuri

Iată pajuri năzdrăvane care vin din neagra lume,
Aducînd pe lumea albă feţi-frumoşi cu falnic nume ;
Iată-n lacul cel de lapte toate zînele din rai...
Nu departe stă Pepelea, tupilat în flori de mai.

Dar pe mine ce m-atrage, dar pe mine ce mă-ncîntă
E Ileana Cosînzeana !... în cosiţă floarea-i cîntă.
Pînă-n ziuă stau pe gînduri şi la ea privesc uimit,
Că-mi aduce viu aminte de-o minune ce-am iubit !

---

ce locuiesc în fundul pămîntului, în lumea neagră, mere de aur care se prefac în palaturi împărăteşti, furci de argint care torc singure, poduri de oţel, copaci cu poame de rubin şi de smarald etc., etc.

În ele mai întîlnim fiinţi fantastice care ne-au spăriat în copilăria noastră : balauri, zmei, urieşi, ca Sfarmă-Peatră şi ca Strîmbă-Lemne, cîni cu dinţii de criţă... etc. În ele mai găsim zeii paganismului, sub figuri de sfinte creştine : sfînta Mercure, sfînta Joie, sfînta Vinere, şi pe mult frumoasa Ileana Cosînzana, imagina cea mai graţioasă ce a ieşit din inima poporului român.

Şi dacă vom studia poveştile noastre cu luare-aminte, dacă le vom compara cu unele periode din poemul *Orlando*, vom descoperi în cuprinsul lor diverse tablouri, scene şi chiar eroi şi eroine care figurează sub alte denumiri în opera lui Arioşto,

BRADUL

Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicioasă
Pintre negură se perde
Ca o fantasmă geroasă,

Şi priveşte cu-ntristare
Cum se primblă prin răstoace
Iarna pe un urs călare,
Iarna cu şepte cojoace.

El se scutură şi zice :
„În zădar, tu, vrăjitoare,
Aduci viforul pe-aice,
Aduci zile fără soare.

În zădar îngheţi pămîntul,
Ucizi florile şi stupii
Şi trimiţi moartea cu vîntul
Şi trimiţi foamea cu lupii.

În zădar a ta suflare
Apa-n rîuri o încheagă,
Şterge urma pe cărare
Şi de mine ţurţuri leagă.

În zădar aduci cu tine
Corbul negru și prădalnic,
Și din codrii cu jivine
Faci să iasă urlet jalnic.

În zădar, urgie crudă,
Lungești noaptea-ntunecoasă
Și, rîzînd de-a lumei trudă,
Scurtezi ziua luminoasă.

În zădar îmi pui povară
De zăpadă și de gheață.
Fie iarnă, fie vară,
Eu păstrez a mea verdeață!"

SFÎRŞITUL IERNEI

S-a dus zăpada albă de pe întinsul ţării,
S-au dus zilele Babei şi nopţile vegherii [a].
Cîmpia scoate aburi ; pe umedul pămînt
Se-ntind cărări uscate de-al primăverii vînt.

Lumina e mai caldă şi-n inimă pătrunde ;
Prin rîpi adînci zăpada de soare se ascunde.
Pîraiele umflate curg iute şopotind,
Şi mugurii pe creangă se văd îmbobocind.

O, Doamne ! iată-un flutur ce prin văzduh
se perde !
În cîmpul veşted iată un fir de iarbă verde
Pe care-ncet se urcă un galbin gîndăcel,
Şi sub a lui povară îl pleacă-ncetinel.

---

a) Românul caracterizează sub forme poetice sau glumeţe toate variaţiile timpului. Astfel, îi place a numi zilele Babei, zilele cele dentîi a lunei lui mart *(giboulées de Mars)*, pretinzînd că ele sînt nesuferite, ca o babă care se ceartă necontenit, şi plînge, se boceşte şi nu lasă pe nime în pace. Însă adevărata denumire de zilele Babei e bazată pe sărbătoarea Dochiei (baba Dochia), ce cade la începutul lui mart. ; Acele zile sînt urmate de zilele cocostîrcului, a mieilor, a ciocîrliei, a rîndunelelor etc., care prevestesc reîntoarcerea în ţară a paserilor pribegite de cu toamnă şi epoha naşterei mieilor.

Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gîndăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă şi-un dor nemărginit,
Aprind un soare dulce în sufletul uimit!

OASPEŢII PRIMĂVERII

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punt s-arată !
E cocostîrcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalţă, în cercuri line zboară
Şi, răpide ca gîndul, la cuibu-i se coboară ;
Iar copilaşii veseli, cu peptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i şi-i zic : „Bine-ai sosit !“

În aer ciocîrlia, pe casă rîndunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Şi pe deasupra bălţii nagîţii se-nvîrtesc.

Ah ! iată primăvara cu sînu-i de verdeaţă !
În lume-i veselie, amor, sperare, viaţă,
Şi cerul şi pămîntul preschimbă sărutări
Prin raze aurite şi vesele cîntări !

CUCOARELE

Din cea zare luminoasă vine-un lung şir de cucoare
Aducînd pe-aripi întinse calde raze de la soare ;
Iată-le deasupra noastră, iată-le colo sub nor,
În văzduh călăuzite de-un pilot, bătrîn cocor.

Ele vin din fundul lumii, de prin clime înfocate,
De la India Brahmină, unde fearele-ncruntate,
Pardoşi, tigri, şerpi gigantici stau în jungli tupilaţi,
Pîndind noaptea elefanţii cu lungi trombe înarmaţi.

Fericite călătoare ! zburînd iute pe sub ceruri,
Au văzut în răpigiune ale Africei misteruri,
Lacul Cead şi munţii Lunii, cu Pustiu-ngrozitor,
Nilul Alb cărui se-nchină un cumplit negru popor.

Călătoare scumpe mie !... Au lăsat în a lor cale
Asia cu-a sale rîuri, Caşemirul cu-a sa vale,
Au lăsat chiar Ceylanul, mîndra insula din rai,
Şi revin cu fericire pe al ţării dulce plai !

NOAPTEA

Noaptea-i dulce-n primăvară, liniştită, răcoroasă,
Ca-ntr-un suflet cu durere o gîndire mîngăioasă.
Ici, colo, cerul dispare sub mari insule de nori,
Scuturînd din a lui poale lungi şi răpizi meteori.

Pe un deal în depărtare un foc tainic străluceşte
Ca un ochi roş de balaur care-adoarme şi clipeşte.
Sînt păstori în şezătoare sau vreo ceată de voinici ?
E vro tabără de oare sau un rond de tricolici ? [a)]

Cătră munţi pin întuneric un lung bucium se aude.
El aminte suvenirul celor timpuri negre, crude,
Cînd din culme-n culme noaptea buciumele răsunau
Şi la lupte sîngeroase pe români îi deşteptau.

Acum însă viaţa-i lină ; ţara doarme-n nepăsare !
Cînd şi cînd, un cîne latră la o umbră ce-i apare,
Şi-ntr-o baltă mii de broaşte în lung hor orăcăiesc,
Holbînd ochii cu ţintire la luceafărul ceresc !

---

a) Tricolicii fac parte din lumea fantastică a strigoilor, a moroilor, a vîrcolacilor (vîrcolici), a sburătorilor etc., carii apar în basmele şi în superstiţiile poporale.

DIMINEAȚA

Ziori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură.
În curînd și el apare pe-orizonul aurit,
Sorbind roua dimineții de pe cîmpul înverzit.

El se-nalță de trei suliți pe cerească mîndră scară
Și cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediței și viorele, brebenei și toporași
Ce răzbat prin frunzi uscate și s-arată drăgălași.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păsărelele-și dreg glasul prin huceagul de sub luncă.
În grădini, în cîmpi, pe dealuri, prin poiene și prin vii
Ard movili buruienoase, scoțînd fumuri cenușii.

Caii zburdă prin ceairuri ; turma zbeară la pășune ;
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n răpigiune,
Și o blîndă copiliță, torcînd lîna din fuior,
Paște bobocei de aur lîng-un limpede izvor.

TUNETUL

Pe lanul lung şi verde, cu grîul răsărit,
O umbră călătoare se-ntinde-ncet şi trece,
Precum un rîu de munte cînd gheaţa s-a topit
Se varsă peste maluri, cîmpiile să-nece.

E umbra unor nouri albii, uşori, mănunţi
Ce lunecă sub soare, clădind un lanţ de munţi ;
Ei vin în mezul zilei c-un surd şi tainic sunet
Şi, ca semnal de viaţă, aprind în cer un tunet.

Văzduhul bubuieşte !... pămîntul desmorţit
Cu mii şi mii de glasuri semnalului răspunde,
Şi de asprimea iernei simţindu-se ferit,
De-o nouă-ntinerire ferice se pătrunde.

La răsărit urare ! urare la apus !
Un cîrd de vulturi ageri, rotindu-se pe sus,
Se-nalţă ca s-asculte mult vesela fanfară
Ce buciumă prin nouri frumoasa primăvară.

FLORIILE

Iată zile-ncălzitoare
După aspre vijelii !
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Primavara-ncîntatoare
Scoate iarba pe cîmpii.
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Lumea-i toată-n sărbătoare,
Ceru-i plin de ciocîrlii.
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Păcat, zău, de cine moare
Şi ferice de cei vii !
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Copiliţă, nu vrei oare,
Nu vrei cu mine să vii,
Cînd Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Florii ?

Să culegem la răcoare
Viorele albăstrii ?
Hai ! Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Florii.

Eu ţi-oi da de orice floare
Mii de sărutări şi mii.
Hai ! Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Florii.

Iar tu, dulce zîmbitoare,
T-ei face că te mănii...
Hai ! Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Florii.

V. Alecsandri prin 1853

ROMÂNIA LITERARĂ.

№ 8. Anul I. 20 Fevruarie 1855.

SENTINELA ROMÂNĂ.

POESIE ISTORICĂ

DE

M. Alexandri.

Ana ipsve, scripse poemul.

CÂNTĂREA I.

I.

Din sfârșit Carpați-n sus,
Din desimea sprâncenilor,
Privește-n zare ochiul lui,
Ca doi luceferi sfredelitori,
Ce scapără adâncuri
Ale ființei sufletești,
Ce se 'ntinde ca o vergă
Între Dunărea mărețe,
Între de-asemenea, în depărtare,
Între Nistru, până la Mare.
Iar ce vede atâta mândră
Ca stăpână se 'ntinde?
Câmpiile cu holdurile
Bogate ca un rai de verde
Ale-i sânul cu un Zmeu!
Spuză-i stâncă spre 'nsoțire
Sau un brâu de oțel strâns
Spre 'n scoate sfârșenia
Ale sale de sfânt

O ființă apropiată
Ce mărește a ei stăpânire,
Ale sale doi voinici
Ce mărește a ei slăvire.
Mama-i dreaptă ținea palat;
Iar ce care pleca ca oaie
Koło de sine stăpânitor,
Ca un leu nemărginitor.

Ceia știeau spre câmpie
Ale-au cât [illegible] nemărginire,
Ale, ca dânsa, neclintit
Stau, apărând sânge Românul.
Numai ochi sei mândri,
Bătrânele-i ființă
Ale vede zarea albastre.
Ființă, luminoasă, mândre.
Unde, ca din sân trecând,
S'arată din când în când
Bucăți sfinte, grozave munte
Ce ascund din Mioara-munte,
Stremți ziduri, dărâmături
Ce ascund din Românul.

Ființă nu se clătină;
Privirea nu se depărtează;
Hotarele în mândri sânge,
Stăpâne 'n scoli ființă,
Când prin dânsa înțelepciunea,
Ființă simțire sănătoasă,
Trecută prin stâncă de mărgăritar,
Pământul de pace sfânt!
Iar ce veți un sfânt mare,
Privind departe de asupra,

Prima pagină din revista *România literară* (1855), în care a apărut pentru prima oară în românește poezia *Sentinela română*

PAŞTELE

De Paşti în satul vesel căsuţele-nălbite
Lucesc sub a lor malduri de trestii aurite
Pe care cocostîrcii, înfipţi într-un picior,
Dau gîtul peste aripi, tocînd din ciocul lor.

Un scrînciob mai la vale pe lîngă el adună
Flăcăi şi fete mîndre ce rîd cu voie bună;
Şi-n sunet de vioare, de cobze şi de nai
Se-ntoarce hora lină, călcînd pe verde plai.

Bătrîni cu feţe stinse, români cu feţe dalbe,
Romînce cu ochi negri şi cu ştergare albe
Pe iarba răsărită fac praznic la un loc,
Iar pe-mpregiur copiii se prind la luptă-n joc.

Şi scrînciobul se-ntoarce, purtînd în legănare
Părechi îmbrăţişate cu dulce înfocare,
Ochiri scînteitoare şi gingaşe zîmbiri
Ce viu răspînd în aer electrice luciri.

PLUGURILE

Noroc bun !... Pe cîmpul neted ies românii cu-a lor pluguri !
Boi plăvani în cîte şease trag, se opintesc în juguri.
Braţul gol apasă-n coarne ; ferul taie brazde lungi
Ce se-nşiră-n bătătură ca lucioase, negre dungi.

Treptat, cîmpul se umbreşte sub a brazdelor desime ;
El răsună-n mare zgomot de voioasa argăţime,
Iar pe lanul ce în soare se zvîntează fumegînd,
Cocostîrcii cu largi pasuri calcă rar şi meditînd.

Acum soarele-i l-ameazi ; la pămînt omul se-ntinde ;
Cîrd de fete şi neveste de la sat aduc merinde ;
Plugul zace-n lan pe coaste, iar un mîndru flăcăoaş
Mînă boii la izvoare şi îi paşte la imaş.

Sfîntă muncă de la ţară, izvor sacru de rodire,
Tu legi omul cu pămîntul în o dulce înfrăţire !...
Dar lumina amurgeşte, şi plugarii către sat,
Haulind pe lîngă juguri, se întorc de la arat.

SĂMĂNATORII

Sămănătorii harnici, cu sacul subsuoară,
Păşescu-n lungul brazdei pe fragedul pămînt;
Pe culme, pe vălcele se suie şi coboară
Zvîrlind în a lor cale seminţa după vînt.

„O mie!“ zice unul menind cu veselie.
„Noroc şi roadă bună!“ adaoge un alt.
„Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
Ca trestia cea naltă să fie paiul nalt!

Din ziori şi pînă-n noapte tot grîul să răsară;
În el să se ascundă porumbii osteniţi,
Şi cînd flăcăi şi fete vor secera la vară,
În valuri mari de aur să-noate rătăciţi!“

Sămănătorii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezişul brazdei boroanele pornesc,
Şi grapele spinoase de-aproape le urmează,
Îngroapă-ncet seminţa şi cîmpul netezesc.

RODICA

Purtînd cofiţă cu apă rece
Pe ai săi umeri albi, rotunzori,
Juna Rodică voioasă trece
Pe lîngă junii sămanători.

Ei cu grăbire îi sar în cale,
Zicînd : „Rodică, floare de crin,
În plin să-ţi meargă vrerile tale,
Precum tu, dragă, ne ieşi cu plin ! [a]

S-ajungi mireasă, s-ajungi craiasă !
Calea să-ţi fie numai cu flori,
Şi casa casă, şi masa masă,
Şi sînul leagăn de pruncuşori !"

Cu grîu de aur ei o presoară,
Apoi cofiţa întreagă-o beu.
Copila rîde şi-n cale-i zboară,
Scuturînd grîul din părul său.

---

a) A ieşi cu plin dinaintea unui călător sau muncitor este un semn de bun ogur (tradiţie poporală).

LUNCA DIN MIRCEŞTI

Bate vînt de primavară şi pe muguri îi deschide ;
Vîntul bate, frunza creşte, şi voioasă lunca rîde.
Sub verdeaţa dragalaşă dispar crengile pe rînd,
Şi sub crengile umbroase mierla sare şuierînd.

O ! minune, farmec dulce ! O ! putere creatoare !
În oricare zi pe lume iese cîte-o nouă floare,
Ş-un nou glas de armonie completează imnul sfînt
Ce se-nalţă către ceruri de pe veselul pămînt.

Tot ce simte şi viază, feară, pasere sau plîntă
În căldura primaverii naşte, saltă, zboară, cîntă.
Omul îşi îndreaptă pasul către desul stejăriş,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziş.

El se duce după visuri ; inima lui creşte plină
De o sacră melodie, melanholică, divină,
De o tainică vibrare, de-un avînt inspirător
Ce-i aduc în pept suspinuri şi-n ochi lacrimi de amor.

Este timpul renvierii, este timpul rennoirei,
Ş-a sperărei zîmbitoare, ş-a plăcerei, ş-a iubirei.
Pasărea-şi găteşte cuibul, floarea mîndrele-i colori,
Cîmpul via sa verdeaţă, lanul scumpele-i comori.

Sus, paingul pe un frasin, urzind pînza-i diafană,
Cu-al său fir de-argint subţire face-o punte-aeriană,
Iar în leagăn de matasă gangurul misterios
Cu privighitoarea dulce se îngînă-armonios.

Jos pe la tulpini, la umbră, fluturii, flori zburătoare,
Se-ndrăgesc în părechere pe sîn alb de lăcrimioare,
Şi, ca roi de petre scumpe, gîndăceii smăltuiţi
Strălucesc, vie comoară, pe sub ierburi tăinuiţi.

O pătrunzătoare şoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultaţi !... ştejarul mare grăieşte cu iarba mică,
Vulturul cu ciocîrlia, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plînta, rîul cu limpidele izvor.

Şi ştejarul zice ierbei : „Mult eşti vie şi gingaşă !"
Fluturaşul zice floarei : „Mult eşti mie drăgălaşă !"
Vulturul uimit ascultă ciocîrlia ciripind ;
Rîu, izvoare, nouri, raze se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă ! rai frumos al ţării mele,
Mîndră-n soare, dulce-n umbră, tainică la foc de stele !
Ca grădinele Armidei, ai un farmec răpitor,
Şi Siretul te încinge cu-al său braţ dismierdător.

Umbra ta, răcoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poiene tupilată.
Ca o nimfă pînditoare de sub arbori înfloriţi,
Ea la sînul ei atrage călătorii fericiţi.

Şi-i încîntă, şi-i îmbată, şi-i aduce la uitare
Prin o magică plăcere de parfum şi de cîntare,
Căci în tine, luncă dragă, tot ce are suflet, grai,
Tot şopteşte de iubire în frumoasa luna mai !

MALUL SIRETULUI

Aburii uşori a nopţii ca fantasme se ridică
Şi, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică.
Rîul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineţii mişcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în faptul zilei, mă aşez pe malu-i verde
Şi privesc cum apa curge şi la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă-n vălurele pe prundişul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpînd malul năsipos.

Cînd o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Cînd o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
Cînd sălbaticele raţe se abat din zborul lor,
Bătînd apa-ntunecată de un nour trecător.

Şi gîndirea mea furată se tot duce-ncet la vale
Cu cel rîu care-n veci curge, făr-a se opri din cale.
Lunca-n giuru-mi clocoteşte ; o şopîrlă de smarald
Cată ţintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

FLORI DE NUFĂR

Prin trestia din baltă ce-n aer se mlădie
Răsună-n dimineaţă o tainică-armonie.
Sînt zîne ce se scaldă în fragedele ziori ?
Nu-s zîne, dar copile, a zînelor surori.

Verginile în apă intrat-au cu sfială,
Ş-acum se joacă vesel în dulcea-i răcoreală,
Şoptind, privind în undă albastrul cer senin,
Umplînd cu flori de nufăr cămeşa de la sîn.

O rază aurie prin stuhul des pătrunde
Şi gingaş luminează în cuibul ce le-ascunde
Comori de tinereţe, comori de fericiri,
Încîntătoare forme de albe năluciri.

Priviţi ! cetatea verde se mişcă, se deschide.
O mîndră copiliţă apare, iese, rîde
Şi lunecă... Deodată, rotunzi şi albiori,
Apar la foc de soare doi nufări plutitori.

CONCERTUL ÎN LUNCĂ

În poiana tainuită unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeţilor luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cîntăreaţă revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viaţa mult amară.

Roi de flacări uşurele, lucioli scînteitoare
Trec în aer stau lipite, de *luminărele*-n floare [a)]
Răspîndind prin crengi, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce măreşte-n mezul nopţii dalba luncii feerie.

Iată, vin pe rînd, păreche, şi pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu năltuţa *odoleană*,
Frăţiori şi *romăniţe* care se aţin la drumuri,
Clopoţei şi *măzărele*, îmbătate de parfumuri.

Iată frageda *sulcină*, *stelişoare*, blînde *nalbe*,
Urmărind pe *busuiocul* iubitor de sînuri albe.
Dediţei şi *garofiţe*, pîrguite-n foc de soare.
Toporaşi ce se închină gingaşelor *lăcrimioare*.

---

a) Luminările-n floare sînt florile numite luminărica-Domnului.

Vine *cimbrul* de la cîmpuri cu *fetica* de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soţie,
Şi cît el apare galbin, oacheşele *viorele*
Se retrag de el departe, rîzînd vesel între ele.

În poiană mai vin încă elegante floricele,
Unele-n *condurii doamnei* şi-n *rochiţi de rîndunele,*
Altele purtînd în frunte, înşirate pe o rază,
Picături de rouă dulce care-n umbră scînteiază.

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
Şi privesc sosind prin aer zburători cu mîndre pene,
Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
Ciocîrlii, oaspeţi de soare, rîndunele,-oaspeţi de casă.

Mierle vii şuierătoare, cucul plin de îngîmfare,
Gaiţa ce imitează orice sunete bizare,
Stigleţi, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Şi duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin şi gîndăceii în hlamide smălţuite ;
Iată grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
Şi culbeci care fac coarne purtîndu-şi casa-n spinare...
La ivirea lor poiana clocoteşte-n hohot mare.

Iată-n urmă şi albine aducînd în gură miere...
Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
Apoi sorb limpidea rouă din a florilor potire,
Şoptind florilor în taină blînde şoapte de iubire.

Dar, tăcere !... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude !...
Toţi rămîn în aşteptare. Cîntăreaţa-ncet prelude.
Vîntul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pînză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pintre frunzi alin adie,
Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pîn' ce umple-ntreaga luncă de-o vibrare-armonioasă.

Gînditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește.
Sufletul cu voluptate în estaz adînc plutește,
Și se pare că s-aude prin a raiului cîntare
Pe-ale îngerilor harpe lunecînd mărgăritare.

E privighitoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimei sale, visul ei de fericire...
Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cîntic fără nume...
Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume!

VÎNĂTORUL

Vînătorul pleacă grabnic la a ziorilor ivire,
Şi pe soare, falnic oaspe, îl salută cu iubire.
Lumea veselă tresare, mii de glasuri sunătoare
Celebrează însoţirea naturei cu mîndrul soare.

Valuri limpide de aer, ca o mare nevăzută,
Trec alin pe faţa lumii şi din treacăt o sărută.
Pe cîmpia rourată pasul lasă urmă verde,
Ce-n curînd sub raza caldă se usucă şi se perde.

Vînătorul soarbe-n cale-i răcoreala dimineţii,
Admirînd jocul luminei pe splendoarele verdeţii,
Admirînd în umbra caldă florile de prin poiene,
Şi pîraie cristaline, şi vultani cu mîndre pene.

Pe colnic, în zarea luncii, un plop mare se ridică,
Cu-a lui frunză argintie făcînd umbră pe vălcică.
Vînătorul la tulpină-i cade-n visuri iubitoare...
Două veveriţi pe-o creangă rîd de arma-i lucitoare.

PUNTEA

Şoapta nopţii se aude suspinînd încetişor ;
Arborii prin întuneric dau un freamăt sunător,
Şi deodată Aurora se iveşte radioasă,
Ca un ochi ce se deschide sub o geană luminoasă.

Dulce, veselă, rozie, scumpă ca un vis iubit,
Ea-şi ia zborul peste lume de la mîndrul răsărit
Şi întîlneşte-n a sa cale o copilă cosînzeană
Ce-i scaldată în năvalnic şi-n sîn poartă odoleană [a].

S-a oprit copila tristă pe o punte de stejar,
Plînsu-i lin pe sîn îi cade ca un scump mărgăritar ;
Iar pîrîul de la maluri smulgînd floare după floare,
Le depune cu şoptire lîngă albele-i picioare.

„De ce plîngi ?... îi zice-o rază pe-a ei frunte strălucind.
Tu eşti june, eşti menită să trăieşti, să mori iubind ;
Pentru tine-orice durere trebuie ca să se curme...
Nouri sînt ce nu fac umbră şi dureri ce nu lasă-urme."

---

a) Fetele de la ţară îşi fac scăldătoare de năvalnic *(pteris)* şi poartă pe ele flori de odoleană *(valeriana)*, pentru ca să devie mai atrăgătoare.

BALTA

Aerul e viu şi proaspăt !... el trezeşte şi învie
Peptul, inima şi ochii peste carii lin adie.
Balta-n aburi se ascunde sub un văl misterios,
Aşteptînd voiosul soare ca pe-un mire luminos.

Ceru-n zare se roşeşte ; mii de vrăbii deşteptate
Ciripesc şi se alungă pe girezi netrierate.
Balta vesel clocoteşte de-un concert asurzitor,
Şi din ochiuri se înalţă cîrd de raţe ca un nor.

Pintre stuhul ce se mişcă iată-o luntre vînătoare !
Şerpii lungi se-ncolăcează sub a nufărilor floare ;
Raţele prin moşunoaie după trestii se ascund,
Şi pe sus nagîţii ţipă, lişiţele dau în fund.

Răspîndind fiori de moarte, luntrea cea de arme plină
Cînd la umbră se doseşte, cînd s-arată la lumină ;
Iar pe mal, în liniştire, un bătlan, păşind încet,
Zice : „Nu-i peirea lumei... vînătorul e poet !“

FÎNTÎNA

Pe cărarea înflorită care duce la fîntînă,
În ştergar şi în catrinţă, merge-o sprintenă română ;
Ea la brîu-i poartă furcă şi la sîn un pruncuşor,
Cu guriţa lui lipită de al laptelui izvor.

Nevăstuica trece iute, torcînd lîna din fuioare
Şi sucind fusul vîrtelnic ce-o atinge la picioare.
Păsărelele-mpregiuru-i zbor voioase şi cîntînd,
Ea zîmbeşte şi tot merge, pruncuşoru-i sărutînd.

Iată,-ajunge la fîntînă, ş-acolo se întîlneşte
C-un drumeţ din lumea-ntreagă, care lung la ea priveşte,
Apoi cumpăna o pleacă, apoi scoate la lumină
Şi vecinei sale-ntinde o cofiţă, albă, plină.

Romăncuţa mulţămeşte, suflă-ncet peste cofiţă
Şi cu apa nencepută udă rumena-i guriţă ;
Iar drumeţul după dînsa bea, fugarul îşi adapă
Şi se jură că pe lume nu-i aşa de dulce apă.

SECERIŞUL

Ciocîrlia ciripie, fîlfîind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e-n neclintire, el devine arzător ;
Prepeliţa cîntă-n grîie, grierul cîntă-n mohor.

În cel lan cu spicuri nalte au intrat secerătorii,
Pe cînd era încă umed de răsuflul aurorii.
Toţi, privindu-i de departe, par că-noată-n galbin rîu,
Fetele fără ştergare şi flăcăii fără brîu.

Secerea, crai-nou de moarte, mereu taie, spicul cade.
Prepeliţa îşi ia puii şi se duce ; lanul scade.
Iar în urmă, holda mîndră, răsturnată prin bucăţi,
Se ridică-n snopi de aur, se clădeşte-n jumătăţi.

Mai departe, lucrînd iute, un flăcău şi-o fată mare
De tot snopul îşi dau gingaş o furişă sărutare,
Cînd o pasere măiastră, peste lan trecînd uşor,
Zice : „Dulce-a mai fi pînea de la snopurile lor !“

COSITUL

Faptul zilei se aprinde pe a dealurilor frunte,
Şi-un rîu falnic de lumină se revarsă peste munte.
Iarba coaptă străluceşte, ea se clatină la vînt,
Şi-a ei umbră lin se mişcă în dungi negre pe pămînt.

Iată, vin cosaşii veseli, se pun rînd. Sub a lor coasă
Cîmpul ras rămîne verde ca o apă luminoasă.
Unii brazdele răstoarnă, în căpiţi alţii le-adună,
Le clădesc apoi în stoguri şi cu stuh le încunună.

Mai devale-n cea dumbravă cu poiana tainuită,
Unde umbra pare verde şi de flori e-mbalsămită,
Coasele sub teaca udă zinghenesc răsunător.
Din căpiţă în căpiţă dumbrăveanca saltă-n zbor.

Un flăcău, cosind deoparte, lîngă-o tufă de sulcină,
Vede iarba încîlcită, frîntă pe la rădăcină.
„Ce să fie ?... Cuib de feară ?... O ! minune !“ zice el,
Şi, zîmbind, se pleacă iute de culege... un cercel !

PORTRET

dedicat doamnei X... Y... Z...

Superbă, maiestoasă, te simţi că eşti regină,
Căci fruntea-ţi se înalţă cînd lumea se înclină.
Şi imnul omenirei, un imn de adorare,
Ajunge pîn' la tine în slabă suspinare.

Ai ochi ca doi luceferi din aspra meazănoapte,
Ce-ngheaţă de departe a inimilor şoapte.
Privirea ta măreaţă de-abia se rătăceşte
Pe turma-ngenuncheată ce-n taină te slăveşte.

Chiar soarele ferbinte, de-ar vrea cu fericire
Să-şi schimbe nemurirea pe-o viaţă de iubire,
Ar stinge-a sale raze pe inima-ţi de gheaţă,
Şi lumea tristă-ar zace sub o eternă ceaţă.

Nici o mîndrie mare nu-ntrece-a ta mîndrire !
Nici spada nu întrece cumplita-ţi nesimţire !
Nici marmura cioplită albimea ta nu-ntrece...
Ca luna-n mezul iernei frumoasă eşti şi... rece !

PORTRET

dedicat princesei Natalia Ghica

Plăcută, simţitoare, în toate graţioasă,
Eşti dulce ca seninul de zi primavaroasă,
Şi ochiul ce oglindă cu drag fiinţa ta
Nimic în astă lume nu-l poate întrista.

Tot sufletul ferice s-apropie de tine
Ca de-o sperare vie, ca de un ceresc bine,
Şi nu vrea să mai zboare, simţind că a găsit
În sufletul tău gingaş un frăţior iubit.

Ai farmecul puternic ce-aprinde-n omenire
Avîntul de mari fapte, dorinţi de nemurire.
Tu poţi să dai c-un zîmbet, c-un singur sărutat
O patrie iubită la tristul exilat.

Oricine te zăreşte e mulţămit de viaţă,
Că-ţi rîde veselia ş-amorul dulce-n faţă.
Eşti cea mai dragalaşă minune cu ochi vii.
Eşti cea mai adorată... şi numai tu n-o ştii!

1 8 5...

PE COASTELE CALABREI

Pe coastele Calabrei vaporu-naintează
În unda luminoasă ce noaptea fosforează ;
El taie-o brazdă lungă pe-al mării plai senin,
Şi luna, vas de aur, pluteşte-n ceruri lin.

În dreapta, pe-ntuneric, se-nalţă-un negru munte,
Vulcanul bătrîn Etna, cu lava stinsă-n frunte ;
Sehastru ce cunoaşte al globului mister,
El pare că din sînu-i azvîrle stele-n cer.

În stînga e Carybda sălbatică, stîncie.
Din zare se întinde o punte argintie
Pe care se îndreaptă vaporul legănat,
Ce calcă orizonul cu stele semănat.

Dorm valurile mării sub atmosfera caldă.
În baie azurie Sicilia se scaldă ;
Şi-n umbră călătorul, ţintind ochii spre mal,
Aspiră-al Syracusei parfum oriental.

LINDA-RAIA [a]

Pe zidul din Alhambra luceşte-n răsărit
Un chiosc în filigrană de marmură-aurie,
Cu stîlpi şi arabescuri de jur împodobit,
Prin care se-ntrevede nălţimea azurie.

Acolo se arată, cînd ziua-i spre apus,
Frumoasa Linda-Raia, regina de Grenada;
Şi maurii din Vega [b] se jură că pe sus
Se primblă o hurie lucindă ca zăpada.

Minunea admirată de mauri şi creştini,
Ea vine-n chiosc alene, priveşte prin zăbrele,
Şi-i place să arunce a rodiei rubini,
Pe care-i prind în spaţiu voioase păsărele.

Dar iată că şiragul de alb mărgăritar
Alunecă pe braţu-i şi cade-n fund devale.
Don Pedro de Castilia, trecînd, îl ia în dar,
Zîmbeşte la regină şi pasă mîndru-n cale!

---

a) Fiica celui de pe urmă rege arab, Boabdil, care a stăpînit Grenada.

b) Vega e cîmpia mănoasă ce se întinde sub zidurile Grenadei.

CALEA-ROBILOR [a]

Pe cerul nalt luceşte un rîu albiu de stele,
Ce curge spre Moldova din tainicul noian ;
Ca flotă luminoasă, luceferii prin ele
Cutrieră în umbră cerescul ocean.

Din cînd în cînd desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade şi-n spaţiu s-acufundă,
Trăgînd pe plaiul negru o brazdă argintie,
Ce-n clipă-i trecătoare ca viaţa-n vecinicie !

Sub cerul fără margini, spre mîndrul răsărit,
Se-ntinde-n umbra nopţii un cîmp nemărginit,
Pustiu şi trist ca golul ce lasă-n urma lor
În inimi iubitoare iubiţii carii mor.

Şi rîul cel de stele e călăuzul tainic
Ce duce la Moldova pe rătăcitul cainic ;
Şi cîmpul e Bugeacul cu orizonuri mari,
Bătut de oameni searbezi ce fug de la tatari.

---

a) Românii dau nume de Calea-robilor acelei aglomerări de stele care formează pe faţa cerului un soi de rîu luminos (*voie lactée*). Pe timpul năvălirei tatarilor, robii carii scăpau din mînele lor se întorceau la Moldova, luîndu-se pe direcţia acelui fenomen ceresc.

BUCHET

Calul favorit a d-rei Maria Docan

În poveştile frumoase ce se spun la şezătoare
Sînt cai ageri, iuţi ca gîndul şi cu darul de cuvînt,
Unul galbin ca porumbul, aurit la foc de soare,
Altul negru ca păcatul... amîndoi copii de vînt!

Ei întrec în răpegiune rîndunica spăriată:
Peste nouri, peste mare duc vitejii feţi-frumoşi.
Ochii lor aruncă fulgeri carii fearele săgeată,
Şi copita lor ucide mari balauri fioroşi.

Mai sînt cai traşi prin verigă şi cu mintea năzdrăvană,
Mîndri ca o nălucire şi ca fluturi de uşori.
Ei, cînd poartă-n lumea albă pe Ileana Cosînzană,
Fără ca să le îndoaie calcă gingaşele flori.

Eu credeam pe Vînteş, Graur [a] că-s închipuiri visate
În geroase nopţi de iarnă lîngă focul de stejar;
Am văzut însă cu ochii în a mea vecinatate
Cal mai mîndru decît visul, alb ca un mărgăritar.

Şoimul tău, Miţică dragă, poartă-o zale ninsorie
Ce luceşte de departe sub seninul luminos.

---

a) Nume de cai din poveşti.

Tu-l iubeşti, el o cunoaşte ; e frumos, el încă-o ştie,
Şi ca lebăda pe apă se alintă graţios.

Cînd te vede, el te-admiră ; cînd te-aude, el nechează
Şi te cheamă, şi îi place să-l dismierzi încetinel.
Glasul tău îl îmblînzeşte, mîna ta îl încordează ;
El trăieşte pentru tine, şi tu, dragă, pentru el.

Amîndoi aveţi un suflet, zburînd vesel pe cîmpie,
Dulce, falnică păreche ! tablou viu, încîntător !
El pe tine te-mprumută c-un avînt de bărbăţie,
Tu îl împrumuţi pe dînsul cu-al tău farmec răpitor.

Şi oricine vă zăreşte zice-n sine cu-admirare :
„Aşa cal, aşa copilă !... Ea frumoasă, el frumos !
Pare dulcea primavară lin primblată-n legănare
Pe un snop de crini ce zboară pe sub soarele voios."

MANDARINUL

Mandarinu-n haine scumpe de matasă vişinie,
Cu frumoase flori de aur şi cu nasturi de opal,
Peste coada-i de păr negru poartă-o vînătă chitie
Care-n vîrf e-mpodobită c-un bumb galbin de cristal. *a)*

Fericit, el locuieşte un măreţ palat de vară
Plin de monstri albi de fildeş şi de jaduri preţioşi. *b)*
Mari lanterne transparente, de o formă mult bizară,
Răspînd noaptea raze blînde pe balauri fioroşi.

O deschisă galerie, unde-a soarelui lumină
Se strecoară-n arabescuri prin păreţii fini de lac,
Prelungeşte colonada-i pe-o fantastică grădină
Ce mirează flori de lotus în oglinda unui lac.

Ochiul vesel întîlneşte, pe colnice-nverzitoare,
Turnuri nalte şi pagode, unde cîntă vechiul bonz *c)*,
Şi auzul se resimte de vibrări asurzitoare,
De răsunetul metalic al tam-tamului de bronz. *d)*

---

a) Bumbii de cristal, prin diversele lor colori, desemnă rangurile mandarinilor. Coloarea galbină e cea mai distinsă.

b) Jadul e o peatră foarte scumpă şi apreţuită de chinezi.

c) Bonz e preot chinez.

d) Instrument de metal în formă rotundă, care produce un sunet prelungit cînd e lovit şi care servă la ceremoniile religioase.

Iată-o joncă aurită pe albastrul apei line [a],
Cu vîntreli de rogojină şi cu vîsle de sandal.
Înlăuntru rîde visul fericirilor divine,
Mandarina cu ochi galişi şi cu sînul virginal.

Ea-n grădină se coboară şi-n palat apoi dispare,
Pe nisip călcînd alene cu-ale ei picioare mici.
Nor de fluturi zboară-n cale-i şi cu-a lor aripi se pare
C-ar voi s-o mai oprească pintre arborii pitici. [b]

Ea se duce-n galerie s-o dismierde mandarinul!...
Graţioasă, pînditoare, sub cortelu-i de atlaz,
Îl invită cu ochirea, cu surîsul, cu suspinul,
Ca să guste voluptatea amorosului estaz.

Dar el stă în trîndăvie pe-un dragon de porcelană.
La minunele frumoase ce-i zîmbesc — nesimţitor,
Soarbe ceaiul aromatic din o tasă diafană
Şi cu drag se uită-n aer la un zmeu zbîrnîitor.

---

a) Joncă e corabie chineză de o formă bizară.

b) Una din cele mai stranii fantezii a chinezilor consistă a reduce toţi arborii la proporţii de copăcei pitici în grădinele lor.

PASTEL CHINEZ

dedicat d-lui I.A.C.

Pe-un canal îngust ce curge ca un şerpe cristalin
Se înşiră chioscuri albe, cu lac luciu smălţuite.
Tot ce-i nobil, avut, mare şi puternic la Pekin
În răcoarea lor plăcută duce zile fericite.

Pe sub nalte coperişuri care-n margini s-albiesc,
Galerii cu mari lanterne şi cu sprintene coloane
Au comori de plînte rare ce la umbră înfloresc
Şi-n ghirlande parfumate se revarsă pe balcoane.

Papagali verzi, roşi şi galbini, iubitori de dismierdări,
Prin zăbrele aurite zbor chemaţi de glasuri dalbe,
Şi pe buze rumeoare, cuib voios de sărutări,
Ei culeg zîmbiri divine, ei culeg migdale albe.

Apoi veseli, cu-a lor pradă, se pun hoţii zburători
Cînd pe mîndre paravane de matasă diafană,
Cînd pe crengi, cînd pe basinuri de albastră porcelană,
Unde viu se joacă-n faţă peşti cu solzii lucitori.

Ş-o momiţă strîmbătoare, sărind iute-n urma lor
De pe umerii de fildeş unui zeu grotesc de China,
Cade-n şahul de pe masă şi răstoarnă pe covor
Doi nebuni peste un rege şi un turn peste regina...

Pe canal trei poduri strimte ca trei arcuri se întind ;
A lor margini cizelate în şiraguri de inele
Poartă zmei cu ochi fantastici, carii noaptea se aprind,
Şi catarguri poleite, cu lungi flamuri uşurele.

Iar în fund, peste desimea de pagode azurii,
Ca un bloc de porcelană, falnic, sprinten se ridică
Un turn nalt cu şepte rînduri şi cu şepte galerii,
Unde ard în casolete flori de plantă-aromatică.

Pe un pod păşeşte-alene fiica unui mandarin,
Sub cortelul de crep galbin care-l pleacă despre soare,
Ferind peliţa-i de aur şi rotundu-i pept de crin,
Şi guriţa-i cu benghi negru ca un gîndăcel pe-o floare.

Umbra ei pe faţa apei, de pe pod uşor plutind,
Cu-o mişcare voluptoasă trece lin şi se opreşte
Pe o joncă unde şede un om tînăr pescuind...
El tresare, nalţă ochii şi cu dragoste zîmbeşte.

Iar colo-n vecinătate, sus, în turn, ca un hurez,
Un bătrîn, pîndind cu ochiul, taina dulce o surprinde...
El desemnă-ncet tabloul pe hîrtie de orez,
Şi se pare că hîrtia sub peniţă-i se aprinde !

BARAGANUL

Pe cea cîmpie lungă a cărei tristă zare
Sub cer, în fund, departe, misterios dispare,
Nici casă, nici pădure, nici rîu răcoritor,
Nimic nu-nveseleşte pe bietul călător.

Pustietatea goală sub arşiţa de soare
În patru părţi a lumei se-ntinde-ngrozitoare,
Cu iarba-i mohorîtă, cu negrul ei pămînt,
Cu-a sale mari vîrtejuri de colb ce zboară în vînt.

De mii de ani în sînu-i dormind, zace ascunsă
Singuratatea mută, sterilă, nepătrunsă,
Ce-adoarme-n focul verii l-al grierilor hor
Şi iarna se deşteaptă sub crivăţ în fior.

Acolo floarea naşte şi moare-n primavară,
Acolo pere umbra în zilele de vară,
Şi toamna-i fără roadă, ş-a iernii vijelii
Cutrieră cu zgomot pustiele cîmpii.

Pe cea savană-ntinsă şi cu sălbatic nume,
Lung ocean de iarbă necunoscut în lume,
O cumpănă se-nalţă aproape de un puţ,
Şi-n orizon se-ndoaie ca gîtul unui struţ.

Un car cu bivoli negri a stat lîngă fîntînă.
Vro doi români în soare ş-o sprintenă română
Încungiură ceaunul ce ferbe fumegos
Pe foc, şi mai departe un cîne roade-un os.

Pe car un copilandru priveşte-n departare...
Zadarnic ochii-i zboară din zare-n altă zare !
Nici casă, nici pădure, nici rîu răcoritor,
Nimic nu se arată pe cîmpul de mohor !

Din vreme-n vreme numai, lungi şiruri de cocoare
Sub bolta albăstrie zbor tainic călătoare,
Şi vulturi mari, prădalnici, cu gheare înarmaţi,
S-adună, lăsînd puii pe vîrfuri de Carpaţi.

Ah ! dulce, glorioasă şi mult strălucitoare
Va fi ziua de viaţă, oînd, pe sub mîndrul soare,
Trecînd în răpegiune, un zmeu cu-aripi de foc
Goni-va trista moarte ce zace-n acest loc !

Mult vesel va fi cîmpul cînd vecinica-i tăcere
Va dispărea deodată la glasul de-nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura lui de fer,
Vestind noua răpire a focului din cer !

Cannes, 20 marte 1 8 7 0

VALUL LUI TRAIAN [a)]

Pe cîmpia dunăreană care fuge-n depărtare,
Unde ochii se afundă dintr-o zare-n altă zare
Ca pe sînul fără margini şi pustiu de ocean,
Unind două orizonturi, iată valul lui Traian!

---

a) La început romanii nu se serveau decît de *lintres* (luntre) formate din copaci scobiţi; în urmă ei se dedară la navigaţie. şi avură vase de război, numite *naves longae, bireme, trireme* etc., care toate purtau nume înscrise pe *pro*ră, erau mişcate de vîsle şi de suflarea vîntului în *vela* (veluri), şi aveau un lest de nisip, *saburra* (savură).

Armata romană era compusă de legioane; fiecare din aceste cuprindea zece *cohorte* sau şesezeci de *centurii,* în total 6.000 de ostaşi. De toată legioana erau lipiţi 300 de cavaleri, divizaţi în zece scadroane, numite *turma,* iar fiecare scadron, în trei *decurii.*

O legioană se compunea de trei soiuri de fantasini: *hastati, principes* şi *triarii*; iar cu timpul se mai adăogi un al patrule corp, format din *veliti, sagitari* şi *ferentari,* carii, fiind uşor înarmaţi, luptau afară din ranguri. Cei mai mulţi erau străini, şi fiecare soldat avea şepte *javeline* (lănci) de aruncat în duşmani.

Armele romanilor erau: *javelina, arcul, scutul, coiful, zalea* (*lorica*), *caliga,* un soi de încălţăminte ţintuită care acoperea piciorul drept. Oastea se găsea sub comanda tribunilor şi a centuriilor, carii purtau vergi de vie ca semne de rangul şi atribuţiile lor. După centurii, veneau alţi şefi, numiţi *optiones* şi *signiferii,* purtători de stindarde. Comanda supremă aparţinea *consulului,* care îşi alegea locotenenţii săi generali (*legati*).

Generalul purta o manta, *paludamentul* sau *chlamys,* roşie, cu o bordură purpurie. Ofiţerii şi soldaţii purtau în timp de război o haină numită *sagum,* soi de manta deschisă, iar *toga* era haina lor în timp de pace.

El se-ntinde ca o brazdă ce pe urma-i colosală
A sapat, în primul secul, o triremă ideală,
Sau ca frînghia destinsă a giganticului arc
Ce-l purta, luptînd cu Roma, Decebal, falnic monarc.

O ! miragi sublim, fantastic !... prin o pulbere de aur
Gîndul meu răpit în spaţiu ca pe aripi de balaur
Întrevede legioane deşteptate din mormînt
Călcînd, val de năvălire, peste valul de pămînt.

Torent lung de umbre-antice, în lumină el apare,
Strălucind sub arme scumpe, sub hlamide consulare,
Şi trezind cu al său vuiet de ostaşi învingători
Iarba cîmpului şi codrii munţilor apărători.

Iată-n frunte *sagitarii* şi *veliţii*, limbi străine,
Înarmaţi cu proaşte, scuturi şi cu şepte *javeline*,
Ferentarii ce, ca dînşii, au pe capetele lor
Pei de feare-ngrozitoare şi *calige* la picior.

Apoi galii bravi şi veseli ce glumesc pe *celtiberii*,
Şi romanii în cohorte urmăriţi de *cavalerii*
Ce se-mpart în zece *turme*, purtînd coiful de oţel
Cu o *cristă* de lungi pene care fîlfîie pe el.

Legioanele conduse pe a Daciei cîmpie
De *tribuni* şi de *centurii* înarmaţi cu vergi de vie
Sînt urmate de trofee, de sclavi mulţi, de şefii daci
Şi de care mari cu aur ce-s mînate de *saraci*.

Cornuri, buciume şi tube sună falnice fanfare !
Lungul val de năvălire pe-alc Daciei hotare
E menit să se iezească contra altor năvăliri...
Dar ce vis ! în care timpuri se perd tristele-mi gîndiri ?

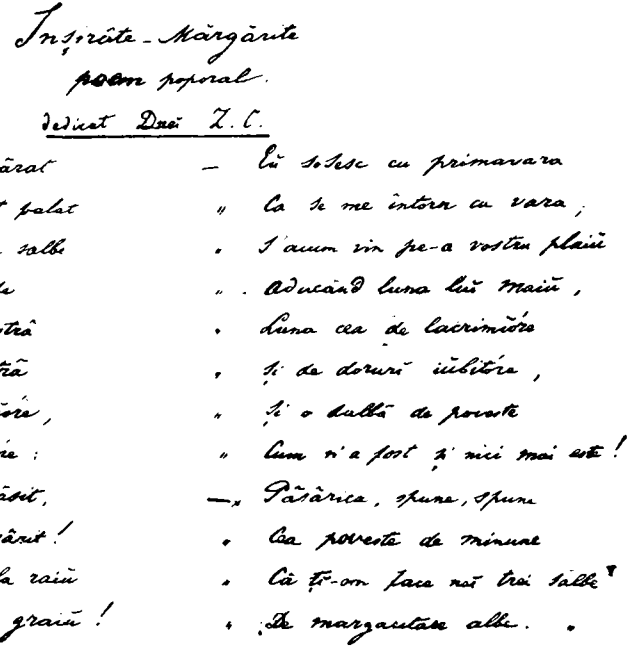
Înșirăte-Mărgărite
poem popular.
Dedicat Dnei Z. C.
Trei copile de împărat
Stau într'un măreț palat
Înșirând la șcumpe salbe
De margăritare albe
Ear o pasere măestră
Vine vesel pe fereștră
Și, bătând din aripióre,
Șice, blând cuviințióre:
Bine, bine v'am găsit,
Dalbe flori din Resărit!
Bine-ați venit de la raiu
Păsărea cu dulce graiu!
— Eu torcu cu primavara
„ Ca să me întorc cu vara,
„ Și aduc vin pe-a vostru plaiu
„ Aducând luna lui Maiu,
„ Luna cea de lacrimióre
„ Și de dorul iubitóre,
„ Și o dalbă de povesti
„ Cum s'a fost și nici mai este!
— „ Păsărica, spune, spune
„ Ca povești de minune
„ Că ți-om face noi trei salbe
„ De margarităre albe.

Facsimil al primei pagini din manuscrisul poemului *Înșiră-te mărgărite*

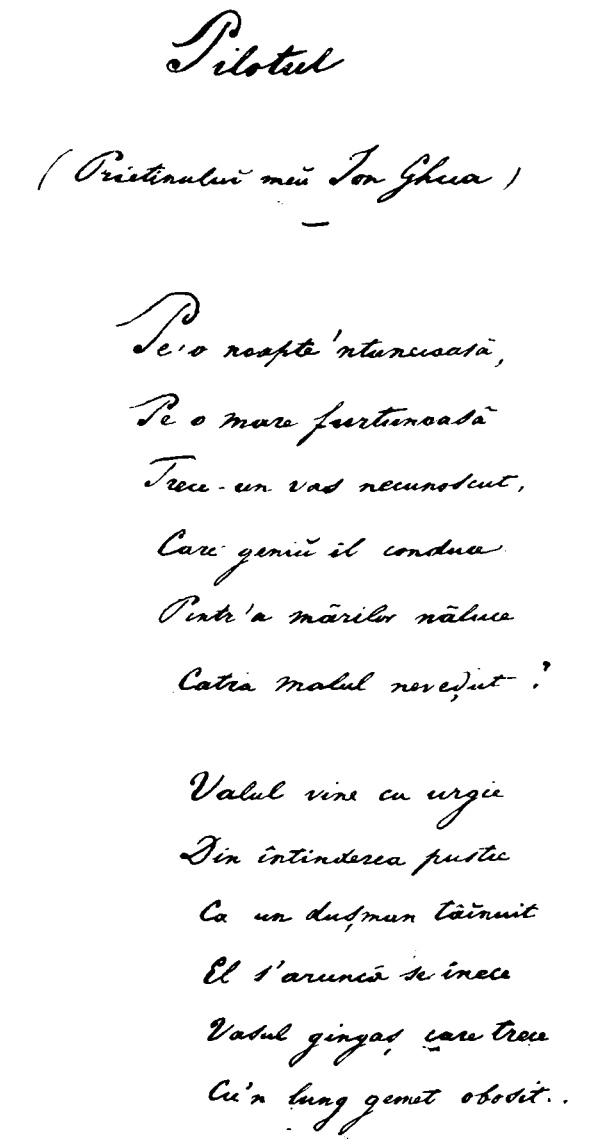

Facsimil al primei pagini din manuscrisul poeziei *Pilotul*

Pe colnicul rotund, verde, la al vînturilor şuier.
Cîntă-n umbra lui Murgilă un păstor din al său fluier.
Lîngă dînsul doarme-un cîne ; pe sus zboară un vultan,
Şi o turmă de oi blînde pasc pe valul lui Traian !

1 8 7 4

VARIA *(a)*

MAREA MEDITERANĂ

I

Întindere-albăstrie,
Nemărginit safir,
O ! mare, scumpă mie,
Eu vecinic te admir !

Eşti vastă, triumfală,
Te mişti măreţ la vînt
Ca mantie regală
Lipită de pămînt,

Şi vîntul care suflă
Adoarme pe-al tău sîn,
Ce saltă, se răsuflă
Şi naşte flori de crin.

Şi luna, zînă dulce,
Cînd aerul e cald,
Îi place să se culce
În cuibu-ţi de smarald.

Tu eşti atrăgătoare
Ca visul început,
Şi nu-i leagăn sub soare
Ca tine de plăcut.

Nimic nu poate-n lume
S-absoarbă gîndul meu
Ca taina fără nume
Ascunsă-n sînul tău.

Nici un spectacul mare
Nu poate-a mă-ncînta
Ca neagra-ţi tulburare,
Sau liniştirea ta...

Cînd faţa ta-i senină,
Chiar cerul înălţat
Spre tine se înclină
Să-ţi dea un sărutat.

Cînd plaiu-ţi clocoteşte
În munţi spumegători,
Văzduhul se-nnegreşte,
Pătruns de reci fiori,

Şi lumea, spaimîntată
De cruntele-ţi mugiri,
Tresare cufundată
În triste presimţiri;

Iar sufletu-mi în zboru-i
S-avîntă fericit
Şi scaldă vesel doru-i
În sînu-ţi răzvrătit.

II

Scumpă Mediterană!
Lac limpide şi lin!
Oglindă diafană
A cerului senin!

Mi-e drag pe-a tale maluri
Visînd să vieţuiesc
Şi, dus pe-a tale valuri,
Plutind să rătăcesc.

Mi-e drag să văd la soare,
În orizon albind,
Corăbii călătoare
Ca paseri pribegind.

Atunci se-naripează
Neîmpăcatu-mi dor
Şi tainic le urmează
Zburînd pe calea lor.

Atunci, frumoasă mare,
Al tău farmec iubit
M-atrage-n depărtare
Ca glasu-i îmblînzit,

Şi lin, pe nesimţite,
Cu gîndul vizitez
Acele lumi dorite
La care-ades visez :

Atlantica fioroasă
Cu-a sale mari furtuni,
Şi Asia frumoasă,
Ş-a Indiei minuni.

Atunci pe lîngă mine
Aud un freamăt blînd
De strofe dulci, divine,
Ce mă uimesc pe rînd.

Şi sufletu-mi s-aprinde
Ca vesel vînător,
Cercînd de a le prinde
Din veselul lor zbor.

III

Feerică plăcere,
Poetic, dulce trai !
Cerească renviere
Într-al magiei rai !

Ferice care poate,
Lăsînd a lumei mal,
Cu geniul să-noate
Prin naltul ideal !...

Eu simt un ceresc bine
Cînd pot să zic voios
L-a stelelor lumine
Un imn armonios.

Prin sferile-nstelate
Pătrund şi văd uimit
Fiinţele-adorate
Ce trist m-au părăsit.

Şi-mi pare că spre mine
Un înger alb şi sînt,
Zîmbind, păşeşte, vine
De-mi zice ca să cînt...

Ah ! în a mea junie
Necontenit cîntam ;
De dulce armonie
Ferice mă-mbătam.

Cîntat-am mîntuirea
Poporului strivit ;
Cîntat-am fericirea
Iubind de-a fi iubit.

Cîntat-am, plin de viaţă,
Al vieţii dar plăcut
Şi gloria măreaţă
Măreţului trecut...

Acum junia-i dusă
În sîn la Dumnezeu !
Steluţa mea-i apusă
Din orizonul meu !...

Dar cînd, o ! scumpă mare,
În cale-mi te zăresc,
Tresar, învii şi-mi pare
Că iar întineresc,

Ş-atunci, din amorţire
Trezindu-mă încet,
Simţesc cu fericire
Că sînt încă poet !

Nisa, 1 8 6 7

TÎNĂRA CREOLĂ

I

În balconul de pe mare
Rita, gingaş adormind,
Pintre gene-n depărtare
Vede luna răsărind.

Ochii galiş ea deschide
Spre al cerului senin
Şi ferice blînd surîde
La al lunei zîmbet lin.

Marea-n spume scînteiază,
Cerul e strălucitor,
Iar prin stele acordează
Îngerii harpele lor,

Şi copila serafie,
Zărind sus pe fraţii săi,
Cîntă-o dulce melodie,
Dulce ca sufletul ei.

Ceru-i zice : „Vină, vină
Între stele, fiica mea,
Pentru fruntea ta divină
Să-ţi alegi o mîndră stea".

Marea-i zice : „Vină-n zare
Să te-adorm pe-al meu talaz
Şi s-anin mărgăritare
Pe-ai tăi umeri de atlaz".

Iată Rita se găteşte
Ca să zboare-n orizon,
Dar, uimită, se opreşte
Şi se pleacă pe balcon...

Sub balcon, în mez de noapte,
Sub balcon, lîngă izvor,
Sub balcon, cu blînde şoapte
Suspina blîndul amor !

II

Rita, june călătoare,
Cu ochi vii răpiţi din soare
Şi cu glasul argintiu,
Rîde, vesel răsfăţată,
Privind numai cîteodată
Orizonul albăstriu.

Buza ei trandafirie
Ca garofa ce învie,
Răspîndind dulce parfum,
Se deschide zîmbitoare,
Dezvălind albe comoare
Prin al ţigaretei fum.

Un mic flutur din grădină
Uşor vine de s-anină
Pe-al ei negru păr şi fin ;

O suflare de pe mare
Vine şi cu-o dismierdare
Răcoreşte albu-i sîn.

Rita, leneşa creolă,
Cu o mîndră-aureolă
Se-ncununa graţios ;
Ea îşi pune flori de laur,
Cere cupa sa de aur,
Apoi cîntă-armonios :

„Salte valurile mărei !
Eu în lumea desfătărei
Trec ca paserea zburînd.
Sufle vîntul, cerul cadă,
Eu mă dau iubirei pradă
Şi-mi trec zilele cîntînd.

Sînt frumoasă, sînt iubită
Şi mă legăn fericită
Pe-a juniei val senin.
Vivat ! soarta e divină,
Cînd de spume-i cupa plină
Şi de-amor sufletul plin !“

Nisa, 1 8 6 7

STROFE SCRISE PE UN PĂRETE

Suflat-a vîntul morţii pe dulcea-mi primavară
Şi floarea vieţii mele curînd s-a vestejit !
Durerea e mai crudă şi jalea mai amară
Cînd simţi că mori departe de tot ce ai iubit !

Încet-încet simţirea în mine amorţeşte.
Un negru nor deasupră-mi tot vine şi iar trece.
Se tulbură-a mea minte, suflarea mea slăbeşte,
Pe inimă-mi se pune o greutate rece.

O ! suvenir al ţării ! cerească mîngăiere !
Alungă-n departare cumplitul negru nor,
Să văd lumina iarăşi, să simt reînviere,
Să cînt iubita ţară, apoi voios să mor !

Insula Prinkipo, 1 8 4 5

IMN RELIGIOS

cîntat la serbarea junimei academice române, dată în memoria acestui domn [Ştefan cel Mare] la monăstirea Putna, în 15/27 august 1871

Etern, Atotputernic, o ! Creator sublime,
Tu ce dai lumei viaţă şi omului cuvînt,
În tine crede, speră întreaga românime...
Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pămînt !

Sub ochii tăi în lume lungi valuri de-omenire
Pe marea veciniciei dispar ca nori în vînt,
Şi-n clipa lor de viaţă trecînd strigă-n uimire :
Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pămînt !

Tu din sămînţa mică înalţi stejarul mare,
Tu junelor popoare dai un măreţ avînt,
Tu-n inimile noastre ai sacre, vii altare.
Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pămînt !

În tine-i viitorul, trecutul şi prezentul !
Tu duci la nemurire prin tainicul mormînt
Şi numele-ţi cu stele lumină firmamentul.
Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pămînt !

Etern, Atotputernic, o ! Creator sublime,
Tu care ţii la dreapta pe Ştefan, erou sfînt,
Fă-n lume să străluce iubita-i românime...
Glorie ţie-n ceruri, glorie pe pămînt !

IMN LUI ŞTEFAN CEL MARE

cîntat la serbarea junimei academice
dată în memoria acestui domn
la monăstirea Putna, în 15/27 august 1871

La poalele Carpaţilor,
Sub vechiul tău mormînt,
Dormi, erou al românilor,
O ! Ştefan, erou sfînt !
Ca sentinele falnice
Carpaţii te păzesc,
Şi de sublima-ţi glorie
Cu seculii şoptesc.

Cînd tremurau popoarele
Sub aprigii păgîni,
Tu le-apărai cu braţele
Vitejilor români.
Cu drag privindu-ţi patria
Şi moartea cu dispreţ,
Măreţ în sînul luptelor,
Şi-n pace-ai fost măreţ.

În cer apune soarele
Stingînd razele lui,
Dar într-a noastre suflete
În veci tu nu apui !
Prin negura trecutului,
O ! soare-nvingător,
Lumini cu raze splendide,
Prezent şi viitor.

În timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor,
Visai unirea Daciei
Cu-o turmă ş-un păstor ;
O ! mare umbră-eroică,
Priveşte visul tău :
Uniţi sîntem în cugete,
Uniţi în Dumnezeu.

În poalele Carpaţilor,
La vechiul tău mormînt,
Toţi în genunchi, o ! Ştefane,
Depunem jurămînt :
„Un gînd s-avem în numele
Românului popor,
Aprinşi de-amorul gloriei
Ş-al patriei amor !“

IERI ŞI ASTĂZI

Ieri pămîntul era verde,
Azi pămîntul e-nălbit,
Şi prin negură se perde
Soarele îngălbinit.

Ieri căldură, azi zapadă,
Şi din codrii pudruiţi
Ies în grabă, după pradă,
Uli şi urşii flămînziţi.

Ieri voioasa ciocîrlie
Zbura-n soare ciripind ;
Azi pe vesteda cîmpie
S-aud corbii croncăind.

Ieri natura-n tinereţă
Era dulce la privit ;
Azi urîta bătrîneţă
Peste frunte-i s-a lăţit !

Ce durere vie, cruntă,
Şters-au mîndrele-i colori
S-a făcut a fi căruntă
Din amurgul pînă-n ziori ?

O, natură ! ca şi tine
Omul verde şi-nflorit
Într-o clipă, vai ! devine
O ruină de jălit,

Şi el nici că mai zăreşte
După timpul de ninsori
Primavara ce zîmbeşte
Între soare şi-ntre flori !

AMICULUI A. DONICI

Eu, ce sînt un biet morar
Fără nici un pic de carte,
Mă-nchin ţie de departe,
Măi, vestite fabular,
Şi-ţi trimit voios din moară
Un poclon neaşteptat,
Chiar o fabulă uşoară
Care azi am măcinat.
Cerne-o bine tu pe dînsa
Şi, de vrei să-mi faci pe plac,
Alege făina-ntr-însa,
De fă lumei un colac.

1 8 6 3

Vlad Morarul

MOARA DE VÎNT

Fabulă dedicată lui A. Donici

Pe-un deal oarecare,
Cu renume sfînt [a],
Făcea zgomot mare
O moară de vînt;
Dar biata morişcă,
Deşi-avea un pic
De porumb şi hrişcă,
Nu lucra nimic,
Ci-n văzduh pornită
Se-nvîrtea mereu;
Părea că-i vrăjită
De Duhul cel rău!
„Ce mai vijelie,
(Cugeta ades)
Trebuie să fie
Devale, pe şes,
Cînd eu în furtună
Mă lupt şi vuiesc
Şi ca o nebună
În loc mă-nvîrtesc!"
Însă pe cîmpie
Linişte era.
Iarba cea verzie
Nici se clătina,
Şi la foc de soare

---

a) Dealul Mitropoliei din Bucureşti, unde e Camera deputaţilor.

Bietul muncitor
Stropea cu sudoare
Micul său ogor.
„Ce de mai făină
O fi măcinînd !"
Zise o găină
La moară zburînd.
„Te-nşeli, sorioară !
(Spuse-un şoim din munţi.)
Vînt e mult la moară,
Da-i lipsesc grăunţi !"

1 8 6 3

LUPUL ŞI MOMIŢA

Fabulă

Un vulpoi cu plete sure,
Întîlnind într-o pădure
O momiţă mititică,
Sprintenică, frumuşică,
Se opri, se netezi,
Glasul dulce-şi îmblînzi
Şi, cu drag la ea privind,
Îi grăi aşa, zîmbind :
„Ce păcat, o ! momiţică,
Să trăieşti tu singurică !
Nu-i mai bine
Tu cu mine
Să te prinzi tovărăşie
De trai bun cu veselie ?“
„Nu... mă tem !“ răspunse-ndată
Momiţica alintată ;
Şi sări cu răpegiune
Sus pe-o creangă de alune.
„Ah ! de ce să-ţi fie frică,
Dragă, dragă momiţică ?
Eu sînt lup civilizat
Şi mi-e cugetul curat,
Ca un miel nevinovat...“
„Cum e bun de ospeţat ?“
„Alei ! sorioară dragă,
Nu e timp acum de şagă,
Căci de cînd eu te-am zărit,
Chiar de-un farmec sînt răpit,

Şi mă jur pe orice-i vrea
Să-ţi dau toată-inima mea !"
„Mă tem, zău, să te ascult,
Căci în lume de demult
Este-o vorbă cam ciudată,
Însă plină de-adevăr :
Lupul schimbă al său păr,
Dar naravul, niciodată !"
. . . . . .

1 8 4 5

BUCOVINA

Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Cu pomi roditori
Şi mîndri feciori !
Cuib de păsărele
Albe, sprintinele,
Care-n ochii lor
Au foc răpitor.

Tu, ce eşti o floare
Căzută din soare,
Cu trei alte flori,
A tale surori !
Ele către tine
Privesc cu suspine
Şi tu le zîmbeşti
Cu zîmbiri cereşti.

Dulce Bucovină !
Vîntul ce înclină
Cu aripa lui
Iarba cîmpului,
Naşte prin şoptire
Scumpa amintire
De-un trecut frumos,
Mare, glorios.

Fii în veci voioasă
Precît eşti frumoasă !
Fie traiul tău
După gîndul meu !
Ah ! cine te vede
Chiar în rai se crede,
Cine-i trecător
Te plînge cu dor !

1 8 6 5

VISUL FERICE

Romanţă

De este-un vis amorul, un vis amăgitor,
Ferice de acela ce doarme nencetat
Şi-n visuri drăgălaşe plutind ca pe un nor
Trăieşte-n nălucire, de lume departat!

Pe-a tale scumpe braţe, pe sînul tău frumos
Cînd sînt legănat dulce şi-n ochii tăi privesc,
Ah! lumea-i pentru mine un rai armonios
Şi-amorul îmi apare un vis dumnezeiesc!

De-i vis acea simţire, încîntător mister,
Ce-aprinde-n două inimi acelaşi foc iubit,
Tu, fiică a luminei sosită de la cer,
Ah! vină de visează pe sînu-mi fericit!

1866

CÎNTIC SICILIAN

La Palerma-n Monreale
Sînt păduri de portocale,
Ce s-acopăr viu cu flori
Într-un an de două ori.

Jos cad florile, pe drumuri,
Iar plăcutele parfumuri
Zbor pe vînt în depărtări,
Peste văi şi peste mări.

Contadina-n Monreale
Zvîrle vesel portocale
În voiosul contadin,
Care-i zvîrle flori în sîn.

Ş-amîndoi juni, plini de viaţă,
Pintre arbori, pe verdeaţă,
Rîd şi cîntă-armonios
Şi dispar misterios...

Călători pe mări, pe drumuri,
Îmbătaţi de dulci parfumuri,
Merg voios în calea lor,
Făcînd visuri de amor.

Zan-Zanetă, fulg de soare,
Adevăr să fie oare
Că tu ai, cole, sub salbe,
Două portocale albe ?

Parte dreaptă : una mie,
Zan-Zanetă, una ţie !
Şi-ţi mai dau în Monreale
Trei păduri de portocale.

SERENADA

Tu din cer venită-aice
Ca să faci lumea ferice
Dă-mi o zi din viaţa ta;
Dă-mi o zi dumnezeiască
Sufletul să-mi fericească,
Şi eu sufletul ţi-oi da.

Fie-n lume rău sau bine,
Lumea-ntreagă pentru mine
Stă cuprinsă-n umbra ta.
Dă-mi o zi dumnezeiască
Sufletul să-mi fericească,
Şi eu sufletul ţi-oi da.

Tu dai viaţă cu-o zîmbire,
Moartea cu-a ta nesimţire,
Raiul cu iubirea ta.
Dă-mi o zi dumnezeiască
Sufletul să-mi fericească,
Şi eu sufletul ţi-oi da.

CĂDEREA RINULUI

Măreţ, adînc şi luciu călătoreşte Rinul
Prin munţi cu fruntea albă, prin văi cu lunci frumoase,
Nepăsător gigantic de timpuri furtunoase,
El curge-n liniştire, nesocotind destinul!

Ca un balaur verde ce mişcă-a sale noduri
Trecut-au prin oraşe cu mîndre catedrale,
Prin sate care poartă stigmaturi feodale,
Pe lîngă vechi casteluri, pe sub boltite poduri.

Şi vecinic el văzut-au sărmana omenire
Luptîndu-se cu moartea în viaţa-i trecătoare.
Văzut-au căzînd tronuri şi dispărînd popoare
Ce se credeau eterne pe culmea de mărire.

„O! lume schimbătoare! O! tristă vanitate!
Se darmă munţi, cetatea se darmă, omul pere!
Eu singur, martur pacinic de-a globului mistere,
Curg mîndru-n nepăsare cu-o lină maiestate!

Nimic nu mă opreşte în calea-mi triumfală,
Şi timpul adormit-au de seculi lîngă mine!"
Astfel voios şi falnic şopteşte Rinu-n sine,
Dar iată sub picioare-i prăpastia-nfernală!

El cade !... Din nălţime în fund se prăbuşeşte
C-un muget lung, sălbatic, grozav, răsunător.
Din stînci în stînci el saltă zdrobit ; se risipeşte
Precum o-mpărăţie de glorios popor.

Frumoasa-i limpezime în clipă turburată
Se schimbă-n largi troiene de spume argintii
Ce valmeş se răstoarnă cu-o furie turbată,
Formînd o avalanşă de cataracte mii.

Şi valuri peste valuri s-azvîrl spumegătoare,
Se sparg ţîşnind în aer, şi ferb scoţînd scîntei,
Şi pulberea de apă, alin plutind la soare,
Se-ncinge, ca o nimfă, cu brîu de curcubei.

O aspră clocotire, o cruntă detunare
Anunţă catastrofa şi-nsuflă reci fiori.
Iar munţii de zapadă treziţi în depărtare,
Privind acea cădere, îşi pun un văl de nori...

Sublim, sublim spectacol ! Bătrînul fluviu pare
C-a să dispară vecinic în haos zgomotos ;
Dar Rinul e puternic ! dar Rinul nu dispare,
El a umplut abisul şi trece maiestos !

Luîndu-şi cursul pacinic, din nou se-ndreaptă Rinul
Prin sate şi oraşe, prin munţi şi văi frumoase.
Nepăsător gigantic de timpuri furtunoase,
El pasă cu mîndrie, căci a învins destinul !
. . . . . .

Aşa şi tu, la culme, o ! Francie iubită,
Avut-ai o-ncercare de moarte !... dar măreaţă
Trecut-ai peste rîpa de duşmani pregătită
Pe-un pod imens de aur, păşind spre-o nouă viaţă.

O lume-nfiorată de soarta-ţi mult fatală
Crezu-n a ta peire !... dar tu, ca Rinul mare,
Urmezi, victimă sacră şi demnă de-admirare,
Menirea ta sublimă şi providenţială.

Neuhausen, 1 8 7 3

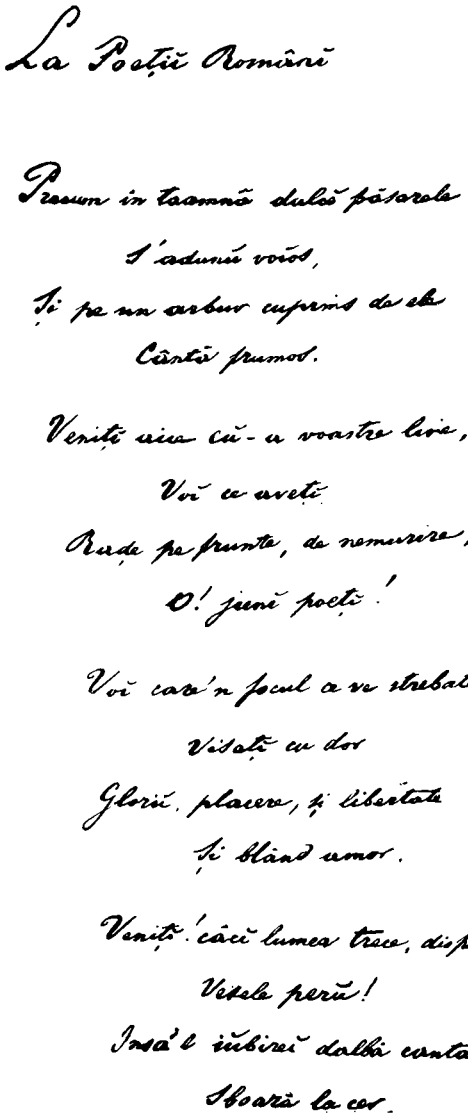
La Poeții Români

Precum în toamnă dulcea păsărele
S'adună voios,
Și pe un arbor cuprins de ele
Cântă frumos.

Veniți voi cu-a voastre lire,
Voi ce aveți
Rude pe frunte, de nemurire,
O! june poeți!

Voi ca'n focul a ve strebate
Visați cu dor
Glorii, plăcere, și libertate
Și blând amor.

Veniți! căci lumea trece, dispare
Vetrele pieru!
Insa'l iubirei dalbă cântare
Sboară la cer.

Facsimil al primei pagini din manuscrisul poeziei *La poeții români*

Pagina de titlu a ediției a II-a din *Doine și lăcrimioare*, apărută la Iași, în 1863

VÎNĂTORI ŞI VÎNĂTOARE

Pe geana cîmpului albiu
Se vede-un codru mare,
Lucind sub soarele gălbiu,
Ş-un sat perdut în zare.

Răsună codrul de-mpuşcări.
De chiote voioase,
De urlete şi de lătrări
Pe culmele rîpoase,

Căci e vînatul cel domnesc
La urşi cu negre blane,
La lupi ce-n fugă clănţănesc,
La vulpele codane...

Sub crengile ce se întind
De ţurţuri încărcate,
Haitaşii mare foc aprind
Cu vreascuri îngheţate.

Şi vînătorii osteniţi
S-aşază-n giur gramadă,
Unii pe trunchi, alţii lungiţi
Pe perne de zapadă.

Şi toţi pe domnul fericesc
De mîndra-i vînătoare,
Căci a ucis un cerb codresc
Şi patru căprioare.

Iar colo-n satul departat,
Într-o căsuţă mică,
Lîngă horn toarce nencetat
O sprintenă fetică

Şi zice-aşa în gîndul ei :
„De-aş vrea, într-o clipală,
Cum v-aş vîna cu ochii mei,
O, vînători de fală !

Şi cum v-aş face chiar pe drum
Cărările-a vă perde,
Ş-a vă jura că voi acum
Vînaţi în codru verde !“

SOARELE, VÎNTUL ŞI GERUL

Trei călători fantastici cutrieră pămîntul :
Soarele splendid, gerul îngrozitor şi vîntul.

Unul dă viaţă, altul dă moarte, apărînd,
Al treile mîngîie cu aripa-i, zburînd.

Ei întîlnesc o fată, voioasă căprioară,
Ca soarele de vie, ca vîntul de uşoară.

Şi-i zic : „Copilă dragă, alege din noi trei,
De vrei să fii mireasă, pe care tu îl vrei !“

Romînca le răspunde cu-o veselă zîmbire :
„Sînt sprintenă ca vîntul, pe dînsu-l vreu de mire !“

„Cum ? eu, lumina lumei ! pe mine m-ai respins ?
Am să-mi răzbun la vară cu focul meu nestins.“

„Cum ? zice gerul aspru, m-ai departat pe mine ?
Am să îngheţ la iarnă şi inima din tine.“

„Nu-mi pasă, mîndre soare, de focu-ţi arzător
Cît mi-a sufla în faţă un vînt răcoritor.

Nici de-al tău frig nu-mi pasă, o ! gerule de gheaţă,
Cît vîntu-n mezul iernii nu mi-a sufla în faţă."

SCRÎNCIOBUL

În scrînciobul din culme se dau flăcăi şi fete,
Copile, flori de aur, voinici cu negre plete.
„Iubito, zice unul, pe faţă-ngălbineşti
Şi ochii tăi în zare cu dor îi aţinteşti ?“

„O ! dar, privesc, iubite, colo în departare,
La cele dealuri nalte, la cea cîmpie mare,
Cum se-nvîrtesc de iute şi cum se limpezesc,
Unind a lor verdeaţă albastrului ceresc !“

„Privirea ta, iubito, se-ndreaptă către soare ?“
„Dar ; urmăresc cu ochii cei vulturi şi cucoare
Cum se întrec cu norii, cum se-nvîrtesc în zbor
Sub cerul ce se-ntoarce rotiş deasupra lor.“

„În ochii tăi, iubito, o flacără s-aprinde ?“
„Dar ; simt că al meu suflet aripele-şi întinde...
Eu zbor... ah ! zbor...“ Deodată copila sare-n vînt
Şi, vrînd la cer să zboare, ea cade în mormînt !

VÎNTUL

Vîntul e copil zburdalnic, fără milă, nici mustrare,
Care-mpinge-n rea furtună toate vasele pe mare,
Şi, ca lupul după turme, se alungă după nori,
Şi doboară stejari falnici şi desfoaie blînde flori.

Vîntul fură o scînteie şi-n girezi el o aruncă,
Privind cum se perde rodul unui an întreg de muncă,
Apoi merge la copile ce culeg laur de in
Şi rîzînd le despleteşte, dismierdînd albul lor sîn.

În truspatru părţi a lumei turbat vîntul se tot duce,
Ca pagînul pe mormînturi răsturnînd creştina cruce,
Şi de-a morţilor blăstemuri alungat, fuge nebun
Pintre tufe-nţepătoare şi nuiele de alun.

Iar cînd el se-ntoarce-n codri, mama lui ce-l tot boceşte
Zile-ntregi îl scaldă-n lapte şi de răni îl lecuieşte....
„Nu mai plînge, măiculiţă ! zice el, aşa cum sînt,
Cînd sărut ochii lor veseli, se dau fetele în vînt !"

STELELE

Pe a cerului cîmpie cu flori lucii sămănată
Noaptea vine pe furiş
Şi cu-o seceră de aur de la lună-mprumutată
Face-un stelnic seceriş.

Iar cînd soarele apare, vede cerul gol de stele
Şi întreabă întristat:
„Unde-s ochii de lumină, unde sînt fiicele mele,
Pe ce plai s-au exilat?“

„Mulţi ochi mîndri de pin ceruri strălucesc pe-a mele pene!“
Lui păunul a răspuns;
„Dar luceferii se află la romănce, pe sub gene,
Unde noaptea s-a ascuns.“

De-atunci fete şi neveste se feresc, se tem de soare
Şi cobor genele lor,
Căci ades le fură ochii ş-a lor inimi iubitoare
Soarele înşelător.

DOUĂ SUFLETE

Două suflete amice de copile pămîntene
Se-ntîlnesc în steaua lunii, se privesc duios prin gene,
Apoi stau într-o uimire, una alteia zîmbind,
Şi-mpreună îşi ieu zborul, prin senin călătorind.

„Tu eşti, dulce surioară ? zice una cu mirare,
Tu, regina frumuseţii, tu, altar de închinare !
Pe pămînt, de-abia în floare, cum se face de-ai murit ?"
Ceealaltă, vărsînd lacrimi, îi răspunde : „Am iubit !"

„Ai iubit !... ai trecut raiul !... ai simţit în primavară
Acea flacără cerească, dulce mult şi mult amară !
Ai iubit !... şi tu din viaţă ai putut, ai vrut să zbori !...
Unde, unde-ţi sînt rămase virginalele comori ?"

„Am lăsat glasul meu dulce unei dulci privighitoare ;
Ochii, murelor din codri ; părul, falnicului soare ;
Sînul, unui crin văratic ; gura, unui trandafir,
Şi pămîntului în jale, al meu vecinic suvenir !"

OMUL SINGURATIC

Călăreţul tînăr, singur pe-astă lume,
Îşi îndeamnă calul inundat de spume.
Ei de mult pe cale pasă rătăcind!
Calul suflă, omul cîntă haulind:

„Trec prin luncă, lunca-mi zice:
«Singur tu ce caţi pe-aice?
Vestea-mi spuse c-ai găsit
Sorioară de iubit.
Unde-ţi este sorioara
Ca să-i farmec inimioara
Cu parfumuri şi cîntări,
Cu-ale umbrei desfătări?»"

Călăreţu-n sînul luncei umbritoare
Simte-o mîngăiere dulce-alinătoare,
Dar curînd el trece cîmpul de mohor.
Calul geme, omul cîntă plin de dor:

„Trec pe cîmp, cîmpia-mi zice:
«Singur tu ce caţi pe-aice?
Pentru scumpul tău odor
Am întins verde covor,
Ş-am pus floare lîngă floare
Pentru albele-i picioare,
Ş-am pus rouă dulce-n flori
Pentru blînzi-i ochişori.»"

Călăreţu-n zare trist se adînceşte
Şi pustiul lumei împregiuru-i creşte.
Paseri cobitoare trec sub cer zburînd,
Calul cade, omul cîntă suspinînd :

„Astfel lumea-ntreagă-mi zice :
«Singur tu ce caţi pe-aice ?
Viaţa fuge ! nu jăleşti
Singurel să pătimeşti ?
Două aripi sorioare
Se înalţă pîn' la soare,
Două inimi merg în zbor
Pîn' la raiu-ncîntător !»"

Călăreţul jalnic e perdut în noapte
Pintre reci morminte cu fioroase şoapte.
O fantasmă albă trece lunecînd,
Calul moare ! omul aude zicînd :

„Nemernic este omul ce n-a-ntîlnit pe cale
O gingaşă pereche în cursul vieţii sale !
Pe inima lui seacă, ruină părăsită,
Paingănul urzeşte o pînză încîlcită
Prin care nu răzbate nici o simţire bună...
Ca racla ce-i deşartă, lăuntrul ei răsună !"

Călăreţul plînge, se înfiorează,
Glasul cel din umbră, lînced, trist, urmează :
„În groapa ce-l ascunde e mort de două ori
Acel ce-i dat uitării de-ai lumei trecători !
În viaţă a fost singur şi singur după viaţă,
Perdut pe vecinicie în umbra ce-l îngheaţă.
Ah ! el va fi, cînd morţii ieşi-vor din mormînt,
Străin pe ceea lume, străin ca pe pămînt !"

Tristul singuratic moare-n jale-amară.
Lîngă el suspină buhna solitară.
Iar fantasma albă pere şovăind
Prin albastre flacări care zbor lucind.

MĂRGĂRINTA DIN MUNCEL

Mama pentru-a ei copil are scumpe dismierdări,
Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări.
Plînsul lui e plînsul ei ; orice-l doare, pe ea doare,
Ea trăieşte pentru el ; cînd el moare, şi ea moare !

Mărgărinta din Muncel născu mîndru pruncuşor,
Ce muri pe sînul ei, legănat cu mare dor.
Ea îl duse la mormînt, lîngă inima-i de gheaţă
Legănîndu-l nencetat, ca şi cînd ar fi în viaţă.

Apoi merse la bordei de pustiu amar cuprins.
Leagănul era deşert, soarele-n cer era stins !
Apoi puse a striga pe cîmpii şi zi şi noapte :
„Vină, dragă copilaş, vin' la mama, să sugi lapte !...“

Mama fără de copil nu maî are dismierdări,
N-are inimă cu ochi, n-are ochi cu sărutări !...
A doua zi, despre ziori, pe-un mormînt ea fu găsită,
Peptul gol, trupul răcit, ţîţa-i de mormînt lipită !

ŞTEFAN-VODĂ ŞI CODRUL

Baladă

Ştefan-vodă rătăcit
Intră-n codrul înfrunzit.
Codru-i zice : „Domn viteaz !
Ce-ţi curg lacrimi pe obraz ?“
„Ah ! îmi plîng ostaşii mei
Morţi, luptînd ca nişte zmei !“
Codrul zice : „Dragul meu,
Încetează plînsul tău,
Căci din brazii mei trufaşi
Face-ţi-oi voinici ostaşi
Ca să scapi biata moşie
De păgîni şi de urgie“.
„Fă !“ răspunde mult voios
Domnul mîndru, inimos.

Codrul puse a vui,
Brazii a-şi însufleţi,
Pe stejari a mi-i trezi.
Iar copacii mari şi mici
Se făceau ostaşi voinici,
Şi spre domn înaintau
Şi din gură cuvîntau :
„Să trăieşti, măria-ta !
Hai la luptă, hai, Ştefane ;
Du-ne-n oardele duşmane !“

Ştefan-vodă-nveselea
Şi la luptă purcedea
Peste munte şi muncel
Cu tot codrul după el.
Vai de ungurul semeţ
Ce lupta c-un brăduleţ !
Vai de leah, vai de tatar
Ce luptau cu un stejar !

ŞTEFAN ŞI DUNĂREA

Baladă

„Dunăre ! ce plîngi tu oare ?“
„Plîng o floare de sub soare
Ce din sînu-mi a răpit
Ştefan-vodă cel cumplit !“
. . . . . .

Pe cel ţărm bătut de valuri,
Sus pe zare, sus pe maluri,
Sînt trei cete de oşteni,
Turci, tatari şi moldoveni.
Una-i ceata hanului,
Una-i a sultanului,
Una-i a Ştefanului !
Iar în cîmpul cel turcesc
Mii de săbii zinghenesc ;
Iar în cîmpul tătaresc
Mii de arce săgeţesc ;
Iar în cel moldovenesc
Doi luceferi strălucesc :
Ştefan-vodă cel frumos
Ş-o copilă, chip duios.

Fata plînge, fata zice :
„Lasă-mă să fug de-aice,
O ! Ştefane, scumpul meu !“
Domnul zice : „Nu ! nu vreu,
Nu, pre sfîntul Dumnezeu !
Că-mi eşti dulce la privit
Şi mai dulce la iubit,

Ca lumina soarelui
La lupta viteazului."
„De-ţi sînt dragă, de-s frumoasă,
Ie-mă, doamne, ori mă lasă."
„Ba ! de-a fi să lupt pe dată
Chiar cu Dunărea turbată,
Nu te las nici chiar de-un pas.
Nici chiar morţii nu te las."
„Apoi dar, rămîi cu bine,
Că tu n-ai parte de mine !"
Fata zice şi s-aruncă
Iute-n Dunărea adîncă !

Valurile clocotesc,
Pe copilă-o-nvăluiesc
Ş-o azvîrl din val în val,
Departînd-o de la mal.

Turcii stau încremeniţi,
Moldovenii împetriţi
Şi tatarii înlemniţi.
Stau şi ulii în zburare,
Stau şi caii-n alergare,
Stă şi soarele-n mirare,

Căci deodată ce se vede ?
Cine-n valuri se răpede ?
Domnul Ştefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit !
El s-azvîrle nebuneşte
Şi înoată voiniceşte.
Taie-o brazdă, taie nouă,
Taie Dunărea în două,
Şi pe fată mi-o ajunge
Şi la pept cu foc o strînge
Şi se-ntoarce fericit
Sus, pe malul înflorit.

PUNGULIȚA

dedicată unui zgîrcit

„O ! punguliță dalbă,
Cu dragoste-mpletită
De-o mînă mică, albă
Și mie mult iubită !

Minune drăgălașă
Ce-ncînți a mea privire !
Tu, care-ai fost partașă
La tainica-i gîndire,

Fii un izvor de bine
Sărmanilor din lume,
Ca toți să se închine
La dulcele ei nume.

Fii, pungă adorată,
O amintire vie
De ziua neuitată
Cînd te-a trimis Ea mie !"

Așa zicea-n estazu-i
Un tînăr cu iubire
Și lacrimi pe obrazu-i
Curgeau de fericire ;

Dar corbul cel prădalnic,
Tîmpit de bătrîneţă,
Rosti : „Nebun şi jalnic
E omu-n tinereţă !

Şi mintea-i e căzută
În grea şi tristă boală !
Sărmanul ! el sărută
O punguliţă... goală !“

1 8 5 2

PE ALBUMUL PRINCESEI AGLAE ROSETTI

Dorul mamei

Zburat-ai între îngeri,
O ! copilaş iubit,
Şi m-ai lăsat în plîngeri
Cu dor nemărginit.

De-atunci, în flori, în stele,
În tot ce-i luminos,
Prin lacrimile mele
Văd chipul tău frumos.

De-atunci pe lîngă mine
Te simt adeş zburînd,
Şi doru-mi după tine
Aleargă suspinînd.

Tu rătăceşti prin lume
Cătînd neîncetat
Iubirea unei mume
Ş-un dulce sărutat.

Ca tine-n rătăcire
De cînd eu te-am perdut,
Te-aştept cu-a mea iubire
Ca să te mai sărut.

Ah ! zbori, ah ! fugi, ah ! vină
De lîngă Dumnezeu,
Cu-a ta zîmbire lină
Să-mpaci sufletul meu,

Căci m-ai lăsat în plîngeri
Cu sufletul cernit,
Zburînd tu pintre îngeri,
O ! copilaş iubit !

Caiuţi, 1 8 6 6

PE ALBUMUL DOMNIŞOAREI MARIA DOCAN

Miţulică, dulce floare,
Vai de mine! ce-am aflat?
O albină-otrăvitoare
De guriţă te-a muşcat?

Şi cu boală dureroasă
Tu, drăguţă, te-ai luptat,
Şi din faţa ta voioasă
Rozele s-au scuturat?

Ardă-o focul de albină
Ce văzîndu-te-a gîndit
Că se află-ntr-o grădină
Şi de tine s-a lipit!

Dar n-ai grijă, Măriucă!
Viespea crudă va peri,
Iar tu lîngă-a ta mămucă
Lesne vei reînflori.

Primavara nu-i departe
Cu plăcutele-i comori;
În curînd a să ai parte
De-ale tale dulci surori.

Pe-a ta faţă zîmbitoare,
Pe sub ochii-ţi drăgălaşi
Răsări-vor lăcrimioare
Şi voioşi trandafiraşi.

Iar de vrei să n-ai mâhnire
Şi să scapi de orice chin,
Te lipeşte cu iubire
De-al mămucăi dulce sîn ;

Căci în lume prunc şi floare
Au un înger protector :
Floricelele au soare,
Pruncii au mame cu dor !

PE ALBUMUL DOMNIŞOAREI A. JORA

I

Eram în tristă singurătate
Privind omătul căzut din nori.
Iarna cu-a sale mîni înghețate
Lipea de geamuri albele-i flori;
Şi eu în timpul cel de ninsoare,
Sub cerul negru, plin de furtuni,
Visam la paseri veselitoare,
L-a primăverei scumpe minuni.
Visam l-acele țări departate
Pe unde fost-am eu călător,
Țărmuri frumoase şi neuitate
De poezie şi de amor.
Un dulce oaspe veni atunce,
Un dulce, gingaş, frumos portret,
Trimis de tine ca să-mi arunce
Flori de lumină, flori de poet.
El îmi aduse a ta gîndire,
Dorul tău june şi virginal,
Care-mi şoptiră cu-nduioşire
De-al poeziei plai ideal.
Atunci natura încîntătoare
Undi pe buze-ți blînde zîmbiri,
Şi-n ochii-ți veseli un dulce soare,
Şi pe-a ta față vii trandafiri.
Iar eu, ferice şi-n admirare,
Gîndind la tine, am zis cu dor:
„O! tinereță! cine te are,
Are un farmec învingător!“

PE ALBUMUL DOMNIŞOARELOR FLORESCU

Într-o zi veselitoare,
Voi, plăcute surioare,
De la rai v-aţi coborît.
La fereasta-mi luminoasă,
Flori din lumea graţioasă,
Zîmbind dulce v-aţi ivit.
Eram trist, în suferire,
Dar la dulcea-vă privire
S-au şters orice negri nori.
O ! minuni a primăverei !
Prin voi chiar spinii durerei
Se acopere cu flori.

Bucureşti, 1 8 6 8, iunie

PE ALBUMUL D-NEI Z.

Sînt ore de jale fără mărginire,
Cînd sufletul simte dor de pribegire

Ş-ar vrea ca să treacă de-al lumei hotar,
Scuturînd din aripi al vieţii amar.

Dar sînt şi pe lume ore fericite
Atît de frumoase şi-ndumnezeite,

Cît îngerii însuşi din cer se cobor
Şi dau pentru ele nemurirea lor.

Tu, a ţării mele fiică mult iubită,
Mamă cu durere, inimă cernită !

Ah ! din a mea ţară de ce vrei să zbori,
Ca floarea din cîmpuri, ca roua din flori ?

Ştiu bine că cerul te-ndeamnă în taină
S-anini pe-ai tăi umeri albastra lui haină.

Ştiu că suveniru-i dulce şi senin
Naşte-ades în peptu-ţi un amar suspin,

Căci el te îngînă şi ziua şi noapte
Cu-ademeniri scumpe, cu duioase şoapte,

Şi-ţi arată-n stele, ca să zbori la ei,
Doi copilaşi gingaşi, doi albi îngerei...

Cerul n-are milă !... el în veci răpeşte
Tot ce-n viaţa noastră ne înveseleşte,

Visuri, tinereţe, flori şi copilaşi,
Ai inimei noastre oaspeţi drăgălaşi.

Astfel te atrage acum şi pe tine
Spre a sale plaiuri cu cereşti lumine,

Unde se înalţă tot ce pre pămînt
E mai scump, mai gingaş, mai frumos, mai sfînt !...

Dar cînd te atinge negrul vînt de jale,
N-auzi totodată glasul ţării tale,

Acel glas cu lacrimi ce-ţi zice uimit :
„Fiica mea aleasă, o ! suflet iubit !

Patria cerească este o minune,
Ce ochii răpeşte şi mintea răpune

Prin a sale raiuri pline de-nocîntări,
Unde copilaşii rîd în dismierdări.

Nu e destul însă că i-ai dat doi îngeri ?...
Ah ! n-asculta glasul nopţilor de plîngeri ;

Căci şi eu am raiuri, şi eu te iubesc,
Şi eu pentru tine vreu să înfloresc,

Tu să fii în sînu-mi atît de ferice,
Dor să nu-ţi mai vie de-a zbura de-aice !"

1 8 5 6

PE ALBUMUL UNEI COPILIŢE PARIZIANE

Copiliţă albă ! este-n lume-o ţară
Dulce şi frumoasă ca o primavară.

Acolo sînt paseri, acolo sînt flori
Şi copii ca tine, dulci, mîngăitori.

Dar acuma floarea zace la pămînt !
Paserea zburat-a şi-a perit în vînt.

Şi văzduhul geme de un lung suspin,
Şi copilul plînge pe al mamei sîn,

Căci un duşman aprig, o cumplită feară
A trecut hotarul şi-a intrat în ţară !...

Tu, copilă albă, suflet îngeresc !
Pentru noi te roagă Domnului ceresc,

Şi sărmana ţară de-a fi iar ferice,
Inimile noastre pentru tine-or zice :

„Pe-ale vieţii unde să pluteşti uşor,
Ca o floare vie pe un lin izvor.

Steaua fericirei pe-a ta frunte albă
Să reverse raze împletite-n salbă !“

Paris, 1 8 4 8

PE ALBUMUL D-REI X.

Tu ce de mine mult departe
Dorești, nerăbdătoare,
Să scriu pe-a ta frumoasă carte
O strofă-ncîntătoare,

Ființă albă, serafie,
Copilă grațioasă !
Am pentru tine-o poezie
Ca tine de frumoasă ;

Dar ca s-o scriu, aș vrea o pană
Din aripa-ți divină,
Ș-o rază vie, diafană,
Din alba ta lumină.

Cu acea rază mult iubită
Mi-aș face-un dulce soare,
Ce-n viața mea rentinerită
Ar arde cu splendoare.

Cu pana ta din aripioară
Aș scrie că tu ești
O Mărioară-Florioară
Din lumile cerești...

Prin armonii duioase-aş spune
La roze şi la stele
Că eşti o gingaşă minune,
Mai scumpă decît ele.

Şi închinat la al tău nume,
Al tău poet ferice
Prin visuri dulci în altă lume
S-ar înălţa de-aice.

M-aş duce-n sferile senine
Lipit de sînul tău,
Şi te-aş purta voios cu mine
În veci pe sînul meu,

Şi de amor şi de plăcere,
De-a noastre desfătări,
Aş anima acele sfere
Cu falnice cîntări!...

Dar ce zic? Unde mă răpeşte
Avîntul poeziei?
În care plaiuri rătăceşte
Aripa fanteziei?

Uit că tu eşti în primavară,
Pe ţărmuri înflorite,
Iar eu plecat sînt către seară
Pe cîmpuri vestezite!

Tu cînţi în razele de soare,
În a juniei horuri;
Eu cînt în umbra-ntristătoare,
În valea cea de doruri!

Tu zici: „Ferice-i de-a fi june,
Frumoasă şi iubită,
Purtînd pe frunte o cunună
Cu roze împletită!“

Eu zic, privind cu-nduioşire
La faţa ta divină:
„Ah! trist e omu-n pribegire
Cînd lumea-i de flori plină!

Trist e deşertul ce se-ntinde
Pe sub amurgul vieţii,
Cînd vezi cum soarele s-aprinde
În faptul tinereţii!

Amar e de-a privi în zare
Un zbor de năluciri
Ce fuge, fuge-n depărtare
Cu tainice zîmbiri,

Fantasme albe, de iubire,
Care dispar în vînt,
Lăsîndu-ne în părăsire,
Plecaţi pe un mormînt!“

No. 2. — Anul II. Iassi, 1 Aprilie 1868.

CONVORBIRI LITERARE.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Abonamentul pe unu anu în Romînia liberă unu galbenu; în Austria 4 fl. — Abonamentele se facu în Iassi la Tipografia Societății Junimea; în Bucuresci la librăria Socec & Comp.

SUMARIU.

Pasteluri de D. V. *Alecsandri*.
Reflecțiuni asupra proiecțiunilor D-lui T. Maiorescu de D. *C. Erachide*.
Ruginâ Șuișberescu, cătticelu comicu de D. *I. Ionescu*.
Poesii de D-soara *M. Cugler*.
Resumatu de prelecțiuni populare ale D-lui *Maiorescu*.
Anunciuri.
Correspondență.

PASTELURI.

I.

Sfîrșitu de toamnă.

Oaspeții caselor noastre, cocostîrci și rîndunele
Părăsit'au a lor cuiburi și'au fugitu de ploi rele.
Cardurile de cucoare, înșirându-se'n lungu șboru,
Pribegesc'au urmăritu de alu nostru jalnicu doru.

Vecsia verde campie acu-i tristă, vestejită;
Lunca bătută de brumă acum pare ruginită,
Frunzele cade, șboru în aeru, de-a lor crengi se desfrunzescu.
Ca frumusețele lumii dintr'unu sufletu omînescu!

Din trecutu pîrjă a lumei se ridica, se'ntinde pe cerusi
Ca balauri din poveste nouri negri, plini de gerusi.
Soarele iubitu s'ascunde, ear pe sub grozavii nori
Trece-unu cîrdu de corbi ernatici prin vazduhu cronecăuitori.

Dioa scade! Earna vine, vine pe crivețu călare!
Vêntul sucră prin hornuri respîndindu înfiorare.
Boii ragu, caii renchează, cânii latră la unu locu,
Omul tristu cade pe gânduri și s'apropie de focu.

II.

Earna.

Din vazduhu earna cumplită cerne norii de zapadă,
Langi trecne călătoare adunate'n ceru gramadă.
Fulgii șboru, plutescu în aeru ca unu roiu de fluturi albi
Respîndindu flori de ghiață pe ai țerii umeri dalbi.

Dioa ninge, noptea ninge, dimineța ninge eară;
Cu o sale argintie se îmbracă mîndra țară
Soarele rotundu și palidu se prevede printre nori
Ca unu ochiu de tînereță printre anii trecători.

Tota-i albă pe câmpu, pe dealuri, împrejuru în depărtare;
Plopii cu fantasme albe se înșira, se perdu în zare,

STROFE DESPĂRECHETE

I

În pulberea dusă de vînturi
Sub paşii noştri călători,
Cîtă-i luată de pe flori
Şi cîtă, vai! de pe mormînturi!
Voi, ce purtaţi cupa la gură,
Ah! deşertaţi cupa deplin...
A morţilor cenuşă sură
Presară-ades dulcele vin!

II

Înger căzut! înfipt-ai piciorul tău în tină,
Mişcînd din vreme-n vreme aripele-n lumină.
Putea-vei scăpa oare din glodul ce te-a prins?
Vai! chiar pe-a ta aripă noroiul s-a întins!

III

Privind fără-ncetare prostia omenească,
De lung urît cuprinsă, Eternitatea cască!

IV

Din crinul palid ce cade, moare,
Alt crin răsare viu pre pămînt.
Tu, copiliţă, ai murit floare
Ş-ai zburat, înger, de pe mormînt.

V

Cînd ochiul se deschide în faptul dimineţii,
Cu razele luminei uneşte pe-ale vieţii,
Şi cerul şi pămîntul în el se întîlnesc
Şi-n dulce oglindire voios se înfrăţesc.

VI

Te-ai dus în raiul cu dulci lumine,
Dar nu eşti moartă tu pentru mine!
Eu jumătate sînt în mormînt,
Tu jumătate eşti pe pămînt!

VII

Sculptor cu mîna aspră! Acel care-n urgie
Sculptează Libertatea în formă de sclăvie,
Ca trist fior de moarte se strecură prin lume
Şi chiar mormîntul rece respinge al său nume.

VIII

Măreţul rege, mîndru de sceptrul său puternic,
Ce-apasă fruntea goală poporului nemernic,
Se crede deopotrivă cu însuşi Dumnezeu!
Un singur om pe lume înfruntă visul său,
Zicîndu-i: „Tu ai sceptrul cu care sapi pămîntul,
Eu, cioclu, am lopata cu care-ţi sap mormîntul!“

TABLA ILUSTRAŢIILOR

Pagina de titlu a primului volum de poezii din ediţia *Opere complete* din 1875 . . . . . 12—13

Pagina de titlu a volumului *Doine şi lăcrimioare* . . . . . 12—13

De la stînga la dreapta : Elena, Catinca, Vasile Alecsandri-tatăl, Iancu Alecsandri, pictură de Levaditi din anii în care viitorul poet se afla la studii în Franţa . . . . . 44—45

Bătrînul V. Alecsandri între fiii săi, Vasile şi Iancu. Pictură din 1845 de Levaditi . . . . . 44—45

Din manuscrisele lui Alecsandri : poezia *Doina* . . . . . 108—109

Pagina din *Calendar pentru poporul românesc* (1843), unde s-au publicat primele *Doine* ale lui Alecsandri, precedate de entuziasta prezentare a lui Kogălniceanu . . . . . 108—109

Prima pagină din numărul 1 al revistei *Propăşirea* (1844), exemplarul găsit cu titlul necenzurat . . . . . 140—141

Prima pagină din numărul 1 al revistei *Propăşirea,* exemplarul cu titlul cenzurat, care a fost pus în circulaţie. Se observă schimbarea datei . . . 140—141

Costache Negri — aproximativ în perioada călătoriei cu Vasile Alecsandri în Italia . . . . . 204—205
Elena Negri, portret de C. Rosenthal 204—205
Facsimil al unei foi volante cu poezia *Deșteptarea României*, inițial intitulată *Către români* . . . . . 236—237
Facsimil al unei foi volante cu poezia *Deșteptarea României* . . . . 236—237
Maria Cantacuzino, desen de Théodore Chasseriau, din 1855 . . . . . 300—301
N. Bălcescu . . . . . 300—301
V. Alecsandri prin 1853 . . . . 332—333
Prima pagină din revista *România Literară* (1855) în care a apărut pentru prima oară în românește poezia *Sentinela română* . . . . . 332—333
Facsimil al primei pagini din manuscrisul poemului *Înșir-te, mărgărite* . . 364—365
Facsimil al primei pagini din manuscrisul poeziei *Pilotul* . . . . . 364—365
Facsimil al primei pagini din manuscrisul poeziei *La poeții români* . . . 396—397
Pagina de titlu al ediției a II-a din *Doine și lăcrimioare* apărute la Iași, în 1863 . . . . . 396—397
Pagina primă din numărul revistei *Convorbiri literare* în care s-au publicat primele *pasteluri* ale lui Alecsandri 428—429
Priveliște spre lunca Siretului (în depărtare) de pe pridvorul casei bătrînești de la Mircești . . . . . 428—429

CUPRINS

Studiu introductiv VII
Notă asupra ediției XLIX

DIN VOLUME

Doine (1842—1852)

Doina 5
Baba Cloanța 7
Sora și hoțul 13
Crai-nou 16
Maghiara 20
Altarul monastirei Putna 25
Andrii-Popa 27
Groza 31
Ursiții 33
Strigoiul 36
Ceasul rău 39
Strunga 43
Cîntic haiducesc 45
Făt-Logofăt 48
Hora 50
Sburătorul 53
Tatarul 55
Cinel-cinel 56
Mîndruliţa de la munte 58
Dorul romîncei 59
Cîntic ostășesc 61
Dorul 63

Doina iubirei . . . 65
Mărioara, Florioara . 67

Lăcrimioare

Steluţa 87
Lăcrimioare 89
8 mart 90
De crezi în poezie... . 94
O noapte la ţară . . 95
Vezi tu vulturul... . 98
Despărţirea 99
Dulce înger... 101
Cîntic de fericire . . . 102
Păscarul Bosforului . . 104
Aşteptarea 107
Veneţia 109
Barcarolă veneţiană . . 112
Biondineta 114
O seară la Lido . . . 117
Gondoleta 119
Cantonetă napolitană . . 121
Visurile 123
Adio 125
Pe marea 127
Ursita mea 129
La Veneţia mult duioasă 132

Suvenire

Visul 137
Pe malul mării 140
Păsărica 142
Maiorului Iancu Bran 144
Desrobirea ţiganilor 145
Odă cătră Bahlui 146
Zimbrul şi vulpea 147
Curcile 148
Frumoasă copiliţă 150
Adevărul şi minciuna 151
Pe un album 153
Romanţă 154

Adio Moldovei 155
La mormîntul lui Gr. Romalo 157
Întoarcerea în țară . . . 158
La moartea lui P. Cazimir . 160
Dridri 161
Umbrei lui Nicu Ghica . . 165
Dor de călătorie 168
Bosforul 170
Strofe lui C. Negri . . . 172

Mărgăritărele (1852—1862)

Deșteptarea României . 179
Sentinela romană . 182
Vis de poet . . . 191
Biserica risipită . . 196
Cînticul Margaritei . 200
Păsărica mărei . 202
Floarea oceanului . 204
Muntele de foc . 205
Hoțul și domnița . . . 208
Ce gîndești, o! Margaritǎ . 210
Iahtul 212
O noapte la Alhambra . 214
Seguidilă 218
El R'baa . . . 220
Stelele 222
N. Bălcescu murind . 224
Anul 1855 . . . 226
Cîntice și sărutări . 228
Banul Mărăcină . . 231
La Sevastopol . 235
Dragoș 237
1 Mai 241
Adio 243
Cîntice de lume . . 245
Visul lui Petru Rareș . 248
Emmi 254
Moldova în 1857 . . . 257
Noaptea Sfîntului Andrii . 261

Dorul de mare 264
Surorii mele 267
Steaua țării 268
Hora unirei 270
Presimțire 272
Pe albumul d-rei Ida Vegezzi Ruscalla . . 273
Pilotul 274
La Palestro 276
La Magenta 279
Gondola trece 281
Corona vieței 282
La poeții români 290
Lacul de Como 292
Romanță 293
Crinul 294
Cristos a înviat 295
Înșiră-te, mărgărite . . . 296

Pasteluri (1862—187...)

Serile la Mircești 311
Sfîrșit de toamnă 314
Iarna . . . 315
Gerul . . . 316
Viscolul . . 317
Sania 318
Mezul iernei . . 319
La gura sobei . 320
Bradul . . . 322
Sfîrșitul iernei . 324
Oaspeții primăverii 326
Cucoarele . . 327
Noaptea . . . 328
Dimineața . . 329
Tunetul . . . 330
Florile . . . 331
Paștele . . . 333
Plugurile . . . 334
Sămănatorii . . 335
Rodica 336

Lunca din Mirceşti 337
Malul Siretului 339
Flori de nufăr 340
Concertul în luncă 341
Vînătorul 344
Puntea 345
Balta 346
Fîntîna 347
Secerişul 348
Cositul 349
Portret (dedicat doamnei X... Y... Z...) . . 350
Portret (dedicat princesei Natalia Ghica) . 351
Pe coastele Calabrei 352
Linda-Raia 353
Calea-robilor 354
Buchet 355
Mandarinul . . . 357
Pastel chinez . 359
Baraganul . . 361
Valul lui Traian . 363

Varia (a)

Marea Mediterană . . . 369
Tînăra creolă 374
Strofe scrise pe un părete . 377
Imn religios 378
Imn lui Ştefan cel Mare 379
Ieri şi astăzi 381
Amicului A. Donici 383
Moara de vînt 384
Lupul şi momiţa . . . 386
Bucovina 388
Visul ferice 390
Cîntic sicilian 391
Serenada 393
Căderea Rinului 394
Vînători şi vînătoare 397
Soarele, vîntul şi gerul . . . 399
Scrînciobul 401
Vîntul 402
Stelele 403

Două suflete 404
Omul singuratic 405
Mărgărinta din Muncel 408
Ştefan-vodă şi codrul 409
Ştefan şi Dunărea 411
Punguliţa 413
Pe albumul princesei Aglae Rosetti. Dorul mamei 415
Pe albumul domnişoarei Maria Docan . . . 417
Pe albumul domnişoarei A. Jora . . . 419
Pe albumul domnişoarelor Florescu . . 420
Pe albumul d-nei Z. 421
Pe albumul unei copilițe pariziane . 424
Pe albumul d-rei X. 426
Strofe despărechete . . 429

Tabla ilustraţiilor . 431

Redactor responsabil : ELENA BERAM
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Dat la cules 28.08.1965. Bun de tipar 02.07.1966. Apărut 1966. Tiraj 10.180 ex. 1/1 legate. Hîrtie tipar înalt tip A. de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 16.91. Coli tipar 30,75. Planse tipo 12. A. nr. 3612/1965. C.Z. pentru bibliotecile mari 8R. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—O.

Tiparul executat sub comanda nr. 50.891 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România